

The background of the cover is a painting of a woman with long, dark, wavy hair, wearing a red and gold patterned dress. She is looking out of a window, with a dark column and a view of a city visible in the background. The overall color palette is dominated by reds and oranges.

ODILE WEULERSSE

TEODORA
curtezană
și împărăteasă

ODILE WEULERSSE

TEODORA

curtezană și împărăteasă

1

Plecînd de la bibliotecă, în toiul nopții, Narses* își regăsi suferința. Cu neputință să scape de ea, cu neputință să nu bage în seamă palatul care se ridica de cealaltă parte a pieței, apărat de metereze, de poarta grea din bronz, de gărzile cu scuturi de aur. În fața locuinței imperiale, atît de apropiată și totuși inaccesibilă, se simțea respins, exclus pe nedrept din acea viață fericită de care se bucurau mii de oameni aflați în slujba Alesului lui Dumnezeu, împăratul romanilor, stăpînul lumii civilizate. De treizeci de ani de cînd trăia în Constantinopol, de treizeci de ani de cînd îndeplinea munca de copist, Narses încă mai căuta să afle prin ce blestem, prin ce neputință secretă nu izbutise să pășească dincolo de poarta de bronz a palatului Chalké**.

În noaptea aceea, și asta era pricina plimbării lui nocturne, somnul îi fusese străbătut de un vis care trezea în el ambiții înăbușite și-i zbuciuma mintea cu un vârtej de speranțe. Nu era un vis ca altele altele, amintiri tulburi ale zilei spulberate de noapte, ci o imagine precisă, imperioasă, evocîndu-i mai ales acele

* General bizantin (478–568), armean de origine, eunuc, a înăbușit răscoala Nikà (532), i-a alungat pe franci și alamani din Italia, căreia i-a reorganizat administrația (n.tr.).

** Chalké este primul dintre palatele care alcătuiesc ansamblul Palatului Sacru (n.a.).

avertismente ale Providenței, cărora se cuvenea să le dea ascultare. Narses, ca și toți locuitorii orașului, știa de visul trimis de Dumnezeu împăratului Constantin, când i se arătase crucea lui Hristos purtând cuvintele: *Prin acest semn vei învinge*. Toată lumea aflase de victoriile dobândite datorită crucii brodate pe stindard și de recunoașterea religiei creștine în Imperiul Romei. De aceea și Narses se simtea tentat să dea crezare originii divine a mesajului nocturn, cutremurându-se totuși de orgoliul absurd trezit de o asemenea ipoteză.

Dacă era dumnezeiesc, aceasta nu făcea mesajul întru nimic mai puțin indescifrabil, iar cel care visase se simțea sfîșiat între tentația de a da uitării un vis lipsit de însemnătate și teama de a-l disprețui, de a nesocoti cu bună știință cuvîntul divin, ceea ce pentru un creștin era cel mai grav dintre păcate.

Ca să-și domolească temerile, coborî cu un pas grăbit ulicioarele abrupte pînă la Marea Marmara. Măsurînd plaja în lung și în lat, adulmeca boarea umedă a primăverii încărcată de mireasma florilor; își scoase sandalele și își aruncă tunica pentru a merge cu picioarele goale prin valuri, plăcere senzuală pe care arareori și-o îngăduia. În cele din urmă, sentimentele și gîndurile o apucară pe calea supunerii, acea supunere pornită din convingere, aproape meticuloasă, obișnuită lui. Luă hotărîrea să ceară sfatul Isadorei Șchioapa, a cărei știință era cunoscută de toți, fiindcă adesea victimele unui defect fizic sau al unui comportament vecin cu nebunia primesc din ceruri, în schimbul nefericirii lor, darul de a tălmăci visele. Urcă în grabă prima colină d spre piața Augusteon, sub lumina slabă a zorilor și strălucirea palidă a ultimelor stele.

Dincolo de piață, mulțimea se îngrămădea încă de pe acum între arcul de triumf al Bornei de Aur și poarta monumentală a hipodromului, ca să asiste la jocuri, fiindcă pe 11 mai era ziua aniversară a inaugurării de către Constantin, în 330, a celei de a doua Rome, noul Oraș Etern, Constantinopol, pe bună dreptate

numit astfel în amintirea venerabilului său fondator. Și, în acest an 513, al douăzeci și doilea de când domnea împăratul Anastasius, ritualul începea, conform tradiției, prin întrecerile carelor. Narses văzu în această coincidență temporală între visul lui și data de 11 mai un motiv în plus să creadă într-un mesaj venit din cer, fiindcă doar spiritele obtuze din cauza unui scepticism prostesc atribuie împlinirii planurile Providenței. Ocolind mulțimea cuprinsă de frenezie, Narses o luă pe *mésé*, artera principală a orașului. Isadora Șchioapa locuia în apropiere de Poarta Aurită, intrare monumentală din meterezele ridicate pe vremea împăratului Teodosiu, menite să protejeze prin zidul lor dublu cetatea, acum mai mare, a bătrînului Bizanț. În timpul acelei ore de drum ce-i trebuia pentru a străbate orașul, în mintea eunucului se învîrteceau dureros toate speranțele, eșecurile, regretele. De ce nu obținuse un post în Palatul Sacru? În biblioteca unde muncea era apreciat pentru inteligența lui, pentru devotamentul, pentru mintea lui luminată, dar toate aceste talente nu erau suficiente pentru a fi admis de cealaltă parte a Pieței Augusteon. Și totuși, această viață îi fusese promisă și pentru ea fusese silit să renunțe la plăceri recunoscute a fi de invidiat. Se lăsă pradă amărăciunii în vreme ce, din trecut, renăștea o imagine dureroasă: sosirea, în cocioaba mizeră din Armenia bizantină, a neguțătorilor din Constantinopol care săltaseră în palmă trei galbeni strălucitori pe sub ochii încântați ai părinților lui. Trei bani de aur pentru un fiu căruia, în schimbul castrării, i se promise un destin strălucitor. Dar primul fiu muri și pentru cei trei bani de aur neguțătorii au ridicat pretenții la cel de al doilea fiu, pe urmă la al treilea, la al patrulea. În cele din urmă nu mai rămăsese decît cel mic, ultimul, care se ascundea în lanul de grîu verde, plîngînd. Lui i-a reușit operația și a fost dus la Constantinopol unde a primit un minimum de instruire, dar destinul glorios promis se îndepărta din zi în zi. Și, cu toate că împărtășea soarta a sute de slujbași, care vegetau îndeplinind îndatoriri subalterne, Narses și-ar fi dorit să rămînă acel suflet temător

ascuns în grîu, în vreme ce alții, purtîndu-și cu cutezanță statutul de eunuc, deveniți exigenți datorită mutilării ce le fusese impusă, pășiseră dincolo de poarta de bronz pentru a reveni îmbrăcați somptuos, ba mai mult, ascunși după perdelele unei litiere.

În sfîrșit, ajunse la Poarta Aurită, poarta triumfală cu o triplă arcadă. De aici îi veni ușor să găsească locuința ghicitoarei în vise, după efluviile de plante medicinale care abundau în apropierea unui izvor de apă caldută și se răspîndeau încă din zorii zilei. Casa era tot pe atît de frumoasă și de solid construită pe cît era Isadora de diformă: la fel de înaltă pe cît de lată, cu un umăr căzut; ansamblul era împodobit cu bijuterii, coliere, brățări, lanțuri din metal frumos aurit și pietre colorate, fiindcă Șchioapa, mulțumită darurilor ei, făcuse avere.

– În sfîrșit, ai venit! Din cauza ta am să pierd prima întrecere de care, rosti ea cu un glăscior de fetiță, contrastînd cu înfățișarea ei opulentă.

– Domnul fie cu tine, răspunse Narses, fîstîcit. N-am știut că mă așteptai.

– În noaptea asta, o stăncuță mi-a dat de veste că ai să treci pe la mine. Intră, grăbește-te.

Narses pătrunse într-o încăpere mare, cu tavanul jos, acoperită cu tapițerii de mătase, perne strălucitoare, unde un puternic miros de tămîie amintea de atmosfera unei biserici. Isadora se așeză la o masă pe suprafața căreia, în pătrate, erau scrise în aramaică indicații de neînțeles pentru eunuc.

– Ce vrei să știi? îl întrebă Isadora.

– Semnificația visului meu.

– Eram sigură. Hai, dă-i drumul, sînt grăbită.

– Totul s-a petrecut în noaptea asta, chiar în ajunul zilei de 11 mai, începu Narses care se pregătea să povestească pe larg.

– Scutește-mă de comentariile inutile.

– Mi s-a arătat o maimuțică, din cele care zburdă vesele prin cocotieri; ea se ridica înaintea mea făcîndu-și semnul crucii

și creștea de ajunsese la fel de înaltă ca turnul Porții Aurite. De la această surprinzătoare înălțime, îmi arunca o privire de o nesfârșită blîndețe spunîndu-mi: „Învată, azi, să recunoști în ea protecția sfintei Providențe“.

Isadora, cu chipul de nepătruns, grav, luă cîteva grăunțe de grîu dintr-o cupă mică și le aruncă pe masă.

– Dumnezeule, murmură ea, cu ochii măriți de uimire.

Și scrută fața fină și slabă a interlocutorului ei, părul castaniu tuns deasupra urechilor, ochii lui cenușii, mici dar vioi, a căror agerime surprindea pe acea figură comună. Isadora clătină din cap cu un aer nehotărît și-și luă de la capăt experiența. Rezultatele se dovediră identice și ghicitoarea închise ochii.

– Ce vezi acolo? se neliniști Narses.

– Boabele cad mereu în piramidă, murmură ea în chip de lămurire.

Apoi, după o clipă de uluială, se ridică și adăugă:

– O vei proteja și i te vei supune, căci ea pășește pe căi acoperite de perle.

– Pe cine? Pe cine trebuie să protejez?

Șchioapa, consternată că atîtea favoruri din cer pot coborî asupra unui suflet așa de mărginit, se mulțumi să răspundă:

– Fericiți cei săraci cu duhul.

Și, aruncîndu-și un voal pe cap, adăugă din pragul ușii:

– Ea este un dar de la Dumnezeu.

– Deci, se numește Teodora!

– Ai mintea mai iute decît m-aș fi așteptat, spuse ea întinzînd mîna pe care Narses o umplu cu cîtiva galbeni. Rămîi cu bine.

– Mă duc să asist la alergări!

Ea scoase un strigăt ciudat și pe loc apărură patru sclavi purtînd o litieră.

– Să nu uiți că sînt umila ta servitoare, spuse ea așezîndu-se.

Narses rămase pentru o clipă fără nici un gînd, fără emoții, temîndu-se de explozia bucuriei care-l putea năpădi. Această

prudență, dobândită prin experiența decepției, îl îndemna să se teamă de dezamăgirea născută dintr-o speranță inutilă. Dar experiența nu modifică un caracter, și aspirațiile lui îl îndemnau să-și închipuie, la fiecă perspectivă promițătoare, funcții în care ar fi putut să servească, prin inteligența și subtilitatea lui, un stăpîn în măsură să-i aprecieze talentele. Și de ce nu o stăpînă. Ea ar putea fi dintr-o familie ilustră, în căutarea unui confident devotat și destoinic ca s-o ajute în asumarea responsabilităților impuse de bogăție și putere. Probabil o nobilă, pentru care viața însemnase doar gineceul, brusc confruntată, prin căsătorie, văduvie sau moștenire, cu hotărîri pe care nu și le-ar putea asuma singură, ar dori să-și găsească sprijin într-un consilier discret. Ar dovedi față de această nobilă doamnă comori de atenții și de înțelepciune. Crezînd că destinul, în sfîrșit, era pe potrivea dorințelor, arunca, spre superbe case înconjurate de grădini și spre litierele ce ascundeau femei, priviri pline de complicitate.

Într-o stare de euforie, trecu de poarta monumentală a hipodromului, hotărît, ca toți locuitorii orașului, să se distreze.

Ajunse la mijlocul cursei a doua. Împăratul, înconjurat de importanți demnitari, privea spectacolul de la înălțimea Katishmei, tribună inaccesibilă, care domina o mulțime așa de numeroasă în acea zi încît cele patruzeci de mii de locuri nu erau destule ca s-o cuprindă. Neavînd chef să rămînă în picioare, Narses profită de statura lui mărunță pentru a se strecura spre a patruzecea treaptă a amfiteatrului, în preajma eșarfelor de un albastru închis unde se aflau partizanii facțiunii lui preferate. Marmura era plăcut răcoroasă sub pînza care acoperea cîmpul de curse. Carele Albaștrilor, Verzilor, Roșiilor și Albilor galopau pe pista de nisip plină de flori, în scrișnetul osiilor, îndemnurile vizitilor și vociferările spectatorilor.

Olimpios, conducătorul carului Verzilor, cîștigă a patra și ultima cursă a dimineții, ceea ce pricinui o agitație de nedescris.

Narses nu vedea cu ochi buni poziția considerabilă deținută în oraș de grajdurile pentru cai de curse, conduse de facțiuni. În loc să se mențină în activități strict sportive, aceste facțiuni se constituiseră în grupuri organizate, puternice, cu zece mii de membri activi, care puteau fi recunoscuți după bastonul scurt cu o semilună în capăt și după tunică albă brodată cu roșu. Ele dobândiseră nu numai administrarea grajdurilor, organizarea curselor, a distracțiilor de pe hipodrom, dar și îndatorirea de a-l aclama pe împărat în timpul cortegiilor și de a apăra orașul în caz de pericol. Narses era nemulțumit de disputele, de certurile și violențele dintre facțiunea Verzilor și cea a Albaștrilor, care perturbau adesea liniștea cetățenilor³.

După curse, un urs adus din nordul înghețat jucă în sunetul trompetelor. Apoi, de sub tribuna împăratului, unde se afla o platformă largă, responsabilul hipodromului anunță o pantomimă. Rîsul era garantat, fiindcă mimii puneau în scenă defectele locuitorilor orașului exagerîndu-le, iar Narses, împreună cu toți spectatorii, se distra de minune.

Atunci urcă pe această estradă o foarte tînără fată, micuță, dar cu un trup grațios și sînul de curînd îmbobocit, îmbrăcată într-o tunică simplă, legată în talie, care se bîfîia și se apleca descoperindu-și fundul. Pe platformă, urcă la rîndul lui un bărbat, acoperindu-și fața cu mînele albe, largi. La acest gest, asistența recunoscă un eunuc și începu să rîdă în hohote. Tînăra se apropie de partenerul ei ca să-i mîngîie coapsele, întinzîndu-i buzele. Bărbatul, sîcîit, o respinse, dar tînăra nu se dădu bătută. Prin dezmierdări, poziții languroase ea se oferea din ce în ce mai mult nepăsătorului care încerca zadarnic să se îndepărteze de provocanta seducătoare. Spectatorii, întotdeauna înclinați să-și bată joc și să disprețuiască bărbații castrați, îi aruncau epitetele obișnuite:

³ Albii fac întotdeauna cauză comună cu Albaștrii, iar Roșii cu Verzii (n.a.).

– Neputinciosule! Nu ești bun de nimic! Monstrule! Parazitule! Inutilule!

Narses primi aceste batjocuri ca și cum ar fi fost el însuși palmuit și se simți ușurat când Marele Șambelan, care stătea în picioare în preajma împăratului, își manifestă iritarea, agitându-și bastonul împodobit cu aur. Insultele conteniră pe dată, fiindcă răzbunarea unui eunuc puternic avea reputația de a fi deosebit de crudă.

Tînăra se înclină atunci foarte respectuos în fața împăratului, se întoarse către facțiunea Albaștrilor pe care o salută cu o plecăciune și mimă disprețul, răsucindu-se spre cei care purtau eșarfa verde-praz.

– Teodora! Trăiască Teodora! strigau glasuri în mulțime.

La auzul acestui nume, speranțele lui Narses se năruiră. Femeia prezisă, așteptată, sperată, nu era decît o comediantă jalnică! Un val confuz de emoții, în care se amesteca suferința, indignarea, furia, îl mîna spre comentarii dintre cele mai excesive. Se supăra mai întîi împotriva lui însuși, mereu același naiv, stupid de credul, etern aspirant către reușite irealizabile, agățat de neputința lui precum Sisif de stîncă. Apoi se îndoii de originea divină a visului său, gîndindu-se că-i vorba de o ispită diavolească. Fiindcă Satana profita uneori de întunericul nopții pentru a-i îndemna pe oameni să apuce pe căile păcatului.

Totuși, toate aceste presupuneri erau prea crude pentru a fi admise cu ușurință, iar el căută o altă explicație: această Teodora, actrița de pantomimă, nu era cea prevestită de visul lui, și asemănarea numelui nu era decît o coincidență absurdă. Puțin mai liniștit, cercetă cu indiferență prefăcută chipul pe care tînăra îl ridica spre public: părul negru ca fumul, ochi imenși și întunecați deasupra unui surîs copilăresc îndreptat cu generozitate către treptele amfiteatrului, un magnetism care atrăgea asupra siluetei ei fragile privirile miilor de spectatori.

„De fapt, gîndi el, fără să știe dacă dorea prin aceasta să-și confirme deziluzia sau să-și întrețină un rest de speranță, aș fi curios s-o cunosc. Am să vorbesc cu ea după curse.“

Așteptă cu răbdare ca învingătorul, conducătorul carului facțiunii Verzilor, să se învîrtească în cerc în fața facțiunii învinse, să-și primească coroana cu numele suveranului și să se termine schimbul de urale dintre popor și cantorii facțiunilor.

- Victoria e de la Dumnezeu.
- În sănătatea ta, Olimpios⁴.
- Dumnezeu e sfînt, de trei ori sfînt.
- Victorie Verzilor.
- Maică a Domnului Atotputernic.
- Victorie Verzilor.
- Puterea Crucii.
- Victorie Verzilor.

Orgile de argint intonau un imn religios, în timp ce împăratul Anastasius își ridică anevoie povara celor optzeci și trei de ani. Satisfăcut de reușita facțiunii lui favorite, se sprijini pentru o clipă de Justin, spătos și înalt, comandantul excubitorilor⁵, pentru a se îndrepta spre sala de mese a tribunei. Arena se umplu pe dată de servitori ce aduceau bucatele, iar de pe cele patruzeci de trepte de marmură ale amfiteatrului spectatorii dădură fuga să apuce pește, carne uscată, pepeni verzi și mazăre prăjită, oferite cu această ocazie de către divinul împărat.

Renunțînd s-o mai caute pe tînăra comediantă în acea îngrămădeală, eunucul ieși în piață. Dinaintea porticului monumental, conducătorii de care, grăjdarii, actorii dansau în sunetul trompetelor. Narses o descoperi pe tînăra fată într-un grup de admiratoare care-l înconjurau pe Uranios, conducătorul carului

⁴ Olimpios e o denumire generică pentru conducătorii de care ai facțiunii Verzilor și Uranios pentru cei ai facțiunii Albaștrilor (n.a.).

⁵ Corpul de gardă din palat (n.a.).

Albaștrilor, purtînd încă genunchierele, casca, tunica albastră și mănușile de piele prinse în centironul lat.

– Ce mi-aș dori? Vreți să știți ce mi-aș dori? întrebă el cu un zîmbet cam tîmp. Ei bine, fundul Teodorei.

Declarația lui fu salutată cu strigăte. Grațioasă, tînăra comediantă se apropie, se întoarce cu spatele și, ridicîndu-și tunica scurtă, se aplecă pentru a-l lăsa pe Uranios să-i admire posteriorul, pe care acesta îl cuprinse în mîini și-l sărută. Teodora începu să rîdă de plăcere, aruncînd în jurul ei o privire triumfătoare. În acea clipă sosi o femeie de vreo treizeci de ani, cu o față triumphiulară, bărbia fină și ascuțită, maxilarele voluntare și ochii vicleni. Narses o văzuse uneori în Piața Augusteon pe cînd se îndrepta spre palatul imperial. Se vorbea că era fiica unui conducător de car și a unei prostituate din teatru, măritată și foarte capabilă. Făcîndu-și loc cu autoritate prin cercul de fete, Antonina rosti:

– Vino, Uranios, te iau cu mine.

Timbrul glasului Antoninei era de o senzualitate provocatoare. În gura ei, cuvîntul cel mai obișnuit se încărca de întreaga melancolie dulce a unei serii de vară. Uranios o întrebă din priviri pe Teodora, care scutură energic din cap.

– Rămîi aici! Nu te duce cu baba asta!

Glasul voluptuos insistă:

– Trebuie să-ți vorbesc despre o cină la Iustin, comandantul excubitorilor. E unul dintre pușinii patricii⁶ din palat care susțin facțiunea Albaștrilor.

– O să-mi comande o statuie? întrebă Uranios pe un ton cam prea rugător.

Antonina schiță un zîmbet incisiv.

– Vom încerca s-o obținem.

– Statuia mea are să fie ridicată pe locul de plimbare al

⁶ Patriciu – demnitate instituită de Constantin cel Mare –, cel mai înalt rang din Imperiul Roman, după împărat (n.tr.).

hipodromului? insistă conducătorul de car, vizibil obsedat de speranța nemuririi.

– Vedem noi, rosti ea, măsurându-l pe tânărul bărbat cu un aer nerăbdător, grăbește-te.

Uranios îi aruncă Teodorei o privire pocăită și murmură:

– Mă întorc imediat.

Și porni după femeia de treizeci de ani.

Cercul se împrăstie, iar Teodora rămase singură. Gînditoare, își aplecă pentru un moment capul, prefăcîndu-se că-și înnoadă cureaua de la o sandală. Narses n-o pierdea din ochi, atras de scurta înfrîngere interioară provocată seducătoarei comediante de către conducătorul de car care o părăsise. Zărindu-l pe Narses, ea își regăsi siguranța de sine și-l întrebă:

– Și tu vrei să-mi săruți posteriorul?

– Nu, nu.

– Te uiți la mine de parcă nu m-ai fi văzut niciodată.

– Într-adevăr.

– Totuși eram ușor de remarcat, spuse ea cu îndrăzneală. Cînd eram mică purtam întotdeauna, pe cap, din teatru în teatru, scăunelul surorii mele, Cosimo, pentru a-i fi la îndemîină cînd obosea. Acum joacă *Rugăciunea unui eunuc*. E tare hazliu.

– Glumele la adresa eunucilor nu mă amuză.

Ea îl cercetă din cap pînă în picioare și Narses își simți, sub această privire insistentă, trupul prea scund și prea lipsit de vigoare, pielea prea cafenie, vîrsta prea înaintată – trebuie că avea de două ori mai mulți ani decît tînăra fată*. Ea spuse pe un ton mai îngăduitor:

– Faci parte din furnicarul Palatului Sacru? Ești șambelan sau călugăr?

– Nu, sînt copist în slujba arhivelor.

– La arhive!

* În 513, Teodora trebuie că avea șaisprezece ani, iar Narses, treizeci și patru (n.a.).

Din nou îl cercetă cu o privire pătrunzătoare.

– Nu știu ce-s alea arhive, dar la vârsta ta, nu-mi pare a fi o reușită.

Remarca era deosebit de pertinentă pentru ca Narses să îndrăznească a-i da lămuriri că se simțea foarte capabil și regreta că nu putuse obține însărcinările și onorurile la care aspira de drept. De parcă i-ar fi ghicit gândurile, ea adăugă:

– În ce mă privește, eu n-aș fi așteptat atîta vreme.

Și, întorcîndu-se către un vînzător ambulant de pește care se apropia, spuse:

– Salut, prietene. Ia zi-mi, tu care vorbești cu atîta lume, știi ce-s alea arhive?

Omul își încruntă sprîncenele pentru a se concentra mai bine.

– Cred că-s cele care se află la bibliotecă. Papirusuri și pergamente vechi scrise de multă vreme. Fără doar și poate trebuie să știi să citești ca să le înțelegi. Nu-i ceva de nasul tău, frumoaso.

– De ce, mă rog? Mi-aș face din ele o tunică și ea s-ar sfișia în timpul spectacolului.

– Ține-ți gura, n-am să pot dormi din cauza ta. Ia de aici un pește sărat pentru ochii tăi frumoși, șmecheriți.

– Dumnezeu să te aibă în pază, spuse Teodora.

Apoi se întoarse către eunucul rămas împietrit:

– Tot mai ești aici! Spune-mi cum te cheamă.

– Narses.

– Pe mine Teodora. Sînt un dar al Domnului.

Acest nume îi aminti eunucului de decepția lui și se pregătea să se îndepărteze cînd ea, din capriciu, din curiozitate față de acest bărbat inofensiv care-i dădea atenție, din vanitate poate, în perspectiva de a se făli cu un servitor, îl întrebă:

– Vrei să-mi faci un serviciu? Însoțește-mă la o întîlnire în seara asta. Nu-mi sînt pe plac zilele de sărbătoare. Romanii sînt așa de întăritați că devin periculoși.

Surpriza îl lăsa mut pe Narses, ceea ce n-o deranja întru nimic pe fată.

— Ne vedem la ceasul al zecelea*, în Piața Augusteon, lângă statuia Elenei. Pe curînd.

Cînd ciocanul lovi ora a zecea în fața bazilicii romane Sfînta Sofia, mulțimea năvăli în Piața Augusteon, numită astfel de Constantin după numele mamei sale, Augusta Elena. După cursele din după-amiaza acelei zile, profitînd de aerul plăcut al primăverii, spectatorii, sacagii, vînzătorii ambulanți se plimbau printre statuile împăraților ridicate pe coloane de porfir. Cu glasuri izbucnind brusc, unii ridicau în slăvi succesul Verzilor, alții argumentau înfrîngerea Albaștrilor. Lîngă statuia Elenei, Narses scruta chipurile acoperite de voaluri sau de eșarfe pestrițe fără a regăsi enigmaticii ochi negri de pe acel chip fin și palid. Dar după ce își obosise îndelung privirea el se consideră neghiob. La ce bun să mai aștepte o comediantă a cărei propunere, la drept vorbind o convocare, n-ar fi trebuit s-o accepte niciodată? Oare nădejdea că Teodora ar fi putut păși într-o bună zi pe căi acoperite de perle îl determinase să-și piardă bunul-simț?

Cufundat în gîndurile lui, tresări cînd auzi alături de el:

— Ești primul eunuc în slujba mea.

— Nu sînt în slujba ta.

— Fiindcă mă aștepți, înseamnă că ai acceptat să mă însoțești.

Deși era fermecătoare, îmbrăcată într-o tunică și o mantie de in veche, dar foarte curată, pe care strălucea o agrafă frumoasă din cornalină, și-i jucau în ochi scînteieri aurii smulse din stele, el o privea fără plăcere pe cea care era răspunzătoare de decepțiile lui. Tînăra adăugă:

* Ziua, ca unitate de timp, începe dimineța și nu la miezul nopții ca în Roma antică. Prima oră este în zori, a șasea la mijlocul zilei, a noua în mijlocul după-amiezei (n.a.).

– Nimănui din familia mea nu i-a venit să creadă că mă va însoți un eunuc la adunarea de la brutar. Toată lumea ar fi vrut să vină cu mine ca să te întâlnească. A trebuit să-i fac să renunțe, pretextând că ești foarte timid.

După expresia interlocutorului ei, își dădu seama că „luase prost virajul“, cum spunea Uranios, și schimbă tonul.

– Deci, aici lucrezi, rosti ea, arătând spre biblioteca, aflată la o sută de pași de Sfînta Sofia. Trebuie să fie trist să stai mereu închis.

– Cu siguranță e cu mult mai plăcut să fii mim, răspunse el acru.

– Nici asta nu-i ușor. Fac gimnastică pe hipodrom de cum se crapă de ziuă. Tot timpul trebuie să placi.

– E pe gustul tău să placi, spuse Narses, cu o umbră de răutate pe care ea o trecu cu vederea.

– Este adevărat. Dar există meserii prin care poți plăcea mai lesne. Din păcate, nu știu să cânt nici din lăută, nici din flaut, iar mama și sora mea mai mare, Cosimo, sînt de părere că n-aș fi în stare să fiu actriță.

Apoi aruncă o privire spre Palatul Sacru.

– Lumea vorbește că în anumite ocazii împărații organizează un spectacol de pantomimă. Tare mi-ar plăcea să fiu invitată.

– Hai să mergem, spuse el, grăbit să termine o dată. Încotro te duci?

Teodora, care ascundea un spirit fin în spatele insolențelor ei, ghici iritarea eunucului și, pentru a evita o tăcere apăsătoare, începu să pâlăvrăgească șagalic despre tot ce vedea în jur. Strada principală, mulțimea care mișuna, călăreții, carele, jucătorii de pe sub porticuri, îi ofereau nenumărate pretexte să-i dea cu gura, fără a mai pune la socoteală saluturile unora și altora.

– Narses, rostea ea simplu, prezentîndu-l pe însoțitorul ei fără alte comentarii.

La Forumul Boilor, o apucară pe o uliță foarte strîmtă, pe

care apusul reușise s-o întunece. Luminile primelor lămpi jucau în spatele ferestrelor, iar ușile se închideau peste intimitatea serii. La răspîntia cu o ulicioară și mai îngustă, își făcură apariția trei bărbați purtînd eșarfa verde-praz a facțiunii lor. Se pregăteau să traverseze strada, cînd unul dintre ei strigă:

– Teodora! Uite-o aici!

Toți trei se apropiază jucîndu-și mușchii.

– De ce nu ne-ai salutat pe hipodrom? întrebă cel mai în vîrstă.

– Am niște amintiri urîte din pricina voastră.

– Ar trebui să le dai uitării!

– Niciodată!

– Lasă că te învățăm noi ce-i uitarea și să-i saluți cum se cuvine pe oameni. Așteptăm să ni te prosternezi.

Teodora nu clinti și le aruncă o privire plină de furie.

– Ți-am mai spus, niciodată!

Cu o surprinzătoare iuțeală, băiatul o înșfăcă de mîini, în timp ce al doilea acolit apucă agrafa de cornalină, care-i încheia mantia pe umăr.

Teodora se zbătea să-și elibereze brațele strigînd:

– Hoți! Lași! Trădători! Unelte ale diavolului!

La cumplita acuzație că s-ar închina Satanei, cel de al treilea acolit își trase de la șold o sabie scurtă și i-o puse sub bărbie.

– Retrage-ți cuvintele sau îți ciopîrțesc fața asta frumoasă.

Spre surpriza generală, Narses se aruncă asupra răufăcătorului, îl înșfăcă de încheietura mîinii pe care i-o strînse pînă ce cuțitul căzu pe jos, iar el îl apucă repede. Cei trei Verzi dădură un pas înapoi.

– Am să depun plîngere la prefectul orașului, amenință Teodora.

– N-ai decît să te plîngi cît ai vrea. Prefectul îi susține pe Verzi, ca și împăratul, iar noi nu riscăm nimic. Justiția are alte treburi de făcut decît să-și bată capul cu o fată pe care un bărbat

cinstit ar refuza s-o ia de nevastă. Lasă că ne mai întâlnim noi, dacă nu-ți schimbi purtarea.

Cînd răufăcătorii dispărură, Narses ridică mantia plină de praf.

Teodora murmură:

— Îi urăsc. Am să-i urăsc toată viața! Într-o zi am să mă răzbun.

Apoi, întorcîndu-se spre însoțitorul ei, adăugă:

— Credeam că eunucii au mușchii ca de fetițe.

— Te-ai înșelat.

— Nu pot să mă duc la petrecerea de la brutar cu tunică asta sfișiată. Hai să ne plimbăm de-a lungul Cornului de Aur.

— Cine-i brutarul ăsta?

— Unul care are bani. E simplu: sînt puțini la număr și aleși de Palat. Țsta primește funcționari. Nu-i întotdeauna foarte plăcut, dar e necesar.

Narses încerca pentru tînăra fată o undă de duioșie. Deci și ea, pentru a-și păstra nădejdea, o simplă posibilitate, avea de înfruntat situații neplăcute. Dar ea o făcea cu atîta încredere, cu atîta ușurință și vădită veselie, încît el se simți bătrîn și înrăit.

Coborîră în tăcere pînă la Cornul de Aur, golf lung și strîmt care mărginește Constantinopolul spre nord-vest. Teodora se retrase în ea însăși ca un șarpe. Narses încercă unul sau două comentarii asupra exceselor manifestate de facțiuni, asupra certurilor lor neîncetate și impunității de care Verzii abuzau. Apoi, tăcu și el. Nu se aștepta să descopere în provocatoarea comediantă atîta violență și atîta mărginare, iar această contradicție trezi în el o curiozitate sinceră. De pe acum în vîrstă, singuratic de nevoie, prudent din experiență, primea dinspre cea care păsea alături de el un fluid intens ca o briză înviorătoare. Totuși ar fi apreciat dacă tînăra i-ar fi mulțumit că-i salvase chipul.

Pe malurile Cornului de Aur, corăbiile se clătinau ușor în porturile pustii, iar cei cîțiva trecători preferau să umble pe sub porticuri.

– Dar tu, întrebă ea brusc, nu te simți prea singur cu arhivele tale?

– Mi-am închinat viața Fecioarei Maria.

– Evident, rosti fata izbucnind în râs, ea face copii fără sămânță de bărbat. Dar tu ce aștepti? Toată lumea urmărește ceva.

– Nu bogăția e cea care mă interesează, ci munca la Palatul Sacru. Când aveam cinci ani, mi s-a promis că voi fi dus acolo, iar nimeni nu și-a respectat cuvântul.

– Și mie mi-ar conveni...

– ... să reușești ca Antonina, sugeră Narses, cuprins de un nou val de răutate de care se simțea puțin vinovat.

Teodora se gândi un timp mai înainte de a-i răspunde:

– Ești un bun sfetnic. Acum am să mă întorc acasă.

Gărzile închideau porțile orașului și amîndoi o luară spre hipodrom în tăcere.

– Mă întreb cine ești, spuse ea deodată.

– Și eu la fel.

Pentru prima dată izbucniră în râs și unul și celălalt. Apoi lăsară tăcerea să domnească între ei. Fiecare își dădea seama că erau împreună dintr-o greșală, el pentru că aștepta o altă femeie, ea pentru că avusese nevoie să-și salveze amorul propriu după plecarea lui Uranios. Hazardul aruncase zarurile la întîmplare pentru întîlnirea asta.

Cartierul angajaților de la circ, spre est față de locul lor de muncă, fusese distrus de incendiu în timpul recentei răscoale împotriva împăratului Anastasius. Ziduri cîrpite în pripă, cocioabe provizorii de lemn se ridicau printre dărîmăturile și casele scăpate de foc. Cea a Teodorei, înfrumusețată cu un urs dintr-o ceramică grosolană, înnegrită de flăcări, avea primul etaj prea dărăpănat ca să poată fi locuit.

– Aici stau eu, spuse tînăra. Dar nu mi-e somn deloc. Să mai mergem puțin.

– Ce-i cu ursul ăla deasupra uşii tale? întrebă Narses.

– Tatăl meu, Acacios, era îmblînzitor de urşi. A murit cînd noi, cele două surori ale mele şi cu mine, eram foarte mici, pe urmă a murit şi noul concubin al mamei. A fost nevoită să se umilească, să-şi plece spinarea, să toarcă lînă ore nesfîrşite, uneori să-şi vîndă trupul. Nu vreau să am parte de aceeaşi soartă ca ea. Uneori o condamn că s-a mulţumit cu prea puţin.

El nu făcu nici o observaţie asupra distanţei care desparte ambiţia de realizarea ei, temîndu-se să nu fie prea morocănos. În Piaţa Augusteon, torţele se stinseseră. Amîndoi se așezară pe o bancă de marmură din faţa Palatului Sacru. În lumina slabă a cornului de lună nu zăreau decît contururile giganticei arhitecturi: cupolele primului palat, apoi terasele, meterezele palatului privat al împăratului pe care patrula silueta unui străjer cu panaşul de aur. Fiecare îşi urmărea visele. Lui Narses îi trecu prin minte ideea bizară că palatul semăna cu o femeie apropiată, dar inaccesibilă. Ea îşi imagina, între zidurile masive şi întunecate, violenţe şi delicii tulburi şi minunate. O trecură fiori.

– Mi s-a făcut puţin frig, spuse ea ridicîndu-se.

Şi cum Narses se ridică la rîndul lui pentru a o însoţi, ea îl opri cu un gest:

– Lasă-mă. Cînd mă plimb singură tîrziu în noapte am impresia că oraşul îmi aparţine.

2

A doua zi de dimineaţă, zgomote familiare venind din încăperea învecinată o treziră pe Teodora. Zorile se filtrau prin perdele, luminînd chipul Anastasiei, care surîdea în somn, şi patul gol al lui Cosimo.

„Măcar dacă ar cere-o de nevastă de data asta! Nu știe deloc să se poarte cu bărbații!“ gîndi Teodora.

Îi dorea sincer surorii mai mari o soartă fericită, și aștepta la fel de sincer s-o vadă plecată de acasă. Firea pretențioasă a surorii mai mari, reproșurile ei zilnice, susținute întotdeauna de mama ei, făceau greu de suportat traiul în comun. Cu toate astea, altceva nu-i dădea pace. Uranios! Dezertarea lui Uranios!

Sări jos din pat și trase pe ea o tunică scurtă. Mama pusese pe masă brînză și pîine din care Teodora, în picioare, tăia o felie.

– Așază-te cînd mînînci. Ei, cum a fost petrecerea de la brutar? întrebă mama lăsîndu-se greu pe singurul scaun și, luînd furca, se apucă de tors, cu degetele ei groase, lîna dărăcită ce i se aducea din două în două zile.

Era mai curînd voinică, cu forme generoase, degajînd acea senzualitate puțin vulgară, la limita neglijenței, ce procura bărbaților o dorință imediată, scurtă și violentă.

– Nu m-am dus acolo.

– Din cauza eunucului? se neliniști mama.

– M-au atacat Verzii. El m-a apărât.

– Totuși te-ai întors tîrziu acasă.

Teodora oftă agasată. Mama își revendica dreptul de a se amesteca permanent în viața fiicelor ei ca să le ferească de primejdii și obișnuia să lase în spatele ușii de la intrare fie un taburet care se răsturna, fie o pietricică ce scrîșnea, sau o perdea ce se zbătea în inele, ca să afle la ce oră se întorceau.

– Ce-ai putut face cu eunucul în tot timpul ăsta?

– Nimic, răspunse ea.

Și, rîzînd ea însăși de răspunsul ei găunos, repetă:

– Nimic, absolut nimic.

– Cu atît mai bine. Frumos ți-ar fi stat, fiica unui ursar, să te plimbi cu un servitor.

Teodora îi aruncă mamei ei o privire iritată.

– Fiica unui ursar își poate foarte bine schimba viața. Am plecat, adăugă ea.

Îndreptîndu-se spre hipodrom pentru exercițiile de dimineață, se gîdea în ce fel să-l pedepsească pe Uranios. O jignise plecînd cu Antonina și nu era ea fata care să suporte o asemenea ofensă fără să scoată o vorbă. În echilibrul delicat al raporturilor de forță dintre oameni, ea gîdea că balanța se cuvenea să rămîna cumpănită între plăcerea primită și plăcerea oferită, între durerea suferită și durerea provocată cuiva. Dumnezeu nu avea timp să se ocupe de asemenea mărunțișuri. Ba mai mult, îi plăceau luptele înăbușite în care victoria și înfrîngerea se ascundeau sub diferite pretexte, iar cu Uranios acest joc era cu atît mai amuzant, cu cît din partea lui nu avea a se teme de nimic. Cu doi ani mai mare decît ea, conducătorul de car fusese primul ei prieten, primul amant, servindu-i de frate, de protector, de logodnic, în tumultuoasa familie a hipodromului. Dacă Teodora considera necesar să aibă de a face din cînd în cînd cu un alt bărbat mai bogat, era din nevoi financiare și în așteptarea unei vieți mai bune.

Soarele începea să lumineze treptele dinspre apus ale amfiteatrului, în timp ce pe tribună, la picioarele Katishmei, doi acrobați, un bufon și doi jongleri, exersau sub îndrumarea unui bătrîn îmblînzitor de lei. Teodora nu pierdea niciodată cele trei ore de antrenament matinal spre marea uimire a camarazilor ei. Încerca, supunîndu-și corpul, încordîndu-l și destinzîndu-l, unde de plăcere, dar mai ales ținea să își forjeze un caracter demn de speranțele confuze pe care le proiecta în viitor.

La ceasul al cincilea, cînd soarele își revărsa căldura asupra întregului circ, ea li se alătură celor două prietene, comedianta și ele, micuței și durduliei Indaro, care avea un fel deschis de a vorbi și gesturi evocatoare, și înaltei Chrysimallo cu părul auriu,

care-și bălăceau picioarele în pîrîiașul ce mărginea arena. După ce-și răcori picioarele, brațele și gîtul, Teodora le spuse:

– Trebuie să vorbesc cu voi. Hai să mergem în camera secretelor.

Așa era botezată, în grajdurile facțiunii Albaștrilor, sala sufocată de atelaje, de hamuri, de roți rupte și noi, care, în afara zilelor de pregătire a curselor, era pustie. Încăperea foarte întunecoasă avea pămînt bătătorit pe jos, și cîteva pînze de păianjen atîrnau de tavan. Cele trei prietene se instalară pe un car demontat, după ce suflaseră praful de pe loitre, și Teodora le povesti cum plecase Uranios cu Antonina, iar apoi trase concluzia:

– Merită să fie pedepsit.

Prietenele ei, la curent cu incidentul, își aruncară priviri complice și amuzate.

– Chiar e necesar? întrebă Indaro legănîndu-se ușor.

– Da. Trebuie să sufere că m-a tratat în felul ăsta.

– O făcea pentru statuia lui! remarcă Chrysimallo, care nutrea pentru Uranios o simpatie ascunsă. Știi cît e de prost și vanitos! Și pe urmă, adăugă ea cu acel ton disprețuitor pe care-l cultiva pentru a părea mai distantă și mai atrăgătoare, cum ai vrea să-l pedepsești?

– Măcinînd coadă de șarpe cu tămîie. Cînd o să se înfierbînte, fumul se va ridica pînă la spirite.

– Și ce-ai să le ceri spiritelor?

– Să se certe cu Antonina și să-mi ceară iertare.

– Dar tu, tu, îți ceri scuze cînd te duci la brutar? întrebă Indaro. Îți închipui că Uranios nu știe că faci dragoste acolo?

– Nu-i același lucru. Eu îmi pregătesc viitorul.

– Și cu eunucul tău tot viitorul îl pregătești?

– Nu sînteți în stare să vedeți mai departe decît o cîrțiță. Sînteți ca niște caracatițe agățate de viața voastră mizerabilă! Ce-o să se aleagă de voi cînd veți îmbătrîni?

– O să murim, spuse Indaro ridicînd din umeri.

– Și pînă atunci?

– Eu am să mă mărit cu un conducător de car, spuse Chrysimallo, înnodîndu-și pe ceafă părul lung. Și am să fac copii.

– În ce mă privește, eu nu m-aș mulțumi cu o asemenea soartă.

Indaro izbucni într-un rîs zgomotos:

– Fiecare își are locul hotărît de Domnul. Să vrei să-l schimbi e imposibil. Dar dacă ai să ajungi o mare doamnă, promit să-ți sărut mîinile.

Și își exprimă cu un gest exagerat supunerea.

Chrysimallo insistă:

– Visezi cu ochii deschiși, draga mea, o să suferi cînd te vei trezi.

– Nu înțelegeți nimic, declară Teodora care, de furie, sări jos și se împiedică de niște hamuri aruncate pe pămînt, în hohotele de rîs ale prietenilor ei. Sînteți niște proaste.

La ieșirea din grajduri, orbită pe moment de lumina puternică a amiezii, nu știa pe cine să-și reverse proasta dispoziție. Lipsa de înțelegere a prietenelor ei o descumpănise. Totuși cunoștea bine acea tulburare mînioasă încercată de fiecare dată cînd nu izbutea să impună celorlalți ideea pe care și-o făcea despre sine însăși. Atunci i se părea că este sfărîmată, risipită, mărunțită. Dintr-un salt, se hotărî să-și regăsească integritatea. De îndată, se îndreptă către sălile unde lucrau, se distrau, discutau artiștii și personalul. Pentru a dobîndi căldura și admirația de care avea nevoie, le spuse:

– Prieteni, azi am să vă prezint un dans din buric.

Anunțul stîrni urale, fiindcă acest număr, necunoscut publicului, era rezervat doar pentru ei. Muzicanții se apropiară, Teodora urcă pe un trepied și începu languroasele unduiri. Înconjurată de priviri emoționate, de zîmbete recunoscătoare, de fețe încîntate, ea se lăsă purtată pe ritmul muzicii. Cînd intra Uranios, ea strigă:

- Tu pleacă de aici.
- Rămîi, Uranios! exclamă tovarășii lui de muncă.
- Nu lua în seamă capriciile ei!
- Ce-ai mai făcut de-ai supărat-o?

Chrysimallo care tocmai intra în lămură:

– Uranios a plecat cu Antonina ca să ia masa la Justin, comandantul excubitorilor, care i-a promis o statuie.

– Justin i-a înmînat chiar un pergament ca să poată asista la cortegiul imperial de Rusalii, adăugă Chrysimallo.

Uranios, nemișcat, o întreba docil din ochi pe tînăra comediantă. Ea își dădu seama că ar fi fost ridicol să rămînă bosumflată, și, temîndu-se de ridicol aproape tot atît cît și de Dumnezeu, zîmbi. Uranios se apropie, cuprinse picioarele fine și le ridică pe umerii săi, iar Teodora își continuă dansul deasupra capului amantului ei. Ca o magiciană, răspîndea în jurul ei vraja care ametește simțurile, aprinde imaginația, paralizează judecata spiritului. În această exaltare colectivă care se ridica spre ea, redeveni puternică și întreagă. Undele ce urcau din trupul lui Uranios către al ei o făceau nerăbdătoare. Se ghemui lin către părul lui negru, ondulat și-i șopti:

– Să mergem în camera secretelor. Imediat.

Teodora sări jos într-o tăcere densă.

Camera secretelor nu era nicidecum clandestină. În fundul ei era pregătit un culcuș improvizat din paie proaspete, schimbate în fiecare zi de un rîndaș înțelegător, destinat siestelor și nopților amoroase. Pentru inițiații cercului, susceptibili să fie indiscreți, Teodora își agăță voalul de o hulubă, potrivit ritualului aceluia loc.

– Îmi place să simt în același timp mirosul tău și pe cel al cailor, rosti Uranios, îngenunchind în fața ei. Voi sînteți cele două mamele de care am nevoie.

– Soarbe-mă, spuse ea, că altminteri mă revărs.

– În noaptea asta, pe lună plină, am să te sec de tot.

Spre sfârșitul după-amiezei, tensiunea crescuse pe hipodrom. Unii râdeau prea tare, alții se baricadau într-un colț, sau schimbau mici semne ambigue, fiindcă se apropia noaptea nebuniei sexuale. Nu pentru ei, cei mărunți, subalterni, ci pentru aceia ale căror frumusețe și succese le autorizau îndrăzneala. Rîndașul pregătise de pe acum carul, portarul întredeschise poarta. Uranios, cu părul încă umed după baie, se apropie de cai, îi mîngîie și sări în car. Trupul lui era o minune de echilibru și de forță, precum statuia unui efeb grec, și se mișca cu grația unei sălbăticiuni. Teodora apărură cu ochii scînteind de stele, unduioasă ca o liană, avînd pe ea doar o pînză în jurul mijlocului, în timp ce voalul îi acoperea sau descoperea sîinii după capriciul vîntului. Uranios îi întinse mîna și Teodora se așeză în spatele lui cuprinzîndu-i coapsele puternice. Biciul plesni, caii se avîntară. Personalul hipodromului, încremenit de spectacolul licențioasei plăceri, se puse din nou în mișcare. Fără îndoială, dorința era prezentă în mințile lor, dar ea era dominată, aproape zdrobită, de certitudinea că ei nu dispuneau nici de insolență, nici de ardoarea, nici chiar de suficientă impetuositate pentru a impune tuturor asemenea fantezii. Iar privilegiile pe care cuplul și le permitea, departe de a-i dăuna, îi dădeau o aură de prestigiu.

La Poarta Aurită, străjerii îi lăsară pe amanți să treacă, cu un aer îngăduitor. Curînd carul ajunse în pădure. După căldura zilei, aici aerul era răcoros, iar scrișnetului roților îi răspundeau zgomotele unor furișări tainice, ale frunzelor înfiorate de vînt, strigăte de păsări sau foșnet de animale tîrîtoare. Folosită de împărați pentru vînătoare, pădurea era străbătută de drumuri largi pe care conducătorul carului alerga într-un galop dezlănțuit. Uneori, el întindea o mîna spre spate pentru a strînge un sîn al Teodorei, în timp ce ea mîngîia membrul erect al tînărului.

— E timpul, spuse Teodora, am să mor de dorință.

Amîndoi îşi scoaseră tunicile. Ea apucă frîiele, iar el o aşeză pe genunchi şi o penetra.

– Dii! Dii! strigă Teodora plesnind din bici.

Caii galopau nebuneşte, mişcările bruşte ale carului se amestecau cu cele ale plăcerii, strigătele cucuvelei cu strigătele repetate ale amanţilor. Cînd caii reveniră la pas, Teodora se întoarse, cuprinse şoldurile amantului ei, desfăcîndu-şi picioarele pentru a fi din nou penetrată. Caii mergeau în voia lor, în timp ce corpurile tinerilor se înlănţuiau în mii de feluri, pînă ce carul se opri într-un desiş de tamarin.

– Gura, spuse ea, gura nu a sărutat îndeajuns.

– În luminiş.

Luminişul era întins, baltă a lunii în mijlocul brazilor întunecaţi.

În car, Uranios îşi îndreptă statura înaltă, săltă trupul uşor al fetei pentru a-i ridica genunchii pe umerii săi sărutîndu-i fîntîna înmiresmată, în timp ce gura fetei, al cărei păr lung cădea pînă la picioarele lui Uranios, savura preţioasa licoare albă. Imaginea celor doi amintea de coloana de marmură ridicată în memoria evenimentului primordial, sau de desfăşurarea unui ritual păgîn închinat zeiţei nopţii.

Adormiră pe un pat de ferigi; trupul alb al Teodorei strălucea ca sideful în petele de lumină. Uneori venea o pasăre să se aşeze pe el ca să-i bea sudoarea parfumată sau să-şi facă în părul ei un culcuş.

Rusaliile aduseră o mare veselie în casa ursului calcinat. Pe de-o parte, Sfîntul Duh cobora ca să aprindă credinţa creştinilor, iar pe de altă parte, Teodora, datorită logodnicului ei, avea să asiste la cortegiul imperial dintre Palatul Sacru şi bazilica Sfînta Sofia. Privilegiul era considerabil, fiindcă în timpul festivităţilor religioase, Piaţa Augusteon era rezervată nobililor, patricienilor, senatorilor, demnitarilor de tot felul, poporul fiind reprezentat doar prin delegaţii facţiunilor.

Teodora îmbracă o tunică și o mantie din in de culoare deschisă, o agrafă dată de Chrysimallo, sandalele împrumutate de la Cosimo, care consimți doar cu condiția ca să nu-i fie scâlciate.

– Când nu ești bogat, trebuie să te porți în așa fel încât să nu fii remarcat, fu de părere mama.

Să nu fii remarcat era un argument de bun-simț, dar care, pentru fiica ei, însemna tot ce poate fi mai rău. Dimpotrivă, ea trăia în toate zilele lăsate de la Dumnezeu așteptând să fie remarcată de un necunoscut care să-i schimbe viața. Cu fiecare eveniment ieșit din obișnuit această speranță căpăta culorile vii ale posibilului și deschidea perspectivele unei vieți noi. Atunci ar scăpa de traiul dus de femeile din anturajul ei, de monotonia zilelor și ar sparge coaja care o închidea, așa cum ghinda reține stejarul. Mergînd cu Uranios la Augusteon, cu mintea ea îl înșela.

– Crezi că Iustin ar putea ajunge împărat într-o bună zi? întrebă ea.

– Singurul împărat pe care mi-l doresc e cel care va alege facțiunea Albaștrilor.

– Dacă-l cunoști pe Iustin, ai putea să fii primit la Palatul Sacru, nu?

– Și de ce, mă rog? Eu mă simt bine la hipodrom.

Teodora se enervă:

– Decî, tu n-ai nici o ambiție?

– Ba da, spuse el rîzînd. Vreau să am o statuie ca să-și aducă aminte lumea că am fost un mare conducător de car.

– Nu ți-a trecut prin minte că mi-aș dori poate un alt fel de viață?

Uranios o privi mirat:

– Ce fel de viață? Ce altceva ai vrea?

– Totul, spuse ea, jumătate din ironie, jumătate din convingere.

Intrările în piață erau supravegheate de soldați cu lăncii și scuturi. Din care coborau demnitari în veșminte de mătase,

pătrunzînd în Augusteon fără a privi spre gărzi, care se înclinau ușor. Uranios nu se simțea în apele lui, șovăia să intre. Teodora îi aruncă o privire ostilă; era iritată de trupul lui care părea mare și stîngaci pe lîngă siluetele scînteietoare ale curtenilor ce înaintau cu un pas ferm.

– Ce mai aștepți?

Din fericire, gărzile, recunoscînd tunică albastră încinsă cu o curea lată de piele, îi făcură semn să se apropie.

– Salut, Uranios. Aici va trebui să mergi pe jos, ca toată lumea, spuse unul pe un ton amical.

– Ea intră cu tine? întrebă altul arătînd-o cu bărbia pe Teodora.

– E logodnica mea.

– Numai să nu-și ridice voalul și să stea la locul ei, reluă străjerul vag neliniștit. O știm noi pe logodnica ta, e îndrăzneță.

– Se simte intimidată, spuse Uranios ca să-l liniștească.

Gărzile aruncară o privire amuzată spre logodnică.

– Să stai în fundul porticului, îi atrase atenția soldatul neîncrezător.

Comediana băgă de seamă că la Palatul Sacru nu era primită cu entuziasmul de pe hipodrom, dar lăsă pe mai tîrziu concluziile neplăcute ale acestei observații ca să admire piața, locul strălucind într-o izbucnire minunată de culori. Tapiserii reprezentînd diferite episoade din viața lui Hristos erau suspendate de porticuri, iar mantiile de gală din mătase multicoloră scînteiau sub primele raze ale soarelui. Principalii membri ai facțiunilor, care reprezentau poporul, purtînd tunici albe bordate cu roșu, eșarfe în culoarea lor și bastonul scurt cu o semilună în capăt, erau grupați în apropiere de Chalké, palatul de la intrarea Marelui Palat. Uranios și Teodora se traseră sub un portic de unde puteau zări ieșirea împăratului. Dar privilegiații continuau să vină și noi demnitari se plasară înaintea lor. Orizontul fiindu-i închis de un enorm spate

îmbrăcat în mătase galbenă, Teodora se simți înșelată în așteptările ei, neputînd nici să vadă, nici să fie văzută.

— Nu văd nimic, îi spuse ea cu năduf lui Uranios, care domina adunarea cu statura lui înaltă.

Pe chipul lui se citi decepția celui care oferă un dar ce displace.

— Am să te ridic în brațe cînd va sosi împăratul. Lasă, o să fie bine.

Teodora aruncă priviri furioase mantiei de mătase galbenă care se ridica înaintea ei ca un zid și simți în degete nevoia de a-și înfige unghiile în ea.

Curînd, muzica de orgă anunță că procesiunea începuse în interiorul Palatului, unde, după ce înălțase rugi Domnului, împăratul îi primea, trecînd din sală în sală, pe cei care se bucurau de cele mai înalte privilegii, înalți funcționari, medici, militari, precum și primele aclamații ale facțiunilor.

— Hotărît lucru, dacă vreau să-l văd pe împărat, va trebui să mă căsătoresc cu un om puternic.

— Imposibil, frumoaso, fiindcă legea interzice comediantelor să se mărite cu un nobil sau cu un înalt funcționar.

— Atunci am să-l iau de bărbat pe portar!

Uranios pufni în rîs:

— Este eunuc! N-ai să găsești ceva mai bun decît un conducător de car ca mine, iubit și admirat.

În sfîrșit, poarta de bronz se deschise și muzica inundă piața.

— Ridică-mă, îi ceru ea.

Uranios o luă în brațe și o așeză pe un umăr. Atunci Teodora se putu delecta cu măreția suitei: crainici cu bastoane îmbrăcate în argint, cu măciuliile împodobite cu perle, stegarul ducînd stindardul cu semnul lui Hristos, avînd brodate cuvintele *In hoc signo vinces*, trupe de gală în tunici albe, lungi, cu coliere de aur, scuturi de aur cu monograma lui Hristos, coifuri de aur cu egretă roșie, săbii splendide, lungi. În cele din urmă împăratul,

în hlamidă* de purpură brodată cu aur, purtînd coroana fină și scînteietoare de diamante, cu o cruce deasupra, înconjurat de un batalion de șambelani, pășea agale, cu fața obosită, trupul povîrnit, apărât de excubitori uriași, cu bardă dublă la brîu.

– Cel de colo e Iustin, șopti Uranios. El mi-a promis că-mi ridică statuie.

– Știu, știu.

De la ieșirea din Chalké, împăratul se opri pentru a fi salutat de popor prin intermediul facțiunilor. Delegatul Albaștrilor se înclină, duse la buze poala hlamidei și primi un sărut pe frunte.

– Doamne, păzește-l pe stăpînul romanilor, intonă cantorul.

– Doamne, păzește-l, răspunse asistența.

– Sfîntă Treime, păzește-l pe cel încoronat de tine.

– Sfîntă Treime, păzește-l.

– Să trăiești mulți ani...

– ... Ales al Sfîntului Duh.

Urmară salaturile Verzilor, Roșiilor, Albilor, pînă la orologiul cu douăzeci și patru de uși, care se deschideau una după alta la fiecare oră nouă. Apoi, cortegiul lung și strălucitor pătrunse în bazilica cu cinci naosuri și acoperișul de lemn.

– Să mergem, spuse Uranios.

– Așa de repede!

– Da. Nu avem dreptul să intrăm în Sfînta Sofia astăzi. Biserica e prea mică. Nu te copilări. Și așa e destul pentru tine că l-ai putut vedea pe împărat de atît de aproape.

– Da, răspunse ea, fără convingere. E destul de mult.

După ce părăsiră piața, Uranios o informă vesel:

– Era un senator care s-a uitat la tine tot timpul.

* Veșmînt fără mîneci, țesut de cele mai multe ori cu broderii bogate. E deschis pe partea dreaptă pentru a lăsa brațul liber, fiind reținut cu o agrafă pe umărul drept. Era purtat nu numai de împărat și împărăteasă, dar și de multe alte persoane. Era prin excelență veșmîntul îmbrăcat în ocazii speciale (n.a.).

– Și tu nu mi-ai spus nimic!
 – Priveai la împărat și la suita lui! N-am vrut să te deranjez.
 – Ești prost, făcut grămadă! Un senator să se uite la mine și... și... Nu-i cu puțință. Nu cumva era un călugăr?
 – Habar n-am.
 – Ai fi putut să te informezi, să întrebi pe cineva din gardă.
 Auzi, să se uite un senator la mine și tu să taci!
 Uranios nu pricepea nimic din explozia de furie a iubitei lui.
 – De ce ești mînioasă?
 – Sînt, pentru că tu nu înțelegi nimic.
 – Dar m-am gîndit să-ți fac o plăcere.
 – Mi-ai stricat toată plăcerea cu prostia ta.
 – Și dacă ți-aș fi zis, ce-ai fi făcut?
 – Nu știu, dar mai mult ca sigur aș fi făcut ceva...
 – Ești sucită... Nu cumva eunucul e cel care ți-a băgat gărgăuni în cap?
 – Eunucul n-are nici un amestec. De altfel, el ar fi înțeles.
 Situația se învenină. La rîndul lui și Uranios se supără, îi reproșă capriciile, ea se înfurie și plecă, lăsîndu-l pe tînăr năucit, dezorientat, prostit.

Decepționată, mînioasă, Teodora se îndreptă spre strada principală. Ce nătărău și Uranios ăsta! Înseamnă că nu pricepe nimic, dacă i-a trecut prin cap că ar influența-o eunucul! De altfel, ar trebui să ia de bune vorbele lui și să meargă să stea de vorbă cu omulețul acela care, cel puțin, nu spune prostii. Dar unde să găsești un eunuc într-o zi de Rusalii?

Fiecare poartă în sine o geografie personală. Cea a Teodorei se organiza în jurul a doi poli: cel al hipodromului, care se învecina cu misteriosul Palat Sacru, și Forumul lui Constantin, de pe culmea celei de a doua coline, unde poporul capitalei muncea, cumpăra, vindea, se distra și pălăvrăgea. Îndrăgise forma lui ovală care amintea de cortul împăratului de

pe vremea cînd acesta asediase micul oraș păgîn al Bizanțului, din care făcuse centrul lumii civilizate. Constantin, ca toți cuceritorii și fondatorii de cetăți, ca toți cei ale căror ambiții depășesc aspirațiile mărunte, trezea în ea reverii minunate. Și forumul răspundea cu un minunat ecou acestei intensități poetice, prin uluitorul și sublimul amestec al vestigiilor sale: o cruce mare, monumentală, statuile a douăsprezece sirene, un elefant gigantic, profetul Daniel printre lei, păstorul Paris întinzîndu-i mărul lui Venus, primii episcopi și împăratul însuși pe o coloană înaltă de porfir, la temelia căreia erau închise prețioase relicve ale vieții lui Hristos: coșurile în care el înmulțise pîinile și crucile celor doi fîlhari.

Spre acest forum își îndreptă pașii Teodora ca să-l găsească pe Narses, după ce renunțase la plimbările pe mare, reuniunile familiale sau protocolare, băile interzise duminica. Pe artera principală, dughenele și atelierile erau închise, iar porticurile cu un etaj, precum și șoseaua erau năpădite de plimbăreți. Forumul lui Constantin mișuna de lume, iar Teodora, salutînd admiratorii, zîmbind la complimente, bătîndu-și joc de propunerile indecente, se strecura prin mulțime în căutarea lui Narses. Sub porticul dinspre nord, îi recunoscu vocea. Un timbru metalic, iute, aproape autoritar, neașteptat la un scîrța-scîrța pe hîrtie. Cînd dădu cu ochii de el, aplecat înainte ca și cum capul ar fi fost centrul trupului său, i se păru puțin ridicol și șovăi să-i iasă în cale. În mijlocul unui grup de admiratori, stătea pe un scăunel, cu spatele la ea. În fața lui, un băiat de paisprezece ani se concentra asupra unui joc de șah așezat pe o ladă improvizată. Narses tocmai îi luase regele, cînd Vasilios o zări pe Teodora:

– Uite-o pe regina hipodromului.

Narses se întoarse.

– Salut, Teodora.

– O cunoști? se miră băiatul.

– Da.

– Nu știam ca Narses să fi fost un amator de șah, rosti ea.
– E un mare strateg, comentă Vasilios, mîncînd-o din ochi pe tînăra fată.

Teodora gîndi că eunucul folosea prea puțin arta strategiei în viața lui personală, dar nu spuse nimic.

– Îți las locul meu, adăugă Vasilios. Mă așteaptă tata.

– Domnul să te aibă în pază.

Apoi i se adresă lui Narses:

– N-am chef să joc.

– N-ai decît să nu joci, spuse el, începînd să strîngă pionii.

Micul grup de spectatori, decepționați, se topi în mulțime.

– Sînt prea nervoasă, adăugă ea.

– O decepție? sugeră eunucul, fără să-și ridice ochii. Șezi pe scăunașul lui Vasilios.

– Da. O decepție. Din cauza unui senator, mai spuse ea după un moment.

Narses continua să așeze meticulos piesele.

– S-a purtat urît cu tine?

– Nu. Nu-l cunosc.

– Atunci, un senator indiferent?

– Te înșeli, reluă ea cu vioiciune. S-ar părea că s-a uitat îndelung la mine.

Eunucul cuvîntă ca pentru sine:

– Atenția celor puternici trezește vise vechi, vise inutile care năpădesc spiritul, îl sufocă. Ar trebui să nu avem încredere în promisiunile lor ameteitoare. Din cauza lor viața ți se pare lipsită de importanță, uneori detestabilă.

– Viața mea nu-i detestabilă...

Narses se surprinse rîzînd, mirat de vehemența răspunsului. Ochii lui mici, cenușii sclipeau de veselie, în vreme ce își exprima regretele.

– Iartă-mă. N-am nici o justificare să-ți vorbesc astfel. Nu știu ce m-a apucat așa, deodată. Spune-ți că senatorul tău e gras și urît, tîmp, sau rău, în sfîrșit, cu totul altfel decît ți-l imaginai.

Își puse jocul în sac și se pregăti să plece.

– Mi-e foame, spuse ea. Hai să mâncăm împreună varză și niște smochine albe și să-mi povestești niște istorioare. Am nevoie pentru scenele mele de pantomimă.

Se întoarse spre piață și adăugă:

– Uită-te la cuplul ăsta. El se plictisește. Ea îl soarbe din ochi. El caută prin mulțime un prieten, un motiv care să-i permită s-o părăsească. Nu știe cum s-o scoată la capăt. I-aș putea da o mână de ajutor, ducându-mă să-l salut ca pe o veche cunoștință. Ea s-ar înfuria de mama focului și ar pleca.

– Poate că în acel moment bărbatul s-ar întoarce la ea.

– Înseamnă că-i un idiot. În fiecare zi vin aici să mă uit la oameni. Apoi, exersezi în fața lui Indaro sau a lui Chrysimallo ca să-mi dau seama dacă-i imit bine. N-am de gând ca Verzii să aibă o comediană mai bună decât mine.

Stătură de vorbă îndelung, evocând, în fărîme, emoții, activități, amintiri. La despărțire, Teodora descoperise o fericire nouă pe care i-o revelase eunucul, bucuria cuvintelor. Cuvintele, cuvintele de toate felurile, precise, subtile, transformau nebuloasa din sufletul ei într-un peisaj limpede, desenau o geografie a sufletului cu râuri zăgăzuite de faleze, cu altele ce alergau spre mări îndepărtate, jucîndu-se cu talazurile și curenții. Erau ecoul luminos al inimii ei, prin ele se asculta pe sine, se înțelegea, se îndrăgea.

Narses, în ceea ce-l privea, se simți înduioșat de comediantă. Refuzînd totuși să recunoască acest sentiment, era convins că tînăra avea nevoie de protecție. Victimă a sorții nefericite de a fi femeie, și mai ales fără tată sau soț, cădea pradă tuturor neplăcerilor. Desigur, eunucii nu sînt scutiți de disprețul multor suflete grosolane și simple, surprinse de aceste fapte pe care nu le crease Dumnezeu, și cărora nu le e dat să cunoască slăbiciunea feminină, fragilitatea spiritului lor atît de ușor accesibil pasiunilor,

chiar de la prima femeie, Eva, ajungînd pradă ispitei demonului. În acea zi de Rusalii, Sfîntul Duh îl îndemna să o ajute pe fată pînă cînd își va găsi un soț. Această nouă responsabilitate pe care și-o atribuisese îi dădu un sentiment de ușurare. Astfel, ar putea-o aștepta mai puțin chinuitor pe cea care avea să pășească pe căi acoperite de perle.

Două zile mai tîrziu, în zori, Teodora plecă să ia pîinea de anonă*, îndatorire de care cele trei surori se achitau cu rîndul. Această pîine gratuită fusese promisă de Constantin tuturor proprietarilor unor case sau ai unui apartament în oraș, cu scopul de a-i încuraja pe romani să se stabilească în noua capitală. Teodorei, obișnuită să se scoale devreme, îi plăcea să regăsească atmosfera uneori veselă, alteori furtunoasă a acelor întîlniri matinale, cînd cetățenii, de la lăutari la filozofi, de la hamali la funcționari, de la lucrătorii din băile publice la militari, își dădeau cu părerea asupra tuturor problemelor omenești și divine. Cînd ajunse ea, mai multe zeci de cetățeni așteptau deja deschiderea porților. Mulți îi dădură binețe, dar un retor o apostrofă:

– Vezi, copilă, cum te apropii de această scară ca o vacă ce merge să se adape, printr-un automatism simplu, animal?

– Ce-ai vrea să fac, bătrîne năuc? Să cuget la bunătatea cerului care face grîul să crească în Egipt? Am apucat-o pe scara asta pentru că știu că numele casei noastre este înscris pe tabla aia de bronz pe care o vezi acolo, în piață, și pentru că țin în mînă tăblița doveditoare că nu am furat zidurile și acoperișul locuinței noastre.

– Ai fi putut să furi tăblița!

* Anona consta în aprovizionarea poporului cu grîu și alimente de primă necesitate, cum ar fi uleiul și sarea. Grîul se distribuia sub formă de pîine, gratuit pentru toți proprietarii unei locuințe situate în capitală. Altminteri, pîinea se vindea prin brutării într-un număr limitat și la un preț fixat de stat. Același termen este utilizat cînd se vorbește de impozitul în natură (n.a.).

– Chiar prefectul anonei ne-a dat-o.

Un glas de femeie se ridică împotriva retorului:

– Ce te-a găsit, suflet nefericit, să insulti fetele cu noaptea-n cap?

– M-a găsit, fiindcă vorbește și se poartă fără să gândească.

Imediat izbucniră comentarii, unele luîndu-i apărarea comediantei, altele socotind că o fată nu poate avea decît o minte zăpăcită și mărginită. O brodeză bătrînă ridică glasul mai tare decît alții:

– Un astrolog m-a încredințat că într-o bună zi vor domni femeile.

– Sfință Fecioară, răspunse o femeie, să mai crezi în astrologi, acum cînd Hristos a venit pe pămînt! Aia nu știu să toarne decît tîmpenii. Ia uite, a venit Uranios! Tu crezi că femeile o să domnească într-o bună zi, ce zici?

Teodora îi zîmbi. Liniștit de surîsul care ștergea cearta lor, tînărul declară:

– Eu prefer să nu spun nimic decît să vorbesc despre ce nu știu.

– Binecuvîntat fii tu, Socrate, comentă un filozof. În sfîrșit, un om care știe că nu știe nimic.

Un sclav se apropie de scară și strigă punîndu-și mîinile pîlnie la gură:

– E pe aici una Teodora, comediantă pe hipodrom?

– Și tu vrei să mă insulti? întrebă tînăra fată.

– Nu, răspunse sclavul. Vin din partea stăpînului meu, ca să te invit în seara asta la masă.

– Chiar în seara asta! strigă brodeza. Ce îndrăzneală! Pînă și împăratul își anunță oaspeții din ajun.

– N-o să meargă, declară Uranios.

– N-o să meargă! răspunse mulțimea în cor.

– N-am să merg, glăsui și Teodora, antrenată de indignarea generală.

– Am să-i comunic stăpînului meu, senatorul Libanios.

Fruntea Teodorei se broboni de sudori reci.

– Trebuie să fie ăla care se uita la tine în Piața Augusteon, se dumiri Uranios, mulțumit că un subiect care fusese arzător devenise inofensiv.

– Mai mult ca sigur, răspunse ea, pe un ton ce se voia nepăsător, în timp ce în inima ei bubuia furtuna împotriva lui Uranios care refuzase primul invitația și furtuna împotriva ei însăși care se luase după mulțime. Norocul trecuse pe lângă ea mai să-l atingă cu mâna, să-l înșface de păr, iar ea îl refuzase din pricina celui detestabil obicei de a ține să fie pe placul mulțimii. Senatorul se va supăra de refuzul ei, și pe deasupra refuz public, și n-ar mai risca să suporte un nou afront. Pentru ea pierderea era imensă, și se vedea în pericol de a se zbate în mediocritate întreaga viață. Oare cât timp va mai trece pînă cînd să apară o asemenea ocazie?

– S-au deschis ghișeele, spuse Uranios.

Teodora fu surprinsă să descopere alături de ea prezența amantului uitat cu desăvîrșire în timp ce medita, și, la fel ca șirul lung de romani, își îndreptă și ea atenția spre ceea ce era esențial: pîinea.

Răul nefiind întotdeauna ceva bătut în cuie, a doua zi, înainte de masa de prînz, același sclav aduse în casa ursarului o scrisoare destinată Teodorei. Cum nimeni nu știa să citească în familie, ea dădu fuga să ceară ajutorul unui inspector municipal care, două case mai departe, verifica, potrivit legii, să fie respectată o distanță de douăsprezece picioare între noile construcții, în scopul prevenirii eventualelor ravagii ale incendiilor. Teodora îi împinse pe doi proprietari indignați de măsurile luate împotriva lor, iar funcționarul care știa să citească și să socotească, glăsui.

De la senatorul Libanios către Teodora, salut.

Accepți să te alături invitațiilor mei marți 10 iunie la ceasul al unsprezecelea? Aș fi fericit să te văd. Să fii sănătoasă.

Inspectorul și proprietarii clătinară din cap admirativ, apoi își reluară imediat disputa, unii argumentînd cu existența cutumei, celălalt referindu-se la textul recentelor reglementări, în vreme ce Teodora se simțea în al nouălea cer de fericire.

– Mă invită pentru marțea viitoare, îi strigă ea mamei.

Acesteia îi plăcea să dramatizeze situațiile.

– Fii atentă,ăștia nu-s oameni ca noi.

– Sînt bucuroasă pentru tine, îi spuse Anastasia, al cărei oval al feței aducea cu cel al surorii ei, dar cu o expresie de blîndețe în măsură să-i sublinieze surîsul și ochii de culoarea violetelor.

Mai mică decît Teodora cu trei ani, prinsă între focurile încrucișate a trei caractere violente, Anastasia alesese ca ea să fie cea care repară plasele, adună oalele sparte, țese și răștese firele menite să le unească pe unele de altele. Devotamentul ei era discret, calm, senin. Teodora își dădea seama din cînd în cînd de inepuizabila generozitate a surorii ei mai mici.

Cosimo, care nu suporta să stea în umbra succeselor tot mai mari ale mezinei, se grăbi s-o întrebe:

– Cum ai să te îmbraci?

Era limpede că Teodora nu avea nici un veșmînt din mătase. De la cine să împrumute? Chrysimallo și Indaro, prietene bune, își aduseră contribuția încercînd să găsească, pe la cunoscuții lor, o tunică, o mantie și un voal de mătase, pe cît posibil nedecolorate, și cel puțin o bijuterie. Dar tot ce găsiră era nesatisfăcător. Cînd, în fine, se găsi o tunică potrivită, mama exclamă:

– Nu poți purta portocaliu. Ai tenul prea palid, fata mea, ai să arăți galbenă de o să te creadă lumea bolnavă. Singura culoare care ți se potrivește e purpura. Păcat că e rezervată doar împăratului și demnitarilor. Albastrul ar mai merge, dar nici vorbă de galben, nici de portocaliu, nici de verde-crud. Cît despre

bijuterii, mai curînd perlele și diamantele decît aurul. Ai încredere în experiența mea!

– Cine a pomenit de perle și de diamante? Își pierdu răbdarea Cosimo. Sora mea și-a prăpădit unica bijuterie, agrafa ei de cornalină. De altfel la așa oameni nu se merge într-o singură tunică. E nevoie de cel puțin două.

În ajunul banchetului de la Libanios, problema vestimentară era tot nerezolvată. Sucind și răsucind chestiunea pe toate fețele, Teodora își aminti de cuvintele lui Narses în legătură cu Antonina: ar trebui să-i ceri sfatul. Ideea era umilitoare, după episodul cu Uranios, dar de bun-simț, și apoi alta nu avea.

Antonina locuia la sud-est de Sfînta Sofia, în spatele bisericii Sfînta Irina, într-o căsuță al cărei farmec principal îl constituiau două balcoane pîntecoase de la primul etaj. Soțul ei fiind bolnav, o primi pe Teodora la parter, în timp ce fiul ei, micuțul Photius, se juca în grădiniță cu mingea. La douăzeci și nouă de ani, după o viață tumultuoasă, Antonina nu urma exemplul curtezanelor care, reușind să se căsătorească, afișau o conduită ireproșabilă, închizîndu-se în casă pentru ca lumea să le uite trecutul. De o ambiție nemăsurată, de un egoism echivalent, ducea în continuare aceeași viață, în speranța că o va ține așa multă vreme. În acest scop, țesea în jurul ei o rețea solidă de complicități, sprijinindu-se pe o bună cunoaștere a oamenilor pentru a-i stăpîni, și pe servicii mai mult sau mai puțin oculte pentru a-și asigura o clientelă de oameni îndatorați.

Prima întrevvedere a celor două femei se dovedi a fi pe potriva a ceea ce avea să devină relația lor. Amîndouă ambițioase, amîndouă abile în arta de a se servi de semenii lor, amîndouă nutrind intenții ascunse. Teodora, încă neofită pe drumul anevoios al ambiției, făcu primii pași, călcîndu-și peste amorul propriu pentru a cere ajutorul strălucitei femei mai în vîrstă. Antonina le

dădea o șansă aceluia sau aceleia de pe urma cărora ar fi putut să profite. Uneori se înșela, dar riscurile la care se expunea îi păreau necesare și inițial minime. Și ea era invitată la petrecerea dată de Libanios, un bărbat fermecător, a cărui soție era foarte bogată, dar nu avea de gând să se ducă fiindcă soțul ei se simțea foarte rău. Era militar și avusese prilejul să-l însoțească pe senator în timpul deplasărilor oficiale. Îi împrumută cu plăcere tunică, mantie, voaluri, bijuterii, coturni în speranța că această întrevedere va fi urmată de o prietenie.

Teodora se abținu, deși ardea de dorință, să se informeze mai mult asupra senatorului, ca să nu lase impresia că dădea o prea mare importanță acestei invitații. Alese o tunică violet și o pelerină bej, coturni roz, un voal asortat la tunică, și-i mulțumi călduros.

Pe seară, se duse la bibliotecă și vorbi cu Narses: n-ar putea s-o însoțească a doua zi pînă la casa senatorului? Uranios nu era liber și nu putea să se ducă singură. Deși îi plăcea mult să meargă pe jos, se temea să nu-și scrîntească gleznele din pricina încălțărilor Antoninei și prefera să folosească un car.

Cererea ei îl luă prin surprindere pe Narses. Statutul de eunuc al comediantei îi displăcea și era gata s-o refuze, cînd zări ochii negri îngroziți de tăcerea lui. Știa prea bine ce înseamnă decepția, panica născută de ea, pentru a o suporta la altcineva.

– Și dacă e gras și urît. . . , rosti el cu glasul lui ciudat, metalic.

– Nu, nu. E fermecător.

– Atunci, urît și fermecător. Mai rămîne posibilitatea să fie stupid și rău.

– Te aștept mîine la ceasul al unsprezecelea.

Teodora își pregăti metodic serata cum se pregătește o bătalie. Se culcă devreme ca să-și odihnească fața. Dimineata, îi dădu întîlnire lui Uranios în camera secretelor, fiindcă plăcerea

fizică o înfrumuseța. Minte ei zbura de la voluptatea clipei la succesele seratei, din prezent spre visele de viitor, de la conducătorul ei de car la minunatul necunoscut, furînd dorința unuia pentru a trezi dorința celuiilalt.

3

După ce trecu pe la băi, îmbrăcată, parfumată, fardată, Teodora își făcu rugăciunea dinaintea micului oratoriu alcătuit din vreo douăzeci de imagini sfinte prinse sub crucea mare pictată din încăperea centrală. Ea îi încredință lui Dumnezeu speranțele ei atît de mari încît erau nedefinite, apoi mintea ei, obosită de o asemenea concentrare, se risipi în diferite gînduri: să nu mănînce prea mult ca să-și protejeze fardul de transpirație, să-și drămuiască forțele ca să nu se enerveze, să-l roage din nou pe Dumnezeu ca seara aceea să-i schimbe viața.

Din stradă, ajungeau prin ușa deschisă discuțiile trecătorilor, mirosuri de friptură, rîsetele puștanilor. Apoi pașii grăbiți ai unei fete care striga cu un glas de copil:

– Lasă-mă, lasă-mă, nu vreau, am să mă omor!

– Cerul o să te pedepsească, codoașă bătrînă! strigă un bărbat. Ai să arzi în focul iadului pe vecie.

Teodora se cutremură. Să fi fost asta o prevestire rea? Din clipa în care patroana unui bordel îi spusese cu vocea ei pătrunzătoare, pe cînd era copil: „Cînd ai să fii mai mare, ai să vii în casa mea“, groaza de a fi închisă în bordelul vecin îi bîntuise nopțile și-i hrănise coșmarurile. Cum pioșenia Teodorei coexistă senin cu superstițiile cele mai naive, ea se temea ca petrecerea de la Libanios să n-o ducă pe calea pierzaniei.

Mama intră în bucătărie ducînd un sac cu lînă dărăcită.

– Biata fetiță, o să fie aruncată în stradă de cum o să se îmbolnăvească! Să mulțumim Domnului că mi-a ferit fetele de o asemenea soartă.

Sărind de la una la alta, potrivit obiceiului ei, adăugă:

– Tu, copila mea, să caști bine ochii în seara asta. Să nu bei prea mult vin, și să nu te culci cu primul venit.

– Mamă, ăștia sînt niște nobili!

– Nobili ori ba, sînt la fel ca ceilalți. Cum ai să te duci la senator? O să te însoțească Uranios?

– Merg împreună cu Narses.

Mama oftă din greu.

– Ai de gînd să-mi spui de ce tot umbli cu un eunuc, tu care n-ai un sfaț? Ce treabă are cu tine? De ce se ține de capul tău? După părerea mea, clocește el vreun plan diavolesc. Întîlnirile cu el nu-mi dau pace să dorm.

Teodora auzi copitele catîrilor opriți lîngă casa ei, ieși fără să mai răspundă și urcă în carul modest, împrumutat de Narses.

– Mama mea te crede trimis de diavol. Nu poate admite că refuz să duc o existență ca a ei. Să nu spui nimic. Trebuie să-mi adun gîndurile.

Ghemuită în ea însăși, ca să nu-și irosească energia, simțea în spatele ei familia la pîndă, iar înaintea ei tot neprevăzutul. Traseul nu era lung. La scurtă vreme catîrii începură să urce din greu colina Acropolei unde drumul în zigzag ocolea terase înflorite susținute de contraforturi groase din piatră. Pătrunzînd pe teritoriul celor bogați, Teodora se simțea puternică și în același timp temătoare. Pe ici, pe colo un ulm, un fag, un tei, o alee de chiparoși alcătuiau peisajul, în timp ce murmurul fîntînilor atenua bîzîitul insectelor. În capătul unei alei mărginite de flori, apărură casa senatorială cu fațada din marmură verde și roz, cu frontonul triunghiular decorat cu păsări din mozaic, cu poarta din abanos bătut în cuie cu floarea mare. În grădină erau numeroase care.

– Trebuie să mă întorc ca să te duc acasă? întrebă Narses.

– N-are rost, îți mulțumesc, spuse ea, fiindcă își dorea în taină un sfârșit de serată dulce și plin de promisiuni, a cărui desfășurare nu voia s-o grăbească.

Narses coborî și-i spuse maestrului de ceremonii, un eunuc, numele Teodorei. Acesta plecă imediat s-o anunțe senatorului, care își făcu apariția curtenitor:

– Binecuvîntată fie ziua în care ai avut bunătatea să vii la mine, rosti el, întinzîndu-i mîna pentru a o ajuta să coboare din car.

Dacă l-ar fi visat, stăpînul casei n-ar fi putut să arate altfel. Treizeci de ani, o față fină cu ochi melancolici înfundați în orbite, o gură carnoasă, o fermecătoare gropiță în bărbie și o expresie puțin molatică pe care ea o găsi dulce și tandră. Se uita la Teodora ca la o nălucă, iar ea îi trimitea scînteile de aur pe care fericirea i le aprindea în pupile. O conduse în sala mare centrală, la fel de înaltă cît casa.

– E o mare bucurie pentru mine să te primesc în locuința mea.

Senatorul tresări ușor.

– Scuză-mă, trebuie să-l salut pe prefectul pretoriului* și revin într-o clipă.

O lăsă în mijlocul invitaților. Ca să-și ascundă stînghereala, Teodora se prefăcu interesată să admire pardoseala cu mozaicuri, pereții decorați cu picturi, candelabrele de argint, pernele din mătase brodată. Apoi scrută asistența. Obișnuită să-și cerceteze concetățenii, ea identifică, după costume, centuri, bijuterii, senatori, romani orgolioși de viță veche sau bizantini de mai multe generații, negustori din provincie, care sperau să urce ușor scara socială în acest Constantinopol încă neînchistat de tradiții, cîțiva

* Prefectul pretoriului din Orient, la Constantinople, este în același timp ministru de Finanțe, ministru de Interne, al Comerțului, al Poștelor și dă publicității ordonanțe subordonate deciziilor imperiale. E responsabilitatea cea mai importantă, după cea a împăratului (n.a.).

militari, doi eunuci puternici, funcționari, un episcop și delegatul Verzilor pe care Teodora se prefăcu a nu-l recunoaște. Stînd astfel, ca un arbore solitar, ea remarcă mirarea amuzată sau condescendentă a bărbaților și se simți stînjenită. Pentru ce a mai invitat-o dacă a lăsat-o singură? Și pe deasupra, culmea nenorocirii, comediantele și curtezanele o înconjurau cu excesive manifestări de solidaritate, atrăgînd-o în roiul lor de femei ușoare. Un servitor, cu un surîs complice, îi propuse un suc de fructe. Nimeni din cei puternici nu-i adresă un cuvînt. Seara aceea se dovedea a fi inutilă, dar era prea tîrziu ca să mai plece. Se simți roșind și, cu o prefăcută dezinvoltură, se îndreptă spre terasă. Priveliștea era o minunăție: la dreapta, cupolele Palatului Sacru aurite de soarele în apus, în față, colinele verzi ale Asiei, la picioarele ei, marea, uriașă mantie albastră brodată de ultimele pînze albe grăbite să ajungă în porturi.

– Te-am căutat, se auzi glasul mîngîietor al senatorului. Iartă-mă, dar există unele obligații față de înalții funcționari de care nu mă pot descotorosi, iar ultimul e groaznic de vorbăreț. Caută întotdeauna să-și demonstreze competența ca să i se uite originea modestă. Vrei vin, prăjituri?

– Puțin vin, dar foarte puțin.

– Din fericire, admirai peisajul. Eu nu mă mai satur de el. Strămoșii mei au ales acest teren de pe timpurile vechiului Bizanț. La început, n-a fost decît o căsuță de lemn, înfrumusețată cu fiecare generație.

Ea asculta, fermecată de glasul lui, impresionată de acea lungă și strălucită genealogie, plină de admirație față de atîta prestigiu, insensibilă la vanitatea puerilă care răzbătea din evocarea ascendenței lui. Interesul pe care îl manifesta stăpînul casei față de ea îi încurajă pe invitați să li se alăture în conversație și să discute familiar ca să-i judece istețimea, să-i aprecieze frumusețea, să fie pe placul senatorului și să facă pariuri cu privire la urmările acestui viu interes.

Înconjurată de acești oameni pe care-i credea spirite eminente, Teodora trăia un vis. Puținul vin pe care-l băuse o făcu să-și piardă din perspicacitate și nu vedea în atențiile, al căror obiect era, nici complezență față de stăpînul casei, nici amuzament al unor inimi blazate, nici curiozitate ironică, ci omagii bine meritate și așteptate de multă vreme. Zîmbea tuturor, încîntată să se afle cu acele personaje pînă atunci inabordabile. Neștiutoare în ale jocurilor complicate ale acestei societăți, obișnuită cu relațiile sincere ale oamenilor din popor, ea considera că dacă schimbase cîteva cuvinte cu un demnitar faptul o plasa, dacă nu în rînd cu el, cel puțin în apropierea lui, ceea ce-i autoriza remarce fanteziste.

Cînd se lăsă noaptea, servitorii aprinseră lustrele care făcură să strălucească tunicile de mătase, inelele, colierele, diamantele, centurile, cerceii lungi, agrafele din perle. Fiecare își desfăcea curelele pantofilor ca să se întindă pe paturi, fiindcă cutuma romană se perpetua încă în timpul marilor banchete. Teodora fu invitată pe patul lui Libanios, la stînga lui, locul de onoare, și ajunse centrul conversațiilor celor trei paturi care se aflau în jurul unei mese rotunde. Se servea vin de Gaza, atît de renumit încît se vindea pînă în Galia, măsline marinate, anghinare mari în sos picant, picioare de porc fripte și foarte condimentate cu muștar, piper și usturoi. Mai mult decît de fast, Teodora se lăsă sedusă de Libanios. Blîndețea lui, atitudinea prevenitoare, delicatețea gesturilor, frazele lui melodioase, dezinvoltura o antrenau într-o încîntare necunoscută. Vinul făcîndu-și efectul, tînăra își dădu frîu liber și începu să comenteze ce știa și ce nu știa, izbucnea în rîs, vorbea tare, fără să bage de seamă că vocea ei se auzea dincolo de masa lor și că mulți invitați se amuzau pe seama ei.

Ca s-o ia în derîdere, prefectul pretoriului o întrebă:

— Și ce părere are frumoasa noastră comediantă în legătură cu natura lui Hristos?

Însemna să o atragă pe un teren spinos, date fiind controversele care agitau zilnic opinia publică și Palatul Sacru. Fiindcă religia creștină, apărută cu doar cinci sute de ani în urmă, nu se impusese decât de două secole în întregul Imperiu Roman și dăduse naștere, chiar de la început, unor violente controverse. În acea vreme, nodul central al disputei privea posibilitatea de conciliere în persoana lui Hristos a unei naturi umane și a unei naturi divine. Ortodocșii acceptau această dublă natură, în timp ce monofizismul nu-i atribuia lui Hristos decât o natură divină, natura lui umană dispărând ca o picătură de miere în apă.

Teodora sesiză imediat provocarea unei astfel de întrebări și incapacitatea ei de a stăpîni argumentele uneia sau alteia dintre mișcărilor religioase. Ea era monofizită din tradiție familială, fără să știe exact care era conținutul acelei școli. După un moment de derută, prezența ei de spirit o îndemnă să spună:

– E într-adevăr momentul să abordăm o chestiune atât de gravă și adesea dureroasă?

Libanios, prevăzînd o dezbatere furtunoasă, ordonă servitorilor să-i îndoape pe oaspeți cu prăjituri, cu fructe și mai ales cu vin și exclamă:

– Veți asculta un dans interpretat de muzicieni kurzi.

Se făcuse foarte tîrziu. Dezbaterea aprindea prea multe pasiuni pentru a putea fi înăbușită pe loc, iar anunțarea muzicii nu-și făcu efectul scontat. Episcopul îl apăra cu multă emfază pe împăratul Anastasius care-i favorizase în mod deschis pe monofiziți. Imediat, ortodocșii își manifestară indignarea față de urmările al căror obiect îl făceau. Un militar ridică triumfal un papirus:

– Iată ultima listă a preoților ortodocși care vor fi trimiși în exil!

Vreo zece mîini se întinseră să apuce lista condamnaților, cînd prefectul pretoriului strigă ironic:

– Fie ca cea mai frumoasă voce a seratei să citească sentința imperială. Teodora, apropie-te.

Teodora îi aruncă lui Libanios o privire înspăimîntată, dar acesta își deschise brațele neputincios:

– Du-te.

Tîna se ridică, luă documentul prezentat de militar, privi semnele de neînțeles scrise pe el și păli. Tenul ei ajunsese de aceeași culoare galbenă ca și foaia de papirus, iar asistența, după ce tuși de cîteva ori și își dresе glasul, făcu tăcere.

– Ești cumva ortodoxă? întrebă, neîncrezător, militarul.

Dominîndu-și panica, Teodora replică, cu o grație puțin forțată:

– Martirii au servit întotdeauna gloriei lui Dumnezeu.

Și, mototolind pergamentul, îl strecură în decolteu. Asistența se destinse și Libanios, ușurat, conchise rîzînd:

– Să fii exilat între sînii tăi e mai curînd o favoare decît o condamnare! Să bem în sănătatea ta!

Cupele se ridicară în veselia și dansul kurd care-i antrena pe convivi spre terasă, unde Libanios i se alătură seducătoarei lui invitate.

Teodora își venea cu greu în fire. Aproape atinsese dezastrul și devenea conștientă că nu era destul să fie îmbrăcată în mătase pentru a aparține universului celor puternici. Nu le știa obiceiurile, reacțiile, cunoștințele, le era străină și era percepută ca atare. Deveni prudentă, aproape rigidă. El, dimpotrivă, își revărsa asupra ei gratitudinea:

– Ești admirabilă! Atîta prezență de spirit, atîta ironie și atîta... îndrăzneală, spuse el, privindu-i pieptul. Știam eu. Știam totul despre tine cînd te-am văzut în Piața Augusteon.

– Ce știai?

El ridică spre Teodora niște ochi blînzi, atît de blînzi că se simți sub această privire ca înfășurată în blănurile nordului.

„Ai grijă, își spuse totuși. Ai comis destule prostii în seara asta.“

Tînăra lupta împotriva valurilor de tandrețe care o atrăgeau spre senator, abia ascultîndu-i cuvintele. Din cînd în cînd, un conviv venea să-și ia rămas-bun și urca în carul ale cărui roți se auzeau scrîșnind la viraje. Invitații se risipiră prin grădini, de unde răzbăteau rîsete și şușoteli. Aerul era dulce și încremenit, stelele scînteiau pe cerul albastru întunecat, iar reflexul lor acoperea Bosforul cu peștișori de aur.

– Pe umărul acelui conducător de car, în veșmintele tale simple de in, străluceai mai mult ca mătasea. Mi-ai apărut ca un înger coborît din cer.

De oboseală, de emoții și dorință, Teodora își lăsă capul pe umărul senatorului. Îi simți trupul fremătînd, un braț o cuprinse și-și auzi numele murmurat dulce la ureche, cînd se apropie un sclav:

– Stăpîne, logodnicul Teodorei a venit după ea.

Senatorul se desprinsese de tînără cu regret și amîndoi se îndreptară spre vestibul, unde aștepta Uranios zîmbitor. Se înclină dinaintea senatorului.

– Libanios, salut. Am venit după logodnica mea ca să nu se întoarcă singură acasă.

– Bine faci că-i porți de grijă, răspunse politicoș Libanios, disimulînd un surîs ironic, care nu-i scăpă comediantei.

Și, întorcîndu-se spre ea, i se adresă:

– Mergi cu bine. Îți mulțumesc că mi-ai înfrumusețat petrecerea.

De îndată ce caleașca părăsi locuința senatorială, Teodora izbucni furioasă:

– Ce-ai căutat aici? Nu ți-am cerut nimic. Nu suport să fiu supravegheată, să fiu spionată.

– M-am gîndit că...

– Te-ai gîndit prost. Oricum, senatorul nu m-ar fi trimis singură acasă.

– Nu se știe niciodată ce se întîmplă pe la oamenii ăștia.

– Se întâmplă lucruri foarte plăcute.

– Dar nu ca între noi doi, dimineața asta, în camera secretelor, spuse el cu mândrie.

– Poate. Acum taci. Sînt obosită.

– Nu te mai înțeleg.

Uranios simțea totuși prea bine că apariția bruscă a senatorului în viața logodnicei lui le tulbura relațiile și își reproșa că o luase cu el în Piața Augusteon. Cu toate acestea, fusese așa de voluptuoasă chiar în dimineața aceea. Nu mai înțelegea nimic. Și-ar fi dorit să poată vorbi despre ceea ce-l preocupa, dar ea îl intimida. Nu era solidară cu circul la fel ca ceilalți. Nu-și dădea seama de ce, nici ce trebuia să gîndească despre ea, știa doar că era nefericit, că suferea.

În casa ursarului, scăunelul căzu în spatele ușii cu un zgomot neplăcut, după care se auzi imediat glasul matern:

– A fost bine la petrecere?

– Îhî, îhî. Mi-e somn.

– Ai să-mi povestești mîine. Noapte bună.

Ar fi vrut să fie singură în cameră ca să se lase pradă gîndurilor. Respirația surorilor ei o stingherea, îi împiedica reflecțiile și tînăra se simțea prizonieră în propria ei casă. Prizonieră și a acelui sărut pe care nu-l schimbase cu senatorul și care-i palpita pe buze fără să-și poată lua zborul. Își închipuia, la atingerea buzelor, o plăcere amețitoare, un jurămînt mut de dragoste. Trupul ei cerea mîinile, pielea, gura lui și dorința o învălui într-un nor mare, alb și pufos. Își repeta fericită că Libanios i se lipise de inimă, de suflet, de voință, și că așteptarea ei nesigură și violentă găsise bărbatul care avea s-o copleșească. După ce se lăsă îndelung în voia reveriilor voluptuoase, un val arzător de rușine o străbătu din cap pînă-n picioare. Băuse prea mult, vorbise fără discernămînt, se dovedise ridicolă, altminteri prefectul nu și-ar fi bătut joc de ea. Se revăzu tîmpă și mută în fața papirusului, își imagina disprețul ironic al bărbaților, satisfacția curtezanelor

geloase. Ba mai rău: văzînd-o că îi cade în brațe, Libanios s-o fi gîndit că era o femeie ușoară, ca cele din casa bătrînei codoașe? În acest caz, niciodată, nu, niciodată n-ar mai accepta să-l revadă. Astfel, trecînd de la speranță la îndoială, de la ardoare la dispreț, nu adormi decît în zori.

Cînd se trezi, cele două surori ale ei și mama erau la prînzișor. Așezate în jurul mesei dreptunghiulare, fiecare ciugulea dintr-o strachină mare de lemn brînză, măsline și felii subțiri de pepene galben, însoțite de o bucată de pîine. Prin ușa deschisă pătrundea lumina soarelui și frînturi din conversația trecătorilor. Anastasia turnă lapte în boluri, în timp ce mama și Cosimo scrutau chipul Teodorei, care mîncea în tăcere.

– Nu ești deloc vorbăreată, oftă mama. Să cinezi la un senator și să n-ai nimic de zis familiei, înseamnă s-o tratezi ca pe un os de pește.

– Poate că orgoliul ei nemăsurat a avut de suferit, sugerează Cosimo.

– Lăsați-o în pace, interveni Anastasia, privindu-și sora cu bunătațe. E obosită.

– Ar fi pentru prima oară că o obosește o petrecere. Cu siguranță ne ascunde ea ceva, ripostă Cosimo.

În rivalitatea dintre cele două surori mai mari, Teodora nu era nici pe departe cea mai puțin susceptibilă. Atinsă în amorul propriu, le întoarse vorba:

– Am să vă povestesc viitoarea mea petrecere. Acum trebuie să mă duc să-mi fac exercițiile.

Un timp de gîndire urmă acestei noutăți. Mama își luă un ton grav:

– Fata mea, sînt mulțumită că i-ai plăcut senatorului. Dar să nu-ți faci iluzii. Bucură-te să trăiești o clipă în bogăție, dar ai grijă să nu cumva să te lași prinsă. Între senator și noi se întinde Marea Marmara, ba chiar cea care ajunge în Egipt. Să nu uiți asta niciodată.

– Străduiește-te să-ți ofere o pereche de coturni. Așa n-ai să-i mai împrumuți pe ai mei, se băgă în vorbă Cosimo pe un ton dulce-acrișor.

– Liniștește-te, n-am să mă mai ating de ei niciodată, spuse Teodora, aruncându-i surorii ei o privire sfidătoare. Apoi, ridicându-se, adăugă: Am plecat la hipodrom.

Exercițiile începeau la prima licărire a zilei pentru a evita căldura mare de la amiază. Totuși, în ziua aceea, Teodora schimbă direcția și se îndreptă către arcul de triumf al Bornei de Aur în preajma căruia se ridica biblioteca și ceru să-i vorbească lui Narses. Acesta sosi repede și o privi neliniștit pe Teodora.

– Ce ți s-a întâmplat?

– Vreau să mă înveți să citesc.

Surpriza îl buimăci pe eunuc.

– Pentru ce?

– Ca să citesc numele condamnaților.

Și cum Narses părea nedumerit, ea îi povesti episodul cu pergamentul ce cuprindea victimele ortodoxe și încheie:

– Trebuie să învăț repede.

Chipul lui Narses exprima îndoiala.

– Cititul nu se învață în două zile și cu atât mai greu la vârsta ta.

– Ce contează. Am să reușesc.

– Vrei să înveți greaca sau latina?

– Greaca pe care o vorbește toată lumea. Începem de azi, la ora siestei, dacă ești așa de bun.

– Unde? întrebă eunucul, imitînd vorbirea concisă a interlocutoarei lui.

Teodora, pentru a evita glumele proaste ale anturajului ei, alese ca loc de învățare malurile râpoase ale Rîului Lupului. Era locul cel mai liniștit din oraș, fiindcă în timpul iernii inundațiile provocate de acest îngust curs de apă erau uneori atât de violente

că nimeni nu risca să construiască în apropierea lui. Doar șiruri de ploi și grădini de legume dormice de umezeală șerpuiau de-a lungul celor șase kilometri ai lui. Întâlnirea fu stabilită în dreptul bisericii Sfinții Apostoli.

Sub copaci era mai puțin cald, deși pînă în acea vale cu maluri abrupte nici o briză nu răzbătea. Atît de mare era nerăbdarea Teodorei, încît ea ajunsese prima, cu fața bine apărută de un voal, ca să se ferească de țințarii care forfoteau în locurile acelea umbroase. Ea pregăti un soi de bancă din crengi îngrămădite acoperite de mușchi. Narses nu întîrzie deloc, se așază alături de ea și deschise cartea la un pasaj din Evanghelia Sfîntului Ioan.

– E pe aici cuvîntul Dumnezeu? se informă Teodora.

– Da, uite-l. D-u-m-n-e-z-e-u.

– Dumnezeu, repetă ea, încîntată. Știu să citesc cuvîntul ăsta, Dumnezeu. O năpădi o imensă bucurie. Acel univers secret al lecturii, ascuns, rezervat preoților și bogătașilor, nu era inaccesibil. Ar putea să treacă de zidul invizibil care-i desparte pe cei ce știu de cei ce nu știu, și ar pătrunde pe teritoriul pînă atunci interzis al cunoașterii. Desigur, nu se aștepta ca efortul să fie atît de greu. În timpul primei lecții, încercase neplăcuta impresie că uita fără încetare ceea ce tocmai învățase, și trebuia s-o ia de la capăt, pînă ce literele i se întipăreau în memorie. După o oră bună de muncă, creierul îi deveni îndărătnic precum un cal zdrobit de oboseală. Zadarnic voința ei se lupta cu mintea care nu mai înregistra nimic.

– Ne oprim acum, o sfătui Narses. Cu timpul ai să fii în stare de un efort prelungit.

– Mîine o luăm de la capăt, spuse ea ridicîndu-se și scuturîndu-și tunică de praf.

Pe cînd mergeau în lungul plopilor, Teodora îi mărturisi:

– Îți mulțumesc că mă înveți să citesc. Ieri m-am simțit ridicolă.

– Îmi pare bine că-ți pot fi de ajutor.

– Și eu am să te ajut la rîndul meu, dacă mi se va ivi într-o bună zi ocazia. Iartă-mă că încă nu ți-am povestit nimic despre petrecere. Eram tulburată. Senatorul e fermecător.

Începură lungi zile de așteptare. În orice moment putea sosi un mesaj din partea lui Libanios, și ea pîndea pașii care încetineau în dreptul ușii lor, ieșirea de la hipodrom, dugheana brutarului, și cu fiecare decepție simțea cum o doare inima. După exercițiile de dimineață, nu mai sporovăia cu colegii ei, nu se mai întîlnea după-amiezele cu Indaro și Chrysimallo ca să-și pună la punct pantomimele, pretextînd dureri de cap, și se îndrepta iute către Augusteon. Acolo, se instala la masa unei taverne ambulante și privea spre intrarea în Senat, care închidea piața, între Sfînta Sofia și Marele Palat. Poate va trece pe acolo Libanios, iar ea s-ar arăta mirată de această întîlnire neașteptată. Pentru a explica prezența ei zilnică, îi spusese ospătarului că venea ca să găsească scene de mimat, și, pe încetul, ajunseseră numeroși cei care se îngrămădeau în jurul ei pentru a-i sugera situații diferite, împiedicînd-o să supravegheze Senatul. Brusc, la gîndul că un sclav trecuse pe la ea, pleca grăbită spre casă unde mama ei, răsucind din fus, se mira că „viitoarea petrecere“ nu mai venea. Doar lecțiile de citire erau respectate, pentru a fi demnă de senator, fără ca Teodorei să-i treacă prin cap că era lucru de mirare serviabilitatea eunucului.

Totuși, acele întîlniri îl deranjau pe Narses de la muncă. Erau patru copişti însărcinați să îmbogățească arhivele cu manuscrise prețioase. Narses se ocupa de texte latine, grecești și armenesti, ceilalți potrivit specializării lor, de manuscrise ebraice, egiptene, siriene, persane. Încăperea era foarte mare și întunecoasă, în ciuda ferestrelor largi, iar de-a lungul zidurilor se aliniau cufere de lemn în care erau îngrămădite manuscrisele. Cele o sută douăzeci de mii de texte nu încăpeau toate în această încăpere

publică, și multe dintre ele erau puse în mici săli adiacente. Una dintre ele era rezervată *Iliadei* și *Odiseei* lui Homer, scrise cu litere de aur pe intestinul unui dragon lung de o sută douăzeci de picioare. În sala publică, era o asemenea liniște că se auzea scârșitul trestiei de papirus, clinchetul călimării, foșnetul pergamentelor.

Uneori, un vizitator bătea la ușă, se adresa bibliotecarului ca să-i ceară un manuscris pe care-l consulta la o masă lungă, unde lămpi cu ulei aduceau lumina necesară. În acea atmosferă de calm, spiritul putea rătați în voie, iar gândurile lui Narses se învârtteau în jurul comediantei. De îndată ce scrierea lui frumoasă și regulată prezenta devieri bruște, se retrăgea în cămăruța lui care cuprindea un pat cu armătura de lemn și plasă de funii, acoperit de o salteluță subțire de lână, un scaun și oratoriul dedicat Sfintei Fecioare, reprezentată de o droaie de imagini.

Se ruga în picioare în fața oratoriului, ca să păstreze poziția lui Hristos în clipa Învierii, așa cum preconiza cuvântul divin adus pe pământ de Sfântul Mihail, cerându-i Mariei să-i lumineze drumul pe care apucase. Din fericire, numeroase argumente solide și serioase justificau ajutorul pe care i-l dădea Teodorei. A cunoaște e un privilegiu care permite descoperirea gândirii celor din vechime, prea puțin cercetați, și pe cea a apostolilor și părinților Bisericii, adesea prost interpretați. Pe de altă parte, favorizează luminarea minții cetățenilor pentru a fi capabili să edifice societatea creștină voită de Dumnezeu Atotputernicul. În ceea ce-l privea, el cunoștea prea bine constrângerile unei origini sărace, nedreptățile ce decurg de aici, pentru a nu sări în ajutor unei comediantе dispuse să facă un efort susținut pentru a recupera lipsurile din educația ei. Tuturor acestor motive li se adăuga, deși n-avea curajul s-o mărturisească, bucuria de a se simți util, apreciat, admirat și îndrăgit sincer de o femeie, afecțiune de care nu mai avusese parte în viața lui. Se atașa de

temperamentul în același timp spontan și chibzuit, călduros și tainic al fetei. I se întâmpla – în asemenea măsură imaginația te face să-ți pierzi cumpătul – să se neliniștească, de soarta prieteniei lor care se năștea, atunci când o va întâlni pe veritabila Teodora pășind pe un drum acoperit de perle.

La sfârșitul lunii iunie, când arșița ajunsese greu de suportat, o văzu pe Teodora alergînd spre el cu lacrimi în ochi și ținînd un bilet în mînă.

– N-am înțeles decît cuvintele: Teodora, soția mea, mîine, Libanios. Îmi scrie ca să-mi vorbească de soția lui! O faptură teribil de bogată care i-ar putea cumpăra pe toți bărbații doriți de ea! E nedrept, prea nedrept.

Mînia îi domolea supărarea, supărarea îi domolea mînia. Îi întinse biletul lui Narses fără un cuvînt și acesta citi cu voce tare:

Teodora, salut. Pentru a scăpa de căldurile verii din capitală, soția mea pleacă mîine din Constantinopol la casa noastră de pe malul Mării Negre. Îți propun o plimbare cu corabia, miercuri dimineată. Dacă dorești, mă poți găsi în zori în portul Phosphorianus din Cornul de Aur. Te voi aștepta cu inima bătînd pentru tine. Libanios.

– Ai de gînd să-l refuzi? zîmbi eunucul.

Ea se uită la el de parcă n-ar fi fost întreg la minte, apoi își regăsi repede umorul:

– Aș merge mai curînd pe apă.

– Fii prudentă. E un păgîn.

– De unde știi?

– Nu are nici un însemn religios pe fațada locuinței lui.

Tînăra făcu o mutrișoară admirativă față de justetea observației lui.

– Narses, sînt așa de fericită!

– Nu te încrede în bucuriile prea mari.

– Sceptic bătrîn, agăţat de îndoială ca spînzuratul de funie! Pe curînd! Să nu rămîi spînzurat prea multă vreme, e mortal! Te las ca să-i dau răspunsul sclavului. Mă aşteaptă.

Privind-o cum pleacă, Narses rămase pe gînduri. Ce ar fi putut ea să aştepte de la un senator? Bani, mîncare, haine, dar nimic care să corespundă unei recunoaşteri profunde, unei poziţii asigurate. Şi, invidiindu-l pe acel bărbat, care ocupa atîta loc în inima tinerei fete, îşi făcea griji pentru această inimă ce va avea de suferit, cu siguranţă, îşi făcea griji şi, în mod egoist, se bucura fiindcă ea va mai avea nevoie de prietenia lui.

4

Teodora se sculă în zori, trase pe ea o tunică de in, încălţă frumoasele ei sandale cu curele roşii şi împinse foarte uşor uşa de la odaia comună.

Mama ei se şi sculase şi, la lumina unei lămpi cu ulei, pregătea o băutură contraceptivă, amestecînd coji de rodii cu clei şi ulei de trandafiri.

– Fata mea, îţi pregătesc măsurile de prevedere obişnuite. Bea de aici şi pune-ţi un tampon. În starea în care te văd, n-ai îndrăzni să-i ceri senatorului să fie atent. Nu s-ar cuveni să nu te respecte. L-am tras pe sclav de limbă. El învăţase mesajul pe dinafară pentru cazul în care nimeni n-ar fi ştiut să citească la noi în casă. Trebuia să ţi-l spună doar ție, dar l-am convins eu.

Teodora, căreia emoţia îi mai îndulcise dîrzenia, se simţi mişcată de solitudinea neobişnuită a mamei ei, ce o prefera pe Cosimo. Încercă s-o liniştească:

– E un bărbat foarte atent.

— Știm noi asta. Un bărbat nu ascultă nimic din ce i se spune, și povestește ceea ce vrei să auzi, pînă cînd își vede sacii în căruță. Fă ce-ți zic!

Luă dintr-un cufăr un săculeț de în și scoase din el un tampon din lînă fină. Apoi, deschise un urcior ca să toarne într-o cupă două lingurițe de vin amestecat cu scoarță de pin, măcinată.

— Mă faci să rîd, mamă. Nu se va întîmpla poate nimic altceva decît o plimbare pe mare.

— M-ar mira, dacă stau și mă uit la tine. Am să merg și eu pînă la Cornul de Aur. Dacă privesc chipul cuiva nu mă înșel niciodată și prima impresie e cea bună.

— Mamă, te rog, doar nu-i primul bărbat cu care mă întîlnesc.

— Mulțumesc lui Dumnezeu! Dar nobilii ăștia, noi nu-i cunoaștem, nu știm cum trăiesc și, orice ai spune tu, te intimidază. Nu-i nici Uranios, nici brutarul, nici alții, ca să nu mai punem la socoteală... în sfîrșit, e mai bine să nu mai dezgropăm trecutul.

Teodora înmuie tamponul de lînă fină în mixtura pregătită de mama ei și-l puse între coapse pentru a împiedica sămînța să-i pătrundă în uter.

— Acum ești liniștită. Lasă-mă să plec.

— Mănîncă ceva! O cană de lapte, un fruct!

— Nu mi-e foame.

Mama se uită la ea plină de înțelegere.

— Dumnezeu să te aibă în paza Lui, fata mea.

În ziua palidă și neguroasă, erau numeroși cei care se duceau la muncă. Teodora mergea fără să se uite în jurul ei, preocupată de clipa cînd îl va zări pe senator. De cît așteptase, de cît își imaginase, îi era frică acum ca el să nu fie altfel decît în amintirile ei, prea mic, prea meschin, prea neînsemnat. În fața Sfintei Sofia, își dădu seama că mergea repede, prea repede, că nu-i mai rămînea decît să coboare panta abruptă ca să atingă Cornul de Aur, și că ar ajunge prima. Ca să mai piardă timpul, intră în biserică

și privi fără să vadă mozaicurile care acopereau pereții. Când ieși, aurora înroșea cerul. Porni în grabă.

Malurile Cornului de Aur erau pline de familiile înstărite care plecau spre reședințele lor de vară. Brusc, dădu cu ochii de el, stînd în picioare pe un ambarcader, aureolat de primele raze ale soarelui, urmărind-o din ochi. Într-o clipă, senatorul concentră întreaga realitate a lumii, adună timpul trecut și timpul viitor într-un prezent încremenit, iar ea murmură:

– Mulțumesc, Doamne.

Ceea ce avea să urmeze părea o călătorie minunată și neprevăzută, pătrunsă de moleșea verii, căci zarurile fuseseră aruncate: el era cel care o aștepta, și radia de bucurie la apropierea ei.

– N-am făcut decît să mă gîndesc la tine, o asigură senatorul.

– Ce nebunie! spuse ea.

Aerul se și încălzise, deși soarele abia aruncase o lumină trandafirie peste coasta europeană, și zeci de vase părăseau porturile, mînate de un vînt dinspre sud. Libanios o duse să-i admire corabia a cărei velă centrală fusese de pe acum ridicată, spre marea satisfacție a vîslașilor care se temeau de o mare liniștită. Teodora îi salută grațios pe marinari mai înainte de a se instala pe o grămadă de perne brodate, într-o cabină de lemn, deschisă pe o singură parte, pentru a feri de vînt și soare. Privise de atîtea ori aceste ambarcațiuni particulare care plecau la plimbare, de atîtea ori invidiasse libertatea de a părăsi pămîntul, încît acum în sufletul ei se amestecau, strîns unite, promisiunile unei iubiri împărtășite și viața luxoasă la care visa. Corabia ridică ancora către țărmul Asiei, Libanios se așeză alături de ea și-i luă mîna. Fiorul mîinilor care se ating, siguranța protecției, fericirea copilăriei regăsite.

– Mă temeam ca împăratul să nu te convoace la el, spuse tînăra.

– Împăratul face invitațiile întotdeauna în ajun. Și nici nu m-aș fi dus.

Teodora îl privi fascinată.

— Ai putea să nu te supui împăratului?

— Pentru cauze excepționale, iar tu ești una dintre ele.

Începu să-i vorbească de Aleșii Domnului. Ea îl asculta atent, reținând toate amănuntele, și râdea. El îi spunea:

— Îmi place râsul tău.

Teodora îi îndrăgise frazele lungi ale căror inflexiuni mureau lent ca valurile pe plajă, arta cu care își îmbina cuvintele ca să-i servească indolența sau insolența. Curînd vasul intră în Bosfor-ul pe care ea lăsă impresia că-l cunoaște, fără să fi navigat vreodată de-a lungul țărmurilor lui. Înaintarea era dificilă printre corăbiile mari, care asigurau comerțul de la Marea Neagră la Marea Mediterană, printre ambarcațiunile ușoare ale pescarilor sau călătorilor, cu atît mai mult, cu cît cîrma cu două rame nu îngăduia manevrele rapide.

În strîmtoare, senatorul se simțea ca la el acasă, iar tînăra, la adăpost de privirile cunoscuților.

— Vorbește-mi de prefectul pretoriului care m-a provocat la petrecere.

— Ah! Acest prefect al pretoriului! Ce calamitate! Ține în mînă cu strășnicie cheltuielile statului și e constant solicitat din această cauză. Își atribuie, cu aroganță, plăcerea de a-i repezi pe solicitanți și de a-i umili pe cei din jurul său. Privește, acolo sus, se vede casa lui, pe cît de mare, pe atît de urîță, după părerea mea.

— E senator?

— Imposibil, draga mea, imposibil! Ca să ajungi senator trebuie să ai pămînt, o mare avere funciară și să nu fii fiul unui neguțator. Niciodată pînă acum, suspină el, n-au fost numiți senatori fii de căldărari, de măcelari, de tăbăcari sau chiar băieși! Din fericire ei nu sînt „iluștri“. Aici se află locuința prefectului din Constantinopol, un bărbat fermecător dintr-o familie foarte veche.

De fiecare parte a strîmtorii, privind spre țărmul Asiei sau spre cel al Europei, Libanios vorbea cu umor pe seama proprietarilor ale căror locuințe presărau cu pete luminoase mantia verde a colinelor. Teodora atribuia comentariilor lui blazate o deosebită istețime a spiritului și se răsfața în această familiaritate cu cei puternici, ca o pisică sub o rază de soare.

Vasul se apropia de țărmul Europei.

– Iată casa mea. E modestă fiindcă strămoșul meu a construit-o în secolul trecut, cînd noi, senatorii și familia noastră, trebuia să plătim un impozit exorbitant cerut de Attila pentru a cruța Constantinopolul. Cum soția mea preferă Marea Neagră, n-am considerat util să o măresc. Am pus doar să fie decorat frontonul.

Pe a treia terasă de deasupra apei, se vedea locuința mică și îmbrăcată în marmură albă. Pe mozaicul frontonului, Venus ieșea din spuma mării. Cum Teodora se uită la ea îndelung, Libanios îi șopti:

– Portretul tău e deja acolo.

Cîțiva sclavi grăbiră spre debarcader, zărindu-și stăpînul. Mulți dintre servitori o văzuseră pe comediantă pe hipodrom, și numele ei circula în șoaptă printre ei.

Eunucul intendent făcu o plecăciune:

– Salut, stăpîne. Totul e pregătit potrivit ordinelor tale.

Teodora, obișnuită să placă tuturor, zîmbi fiecăruia, mîngîie un copil. Libanios o conduse într-un fermecător patio unde susura o fîntînă și-i arătă o ușă deschisă:

– Camera aceasta este pentru tine, dacă dorești să te odihnești.

Teodora intră urmată de o servitoare grecoaică, cam de treizeci de ani, cu figura deschisă și inteligentă. Comedianta privea cu încîntare tapiseriile și cuvertura de pe pat brodată în motive delicate, cînd descoperi pe un cufăr cîteva veșminte de mătase. I

se urcă sîngele la cap. Îmbrăcămintea soției senatorului încă se mai afla în cameră, neplăcut indiciu al prezenței celeilalte.

— Ia de aici hainele ilustrisimei, ceru tînăra cu un glas furios.

— Aceste haine sînt pentru dumneavoastră. Ilustrul m-a trimis să le cumpăr săptămîna trecută. V-am văzut adesea la circ și mi-am dat seama că nu sînteți mai înaltă decît mine.

Ce fericire să-l știe pe Libanios nerăbdător s-o invite la această plimbare! Ce fericire să fii obiectul atîtor atenții! Ce fericire să foșnești între degete țesătura atît de fină a tunicilor de vară!

— Dacă vreți să vă duceți la băi, adăugă servitoarea, stăpînul va veni mai trziu.

Teodora se îmbăie, încercă toate tunicile, mantiile, alese niște sandale închise cu o cataramă din rubine. Se lăsă pieptănată, masată ușor pe gît și pe față, cuprinsă de plăcută moleșală.

Prînzul, alcătuit din pește fript, salate ușoare, brînză din Italia, se dovedi cu atît mai vesel, cu cît amîndoi îi așteptau sfîrșitul cu nerăbdare, dar și cu acea ușoară neliniște care precede prima atingere a trupurilor.

Patul lui Libanios era acoperit cu cearșafuri de purpură, briza care pătrundea prin fereastra întredeschisă răspîndea efluvii lungi de santal care ardea în cățuie. El o mîngîie cu gesturi blînde și lente, murmurînd fragmente de poeme, iar ea îi primi sufletul și i-l dăruie pe al ei în vârtejul plăcerii. Nu cunoscuse pînă atunci, în relațiile spontane cu Uranios sau în cele ludice sau interesate cu alții, tulburarea voluptății prin care inimile se întîlnesc și se contopesc.

Teodora adormi imediat, ca un copil epuizat. Libanios se ridică clătînîndu-se, se duse să bea un suc de fructe și se întoarse să șadă pe marginea patului. Privi, înduioșat, corpul fin și alb, ghemuit, străin în somnul lui și care cu o clipă mai înainte gemea în brațele sale.

Era subjugat de darul primit de la ea, propria ei ființă, de nesațul ei, de abisul plăcerilor trăite. Lumea poezilor, acea lume violentă și delicată în care el nu putea pătrunde decît prin muzica vorbelor, acea lume devenea a lui. Își repetă cu convingere versurile lui Ovidiu:

*Tu ești a mea, mă crezi de-ai vrea,
Te voi iubi de-a pururea.
Zilele, Parcele torcîndu-le firele,
Ursite să-mi fie în bine,
Să le trăiesc alături de tine.*

Mîndru, naviga în sfîrșit pe fluviul pasiunii, străbătut de atîția poeți, cunoscînd aceeași beție. Recunoștința lui față de Teodora nu avea margini, ea fiind aceea care-i deschisese porțile unei alte vieți și-l lua cu ea într-un vîrtej amețitor.

Plecați pentru o singură zi, ei rămaseră acolo două săptămîni și-și promisera să nu se mai despartă niciodată. Băile, strîmtoarea, boschetele, terasele le cunoscuseră dezmierdările. Senatorul făcea dragoste așa cum se exprima, în mîngîieri lungi și lente, întretăiate de discuții, stăpîn al timpului precum era al bogăției. Teodora nu se mai sătura să-l asculte povestindu-și copilăria, studiile, vorbind despre prieteni, familie, și astfel pătrundea în acea viață fericită cu generozitatea iubirii și curiozitatea neofitei. De propria ei viață vorbea puțin, temîndu-se să nu-l șocheze, să nu-l îndepărteze, deși mîndria ei suferea că el se arăta așa de puțin curios. „Dacă mă iubește, gîndea ea din cînd în cînd, ar trebui să mă accepte așa cum sînt.“

Pentru a-l seduce pe acest bărbat nepăsător și blazat, ea își sporea îndrăzelile, fanteziile, surprizele, capriciile. Apărea uneori goală pe sub pelerină ca uimirea să-i biciuie dorința, sau îmbrăca tunică peste tunică pentru ca el să i le scoată nerăbdător. Îmblînzi

un delfin, pe care-l numi Noe, în amintirea celui care salvase omenirea. Noaptea, în Bosforul pustiu, la lumina stelelor, se arunca dezbrăcată în apă și înlănțuia animalul, cercefînd pe chipul expresiv al amantului ei reacțiile provocate cînd de plăcerea resimțită din ea din acea îmbrățișare, cînd de gîndul savuros că el este destinatarul acelor plăceri. În cele din urmă striga:

– Teodora, întoarce-te, și tu, Noe, pleacă de aici!

Și, strîngînd-o udă în brațele lui, îi șoptea:

– Venus a mea, nu crezi că zeița ar putea fi geloasă pe tine?

– O zeiță nu poate fi geloasă. Numai femeile sînt.

Pe la mijlocul lunii iulie, cînd se apropie de senator, în curtea interioară, pentru cină, el tresări auzindu-i pașii și o privi ca pe o străină.

– M-ai uitat, spuse ea, preferînd să rîdă.

– Draga mea, ești încîntător de prostuță, i se adresă el luînd-o pe genunchi. Mă gîndeam la o afacere pe care trebuie s-o rezolv. Dacă nu te superi, vom petrece două zile la Constantinopol, după care ne vom întoarce foarte repede.

Ea rămase tăcută, abia ascultîndu-i spusele, cu gînduri pentru prima oară ascunse. Da, o uitase, un moment, un moment scurt, dar totuși o uitase. Va trebui ca, pe viitor, să aibă grijă ca această neglijență să nu se mai repete.

La Constantinopol, fu sărbătoare în casa ursului calcinat. Teodora dăruie tunici și voaluri surorilor ei și prietenelor Indaro și Chrysimallo, o trimise pe Anastasia să cumpere două sticle cu vin și două găini. Pe masă, mama întinse singura față de masă, un dar de nuntă ce nu fusese folosit de prea multe ori.

Indaro și Chrysimallo voiau să afle tot despre locuința lui Libanios: mobile, tapiserii, servitori, mîncare. Teodora răspundea cu rezervă, nevrînd să-și stînjenească familia prin opulența casei de pe malurile Bosforului. În privința lui Libanios se dovedi și

mai discretă, ca să-și apere comoara. Cuvintele sărace, zgîrcite, comune i-ar fi răpit iubirii ei consistența, densitatea, înfinita ei varietate. Pentru a evita o serie de întrebări devenite rapid supărătoare, ea le luă pe cele două prietene prin prăvăliile din Forumul lui Constantin ca să aleagă o tunică nouă pentru cei treisprezece ani ai Anastasiei și un cadou pentru senator. Dar tot ce alegeau ele ca fiind un dar luxos se afla deja în casa senatorială.

— Înseamnă că nu putem să oferim nimic oamenilor bogați! se întristă Chrysimallo.

— Mi-a venit o idee, pufni Indaro. La africanul din Forumul Boilor am văzut un papagal. Sînt sigură că el n-are așa ceva. Ce părere ai?

Teodora se simți iritată de felul cum Libanios era numit „el“, ca un oricare reprezentant al sexului masculin, dar nu spuse nimic ca să nu le supere.

Papagalul era tînăr, grațios, verde cu roșu și galben, așa cum stă bine unui papagal. Indaro ținea să-l învețe să repete „Libanios“, dar Teodora se indignă și hotărî că era mai potrivit să spună „Noe“. După o jumătate de ceas de ucenicie, el repeta mulțumitor cele două silabe.

— Și de ce Noe?

— Ca să-l strige pe delfin, serile. Am să-l învăț să se urce pe spinarea lui.

— Ești nebună. O să se înece.

Seara cină cu Narses în Forumul lui Constantin. Era încă foarte cald. Sub porticuri erau aprinse torțe, în apropierea meselor din taverne.

— Nu te mai uita la mine ca la un animal ciudat, îi spuse ea eunucului, care o privea insistent, cu concentrare.

— Îți admir frumusețea. Pari a fi foarte fericită.

— Chiar sînt. E o încîntare nemăsurată să iubești și să fii iubit.

– N-ai de gând să-l faci puțin să sufere? Mi-ar deveni simpatic.

Ea rîse:

– Gelos? Tu ești gelos?

Era într-adevăr, dar din motive pe care Teodora le bănuia doar în parte. Nu corpul era miza, ci spiritul, fiindcă fusese castrat din fragedă copilărie și nu știa ce înseamnă dorința trupească. Pînă atunci tînăra fată îi asculta docil sfaturile și satisfăcea în el gustul dominării pe care avusese puțin ocazia să-l exercite. Or, Libanios căpăta asupra protejatei lui un ascendent care atrăgea după sine declinul influenței lui. Totuși, el nu-și mărturisea limpede temerea, camuflînd-o în spatele alteia, la fel de sincere, privind viitorul fetei.

– „Nici o plăcere“, spunea Epicur, „nu reprezintă în sine un rău, dar cauzele care produc anumite plăceri aduc destule necazuri, cu mult mai numeroase decît plăcerile.“

– Ce vrei să spui cu asta?

– Că n-ai nimic de așteptat din partea senatorului. Tu ești comediantă și...

– Nu-ți face griji pentru mine. El mă adoră.

– S-ar putea, dar eu îți amintesc de lege. Comediantele nu se pot mărita cu senatori, cu înalți funcționari...

– Mi s-a mai spus asta. Căsătoria nu mă interesează.

– Poate, dar statutul de concubină e fragil.

– Vrei să mă convingi cu orice preț că Libanios mă va părăsi într-o bună zi și gîndești, ca mama mea, că va trebui să mă mărit cu Uranios?

– Libanios e un om fără caracter, continuă Narses.

Ea se simți rănită:

– De ce spui așa ceva? Tu nu-l cunoști!

Teodora se închise într-o tăcere iritată.

– Dacă trebuie să mi-l vorbești de rău pe Libanios ori de cîte ori ne vedem, n-am să te mai întîlnesc.

– N-am să mai scot o vorbă.

Narses se întristă atât de tare încât Teodora îi luă mîna:

– Ar trebui să te bucuri de fericirea mea. Tu ești și rămîi prietenul meu, deși te porți ca un bătrîn eunuc ranchiunos pe viață și neîncrezător față de Providență.

Apoi începu să rîdă:

– Cu o inimă ca a ta, Fecioara Maria l-ar fi respins pe fiul lui Dumnezeu.

– El știe că te-ai întîlnit cu mine în seara asta? o întrebă Narses.

– Nu, pentru moment tu rămîi secretul meu.

El oftă, își frecă fruntea agitată de gînduri contradictorii.

– Iubești mai mult bogăția decît personajul, sfîrși el prin a spune.

Tînăra se ridică brusc.

– Să facem cîțiva pași. Nu mai mi-e foame.

O porniră amîndoi pe o stradă largă care cobora către Marea Marmara. În fața ușilor deschise, femeile spălau vasele, bărbații stăteau la taclale, copiii umpleau strada, jucînd șotron.

– Îl iubesc pe Libanios, dar rîvnesc și bogăția și respectul pe care ea îl presupune. Am primit de mic copil palma disprețului. Ți-am mai pomenit de moartea tatălui meu, Acacios, ursarul, pe cînd eram toate trei foarte mici. Dar nu ți-am vorbit niciodată de ceea ce a urmat morții lui. Noul concubin al mamei, care a murit și el, voia să se apuce de meseria lui Acacios. Dar facțiunea Verzilor, de care aparțineam în vremea aceea, dădu locul acesta altui candidat, mai cu stare, pe bani. Mama era disperată, fiindcă nu aveam nici un venit. Ca să-i îmbuneze pe Verzi, într-o zi cînd circul era plin, ne-a pus pe cap coroane de flori, s-a înfășurat în voalul alb al celor cu jalba și am intrat cu toate în arenă, după curse. Aveam trei ani și mi-era o spaimă cumplită de toată mulțimea aceea de pe hipodromul care mi se

părea imens. În mijlocul tufelor spinoase, mama a strigat: „Ne puteți lăsa să murim de foame?” Și, ridicându-ne brațele micuțe, a trebuit să repetăm și noi de mai multe ori: „Ne puteți lăsa să murim de foame?” Pusesem în rugămintea mea toată inima și toată speranța, când brusc, dinspre latura rezervată lor, Verzii izbucniră în hohote de râs. Rîsete ce nu mai conteneau, care urcau și coborau ca valurile și au durat o veșnicie. Eram roșie de rușine din cap pînă în picioare și tristă de-mi venea să mă arunc în Bosfor. Ce s-a întîmplat pe urmă nu mai știu, am plîns cu suspine, mi s-a spus, ore întregi. Albaștrilor li s-a făcut milă de noi, dar niciodată, niciodată n-am să le iert Verzilor această umilință.

— Și Hristos a cunoscut umilința.

— Mai tîrziu m-am hotărît să cuceresc acel public care îndrăznise să rîdă de mine, și mi-am jurat să am atîția bani încît să nu fiu nevoită să cer de la nimeni.

Se întoarse vioaie, îi zîmbi larg lui Narses și, schimbînd subiectul, adaugă:

— Am să te instalez ca șambelan în casa din Bosfor.

— N-am nici un chef să mă îngrop într-o casă depărtată de Palatul Sacru, unde ai veni doar din cînd în cînd. Ce m-aș face departe de freamătul orașului și al Palatului Sacru? În bibliotecă, cel puțin, citesc și învăț multe în legătură cu oamenii și cu Dumnezeu. Dar tu, mai studiezi?

— Nu. Însă am s-o fac din nou.

— Treci mîine. Am să-ți pregătesc codexul după care copiii învață să citească.

Noaptea a fost greu de suportat în casa ursului calcinat. Teodora simțea absența lui Libanios ca pe un gol dens și dureros. Îi venea să dea fuga pînă la casa de pe Acropole, să se arunce în brațele lui, dar ceva îi spunea că ar fi fost o greșeală. Senatorul poate s-ar mira s-o vadă acolo, poate ar fi nemulțumit. O iubea oare cu tot atîta pasiune cum îl iubea ea? Nu se simțea bine decît

în prezența lui! Și să doarmă în încăperea aceea mică, între cele două surori ale ei, ce brutală întoarcere, greu de suportat, către Teodora de altădată! Privirile celor apropiați o stînjineau: Cosimo o invidia, mama oscila între mîndrie și teamă, și ce era mai rău, cele două prietene socoteau ca fiind normală poziția pe care o dobîndise, fără să se minuneze cine știe ce. Numai Anastasia se bucura sincer de fericirea ei.

În sfîrșit, veni și după-amiaza. Libanios o aștepta pe un chei al Cornului de Aur. Se salutară cu rezervă pentru a nu da prilej de bîrfe. Îndreptîndu-se către corabie, el îi recită:

– *Ah, cît trebuie să aștept pînă a te strînge goală, îndelung, la pieptul meu, atunci, tot ce ai putea atinge din mine, vei atinge.*

Acele două zile de despărțire destrămaseră inocența descoperirii unei noi iubiri. Pasiunea nu se dovedi mai puțin puternică, dimpotrivă, dar se înscrisa în curgerea zilelor și în realitatea lumii care-i înconjura. Aveau înaintea lor șase săptămîni de fericire pînă la 1 septembrie, sărbătoarea Anului Nou, și Teodora consideră necesar să se retragă singură în camera ei pentru a gusta și a impune plăcerea zbuciumată a așteptării. Îi spuse că învăța să citească.

– Ce idee! răspunse el ușor decepționat că unul din motivele care-l făceau superior dispărea.

– Aș putea să te ajut în munca ta, îl lămurii ea.

– Ai să știi să citești latinește?

– Nu, în greacă. Nu cunosc latina.

Senatorul simți că i se ia o piatră de pe inimă, apoi, mîhnit de meschinăria lui, o luă în brațe:

– Admir forța și voința ta.

Ea închise ochii de fericire ca la fiecare cuvînt de dragoste, la fiecare mărturisire a admirației ce i-o purta.

Teodora inventa tot felul de plăceri: lua masa pe corabie, făceau plimbări de-a lungul Bosforului pînă la Marea Neagră și drumetii pe coasta Asiei pînă în Calcedonia, unde Libanios poseda pămînturi. Îl atrăgea în discuții cu pescarii, marinarii, țărani, ca să se distreze cu povestirile lor și să se mire de viața dusă de popor. Improviza pantomime, scenete, strategii ale voluptății. Se mira pînă și ea, descoperindu-se inepuizabilă, ca un arbust ce-și deschidea în fiecare dimineață mereu alte flori în culori necunoscute.

– Tu mă inventezi în fiecare zi, spunea ea.

În clipele de tihnă, nu se mai satura să-l asculte, conștientă că lui îi făcea plăcere să vorbească despre prestigioasa descendență a familiei lui ce urca pînă la republica din Roma, și că el nu merita întru nimic privilegiile de care beneficia, moștenirea muncii, inteligenței și bogatelor căsătorii ale strămoșilor lui. Dar toată această moștenire crease acea minune de nonșalanță, de atenții, de maniere alese, de blîndețe, de poezie stîrnită de vitalitatea și veselie a Teodorei.

Într-o seară, prefectul orașului trecu să-l salute pe senator, și o descoperi pe Teodora. Ea se temea ca Libanios să nu regrete că își arătase concubina. Pentru a înfrunta situația delicată, ea îl invită pe prefect să cineze pe o plută construită la porunca ei în golful mic în care se afla casa. Torțele se reflectau în apă, Noe se agita vioi în jurul lor, apoi răspunse la chemarea papagalului care se așeză pe spinarea lui. Fu servit cel mai bun vin. Libanios radia de mîndrie, punîndu-se în valoare strălucit și manifestîndu-și dorința ca experiența să se reînnoiască. De acum înainte, potrivit inspirației de moment, cuplul invită, într-o punere în scenă luxoasă și fantezistă, vecinii din Bosfor. Teodora deveni concubina oficială.

Dar se apropia clipa cea mai dificilă: întoarcerea la Constantinopol și, mai ales, revenirea soției.

Teodora, cu lacrimi în ochi, se despărți de delfin.

– Noe, ție îți încredințez fericirea noastră. Păstrează-o pentru când ne vom întoarce. Vreau să rămână aceeași.

Îl sărută pe obrazii alunecoși.

5

La întoarcerea în capitală, Libanios își însoți iubita într-un apartament închiriat de el, în apropierea Forumului lui Constantin, pe latura sudică a peninsulei. De la al treilea și ultimul etaj, care se ridica deasupra caselor scunde, se zărea Marea Marmara. Cele patru încăperi erau goale, spoite cu var.

– M-am gândit că ai prefera să-ți aranjezi singură locuința, spuse el, căutînd un loc unde să lase banii de aur, și în cele din urmă găsi un scăunel șchiop. Pînă va fi totul gata, ai să te întorci la familia ta.

– Nici pomeneală, spuse ea cu hotărîre.

Și fără a-i explica senatorului neplăcerea de a se afla între mama și surorile ei, ca înaintea renașterii pe care o trăise, declară:

– Îmi așez tabăra aici, în așteptarea ta.

Libanios oftă:

– Aș prefera să rămîn cu tine, dar sînt nevoit să plec.

El se îndreptă spre casa lui, mare, frumoasă, confortabilă, spre soția și cele trei fiice, iar ea străbătu mîhnită cele patru încăperi goale, aplecîndu-se peste fiecare fereastră ca să descopere împrejurimile. Doi sclavi aduseră un cufăr cu veșmintele, încălțărilor și bijuteriile ei. Se mirară de austeritatea locului.

– Domnișoara doar n-o să locuiască aici! Nu imediat!

– Mîine, aici va fi un palat, răspunse ea cu autoritate.

Porni grabnic să cutreiere prăvăliile și cumpără tot ce era mai frumos, pe datorie. Spre seară, furnizorii nu mai isprăveau tot aducînd mobile și stofe.

Fiecare își exprima părerea cu privire la așezarea obiectelor, la asortarea culorilor, toți mulțumiți să-i dea sfaturi reginei hipodromului.

– Patul cel mare, unde punem patul cel mare? întrebă unul făcîndu-i Teodorei cu ochiul.

– Acolo, în colț.

– De data asta nu-i vorba de un oarecare, spuse altul despachetînd mătăsurile.

– Te-ai descurcat bine, Teodora, adăugă cu admirație ultimul.

– Grăbiți-vă. Totul trebuie să fie gata în seara asta!

În cele din urmă, plecară cu toții. Ea rămase singură cu așteptarea ei și exaltarea acelei amenajări rapide la care se gîndise de multă vreme. Aprinse lămpile, alcătui un oratoriu dintr-un crucifix și patru icoane ale lui Hristos, se rugă încredințîndu-i lui Dumnezeu noua ei viață, suci și învîrți pernele și covoarele.

Cînd va veni el pentru cină, va rămîne uluit de iuțeala cu care aranjase totul, de gustul și rafinamentul ei. Îi va spune: „Ești o vrăjitoare“. Iar ea ar răspunde: „Întotdeauna, tu mă inventezi“. S-ar iubi, pentru a face locul familiar, pentru a-l însemna cu sigiliul pasiunii lor. Apoi se vor duce la un bucătar indian, despre care ea auzise vorbindu-se lucruri minunate.

Începu să aștepte. În cadrul ferestrelor, dîre albe brăzdau cerul, ca într-un fragment de frescă. Apoi marea se cufundă în beznă. Ea tresări cînd auzi zgomot de pași pe scară. Era un servitor care-i întinse un papirus.

Aș fi preferat să fiu alături de tine, tu care ești frumoasa mea nebunie, dar trebuie să rămîn în sînul familiei pe care n-am văzut-o de două luni. Pe curînd. Libanios.

În inima ei se luptară pentru moment decepția enormă, invadatoare și mîngîierea rațiunii. Era lesne de înțeles, după o absență atît de lungă, ca amantul ei să rămînă cu familia. Prefera ideea familiei celei a soției, cum de altfel și el amintea, prudent, mai mult de una decît de cealaltă. Simți nevoia de veselie, de mișcare și plecă spre forum.

Îl întîlni pe Vasilios, ucenicul din dugheana *Luna aurită*, care o privea ca în extaz:

– Ce frumoasă ești, Teodora! Încotro ai pornit?

Luată pe nepregătite, ea îi răspunse:

– Caut un strălucit jucător de șah care să-mi dea o lecție de strategie.

Băiețandru l o luă din loc:

– Așteaptă-mă aici. Mă duc să caut un joc.

Admirația naivă, deplină a tînărului bijutier îi dădu o stare de bună dispoziție. Dar în patul cel nou, rece, necunoscut, pustiu, insomnia o purtă în hora ei febrilă. Casa aceea de pe Acropole, luminată toată, răsunînd de glasuri feminine, de servitori fericiți că s-au întors în capitală, și ea, soția, avidă de mîngîieri. El s-ar lăsa dus de obișnuință, și s-ar culca cu femeia aceea care-și reclama drepturile. Își imagină gesturi insuportabile, fiind gata să strige. I se făcu frică.

Se ridică, se duse la fereastră și respiră adînc, ascultă orașul tăcut, bău puțină apă. Un ciocănel apropiat bătu douăzeci și una de lovituri. Trebuia să doarmă. Se întinse din nou, dar fu pe loc cuprinsă de zbucium. În închisoarea roșie a geloziei, își dorea ca pîntecele ilustrisimei să fie diform, puhav, sîngerînd, inapt oricărei voluptăți. Uneori, pradă violenței ei, se lăsa în voia unor cruzimi ciudate.

Libanios sosi în zori. Ea se aruncă în brațele lui:

– Ai făcut dragoste cu nevasta ta?

– Nici pomeneală, prostuțo.

– Mi-a fost așa de frică.

El o liniști cu căldură și convingere. Își făcuse probleme inutile. Își complicase viața fără rost. El o iubea. Sigur, avea unele obligații, ea trebuia să-l înțeleagă, dar el va cina în apartamentul ei, vor călători împreună, vor merge la spectacole, vor avea parte de seri liniștite, pline doar de fericirea regăsirii. O învălui o imensă afecțiune.

Teodora își organizează viața între îngrijirea frumuseții, sporovăielile de la băile lui Zeuxippe, unde își întâlnea prietenele, lectură și participări la întruniri importante, hotărâtă să-l susțină pe Libanios în cariera sa. De două ori pe săptămână se întâlnea cu Narses ca să discute despre cărți și să-i încredințeze gândurile. Din când în când se ducea să-și vadă familia și prietenele, fără a le permite să-i viziteze locuința, pentru a nu-și instala vechea viață în cea nouă. Adesea primea câțiva invitați aleși de senator, iniția conversații elevate asupra scriitorilor latini, sau organiza serate muzicale, ultima ei pasiune. Cântărește din toate țările, acompaniate de muzicanți, uimeau auditoriul prin originalitatea ritmurilor și timbrul vocilor. Vioiciunea conversației gazdei, comportamentul firesc, frumusețea ei, rafinamentul bucătăriei, umorul rafinat al lui Libanios, care înflorea în acest templu dedicat lui, făceau aceste dineuri foarte râvnite.

Rezultară nemulțumiți, vexați, invidioși. Subjugată total pasiunii ei, nu se gîndea decît la mijloacele de a o menține, ba chiar de a o intensifica și nu se preocupa de cei excluși din interesele ei imediate. Căzu din nori cînd Cap-Mare îi deschise ochii. Era un cerșetor cu craniul foarte disproporționat față de statura lui pipernicită, căruia îi plăcea grozav să tăifăsuiască. Cerșetoria îi dădea prilejul nu numai să se hrănească, dar și să asculte unele vorbe, ba chiar numeroase secrete, de la multe persoane, fiindcă natura lui veselă și bună îi asigura peste tot o

primire binevoitoare. Foarte bine informat asupra celor ce se petreceau în capitală, avea o slăbiciune pentru Teodora. În ziua aceea o văzu ieșind din prăvălia de bijuterii *Luna aurită*, admirându-și noul inel de aur.

– Milostenia bate la poarta dumitale! Cîțiva bănuți pentru soarele ăsta de iarnă care strălucește în ochii frumoaselor!

– Ți-am dat ieri o monedă de aur întreagă! se prefăcu indignată Teodora.

– Numai că azi am ceva important să-ți zic. Și asta pentru că țin la tine, fiindcă e nevoie să iubești mult ca să poți transmite vești neplăcute cuiva. Îmi promiți că n-o să te superi?

– Ce te-a apucat să faci atîtea fasoane? Vorbește!

Cerșetorul îi spuse cu un glas tainic:

– Am auzit clevetindu-se că tu...

– Că eu...

– Că tu știi acum să citești și că vorbești despre lecturile tale cu...

– Cu...

– Cu pretenții, stîngăcie, prostie, stîrnind rîsul.

Cuvintele fuseseră rostite în graba mare. Teodora se înroși la auzul insultei.

– Mitocanul! Cine a spus așa ceva?

– Eh... niște cetățeni!

– Înseamnă că sînt mulți! Ingrății! Vin în casa mea numai zîmbete, plini de amabilitate, crapă în ei ca niște porci hămesiți, și afară mă împroască cu noroi. Vreau neapărat să aflu numele acestor clevetitori.

Cap-Mare înlătură întrebarea cu un gest al mîinii.

– Servitorii îi aud pe stăpîni și pe urmă vorbesc între ei. Dar dacă te superi așa, n-am să-ți mai spun nimic.

– Nu sînt supărată pe tine, ci pe mojicii ăia, sau pe invidioși. Niște invidioși, mai mult ca sigur, repetă ea ca să se însenineze.

Și, dîndu-i un ban de aur, îi ceru:

– Să-mi raportezi în continuare tot ce auzi.

Trecu o vreme pînă ce îl întîlni pe Narses la Rîul Lupului. Numai lui putea să-i mărturisească această înfrîngere.

– Nu te neliniști de vorbele purtate de Cap-Mare. Important este că tu ești inteligentă și că îți place să înveți. Cînd descoperi o gîndire viguroasă, care uimește, care îmbogățește, e plăcut să o împărtășești și aproapelui. Cei care rîd de tine sînt niște proști. Își închipuie că funcțiile și demnitățile lor îi fac doar pe ei capabili de cunoaștere. Păzește-te de ei...

– Dacă Libanios ar avea mai multă putere, n-ar îndrăzni nimeni să mă ia în derîdere.

Narses zîmbi:

– Ești un personaj de tragedie.

Ideea i se păru plăcută, fiindcă îndrăgea gloria.

Întorcîndu-se prin Piața Augusteon, amîndoi auziră strigăte și insulte dinspre biserica Sfînta Irina. În preajma lăcașului sfînt închinat păcii divine, un detașament de gardieni duceau un preot ortodox cu mîinile legate, însoțit de aclamații: „Jos cu ortodoxia, jos cu necredincioșii“. În față, o ceată zgomotoasă de adepți ai drepte credințe* vocifera: „Jos cu monofiziții“ cu aceeași vigoare și convingere. Se tratau reciproc deeretici. Urmă o încăierare, iar membrii facțiunii Verzilor interveniră cu pumnalul în mînă.

– Certurile astea religioase sînt de o violență inadmisibilă, explodă Teodora, cînd îl regăsi pe Libanios citind versuri în camera n re a apartamentului. S-ar cuveni să intervii pe lîngă împărat să pună capăt persecuțiilor.

Agasat de tonul autoritar al concubinei lui, îi răspunse sec:

– Disputele astea nu mă interesează deloc. De altfel, n-am ocazia să vorbesc despre ele la palat.

* Dreapta credință este ortodoxia: credință conformă sinodurilor ecumenice (n.a.).

– N-ai decît să faci parte dintre senatorii care asistă la consiliul imperial. Visul meu e să ajungi prefectul oraşului şi să poţi pune capăt acestor agresioni inutile. Ai putea conduce o comisie. De pildă...

– Crezi că aş face dragoste mai bine? spuse el, lăsînd brutal versurile la o parte şi lungind-o pe Teodora pe divan. Mie îmi trebuie blăniţa ta mătăsoasă şi nu sfaturi în materie de politică.

Cu privirea îndărătnică, o posedă într-un acces de mînie. Deşi plăcerea fusese intensă, nu avusese loc o împreunare, ci o înşingurare. Libanios se ridică repede.

– Nu ştiu ce m-a apucat. Iartă-mă. Mă întorc diseară, acum trebuie să trec pe la Senat.

Nici ea nu înţelegea ce se întîmplase. Indignarea ei faţă de faptul că Libanios era total lipsit de ambiţie o necăjea de o bună bucată de vreme. I se părea mai mult decît un defect, o greşeală, să nu-ţi exerciţi puterea cînd aveai posibilitatea şi capacitatea. Desigur, şi ea o luase puţin razna, dar asta nu era un motiv s-o trateze grosolan ca pe o curtezană incultă. Simţi brusc dorinţa să-i facă o vizită mamei ei. Printr-o asociere inconştientă, se îndrepta spre cea care cunoştea nefericirea de a fi femeie.

În perioada postului, oraşul era trist, fără cerşetori, fără produse expuse în stradă, fără măcelari care să-şi etaleze marfa, fără spectacole şi fără băi. În locul cîntecelor, al flautelor şi harfelor, răsună toaca la numeroasele biserici şi mănăstiri. Teodora, posomorîta, mergea adîncită în gînduri. Brusc, deveni conştientă, în preajma ei, de o siluetă nemişcată care o privea intens.

Femeia, tînăra încă, avea chipul desfigurat de pustule, părul lins şi rar, corpul scheletic. Ea îi şopti:

– Ce frumoasă eşti, ce bogată eşti!

În spatele ei se deschise uşa bordelului şi codoaşa bătrînă îi strigă:

– Pleacă de aici, îţi zic! Să nu te mai văd, că altminteri te îngrop de vie.

Și, recunoscînd-o pe Teodora, o salută cu o mișcare a capului și-i explică:

– Asta-mi aduce boala în casă.

Teodora își scoase colierul, cerceii, brățările, inelele și i le dădu femeii spunîndu-i:

– Du-te repede la bijutierul de la *Luna aurită* de sub porticul Orientului din Forumul lui Constantin. Întreabă de Vasilios și spune-i că vii din partea mea. El îți va da bani în schimbul bijuteriilor și te va ajuta să părăsești orașul cît mai repede. Domnul să te binecuvînteze!

Sărmana creatură o rupse la fugă în timp ce Teodora o fulgera din ochi pe codoașă.

În casa lui Acacios, mama era plecată, iar fiica ei se simți decepționată.

Libanios sosi la prînz, cu ochii strălucitori, și un zîmbet plutindu-i pe față. Teodora așteptă lacomă să afle evenimentul care-i producea atîta bucurie, simțindu-se deja fericită. O bijuterie? O săptămînă pe malurile Bosforului? Un invitat de marcă? Un vin nou? Senatorul se instală pe un scaun, mîncă un fruct, singur cu satisfacția lui. Ea nu mai putea să aștepte:

– Ce anume îți face atîta plăcere?

– Soția mea e invitată să dejuneze cu împărăteasa. Un dejun între intimi. E o confirmare a bunăvoinței cuplului imperial față de familia mea. Acum patru generații, un strămoș al soției mele era văr primar cu un strămoș al divinei Ariana. Împărăteasa primește arareori, fiind mereu obosită. Vîrsta, evident. Am zărit-o de cîteva ori cu ocazia rarelor ceremonii în care îl însoțește pe împărat. E binevoitoare.

El vorbea, vorbea de acea lume necunoscută: Marele palat, cuplul imperial, legăturile dintre vechile familii, pămînturile cumpărate. Libanios continuă:

– Cînd împăratul a venit la mine...

„La mine“! Cumplite vorbe! Deci aici, nu se simțea la el acasă. Consimțea să treacă un moment prin acest loc fără rădăcini, fără trecut.

– Și eu? întrebă ea brusc.

Smuls din firul gândurilor, îi propuse:

– Pe tine te iau într-o plimbare săptămîna viitoare. Plecăm în Lidia. Voi spune că trebuie să-mi supraveghez viile.

Teodora îl sărută.

– Uneori îmi fac griji de pomană, spuse ea.

Senatorul o privi insistent fără să înțeleagă.

Călătoria aceea, primăvara, se dovedi o minune. Peste tot, copacii, cîmpiile, costișele aride se acopereau de flori. În fiecare noapte, într-o altă locuință, într-un alt pat, își imaginau o altă dragoste, cu totul nouă, ce se voia inventată. Ea se interesa de toate, de cultura viței de vie, de viața țăranilor, de organizarea administrativă, dar tăcea atunci cînd nedreptatea socială îi mușca inima. Departe de Constantinopol, Libanios își regăsea vioiciunea, nepăsarea, îl părăsea plictisul ursuz care-i provoca nemulțumirile. Totuși, cînd îl întîlnea după un moment de absență, îl redescoperea gînditor și preocupat. Îi trecea mîna prin fața ochilor, rîzînd:

– Unde ești?

– Nici eu nu mai știu unde sînt, îi răspundea, luînd-o pe genunchi.

În timpul sărbătorilor de Paște, Libanios trebui să participe în fiecare zi la procesiunile religioase din Săptămîna Mare. Primi apoi misiunea să-l însoțească pe prelatul venit din Roma pînă la Cizic, unde îl aștepta corabia pentru a evita curenții puternici din strîmtoarea Dardanele. Înainte de a pleca, își asigură iubita că trei săptămîni fără ea valorau cît trei posturi la un loc, o acoperi de cadouri, o copleși de tandrețe, de promisiuni, pe cît ar fi putut să viseze o fată.

În absența lui, în orele rezervate femeilor, Teodora se ducea să stea mai mult la băile lui Zeuxippe, ale căror decorații somptuoase îi plăceau: statui de bronz, de marmură, de piatră, reprezentându-i pe marii bărbați ai antichității, alegorii ale filozofiei, elocvenței și poeziei. Într-o dimineață, intrînd, cu acea minunată împăcare conferită de iubire, în sala de odihnă, unde femei goale sporovăiau pe divane joase, o recunoscă pe Antonina. Aceasta era lungită lîngă fiul ei Photius, în vîrstă de patru ani, care se juca cu un titirez.

– Salut, Antonina. De la o vreme ești scumpă la vedere.

Antonina, sensibilă la această atenție, o lămuri:

– Soțul meu trage să moară. În fiecare clipă mă tem să nu-și dea ultima suflare, dar amîna de pe o zi pe alta sfînta împărtășanie. Nefericitul! Dacă va apărea în fața lui Dumnezeu fără să fie spălat de păcate? Din cauza lui mă văd obligată să renunț la petreceri importante, cum ar fi ale tale. Altminteri, totul decurge bine, cu senatorul tău?

– Bineînțeles. Nu putem trăi unul fără celălalt.

– Și ce zice soția lui?

– Ea e invitată de împărăteasă. E cel mai mare merit al ei. Am văzut-o. Într-adevăr, nu-i deloc frumoasă. Cu siguranță a contractat o boală, fiindcă pielea ei e puhavă cum e coaja de portocală. Nările îi sînt înguste, mai să nu poată respira, iar privirea atît de spălăcită, încît ochii ei par acoperiți de praf.

– Cam exagerezi.

– Prea puțin! recunoscă ea rîzînd. Și tu, ce-ai de gînd să faci după ce soțul tău va fi în mîinile Domnului?

– Mă descurc eu.

Teodora fu uimită de atîta încredere.

– Nu vii? propuse ea.

– Mi-am terminat baia de aburi. Te aștept.

Teodora intră în sala încălzită unde vreo treizeci de femei

goale, tinere și mai puțin tinere, slabe sau grase, splendide sau pocite, întinse, așezate, bălăcindu-se în apă, pălăvrăgeau. Erau oare iubite? se întrebă Teodora. Și cum? O înduioșară cîțiva băieței care forfoteau printre picioarele femeilor sau erau legănați la pieptul lor, apoi căută din ochi o cunoștință. În fața ei, cu spatele, o femeie și trei fete, șezînd pe marginea bazinului, își agitau picioarele în apă. Ea auzi deodată:

– Teodora!

Era pe punctul de a-și întoarce capul, cînd femeia așezată în fața ei se ridică, cu chipul contractat de aroganță. Era ilustrisima! La fel de uscată, dar mai puțin îngrozitoare decît o descrisese Teodora.

– Ridicați-vă, fetițelor, și veniți cu mine! ordonă soția lui Libanios celor trei fiice ale ei.

– Da' de ce? întrebă cea mai mică. Abia am venit.

– Ca să nu stăm în preajma unei persoane de proastă calitate.

Teodora se aprinse ca o torță.

– De mine ți-e frică? Crezi că am să te mușc?

Patriciana îi răspunse cu dipspreț:

– Mă tem pentru soțul meu, să nu dea peste el ce e mai rău dintre rele: să părăsească drumul îngust și anevoios al Domnului!

– Acuză-te mai curînd pe tine că n-ai știut să-l faci să rămînă pe această cale pioasă!

Patriciana, care aproape rămăsese fără suflare, îngînă:

– Doamne, ai milă de mine, mă insultă o tîrță!

În ochii Teodorei străluci o lumină amenințătoare. O înșfăcă de păr și o tîrî violent spre piscină.

– Bea apa din bazin așa cum bărbatul tău bea juisarea tîrfelor.

Fetele se agățară de mama lor ca s-o ajute, Teodora nu-i dădu drumul, matroanele strigau susținînd una sau cealaltă dintre părți, astfel încît, atrase de vacarm, femeile din sala de odihnă dădură fuga avide de noutăți. Dîndu-și seama că situația este

periculoasă, Antonina se apropie în fugă de Teodora și-i strânse brațul atât de tare, încât ea dădu drumul prăzii. Patriciana și fiicele ei ieșiră în fugă, băieșile aplaudau, altele își manifestau indignarea, totul într-un tumult de comentarii.

– Să plecăm, acum, o sfătui Antonina.

În vestiar, Teodora nu-și putea domoli furia:

– M-a făcut tîrfă! Și ea, ce ar fi fost de capul ei dacă nu ar fi avut avere? Uscată și aspră ca un deșert de piatră cum e!

În ciuda mîndriei și a spiritului ei de răzvrătire, Teodora suferea. Disprețul patricienei deschisese, cu o lovitură de pumnal, rana umilinței.

Antonina, îmbrăcîndu-l pe Photius, o dăscălea:

– Nu încerca să-i înfrunți pe cei puternici, întotdeauna ne vor face să ne plecăm capul.

– De ce întotdeauna?

– Se simt diferiți, superiori. Trebuie să-i mîngîi ca pe măgari pentru ca să-i legi.

– Să-i legi? Dar cum?

– Se tem pentru reputația lor. Cînd ai să înțelegi asta și cînd ai să le afli secretele, vei putea să-i ții în lesă.

– Astea-s stratageme inutile cînd există iubire.

Antonina o privi surprinsă.

Furia puse stăpînire pe Teodora, îi invada trupul, îi contracta mușchii gîtlejul, își înfîgea gheare de răpitor în inima ei, îi aducea obsesiv în minte aceleași cuvinte, aceleași insulte. Narses nu se dovedi în stare să-i vină în ajutor, prea convins fiind că legătura ei cu senatorul nu avea viitor.

Zece zile mai tîrziu, dispoziția i se schimbă cu repeziciunea cu care se schimbă bătaia vîntului. Pentru a doua lună consecutiv, Teodorei nu-i veni ciclul. Un copil al lui Libanios i-ar uni pentru totdeauna. L-ar pune să-i cumpere o casă, o casă adevărată,

unde să se simtă „la el“, cu o familie, un descendent, fără îndoială un fiu. Spera atât de mult să fi rămas însărcinată, încît își inventa grețuri, își și vedea sîinii umflați și-și strîngea mai tare pieptul.

În așteptarea vizitei la medic, o însoți pe Antonina la înmormîntarea soțului ei, în sfîrșit eliberat de suferință, după ce se pocăise și primise sfînta împărtășanie.

În biserica Sfînta Irina, bocitoare plătite, alături de o mulțime în haine negre, rosteau poeme funebre întretăiate de rugăciuni. Micul Photius plîngea din cînd în cînd. Apoi familia și prietenii veniră să dea ultimul sărut pe fruntea defunctului, sicriul fu închis și dus la cimitirul din apropiere. În timp ce groparii îl acopereau cu pămînt, iar preotul citea psalmi, Teodora nu-și desprindea gîndul de la coapsele ei. Cum era foarte cald, nu știa dacă ceea ce i se prelingea șerpuitor pe piele pe sub tunică, era sudoare sau neliniștitorul lichid roșu. Cu privirea ațintită în jos, își cerceta gleznele de frică să nu descopere vreo pată care să bată clopotul de îngropăciune al speranțelor ei. Preocupată de acest unic subiect, se înclină cu indiferență dinaintea stelei funerare pe care stătea scris *Florentianos, de prea fericită aducere aminte, străjer imperial, credincios*.

A doua zi, un sclav îi aduse o scrisoare de la Libanios.

Mă întorc miercuri și mă opresc la casa din Bosfor două zile, mai înainte de a reveni la Constantinopol. Vino și tu. Te aștept. Libanios.

Regăsirea a fost o nebunie. Delfinul făcea salturi de fericire că-și vedea stăpîna, iar papagalul dresat de intendent, care se plictisise să audă mereu „Noe“, repeta: „Te iubesc, Teodora“. Tînăra nu îndrăznea să-i vorbească despre starea ei senatorului mai înainte de a fi sigură. Era atât de pătrunsă de bucuria viitoare

a acestei vești, atît de plină de ea însăși și de copilul pe care-l purta, încît o înduioșa trecerea amantului ei de la frenezie la reverie pe una explicînd-o prin săptămîinile de absență, iar pe cealaltă, în curînd satisfăcută prin nașterea unui fiu.

6

Cîteva zile mai târziu, spre seară, Teodora trecu veselă pe la casa ursului calcinat, care curînd se umplu de restul familiei. Mama se lăsă greoi pe un scaun.

— Ce căldură! S-a supărat Dumnezeu pe romani de ne-a trimis zăduful ăsta. Teodora, dacă tot ai venit, toarnă-ne niște apă. Pari schimbată. Ce-i cu tine, fata mea?

— Sînt însărcinată.

— Iisuse, Maria, Iosife, cum de-ai pățit una ca asta? Măcar ești sigură?

— Mi-a confirmat și doctorul. Copilul are două luni.

— Ești ca o găină ouătoare, constată Cosimo. Ce-ai de gînd să faci cu ăsta? Ai să-l păstrezi ca și pe cel de dinaintea lui?

Mama îi aruncă fiicei mai mari o privire dojenitoare.

— Să nu pomenеști niciodată de pruncul ăla... Toată povestea trebuie să rămîină o taină. Biata fetiță, gravidă la pe aproape zece ani fără să fie măritată!

Apoi, întorcîndu-se către Teodora, întrebă:

— Al cui e?

— Al lui Libanios.

— Ești sigură?

— Sigură.

Se lăsă o tăcere ruptă de Cosimo care i se adresă mamei ei:

– Ție nu-ți plăcea tatăl primului copil, arabul, dar el a recunoscut copilul și l-a luat cu el în pustiu. Mă întreb cum va reacționa senatorul.

Mama își urmă șirul gândurilor:

– Teodora, trebuie să te măriți cu Uranios. El o să accepte copilul. Gîndește-te că n-ai să fii întotdeauna tînără. Ai de pe acum șaptesprezece ani! La vîrsta ta eu eram măritată de trei ani.

– Tocmai asta-i, eu nu-mi doresc să duc o viață ca a ta.

– Fata mea, iei viața așa cum ți-o dă Dumnezeu. Păcatul trufiei o să-ți facă mult rău.

Teodora ronțai o măslină, rîzînd.

– N-ai nici un motiv să-ți faci griji. Libanios va adopta copilul. Dacă o să fie frumos, va face parte dintre pajii împăratului și va primi o educație aleasă. Iar eu voi duce o viață cumpătată pentru ca să fie mîndru de mama lui.

– Iar eu, interveni Cosimo, am să intru la mănăstire ca să-i mulțumesc Domnului de această convertire.

– Încetați cu ciorovăiala, se enervă mama. Tu, Teodora, anunță-l pe senator cît mai curînd posibil. Fără îndoială că pleacă la reședința lui de vară.

– O întovărășește pe soția lui în casa lor de pe țărmul Mării Negre, dar se va întoarce să-și petreacă vara cu mine. Ca să-l anunț, am să organizez o petrecere.

– Pleacă acum, îți zic. Nu mai aștepta, o să-i trebuiască un răgaz ca să se obișnuiască cu ideea. Pleacă, grăbește-te!

Teodora mai zăbovi doar cît să se pieptene și porni spre prima colină. Drumul, altminteri familiar, care merge de-a lungul hipodromului pînă la Augusteon, apoi prin spatele Sfintei Sofia către Acropole, i se păru prea lung, atît era de nerăbdătoare să-l anunțe că un copil, cu siguranță un băiat, va veni pe lume să strîngă legăturile atît de evident înnodate de Providență. Va avea gropița tatălui său, privirea lui atentă, glasul lui dulce, dar ochii

vor fi ai mamei, schimbători ca cerul, și va avea voința ei de nezdruccinat.

Casa lui Libanios era cufundată în umbrele amurgului, când Teodora urcă scările teraselor. Zîmbea de pe acum, sigură de bucuria iubitului ei, și se opri la vreo sută de pași de fronton. În fața casei, mai mulți sclavi se încovoiau sub greutatea cuferelor de eben pe care le urcau în căruțe, iar Libanios mergea de la unul la altul să dea ordine pentru drum supraveghind încărcarea bagajelor. Teodora îi ceru unui servitor să-l anunțe de sosirea ei. Libanios îi ieși în cale cu un aer preocupat.

– Ce ți s-a întâmplat? o întrebă el.

– Am să-ți dau o veste importantă.

Ea radia de fericire și-și lăsă așteptat răspunsul.

– Grăbește-te. Nu-mi convine să vii aici.

Atunci ea îl anunță:

– Aștept un copil. Al tău.

Senatorul afișă un aer absent, distant, gîroznic de distant.

Ea păli.

– Nu-ți face plăcere ce-ai auzit?

Libanios deschise gura să rostească un cuvînt pe care nu-l găsi. Teodora îi sări în ajutor:

– Îl vei adopta: Va fi un băiat, sînt sigură de asta.

Senatorul rămase tăcut. Îl vedea retrăgîndu-se, ca acele stele care, vara, grăbesc departe către orizont. Ea înțelese că bărbatul lupta cu teama certurilor conjugale, cu problemele financiare, cu comentariile, reproșurile, glumele răutăcioase, un zid de greutăți ce trebuia învins și împotriva căruia era nevoie de curaj. Oare avea el destul?

Trist, foarte trist, el mîngîie obrazul concubinei lui de mai multe ori, cu tandrețe.

– Iedul meu frumos, acest copil va fi mai fericit în marea și entuziasta familie a hipodromului.

Teodora simți că-i tremură picioarele. Ochii ei îl scrutau fără milă.

– Nu te uita așa la mine. Mă sperii, spuse el.

Față de tăcerea îndărătnică a tinerei fete, el căută alte cuvinte pentru a-și atenua cruzimea.

– Totul a fost minunat. Nu mai cunoscusem asemenea sentimente.

Dar ea îl privea mereu fix.

– Mai târziu, ai să înțelegi... Poți păstra mobilierul și apartamentul.

Părea împovărat, îmbătrânit dintr-o dată ca un om a cărui viață intensă și veselă a rămas în urma lui. Încă o dată îi mîngîie obrazul.

– Pe viitor să fii mai prudentă.

Și urcă scările casei lui de marmură.

Teodora plecă în fugă, se împiedică de trepte, îmbrînci trecătorii în Piața Augusteon, care se cruceau în urma ei. În fața hipodromului îi căzu voalul în praf. Portarul îl ridică și strigă după ea:

– Teodora!

Dar ea continua să fugă, ca să scape de nenoroc, monstru cu gheare, lacom care o urmărea de la Acropole. În casa mamei, se aruncă pe patul ei, și-și ascunse fața în pernă.

Rămase așa toată noaptea, fără să miște, pironită de durere. Alungată, fusese alungată. Vedeniile unei siluete ce se arunca din înaltul falezei sau cădea în mare de pe puntea unei corăbii, ori se zdrobea sub roțile unui car dădeau consistență celui rău greu de numit. Ar fi vrut să-l alunge din ea prin lacrimi, dar durerea i le secase. Adormea cîteva clipe, apoi, trezită de un junghi în inimă, își amintea tot dezastrul.

Dimineța se așează pe marginea patului, mută. Anastasia îi aduse lapte și un măr.

– Cosimo a plecat după pîine, spuse ea, ca să-și aducă sora către preocupări anodine.

Teodora bău mașinal, cu ochii ficși.

– Eu rămîn acasă, urmă cea mică. Am să torc lînă în dimineața asta. Cheamă-mă dacă ai nevoie de ceva.

Teodora era năucită. O auzi pe mama ei vorbind în șoaptă, pași mai numeroși decît de obicei în camera de alături. Seara, cînd se deschise fereastra să pătrundă firava răcoare, fu atrasă de zgomotele orașului: copitele cailor, scîrțîitul roților, și brusc îi renăscu speranța, obsesiva speranță că acele zgomote ar putea fi ale unui călăreț, ale unui servitor aducînd o scrisoare urgentă prin care Libanios să-și ceară iertare. Fusesse prea surprins, el reacționa cu încetineală, dar avea să se întoarcă, să adopte copilul. Cum să se mai îndoiască? Ultimele lui cuvinte, „Pe viitor să fii mai prudentă“, însemnau o dovadă de tandrețe, de atenție, de atitudine prevenitoare.

Timp de mai multe zile, ridicîndu-se din pat cu greutate, așteptă ca durerea să i se transforme în tristețe. În cele din urmă, reuși să plîngă. Plîngea fără să-și dea seama. Un preaplin al suferinței ce curgea liber. Se ridica pentru a merge la masă, auzea fără să asculte discuțiile din familie, apoi încerca să citească din *Adunarea femeilor* de Aristofan. După doar cinci minute se simțea epuizată și lacrimi mari se rostogoleau pe pergament.

– Unde e Narses? o întrebă într-o zi pe mama ei.

– Copila mea, ușa mea rămîne închisă pentru el. Are asupra ta o influență vătămătoare.

Teodora se simțea prea abătută ca să mai discute. Încet, încet, gîndul i se desprinsese de durere și ceea ce descoperi era sumbru, foarte sumbru. Între viața ei recentă, care se năruise, și cea de altădată, pe care o disprețuisese, nu mai rămăsese nimic. Se simțea plutind, nicăieri ancorată, rătăcitoare între două lumi: cea pe care o părăsise, cea care o respinsese. Nu mai avea proiecte și se întreba dacă mai exista pentru ea vreun loc sub soare și în inima lui Dumnezeu. Cine era Teodora? Un nimeni.

Nici comediantă, nici concubină adulată, doar mama unui viitor copil pe care-l blestema.

La îndemnurile repetate ale mamei ei, „Ieși pe afară, fata mea, aerul curat face bine“, se îndreptă spre hipodrom, pustiu de obicei în ultimele zile ale lui iunie, când razele soarelui, reverberînd îndelung pe treptele de marmură ale amfiteatrului, făceau aerul sufocant. Spre mirarea ei, vreo zece gură-cască stăteau pe trepte ca să se uite la o femeie uriașă cu părul lung, roșu, depășind în înălțime și lățime statura, altminteri admirabilă, a excubitorilor din garda imperială.

Uriașa venea din Antiohia, oraș cunoscut pentru frumusețea lui, dar nu întâlnise niciodată o peninsulă atât de plină de monumente cum era Constantinopolul și în mod deosebit un hipodrom cu atâtea minuni. Ochii ei, ciudat de mici, se învîrteau în orbite cu o viteză uluitoare în timp ce se plimba în arenă printre operele lumii antice: Lupoanca romană cu Romulus și Remus, obeliscul Egiptului de Sus, coloana cu trei capete de șerpi din templul de la Delfi, patru cai cabrați, provenind din Chios, deasupra Katishmei, statuile înfățișîndu-i pe Hercule, Venus și Elena, delfinii lui Neptun, apoi Castor și Pollux, moștenirea greacă și păgînă adunată în această Romă creștină, aleasă de Dumnezeu pentru a pregăti, în Imperiul Roman, regatul său pe pămînt.

Apoi uriașa începu să cerșească de la cetățenii așezați pe trepte, adunînd de ici, de colo cîte un bănuț de aramă, însă de cum zări hainele de mătase ale Teodorei, o raritate în acel loc, i se adresă brusc cu glasul ei bolovănos:

– Oh, nobilă doamnă, ai cu siguranță în locuința ta bogată un locșor unde să mă pot odihni cîteva zile după un drum lung.

Un bărbat izbucni în rîs:

– Locuința nobilei doamne e patul unui amant. Chiar al unui senator. De unde ai poposit aici, de nu le cunoști pe curtezane?

Uriaşa se înroşi ca un măr şi bolborosi câteva cuvinte de neînţeles. Teodora ar fi vrut să-i răspundă binevoitor, dar o sufocau hohotele de plîns. Îi dădu o monedă de argint fără să poată articula un singur cuvînt. Uriaşa, încîntată, se depărtă cu comoara ei.

Lumea bătu din palme şi strigă:

– Trăiască Teodora!

Ea se strădui să zîmbească, deşi lacrimile îi scăldau obrajii. Băgă de seamă că încă mai exista, era în stare să facă cuiva o bucurie, să primească manifestările călduroase ale oamenilor şi îşi reproşă că părăsise hipodromul şi prietenii în timpul legăturii cu Libanios. Nu îndrăznise să-i impună relaţiile ei, de care se ruşina, şi această ruşine o făcea acum să se simtă vinovată. Nu şi-ar mai sacrifica anii copilăriei aroganţei prosteşti a nobililor.

Uranios, înştiinţat de prezenţa ei, îi ieşi în cale timid.

– Ai venit! Mă bucur să te văd.

Emoţia îl făcea vorbăreţ.

– Am să-ţi arăt noul meu car! E pictat cu frunze frumoase, albastre şi galbene! E straşnic! Şi am nişte cai care tocmai mi-au sosit din Cappadocia. Unchiul meu i-a crescut, îţi dai seama ce bine au fost îngrijiţi? Vrei să-i vezi?

– Aş vrea să te căd în car.

– E prea cald pentru cai. Mîine de dimineaţă, dacă doreşti.

Apoi urcară pe promenada dintre statuile reprezentînd conducători de car, monştri, pitici, cocoşaţi; cea a unui eunuc purta pe piept o inscripţie ameninţătoare: *Cel care mă va lua de aici va muri strangulat!* Pe arşiţă, lumina era albă, zdrobind relieful colinelor, coloritul cupolelor, înălţimea coloanelor. Uranios îi vorbi de victoriile lui, de înfrîngeri, de evenimente mărunte ale măruntlui popor din hipodrom. O asigură că nici una dintre cuceririle lui nu o înlocuise, că o aştepta mereu.

Faptul că-şi regăsisse rădăcinile îi readuse Teodorei energia. Le încredinţă surorilor ei sarcina de a vinde mobilele, tapiseriile,

obiectele din apartamentul fostei ei vieți. Nu mai voia să le vadă, iar surorilor ei nu le rămînea decît să ceară sfatul lui Vasilios, care-i cunoștea pe toți neguțătorii din oraș. Apoi, neavînd încotro, se hotărî să-și îndrepte gîndurile spre senator.

Oare mințise? Jucase comedia pasiunii? Era imposibil. Dar fericirea pe care o cunoscuse alături de ea nu contrabalansa mînia unei femei bogate, aprecierile defavorabile ale celor deopotrivă cu el și din anturajul împăratului. Totuși, ea nu accepta decizia amantului ei. Îl considera servil. Dacă n-ar fi fost acea slăbiciune a lui, nimic nu l-ar fi împiedicat s-o păstreze lîngă el. Nu se expunea nici unui risc: statutul de patriciu e inamovibil, averea lui n-ar fi fost pusă în discuție, cucernica lui nevastă n-ar fi divorțat. Astfel, din zi în zi, resentimentul se adăuga durerii. Ajunse să-l disprețuiască pe cel care se dovedise fricos, care se umilise ca un cîine în fața ordinei stabilite. Era dezgustată de această lașitate ce înflorește în mediul închis al privilegiilor. Cînd obosea să mai urască, suferea de absența lui Libanios, de golul lăsat de trupul, de glasul, de privirea lui, și se detesta că suferea.

Într-o noapte, se trezi sub imperiul unui impuls puternic. O răzbunare, numai o răzbunare ar restabili ordinea în această lume nedreaptă, ar diminua jignirea ce i se adusese. Apoi, va avorta.

Își puse la cale planul cu toată energia, cu toată inteligența ascuțită de pasiune. Planul i se desfășură într-o străfulgerare. Libanios se întorcea în capitală pe data de 20 a lunii iulie, pentru a participa la o reuniune cu împăratul, fiindcă obținuse, grație îndărătniciei ei, responsabilitatea unei comisii. Pînă la întoarcerea lui, represaliile vor fi gata pregătite.

De acum înainte, cu toată ființa îndreptată către o singură țintă, ca un arc ce vibrează pentru a azvîrli săgeata, gata să se arunce asupra celui care i-ar fi împiedicat proiectul, ea acționează repede. Concentrată, dură, necruțătoare, își pregătește minuțios

lucrarea. A doua zi se duse la conducătorul teatrului și-i propuse un spectacol excepțional pentru data de 20. Acesta, un bărbat gras și jovial, nu-și mai încăpea în piele de mulțumire.

– Maică Precistă! Nu m-aș fi așteptat la una ca asta! Teodora noastră se întoarce! Bineînțeles, fetițo, îți voi pune la dispoziție sala și fac eu în așa fel ca să afle întreg orașul. Ce ai de gând să inventezi de data asta?

– E secret.

– Să nu-mi spui nimic, că altminteri află toată lumea. Am să anunț simplu că Teodora pregătește, în taină, un spectacol! Mulțumesc, Doamne, mulțumesc!

Pe urmă Teodora se duse la *Luna aurită*, unde Vasilios alergă în întâmpinarea ei.

– Salut, Teodora. Te nimerești tocmai bine. Am primit de curînd un topaz mare cît un ou de prepeliță. Vrei să-l vezi? Doar ca să-l admiri!

– Vasilios, aș vrea să-mi faci un serviciu care de data asta n-are nimic de-a face cu bijuteriile.

– Cu dragă inimă, spuse el, înroșindu-se de plăcere.

– Adu-mi o gîscă.

– O gîscă?

– Da, o gîscă. Tu mi-ai spus că mama ta le crește într-o grădină.

– Și ce să fac cu ea?

– O vei duce în casa lui Acacios, marțea viitoare. Și nu cîșca la mine ochii mari cît un potir de episcop. Am să ți-o dau înapoi. Nu-ți face griji.

Vasilios rămase descumpănit. Ce-ai putea face cu o gîscă dacă n-ai de gând s-o mănînci? Bineînțeles, e firesc ca o persoană așa de frumoasă să aibă capricii neprevăzute, dar ăsta era de neînțeles. Ce să-i spună mamei lui? Nu avea decît o singură gîscă hrănită pentru ziua de Anul Nou, destinată să fie degustată alături de o garnitură de linte. Ce explicație să-i dea? Era nevoit să

mintă și asta nu-i făcea plăcere deloc. Îi va cere iertare lui Dumnezeu. Da, va spune că țesătorul avea nevoie de un model ca să coasă gîște pe mantia de mătase a unei patriciene. Mama lui o să-l creadă cu siguranță. Și, răsucindu-și în minte toate aceste complicații, coborî ulicioara îngustă care ducea la casa lui, aflată în fundul unei mici grădini de legume.

În ziua stabilită, Vasilios aduse gîsca în casa ursului calcinat.

– Ți-ai ținut promisiunea, rosti Teodora. Te asigur că și eu, la rîndul meu, n-am să cumpăr decît de la tine bijuteriile ce-mi vor fi oferite. Acum poți să pleci.

Totuși, preocupat de soarta păsării, ucenicul bijutier nu se depărtă decît cu cîțiva pași, supraveghindu-și bunul prin fereastra pe care Anastasia o închise. Casa era mică, gîsca tînără și viguroasă, și, dovedind o neobosită energie, zbură de pe paturi pe cufere, trase de perdele, dărîmă icoanele din oratoriu, răsturnă lampa de ulei pe care stătea scris: *Lumina lui Hristos strălucește pentru toți*. Teodora și Anastasia încercau să prindă pasărea, mama blestema în siriacă* și niște gură-cască se îngrămădiseră în fața casei lui Acacios. Situația se înrăutăți o dată cu sosirea lui Cosimo, furioasă să descopere că o mulțime de curioși crăpau de rîs dinaintea casei ei. Intră ca o vijelie înăuntru și deschise larg fereastra, adresîndu-se păsării:

– Hai, valea, grăbește-te. Aici nu-i curte de păsări!

– Dacă scapă, te omor, țipă Teodora.

– Dumnezeu ne hotărăște sfîrșitul zilelor! Gîsco, vino pe aici! Ce proastă e pasărea asta!

Mama închise violent fereastra. De afară se vedeau cele două surori care se luaseră la bătaie, mama care încerca să le despartă, în timp ce Anastasia mîngîia cu blîndețe gîsca pe care reușise s-o liniștească și o așezase pe genunchii ei.

* Limbă semitică derivată din aramaică și rămasă ca limbă literară și liturgică pentru numeroase comunități creștine din Orientul Mijlociu (n.tr.).

În cele din urmă, fetele goliră de haine cufărul mare de lemn, puseră pasărea înăuntru și închiseră capacul. Teodora deschise fereastra și le strigă curioșilor:

– Plecați de aici, n-aveți ce vedea.

– Gîsca ta o să moară de foame, spuse un bărbat.

– Asta și vreau, îl lămuri Teodora. Țăsta-i doar începutul spectacolului.

Fără tragere de inimă, lumea se îndepărtă. Vasilios mai rămase cîteva clipe să se asigure că liniștea se întorsese în casa răvășită și plecă la rîndul lui, foarte îngrijorat. Oare ce viitor va avea gîsca lui?

Urmîndu-și planul pas cu pas, Teodora se duse la casa lui Libanios de pe Acropole și-l însărcină pe un eunuc să-l anunțe pe stăpînul lui despre spectacolul pe care-l va da în onoarea întoarcerii sale, marți în ziua de 20 a lunii. Încercarea cea mai grea era întîlnirea cu Narses. A fost scurtă, în pragul ușii de la bibliotecă.

– Narses, prietene, am niște lucruri foarte importante să-ți spun. Dar nu ți le pot încredința acum. Voi vorbi cu tine miercură viitoare. Vei afla în curînd că prezint un spectacol marți, la teatru. Te rog să nu vii.

Și cum eunucul se pregătea să protesteze, ea preciză pe un ton sec:

– Ție nu-ți plac decît piesele clasice și disprețuiești bufoneriile care sînt acum pe placul romanilor. E absolut inutil să vii.

Narses era gata să insiste, dar tăcu, văzînd ochii prietenei lui umplîndu-se de lacrimi.

– Te implor. Voi avea atîta nevoie de ajutorul tău, după spectacol, adăugă ea. Și plecă.

Narses străbătu biblioteca cu pași domoli și se îndreptă spre camera lui ca să reflecteze. Totul îl intrigase, îl șocase, îl întristase, în vorbele Teodorei. Tonul ei aprins, glasul imperios, privirea arzătoare și, în cele din urmă, lacrimile. Suferea mai ales

că-i dăduse un ordin și că plîngea. Fiindcă în fața acestei dureri mari – nu avea nici o îndoială că relația ei cu senatorul încă o mai rănea –, i se părea insuportabil ca ea să se îndepărteze de el, împiedicîndu-l s-o consoleze și s-o sfătuiască. Nu mai era fetița aceea ascultătoare, recunoscătoare care învăța să citească, ci o forță zdrobind totul în trecerea ei. Chiar și pe el. Faptul că era dat la o parte îl făcea profund nefericit. Era cazul să se ducă la teatru? Ea nu dorea, chiar se temea de asta. Se cuvenea să-i respecte rugămintea? Putea el să rămînă în necunoștință de cauză, mulțumindu-se cu relatările contradictorii ale unora și altora? Pentru a-și justifica hotărîrea, făcu apel la filozofii greci care susțineau, în pofida diferențelor dintre școli, că numai cunoașterea permite o acțiune justă și corectă, drept pentru care decise să vadă cu propriii lui ochi performanțele actriței de pantomimă.

În seara aceea, vîntul bătea cu putere, praful ridicat pe străduțe înțepa neplăcut ochii, iar drumul pînă la teatrul din Blacherne, din capătul Cornului de Aur, în apropierea zidului lui Teodosiu, se dovedi neplăcut. Cînd ajunse la teatru, numeroase atelaje erau aliniate, printre care și cel al lui Libanios, iar sala era plină pînă la refuz. Narses se strecură într-un colț întunecos, alături de niște clerici care încercau să se ascundă sub pelerinele lor de dimie.

Spectacolul începu cu aventurile lui Ardalion, bătrîn frivol care încerca să seducă trei tinere fete durdulii, apoi Sannio, mimul, interpretă înfîlnirea țăranului sărac cu neînduplecatul perceptor. Cu ajutorul unei mașinării noi, își făcură apariția niște fantome care îi speriară cu adevărat pe spectatori, provocînd cîteva leșinuri. În fine, apărură o gîscă, cu mersul legănat și stîngaci cum îi e obiceiul, care-și ridică speriată capul auzind hohotele de rîs. Atunci își făcu intrarea Teodora, încinsă cu o centură aurită, și se apropie de pasăre fredonînd:

– Liliba, plăcerea ta e să sugi, Liliba, vino să-mi furi deliciile, Liliba, iubește-mă repede!

Legătura cu Libanios fiind de notorietate publică, spectatorii făcură repede apropierea între numele gîștii și cel al senatorului. Narses închise ochii de consternare. Presimțea apropierea răului. Și răul veni.

Comedianta se culcă pe spate, cu picioarele larg desfăcute.

Un băiețandru din teatru azvîrli cu îndemînare, chiar între coapsele ei, un pumn de grăunțe de orz, care se lipiră de pielea roz și umedă, prinzîndu-se de firele de păr. Gîsca, flămîndă după patruzeci și opt de ore de ajunare, se grăbi să înghită boabele. Hrana era bună, condimentată cu parfumul de femeie, și ea începu să ciugulească pe îndelete. Băiețandrul aruncă din nou orz și gîsca se ospătă iarăși.

Narses, în picioare în colțul lui întunecat, tremura de emoție. Descoperirea neașteptată, tulburătoare, interzisă, a intimității atît de prețioase a Teodorei se adăuga indignării că această intimitate era dezvăluită în fața atîtor necunoscuți și într-o situație atît de nedemnă.

Cît despre spectatori, aceștia își țineau respirația și, cît timp gîsca își înfulecă hrana, tăcerea fu totală. Cînd Liliba se sătură și se întoarse spre o strachină cu apă, Uranios începu să urle:

– Fie binecuvîntat tatăl și mama ta!

Așa cum un rîu multă vreme zăgăzuit se revarsă tumultuos, se dezlănțuiră și rîsetele nebune, aplauzele, strigătele. Niște tineri băteau din palme, repetînd:

– Liliba, Libanios, Liliba, Libanios!

Liniștită și surîzătoare, Teodora linse îndelung ciocul păsării care, sătulă, ațipi în brațele ei. Răzbunarea ei se împlinise. În curînd, tot orașul va face haz pe seama senatorului Libanios.

Zvonurile circulă repede. Cînd Vasilios, a doua zi dimineăta, aduse stînjenit gîsca mamei sale, aceasta spuse indignată:

– Poți s-o păstrezi. N-am să mănînc niciodată o pasăre care a ciugulit curul unei comediantе.

Miercuri, la ora siestei, Teodora îl aștepta cu teamă pe Narses la Rîul Lupului. De cum îl zări, își dădu seama că asistase la spectacol: buzele lui fine erau și mai subțiri, ochii, de obicei vii, fixau un punct invizibil. Abia dacă se uita la ea.

– Te-ai comportat de o manieră scandaloasă. Mi se părea că ești ieșită din comun, capabilă să te desprinzi de mediul cercului, să duci o viață cinstită și cultivată, dar tu ai rămas agățată de trecutul tău, pînă la urmă ajungi întotdeauna să-ți arăți posteriorul, să te dedai unor provocări rușinoase...

– Nu mai exagera, îl întrerupse ea. Să fim înțeleși, am dat greș cu Libanios și m-am răzbunat cum am putut. Poate că am depășit niște limite, dar trebuia să fac ceva. Tu nu îndrăznești nimic, rămîi îngropat în arhive, în amintirile, în eșecurile tale, ca un moșneag care a dat în mintea copiilor. Crezi că porțile se deschid de la sine? Că ambițiile noastre se vor realiza printr-o minune? Pînă și Dumnezeu și-a trimis Fiul ca să schimbe inima oamenilor.

– Mă înspăimîntî! Te arunci în prăpastie ca un animal sălbatic, fără să ții cont de nimic și de nimeni.

Teodora își sumecă tunică și pași cu picioarele goale în rîul aproape sec. Apoi, îmblînzită de răcoarea apei, respiră adînc și se întoarse spre eunuc.

– Te-am făcut să suferi. Îmi pare rău. Dar nu regret nimic. Acum, pot să-ți vorbesc și de altceva?

– Dacă vrei, roști el îmbufnat.

– Aștept un copil. Al lui Libanios.

Narses își schimbă expresia și se așeză pe ferigi. Cînd se lăsa în voia gîndurilor, chipul lui căpăta o noblețe și o omenie pe care Teodora le admiră o dată în plus. Ieși din pîrîu, își șterse picioarele cu frunze și se așeză alături de prietenul ei.

– Nu vreau să-l păstrez.

– E o crimă, rosti el calm.

– Acest copil nu reprezintă nimic pentru mine, mai exact reprezintă prostia, naivitatea, umilința, durerea mea. Fiindcă va mai dura încă multă vreme durerea mea. Cum, ai vrea să mă atașez de un copil al durerii?

– Vei fi alungată, exclusă din comunitatea creștinilor.

– E fructul unei erori de judecată. A-l accepta, ar însemna să-l recunosc pe Libanios...

– Ar însemna să-l nesocotești pe Dumnezeu, să te porți ca un demon. Și, cu toate că femeile sînt mai slabe în fața tentației, ele pot, tu poți lupta la fel de bine ca un bărbat pentru virtute. Vrei să renunți la viața veșnică în preajma Domnului?

Teodora ridică spre Narses o privire îndurerată.

– Lui Dumnezeu, care mă vede și mă înțelege, îi va fi milă. Narses continuă cu glasul lui liniștit:

– De ce te-ar iubi Dumnezeu mai mult ca pe altcineva?

Teodora se ridică brusc.

– Nu faci mai multe parale ca Libanios. La fel de sigur de tine, de principiile tale, de credințele tale. Îți închipui că a fost ușor să iau această hotărîre? Ai vreo idee despre pericolul unei astfel de practici? Pentru moment am nevoie de înțelegere, nu de critici. Ne vom vedea mai târziu.

Narses o privi cum se îndepărtează, fără să reacționeze. Desigur, era năpădit de tristețe, de teama unei rupturi definitive, de neliniștea pentru viața și spiritul fetei, dar avea conștiința că spusese ceea ce gîndise. Uneori, credea că sinceritatea dăunase reușitei sale, dar rămînea convins că această armonie cu sine însuși valora mai mult decît orice alt bun. Se miră totuși de vigoarea propriei lui reacții. Nesocotirea opreliștilor religioase nu reprezenta singura cauză, ci mai ales indignarea că cineva poate refuza și distruge un lucru atît de prețios cum este sămînța de om.

Fusesse sincer, dar asta nu-i micșorase tulburarea și avu o noapte agitată de gânduri neplăcute. Teodora răspîndea mirosul de pucioasă al infernului. Cum de îndrăznea ea să se opună poruncilor lui Dumnezeu, să înfăptuiască o crimă și să se excludă din preafericita veșnicie promisă creștinilor? Cum de îndrăznea prin excesele ei din societate, regretabile dar tolerabile, să sfideze legea divină? Iar el, de ce pășea alături de ea pe drumul nelegiurii? Se înspăimîntă la gândul că se legase de o creatură capabilă să facă rău. Își aduse aminte că actrița nu putea fi cea vestită de Providență. Faptul că Libanios o părăsise era o dovadă că această Teodora nu era cea destinată să pășească pe căi acoperite de perle.

După ore de zbucium, epuizat de deruta raționamentelor sale, ieși din cameră. Aerul era călduț, stelele scînteiau, pămîntul proaspăt, sub picioarele lui goale. O pisică se frecă de el și realitatea îi păru prietenoasă după cufundarea lui în întunecimea sufletului. Își regretă gândurile, roși că-i trecuse prin minte s-o părăsească pe prietena lui, femeia pe care o iubea, fiindcă fusese ispitită de diavol din pricina unei prea mari dureri. Își aminti că era ziua Domnului și se hotărî să se ducă la slujbă, să se roage Fecioarei în biserica Sfînta Maria din Blancherne, aflată în capătul Cornului de Aur. Orologiul mare din apropierea Sfintei Sofia, bine luminat de o torță, își deschidea obloanele celei de a douăzeci și doua ore, iar el porni grăbit, fiindcă slujba se celebra în zori.

Drumul pe sub porticuri, de-a lungul estuarului, îi goni ultimele rătăcirii ale nopții. El analiză situația cu realismul care-l caracteriza. Nu se cuvenea să judece Providența divină. Dumnezeu îi trimisese acel vis ciudat, făcuse să-i iasă în cale Teodora, iar el nu era în stare, cu puterile lui umile, să cunoască voia Tatălui. Se simțea responsabil de acea viață tînără gata să fie înghițită de puterile răului; poate numai rugăciunile lui ar fi în stare s-o aducă pe calea cea dreaptă.

Biserica era doar pe jumătate plină, locuitorii din acel cartier, oameni cu vază, fiind plecați pe la casele lor de vară. Rămase în picioare în apropierea altarului și a Preasfintei Fecioare, ca s-o implore s-o smulgă pe prietena lui din ghearele păcatului. Se legă să postească toată săptămîna, să se roage îndelung în fiecare zi, să dea cea mai mare parte din pușinii bani cîștigați Bisericii, pentru ca Maria, mama sfîntă, să ia sub aripa ei mîntuirea comediantei și a copilului ei.

7

„Acest copil va fi mai fericit în marea familie a hipodromului.“ Teodora își repeta cuvintele lui Libanios ca pe o condamnare la moarte. Nu va mai păstra multă vreme în pîntecele ei o parte din acel bărbat pe care îl ura. Pentru aceasta, sarea și se ghemuia ca dansatoarea spartanilor, făcea băi de șezut într-un decoct de semințe de in, de trigonelă, nalbă albă și pelinariță, purta toată ziua un tampon muiat în abortiv – garoafă albă, cardamom, sulf, absint și rășina unui arbore din Arabia, în părți egale –, înghițea băuturi costisitoare pentru care își vîndu două dintre mantiile ei de mătase. În cele din urmă, pe arșița puternică a amiezii, cînd oameni și animale se ascund sau se lungesc la umbra copacilor, iar diaconul bisericii Sfînta Irina bate ceasul al șaselea în lamele de metal agățate într-un ulm, Teodora mergea cu un pas grăbit pe șoseaua pustie, îndreptîndu-se spre casa Antoninei.

Își găsi prietena la primul etaj, ocupată să-i dăruiască unui tînăr de vreo cincisprezece ani tunică și mantia soțului ei defunct.

– Uite și centura lui, lancea, și îți mai dau și coiful de aur cu egretă roșie și scutul de aur. Dar am să păstrez colierul... ca amintire.

Tînărul avea niște ochi frumoși, limpezi, și o expresie sinceră, directă.

– Îți mulțumesc mult. Nu știu cum. . .

Antonina se prefăcea că nu vede mirarea și fericirea băiatului.

– Să ții minte că soțul meu a fost un soldat bun și cinstit.

Sper să fii demn de el, cînd o veni vremea.

Și întorcîndu-se către Teodora spuse:

– Pacea Domnului cu tine.

Tînărul mîngîie creștetul micuțului Photius, care călărea un căluț de argilă, le salută pe cele două femeie și plecă.

– Cine-i băiatul? întrebă Teodora.

– Îl cheamă Belizarie. Vine din Germania și vrea să fie soldat.

La vîrsta lui, e de pe acum la fel de înalt și de puternic ca soțul meu, care cred că a ajuns în ceruri, fiindcă era bunătatea întruchipată. Dumnezeu să-l aibă în paza lui.

Antonina umplu două pahare cu vin și puse pe masă pește sărat, o pîine rotundă și două felii de pepene.

– Ia loc și mănîncă.

– Din ce-ai să trăiești de acum încolo? întrebă Teodora, surprinsă de generozitatea gazdei.

– Îmi recuperez dota. Tatăl meu era un conducător de car foarte apreciat. Cîștiga bine și nu plătea impozite.

Și completă cu glasul ei frumos, senzual:

– La vîrsta mea, n-am de gînd să rămîn singură prea multă vreme. Stai jos, arăți tare ciudat. Dacă pot să te ajut, o voi face cu dragă inimă.

– Aștept un copil. Al senatorului Libanios, care refuză să-l adopte.

– Era de așteptat. Ești o comediantă.

Teodora se enerva ori de cîte ori i se prezenta drept un adevăr evident ceea ce ea considera a fi o nedreptate. Totuși ținîndu-și firea, se mulțumi doar să-i spună:

– Nu vreau să-l păstrez. S-ar părea că tu știi unde ar trebui să merg.

- Da, o cunosc pe Matrona din regiunea a treisprezecea.
 - Vrăjitoarea!
 - E vrăjitoare tot așa cum sînt și eu. Se mulțumește să facă doar ceea ce este interzis. Asta presupune discreție, fapt considerat misterios, și care dă naștere unor comentarii dintre cele mai răuvoitoare. Pretinde doi bani de aur. E scump, dar și riscurile pe care și le asumă sînt mari.
 - Și ale mele la fel.
 - Gîndește-te bine. Dacă te hotărăști, ne-am putea duce mîine de dimineață. Treburile astea nu-i bine să fie amîinate, iar tu te-ai trezit cam tîrziu.
 - Ce-ai să faci cu Photius?
 - O să mă aștepte aici.
 - Îl lași acasă singur, așa de mic?
- Antonina izbucni în rîs:
- N-aș lăsa un copil să mă lege de un par ca pe un măgar.

A doua zi, Teodora și Antonina se îndreptară către locuința moașei aflată în vîrfurile colinei care se ridica în preajma mahalalei Sykes* de cealaltă parte a Cornului de Aur. Panta era abruptă și miasme fetide umpleau străduțele umede, lipsite de aer. Teodora mergea cu grabă. Era nerăbdătoare ca intervenția să se termine mai repede, era nerăbdătoare mai ales să scape de temerile pe care încerca zadarnic să le înăbușe; îi era teamă să nu rămînă cu o rană de nevindecă și cu o pîngărire profundă a sufletului pe care nici o rugăciune, nici un dar făcut Bisericii n-ar fi în stare s-o șteargă. Pe Antonina urcușul o obosise mai mult și se oprea din cînd în cînd. Era un prilej să mai schimbe o vorbă fără legătură cu situația prezentă, pentru a goni din mintea prietenei ei remușcările.

– Răposatul meu soț voia să locuim aici, pentru a scăpa de zgomotul din centrul orașului. Dar eu n-am fost niciodată de

* Actualmente Galata (n.a.).

acord. Mai bine să pleci în exil decît să trăiești departe de Palatul Sacru. Ca să nu mai pun la socoteală că vasele care asigură traversarea Cornului de Aur de pe un mal pe altul sînt mereu înțesate de lume. M-am gîndit eu bine. O colină în plin soare după-amiaza e plăcută în timpul iernii, dar devine insuportabilă vara. Crezi că ar fi fost mai fericit aici?

– Mai e mult? întrebă Teodora întorcîndu-se.

– Am și ajuns, o asigură Antonina, arătîndu-i o casă din lemn și argilă, al cărei aspect curățel și banal o liniști pe tînăra fată.

Matrona, o femeie scundă și rotofeie, cu brațe și picioare musculoase și ochi misterioși, avea un glas liniștitor, încurajator.

– Salut, Antonina.

Faptul că era recunoscută nu se dovedea pe placul tinerei femei, care își strînsese buzele cu dispreț, ceea ce nu scăpă moașei.

– Nu uit niciodată chipul cuiva, o lămuri ea. Cum n-ai mai dat pe la mine, m-am gîndit că totul a fost în ordine. De data asta, tinerica are nevoie de mine?

Și, fără să mai aștepte răspunsul, întinse palma deschisă în care Teodora lăsă doi bani de aur.

Încăperea centrală era la fel ca stăpîna casei, confortabilă și liniștitoare: perne îmbrăcate în in, rogojini colorate, flori.

– Mă bizui pe discreția ta, rosti ea privind-o aspru în ochi pe Teodora. Îmi risc, în fine, aș putea să-mi risc într-o zi viața pentru serviciile mari pe care le fac. Ești foarte hotărîtă?

– Sînt.

– Atunci vino cu mine.

În spatele încăperii centrale se ascundea, în mijlocul unor tufișuri dese, o polată din chirpici, cu acoperișul din crengi. Teodora păli. Pe o masă lungă de lemn se aflau niște clești murdari, un soi de lingurițe cu coada lungă, două cuțite, o furculiță cu doi dinți. Moașa aruncă pe masă un cearșaf cu pete de sînge care nu ieșiseră la spălat.

– Scoate-ți tunică și întinde-te aici, îi spuse ea.

Teodora se culcă, iar moașa făcu semnul crucii pe pînțelele pe care-l palpă îndelung.

– Micuțul are aproape trei luni. N-o să fie ușor.

Apoi, îi dădu tinerei să înghită o băutură de culoare violet, făcută din fetuși de găină, destinată să înșele umorile din corp în timpul extracției, pe care o începu imediat. Teodora simți metalul rece și dur înaintînd în intimitatea ei pe pielea delicată și caldă, sensibilă la cea mai mică atingere. Brusc, cu o mișcare necontrolată și rapidă, ea înțepeni, își întinse toți mușchii și tipă:

– Oprește-te! Vreau să plec! Oprește-te imediat!

Violența acestei reacții neașteptate o descumpăni pe moașă, care făcu un gest greșit. Teodora urlă de durere.

– Oprește-te imediat!

Matrona își retrase fără menajamente instrumentul de lucru, Teodora gemu, alunecă jos de pe masă și o rupse la fugă. Antonina îi adună hainele și aruncă o privire nedumerită moașei.

– Să nu-mi mai aduci descreierate ca asta, rosti aceasta nemulțumită. Pot dăuna reputației mele.

Fără să răspundă, Antonina porni repede spre piață, o căută din ochi pe Teodora și o găsi tremurînd, în pielea goală, ascunsă după trunchiul unui ulm.

– Ai înnebunit să ieși afară în halul ăsta! Îmbracă-te!

Teodora trase repede pe ea tunică, dar își păstră expresia înspăimîntată.

– Ce te-a apucat?

– Am simțit un șarpe care intra în burta mea, un șarpe cu pielea înghețată, cu solzii duri. Îmi urca din piept pînă în gît și ieșea pe gură șoptindu-mi: Acum ești a mea, ești osîndită!

Teodora vorbea așa de tare, încît vecinii ieșiți în prag sau aplecați peste balcoane se grăbeau să privească scena.

– Intrați în casă, mîncători de rahat! le strigă Antonina.

Unii dintre ei își făcură semnul crucii. Alții murmurau:

– Vrajitoarea!

– Să vă ia dracu' pentru vorbele voastre afurisite, le-o întoarce Antonina.

În aceeași clipă, moașa ieși din casă, cu un voal mare pe cap, mâinile împreunate, murmurând rugăciuni și îndreptându-se spre o biserică din apropiere. Curioșii, impresionați de cuvioșia vecinei lor, se întoarseră cumiți prin casele lor.

– E o sfântă, murmură o femeie.

Teodora deliră cuprinsă de febră mai multe zile în ciuda numeroșilor medici care se agitau la căpătîiul ei. Se făcu chiar apel la un medic al familiei imperiale. Toți acești doctori costau scump, fără a mai pune la socoteală leacurile rare, prescrise de fiecare în parte, iar mama cheltui aproape toți banii cîștigați prin vînzarea mobilierului lui Libanios. Dacă metodele de îngrijire a bolnavei difereau de la un medic la altul, toți erau de acord asupra diagnosticului: copilul era viu, dar uterul fusese grav rănit.

Bucuros, pe de o parte, de supraviețuirea copilului, atribuită de el Preasfintei Fecioare, Narses se alarmă de starea proastă a bolnavei și de ineficiența tratamentelor. Puțin îi mai păsa de acum înainte că Teodora avea să pășească într-o zi pe căi acoperite de perle, o iubea și nu-și imagina viața fără ea. În fața limitelor cunoștințelor medicale, el își puse în cap să recurgă la acele semne trimise de Providență sub aparența unor cuvinte haotice; așa sînt delirurile, adesea de inspirație divină, cum o demonstrează vorbele neobișnuite ale călugărilor cunoscuți pentru marea lor sfințenie.

Într-o seară, se duse la casa ursului calcinat, cu tot cei trebuia pentru scris și dădu peste mamă care curăța legume în fața ușii.

– Iar ai apărut, eunucule! rosti ea cu o grimasă de exasperare. Nu i-ai făcut destul rău? De ce ai mai venit pe aici? Nu ți-a ajuns că i-ai băgat în cap idei pe care nu le-ar fi cunoscut altminteri niciodată?

Își lăsa capul în jos, ca să-și scoată un fir de păr din ochi, dacă nu cumva o fi fost o lacrimă.

– Biata de ea! Ambiția a făcut-o să-și piardă bunul-simț. Cine știe ce și-o fi închipuit, ce lucruri de necrezut, cu Libanios ăla. I-am tot zis de nenumărate ori: senatorii nu sînt pentru comediante. Există legi care interzic dragostea între ei și noi. Iar tu, tu i-ai hrănit cu siguranță iluziile.

Îl măsură pe Narses din cap pînă-n picioare plină de indignare.

– Ai vrut s-o înveți să citească! Să pună carul înaintea boilor! Cititul e o treabă pentru femei hrănite și îmbrăcate de un bărbat bogat. Nu mai sta pe aici, nu-ți dau voie s-o vezi.

Apoi bombăni ca pentru sine:

– *Dacă ai un eunuc, omoară-l; dacă n-ai, cumpără-ți unul ca să-l omori.*

Apoi, greoaie, intră în casă.

Narses se întoarse pe la miezul nopții, cînd toate zgomotele încetau, iar fereastra camerei era deschisă să primească răcoarea. Se așeză pe un scaun de lemn aruncat pe acolo, își pregăti uneltele de scris și așteptă ca Teodora să vorbească de una singură ca să-i noteze cuvintele. Avu noroc, Teodora vorbi mult și aproape distinct.

De cum albi cerul, Narses se îndreptă spre Poarta Aurită ca s-o consulte pe Isadora Șchioapa, expertă în talmăcirea cuvintelor tulburi. Îl lăsa să stea la umbra unui fag, ca să-și termine practicile și băuturile necesare prezicerilor ei, iar această așteptare, cînd acolo jos viața lupta cu moartea, i se păru eunucului fără sfîrșit.

Încăperea era ca totdeauna, sufocată de țesături, perne, felurite obiecte, iar căldura, mai ales, vara, era aici înăbușitoare. Se așezară amîndoi și Narses îi citi ceea ce consemnase în timpul nopții.

– Totul e prea dezordonat ca să poată fi tălmăcit, declară Isadora. Am să plec de la un cuvînt care revine adesea: „șarpe“. Aici e inima bolii.

Ea aruncă grăunțe roșii pe masa cu desene geometrice, și o luă de la capăt. Se reproducea aceeași dispunere a boabelor pe linie, ocupînd aceleași ronduri.

– E atacată de un șarpe, trei îl vor omorî, încheie ea.

– Unde să găseasc eu trei șerpi? Ce mă fac?

Isadora oftă:

– Ai rămas la fel de mărginit. Pune-ți puțin mintea la contribuție, și ai să-i găsești în inima libertății.

Apoi, chipul ei căpătă o expresie ca de moartă. Narses înțelese că întrevederea se terminase și se retrase, după ce-i plăti cinci bănuți de aramă.

Gîndurile lui Narses se învalmășeau, zorite să găsească un sens cuvintelor enigmatice ale Șchioapei. Cu greu își găsi calmul necesar reflecției. Timp de un ceas, cît dură drumul – calea fiind lungă între Poarta de Aur și Borna de Aur –, el suci și răsuci cuvîntul „libertate“, rememorînd textele grecești și latinești care făceau referire la ea, fără să găsească o soluție. Dar progresele gîndirii nu se fac întotdeauna în linie dreaptă. Dacă bați prea tare într-un cui, se dărîmă peretele, dacă repeți prea mult un cuvînt, își pierde semnificația. Se întîmplă totuși ca mai tîrziu, din întîmplare sau printr-o logică secretă, un element fără legătură aparentă cu problema precedentă să permită descurcarea rapidă a firului înțelegerii.

Așa se petrecu și cu Narses. Ajungînd la Borna de Aur, punct de plecare al tuturor drumurilor imperiului, el se opri, descumpănit, nefericit, și-și lăsă ochii să rătăcească de la Sfînta Sofia la Palatul Sacru, de la palat la hipodrom. Hipodromul! Acolo era rezolvarea! Cum de nu i-a trecut prin cap mai devreme? Acolo se refugiaseră vechile libertăți romane, de cînd cetățenii, lipsiți de dreptul de vot și puterea lor de decizie, erau constrînși

să se supună unui împărat cu atât mai puternic la Constantinopol, cu cât era Alesul lui Dumnezeu și nu dădea socoteală nimănui. Pe hipodrom, cetățenii aveau ocazia să li se adreseze împăraților, să-i aclame, să-i insulte, eventual să se revolte. Doar acolo mai bătea încă inima libertății. Și tot acolo se aflau cei trei șerpi.

Să îmbuneze ostilitatea mamei împotriva lui ar fi luat prea mult timp. Așa că Narses se duse la Uranios, care, după o clipă de surpriză, fu ușor de convins. Doar pentru el avea preț viața „logodnicei” lui și, în aceeași seară, se îndreptă spre casa ursului calcinat. Nimeri la sfârșitul cinei; pe mijlocul mesei, lampa cu ulei lumina cele trei fețe tăcute ale mamei și ale celor două surori. Fără să intre în explicații, tânărul li se adresa simplu:

– Salut! Nu vă deranjați. La miezul nopții am să vin s-o iau pe Teodora ca s-o vindec. Rămîneți cu bine.

Autoritatea ce emana din acel trup înalt și în plus aureolat de prestigiu, precum și resemnarea generată de eșecul medicinei, făcură ca nici mama, nici Cosimo, gata mereu să despice firul în patru, să nu ridice vreo obiecție.

În toiul nopții, conducătorul de car o purtă în brațe pe Teodora pînă la poarta cea mai apropiată a hipodromului unde se întâlneau cu Narses, care adusese o scară. Pe *spina*, printre numeroasele monumente, se ridica o coloană înaltă, numită serpentină*, fiindcă pe trunchiul ei se încolăceau trei șerpi ale căror capete teșite se răsfireau în vîrf, împungînd cu ochii lor vii și dinții ascuțiți. Instalată în fața templului lui Apollo din Delfi, coloana fusese adusă de către Constantin.

Capetele șerpilor se găseau la mai mult de patru metri înălțime și Uranios se cățără pe treptele scării, cu bolnava în brațe. Ajuns în dreptul reptilelor, rosti cu fervoare:

– Fă un efort, Teodora. Atinge gura șarpelui și te vei vindeca.

* Silicat natural de magneziu, de culoare galben-verzuie. La originea noțiunii se află cuvîntul șarpe – *serpent*, în limba franceză (n.tr.).

O ajută să-și ridice brațul în timp ce Narses îi însoțea gestul cu un glas solemn:

– O, voi șerpi, dresați de greci după victoria de la Salamina asupra perșilor, dovediți-vă în stare să învingeți răul încă o dată. Prin mila lui Dumnezeu.

Teodora se vindecă încet, dar se vindecă. Medicii îi recomandă să stea lungită sau în șezut ca să protejeze copilul și pe ea însăși. Anastasia se ocupa de sora ei cu o atenție neîntreruptă. Vasilios venea să joace șah după ziua lui de muncă. Narses, acceptat după vindecarea Teodorei, o învăța să scrie. Oamenii ce alcătuiau poporul mărunț al hipodromului o vizitau cu rîndul, în timp ce Chrysimallo și Indaro îi povesteau cancanurile din capitală.

Într-o după-amiază, Indaro o anunță:

– Închipuiește-ți că soția lui Libanios așteaptă un copil, ceea ce-i distrează grozav pe senatori. Am aflat de la secretarul unui ilustru cu care mi-am petrecut noaptea. Vorbesc între ei că în felul ăsta Libanios o să aibă gemeni: al tău și cel al nevastă-sii! E într-adevăr de tot hazul.

Chrysimallo, mai sensibilă, se uită la ea încruntînd din sprîncene ca s-o determine să-și țină gura, dar Indaro, stăpînită de virusul bîrfei, nici gînd să depună armele:

– S-ar părea că iluștrii și alții te consideră autoritară și orgolioasă. Te crezuseși cineva, cînd în realitate erai un nimic. Nu știai să citești și învățai în ascuns ca să nu te expui ridicolului.

– Și ce altceva mai spun? întrebă Teodora cu o falsă veselie.

– Mai spun că ai fi înghițit averea senatorului, dacă ai fi putut. Și că l-ai fi stors de vlagă, dacă legătura voastră mai continua, atît ești de nesățioasă în dragoste.

Chrysimallo o întrerupse:

– Du-te să-i aduci ceva de băut, ai obosit-o cu toate poveștile tale.

Și cînd Indaro se îndepărtă, adăugă:

– Întotdeauna exagerează, e o moară de zvonuri.

– Îmi place să fiu informată.

Cînd rămase singură, Teodora lăsă săgeata clevetirilor să i se înfigă în inimă. Deci ajunsese să provoace ironia celor puternici, le înveselea stupida lor vanitate! Ah! Cît îi ura! Cît de mult spera să se răzbune într-o zi, să-i arunce la picioarele ei, cum făcuse Sfîntul Gheorghe cu balaurul. Mai dureroasă era ideea că Libanios continuase să facă dragoste cu soția lui, în timp ce ea îi era concubină! Minciuni! Duplicitate! Nu va mai trăi niciodată hrănindu-se cu iluzii. Niciodată nu-și va mai dăru, fără măsură și fără teamă, bărbaților trupul, capul și inima. Spontaneitatea raporturilor cu Uranios, pasiunea minunată cu Libanios aparțineau trecutului. Timpul acela era revolut. Înaintea ei se întindea necunoscutul și cîteva certitudini: fidelitatea prietenilor de la hipodrom – pe ei nu-i va mai neglija niciodată –, prietenia complice a lui Narses care îi dezvăluisese ce înseamnă îngrijorarea și devotamentul.

Primăvara următoare, în 516, se naștea o fetiță. O botezară Eudoxia. Narses fu nașul și Chrysimallo nașa. Eunucul se simțea foarte responsabil față de copil, la a cărui supraviețuire contribuise, dacă la zămislirea lui nu. De cum se puse pe picioare, Teodora lăsă fetița în grija unei doici, vînzîndu-și ultimele bijuterii. Avea altceva de făcut decît să se ocupe de copil.

Se întorsese la punctul de plecare, o apucase pe un drum greșit care, după numeroase ocolișuri, o adusese tot la casa părintească. Totuși, nu mai era aceeași. Descoperise și adorase viața luxoasă, toaletele, carnea bună, vinul rar, vesela rafinată, grădinile, recepțiile, servilismul în fața puterii. Era pe deplin hotărîtă să regăsească această viață. Cît privește copilul, nu aștepta nimic de la el. Prea îi amintea de umilința ei, de boală, de durere.

Își relua viața de comediantă și inventă un nou personaj mai puțin erotic decât precedentul. Interpreta o fată cumsecade care făcea numai boroboaze, stricînd tot pe ce punea mîna. Cu chipul expresiv mimînd ridicolul, Teodora se achita prost de obligațiile, de cele mai multe ori lipsite de însemnătate, pe care stăpînul ei, Ardalion, bătrîn frivol, i le cerea fără încetare. Erau zadarnice palmele, bătaia cu mătura, crizele de furie, nimic nu ameliora gafele servitoarei. Astfel că pînă la sfîrșit, bătrînul exasperat, ca să-i dea o lecție, îi vărsa o găleată mare de apă în cap. Teodora mima disperarea și lacrimile, pe cînd tunică ei udă și bine ajustată îi dezvăluia formele grațioase. Un tînăr locotenent, deosebit de exaltat, strigă:

– Fruct al păcatului! Primește recunoștința noastră!

Spectacolul se numi de atunci înainte „Fructul păcatului“ și intră în repertoriul clasic al bufoneriilor teatrale.

Într-o seară, tînăra, cuprinsă de un acces violent de tuse, întrebă cu o voce rugătoare:

– Cine îi va oferi o tunică uscată sărmanei pantomime?

– Eu, strigă un individ înalt, gras, cu un glas siropos.

– Grăbește-te că altminteri am să răcesc, replică ea cu cochetărie.

Individul, pe nume Pothos, o găsi pe comediantă în spatele scenei și nu se mai întoarse în sală.

Era un negustor îmbogățit de curînd. Locuia în apropierea lanțului lung care închidea, în caz de pericol, estuarul Cornului de Aur, de unde putea supraveghea navigația. De îndată ce zărea o corabie persană ce aducea mătase brută din India, cerea să fie primit la Palatul Sacru de către demnitarul însărcinat cu comerțul care, singurul, avea dreptul să cumpere prețioasa țesătură de la perși, mai înainte de a o redistribui negustorilor din oraș sau atelierelor de confecții ale palatului. Cum împăratul Anastasius și anturajul lui apăra religia monofizită, Pothos, monofizit și el, era repede primit. Aerul lui cumsecade îi înșela pe interlocutori,

care-l credeau naiv și mărginit, pînă în clipa cînd discuția se angaja asupra prețurilor și cantității de marfă ce urma să fie cumpărată. Atunci ochii lui deveneau la fel de duri ca bronzul porților palatului și argumentația la fel de solidă precum odgonul pînzei de pe catargul cel mare.

După un timp de la întîlnirea lor, îi propuse comediantei să devină concubina lui. Ea acceptă. Nu că individul ar fi fost irezistibil, dar era agreabil, foarte mîndru de ea, bogat, cunoscînd multă lume la palat și în mediul negustorilor. Ea înțelesese – viitorul avea să-i dea dreptate – că dragostea singură nu-i în stare să dărîme barierele sociale. De acum înainte trebuia, la fel ca Antonina, să-și alcătuiască o rețea de relații în toate mediile pentru a scăpa de condiția ei.

În timpul primei intimități cu Pothos, ea plînsese fără încetare, în tăcere. Similitudinea gesturilor pe care le făcuse cîndva cu atîta emoție îi trezea amintirea îmbrățișărilor pasionate cu senatorul. În același timp, viața își cerea drepturile, îi deschidea noi perspective. Pothos nu dădea nici o importanță acestor lacrimi, nu pomenea de ele. Fie din respect, fie din indiferență, tăcerea lui Pothos, în acea primă zi, stabili relațiile lor pe un fâgaș care nu avea să se mai schimbe. Fiecare urma să-și ducă viața personală cu secretele lui, împărtășindu-și încrederea, solidaritatea, amuzamentul, în societate și în intimitate.

8

Negustorul de mătase o instalează pe Teodora în Forumul lui Teodosiu, în apropierea antrepozitelor lui, într-un mare apartament, situat la primul etaj, cu balcon care dădea spre piață. Ea își dorea ca mobilierul să fie la fel de rafinat ca în locuința lui

Libanios, dar Pothos refuză categoric mozaicurile, picturile murale, cuferele din lemn de eben, vesela din jad, oferind fără limită doar mătasea. Teodora obținu totuși, întrînd pe sub pielea acestui parvenit născut în Palestina într-o modestă familie de pescari, o sufragerie în stil roman cu paturi, ca la nobilii de viță veche.

Eliberată de constrîngerile pe care și le impunea ca să nu-i displacă lui Libanios printr-o conduită considerată de el vulgară, Teodora glumea din nou cu meseriașii, proprietarii de dughene, oamenii din popor, recîștigîndu-și popularitatea. În același timp, ea organizează petreceri atrăgătoare. Renunțînd să mai apară foarte cultivată, ea le oferea invitațiilor, cu ajutorul lui Indaro și al lui Chrysimallo, veselie, spectacole, mîncăruri exotice, libertatea tonului și a cuvintelor.

Anumite persoane sus-puse refuzară primele invitații prin misive tranșante, din solidaritate cu senatorul și dispreț pentru gazde. Dar cum la aceste dineuri domnea veselia și se schimbau, în plus, informații din belșug, pe încetul oameni dintre cei mai diferiți, negustori, demnitari, străini, și uneori reprezentanți ai Bisericii se întîlneau în casa ei cu plăcere, apreciînd diversitatea și calitatea societății.

Și Narses participa uneori la acele festinuri. Nu se simțea înlocuit pe lîngă Teodora de acel bărbat gras și incult, deși regreta că ea nu ducea o viață mai demnă de meritele ei. Vorbea puțin, bea puțin, asculta mult. Cum privirea lui sclipea de inteligență, Indaro repeta cui voia s-o asculte că „operația de castrare face ochii să strălucească“, iar Pothos respecta în el „învățătura“. Petrecerile Teodorei ajunseră în curînd obiectul clevetirilor, care le atribuiau plăceri cu atît mai fabuloase cu cît erau mai necunoscute.

În restul timpului, Teodora se întorcea pe hipodrom pentru a se amuza, discuta cu negustorii din oraș, se ducea la băi, se

plimba cu Narses și împreună cu el își amintea de amantul care-i stîrnise atîta pasiune și atîta furie. Doliul, totuși, nu se terminase.

Într-o după-amiază, pe cînd juca șah cu Vasilios, izbucni brusc în hohote de plîns și bîgui:

– Încerc să-l uit, aș vrea să-l alung din mintea mea, să mă lase liniștită acum. Dar nu reușesc, nu reușesc... Iartă-mă... O să jucăm altă dată.

Și dispăru în mulțimea ce, umplea străzile seara.

O dată cu sosirea primăverii, petrecea ore de-a rîndul contemplînd forumul de la balconul ei, spre marea nemulțumire a lui Pothos care-i reproșa că se arăta în public într-o manieră ostentativă.

– Nu mă arăt ostentativ, studiez, răspunde ea.

Și efectiv studia. În față se ridica palatul unde erau primiți și găzduiți ambasadorii străini. Pentru recepții, erau aduse orgi, soseau reprezentanți ai facțiunilor și trupe de paradă, și Teodora învăța pe dinafară ceremonialul cortegiilor, laice sau religioase. Descoperea nuanțele semnificative ale diferitelor veșminte împărătești, muzica aleasă, utilizarea lumînărilor. Învăța de asemeni să-i recunoască pe barbari: anglo-saxoni cu părul vopsit în roșu și picioarele goale, unguri cu robe brodate, cu clopoței de aur, varegi înfășurați în blănuri, bulgari cu capul ras, haine de piele și lanț de aramă în jurul corpului, arabi în veșminte fluturătoare, franci, huni, armeni, avari, toți se întorceau de la Palatul Sacru cu bastoane de argint, cu diademe, cu încălțări împodobite cu ornamente de aur, cu hlamide din mătase albă, avînd chipul împăratului pe un tablion și alte cadouri onorifice.

Studia și gîndea. În apropierea statuii lui Teodosiu, se afla cea a lui Iosua care o îndemnă să reflecteze asupra renumelui. Narses îi povestise că Iosua, succesor al lui Moise, îi dusesese pe israeliți pe Pămîntul Făgăduinței, făcînd să se prăbușească zidurile Ierihonului la sunetul trâmbițelor, apoi îi masacraseră fără alegere

pe toți locuitorii orașului, precum și boi, miei, măgari. După o clipă de uimire față de atîta cruzime, înțelese acordul secret care leagă credința extremă de extrema violență și că toate acele excese duceau uneori la glorie. Această constatare îi făcu plăcere. Găsea aici confirmarea că dezlănțuirea propriilor ei furii nu împiedica, departe de asta, ambițiile pe care și le propunea.

Viața care o ducea Teodora era aproape la fel de strălucită ca cea dusă de Libanios și în plus era mai veselă și mai plină de surprize. Dar curtezana voia mai mult: să fie primită de împărăteasă, ca soția lui Libanios. Bucuria manifestată de el cu acea ocazie o rănise, iar rănilile se cicatrizează mai repede cînd amorul propriu este satisfăcut. Se hotărî să-și deschidă inima negustorului după o serată onorată de comitele grajdurilor imperiale. Toți invitații plecaseră. Teodora îl scruta din timp în timp pe Pothos, încă întins pe patul de lîngă masă, privind-o cu ochi lacomi. Dorința îi dădea o expresie poznașă și rugătoare ca a unui copil care cere o jucărie. Ea se plimba nepăsătoare prin încăpere, ținînd în fața ei o icoană a lui Hristos, oferită de un episcop.

– Pune-o în oratoriu și vino lîngă mine, „fruct al păcatului“, îi ceru negustorul.

Îi plăcea s-o numească astfel în amintirea primei seri cînd o întîlnise. Ea suflă într-o lampă, fiindcă lui îi plăcea mirosul răspîndit de fitilurile care se stingeau. În penumbră, se așeză departe de el, la capătul patului.

– Vrei să mă înnebunești, gemu el.

Ea îi gîdilă talpile picioarelor pe care el și le strînse, scoțînd un grohăit.

– Mistrețul meu gras, spuse ea rîzînd. M-am gîndit...

– Nu-i momentul să-ți faci gînduri. Hai, vino mai aproape.

– M-am gîndit că, reluă ea, ai putea face, cu relațiile tale, să fii invitată de împărăteasă. Știi cît de mult îmi doresc să intru în Palatul Sacru.

O lumină amuzată sclipi în ochii negustorului, ca în cei ai unui copil care-și zărește adversarul în jocul de-a v-ați ascunselea.

– Ticăloasă mică, vrei să profiți de credulitatea bietului Pothos care nu-ți refuză nimic.

– Înseamnă că ești de acord?

El își schimbă expresia.

– Știi bine că așa ceva e imposibil.

Pothos se ridică în capul oaselor și-și puse la spate câteva perne ca să fie într-o mai bună poziție de apărare. Teodora veni lângă el și îl sărută pe vârful nasului.

– E prost dispus, mistrețul meu ursuz.

Mistrețul o cuprinse în brațe ca s-o atragă lângă el, dar ea se împotrivi.

– Spune-mi că ești de acord!

– Nu te mai gîndi la așa ceva, rosti el pe un ton încă mîngîietor.

– Și de ce nu m-aș gîndi?

– Termină o dată. Amintește-ți de unde vii!

Ea își înăbuși orgoliul și se alintă pe lângă el ca o pisică.

– Dacă n-aș fi venit de unde vin, n-aș fi acum în brațele tale.

– Ce-i drept. Acum dai dovadă de bun-simț!

– Aș putea tot așa să mă aflu și în salonul împăratesei.

Negustorul nu îndrăznea să se înfurie, sperînd să aibă parte de o noapte de plăceri.

– Hai, Teodora, gîndește-te și tu puțin, nu-i un loc unde să poți pătrunde.

– Ei bine, nici eu nu sînt un loc unde să poată pătrunde un individ gras ca tine, răspunse tînăra.

Se ridică brusc și se duse în camera ei unde se închise cu zăvorul.

Era culmea să fie insultată de negustorul ăsta vulgar, fiu de pescar! El cum putea intra în Palatul Sacru ca să discute despre afaceri? Ea de ce nu? De ce femeile erau tratate mai rău decît

bărbații? Simțind cum bubuie în ea revolta, rămase cu privirile la statuia lui Iosua, care, triumfal pe coloana lui, se profila pe cerul înstelat.

Cînd Pothos se întoarse a doua zi, găsi ușa închisă.

– Deschide, afurisito!

– Nu.

Furia lui se dovedi zadarnică. După o săptămînă o amenință:

– Dacă nu-mi deschizi, îmi voi lua altă curtezană. Ai să pleci de aici și ai să te întorci la mama ta.

– Plec imediat, dacă vrei.

Cu un glas de învins, el încercă s-o lămurească:

– Nu pot cere să fii primită în timpul postului mare. E un moment de reculegere.

Ea izbucni în rîs.

– Datorită mie, ai să ții și tu, în sfîrșit, un post creștinesc: abstenență și continență!

La două săptămîni după Paște, Pothos putu în cele din urmă s-o anunțe:

– Ascultă-mă bine, iepurașule, împărăteasa Ariana te va primi marțea viitoare, la ceasul al nouălea, împreună cu doamnele ei de companie și cîteva soții de funcționari. Am invitația.

Teodora se repezi la pergamentul semnat cu cerneală roșie și citi:

Maiestatea sa, Ariana, împărăteasa romanilor, o invită pe Teodora în sala Augustă, marți 22 aprilie, la ceasul al nouălea.

Chiar de a doua zi toți neguțătorii de pe strada principală, de la Borna de Aur la Forumul Boilor, și personalul hipodromului erau la curent cu prestigioasa invitație. Teodora le promise să le povestească totul în amănunt, despre decorații, șambelani,

ceremonial și, bineînțeles, împărăteasă. Nărses încercă să-i domolească exaltarea.

– Nu-ți face idei greșite. Nu e vorba decît de o recepție protocolară. Va trebui să te înclini dinaintea împărătesei, după care șambelanii te vor plasa în fundul încăperii, în spatele tuturor doamnelor de rang. Nu vei fi decît una dintre acele invitate, pe care împărăteasa, din diferite motive, e obligată să le primească, deși faptul o nemulțumește profund. Să nu-ți închipui că toată lumea va fi încîntată de prezența ta și că îți vei face o intrare triumfală.

Totuși, ea încerca un sentiment de triumf. Grație încăpățînării ei, reușise să obțină, la fel ca soția unui înalt demnitar, să i se deschidă poarta Chalké.

Marti, 22 aprilie, de dimineață, toți servitorii erau cuprinși de o mare agitație, fiindcă stăpîna casei își încerca toate toaletele, le arunca, le dădea din nou la cusut și la călcat, astfel încît ei așteptau cu nerăbdare sfîrșitul zilei.

La ceasul al șaptelea, se arată mama împreună cu Eudoxia. Se instalară în sala unde stătea de obicei Teodora cînd își primea prietenii, o sală simplă cu cîteva mobile: trei divane joase acoperite de perne, draperii la uși, un cufăr din lemn de fag. Pardosela era din scînduri, acoperită cu un frumos covor de mătase. Pe acesta se aflau trei măsuțe pe care erau așezate lămpi de ulei. Eudoxia, care începuse să se țină pe piciorușe, mergea de la una la alta și răsturnă o lampă.

– Ce idee s-o aduci pe Eudoxia tocmai azi! se indignă Teodora. Nu-i deloc o zi potrivită!

– Doica e bolnavă! Îi mai ușurez puțin munca. Nu ești prea emoționată, copila mea?

– Mai curînd enervată. Se spune că Maiestatea sa e deosebit de binevoitoare. Dar știu că mă va intimidă și că n-am să îndrăznesc să scot un cuvînt.

— Să existe, oare, cineva în stare să te împiedice să vorbești?

— Mamă! răspunse Teodora indignată. Soția împăratului e aleasă de Dumnezeu.

Mama o puse pe Eudoxia pe un divan și se uită cu de-amă-nuntul la încăpere.

— Ce de mătăsuri, cum n-am mai văzut niciodată! Ce generos e cu tine!

— Trebuie să-i cer, să-i cer întruna. Îmi distruge nervii. N-a fost de acord cu o rochie roz sub pretextul că nuanța e prea apropiată de purpură, culoare purtată de împărat și demnitari.

— Nu te plînge, fata mea, trăiești ca o ilustrisimă.

Teodora îi arătă doi cercei mici, rotunzi.

— Uite ce mi-a dat. Cercei de cerșetoare. Spune că e destul așa. Că nu trebuie să pari prea bogat.

— Are dreptate. Omul ăsta e cu judecată. Nu-i ca tine.

— N-oi fi avînd eu judecată, dar uite că intru în palatul imperial.

Mama clătină din cap de parcă ar fi regretat că lucrurile o porniseră pe un asemenea fâgaș.

— Vasilios! anunță o sclavă.

Vasilios intră cu un pachetel în mînă. Eudoxia alergă spre el cît de repede îi permiteau piciorușele, ca să i se arunce în brațe.

— Fata ta mă iubește, rîse băiețandrul, încîntat.

— Are noroc cu atîția tați. Nu-i ca mine, oftă Teodora.

— Ce cauți tu aici? îl întrebă mama. Nu-i momentul potrivit să-mi deranjezi fiica.

— Ba eu cred că este, spuse Vasilios punînd din nou copilul pe divan. Stăpînul meu e de acord să-ți împrumute, dar numai să-ți împrumute, aceste pandantive pentru vizita la palat.

Și dădu la iveală două lanțuri lungi de ametiste și de perle, pe care Teodora și le prinse imediat la urechi, privindu-se într-o oglindă de bronz.

— Ce frumoase sînt! murmură ea.

– Sînt mult prea frumoase, declară mama. Cine te crezi? Stăpîna unor pămînturi întinse în Asia? Ai să stîmești invidia.

– E firesc să fiu mai frumoasă decît bătrîna împărăteasă.

– Dar acolo vor fi și soții ale nobililor, iar ele vor fi furioase să te vadă strălucind așa.

– Un motiv în plus să le umilesc.

– Fata mea, rosti mama pe un ton așezat și demn, adesea îndrăznești să pui la cale lucruri la care eu nici cu gîndul nu m-aș fi dus. Pînă la urmă, ajung să mă obișnuiesc cu ele, dar acum sînt sigură că n-ai dreptate. Celor puternici le place să-și arate superioritatea, și abia catadicsesc să fie binevoitori.

– Atunci să-și găsească pe altcineva, care să le fie preaplecăt, spuse Teodora zîmbindu-și în oglindă.

Se apropie de fiica ei, care avea aceiași ochi mari și negri:

– Cum ți se pare mămica ta? o întrebă.

Eudoxia încercă să înșface bilele care-i străluceau în jurul feței, cînd se auzi răsunînd toaca tuturor bisericilor.

– Mergi și vezi ce se întîmplă, spuse mama cu îngrijorare.

Vasilios ieși în balcon, urmat repede de Teodora. În forum, femeii plîngînd își despleteau părul scoțînd vaiete îndurerate. Apărură călugări în veșmîntul lor de dimie maro, ușile dughenelor se închiseră.

– Cobor să aflu despre ce-i vorba, spuse ucenicul bijutier.

Se întoarse cu capul în piept.

– Spune, ce s-a întîmplat?

– A murit împărăteasa.

Mama se prăbuși pe un divan. Teodora își scoase încet cerceii lungi, cu ochii plini de lacrimi. Eudoxia, speriată de tăcerea grea, începu să urle.

Împăratul Anastasius nu se putu consola de pierderea soției lui, căreia îi datora imperiul, fiindcă, văduvă a precedentului împărat, ea îl ridicase la rangul de împărat al romanilor,

căsătorindu-se cu el. Se prăbuși într-o adâncă mîhnire. Facțiunea Verzilor, la adăpostul protecției Palatului dădu frîu liber dezordinii și abuzurilor. Tulburați, oamenii căutau semnele care să le prevestească ce le va aduce viitorul. Astrologii, ghicitorii în vise, profeții, haruspicii, pentru păgînii încă numeroși, făceau avere din preziceri funeste, anunțînd venirea Anticristului, foamete, epidemii, inundarea Constantinopolului.

Tulburările durară tot anul 517 și la începutul anului 518. Se făceau speculații cu privire la viitorul succesor al împăratului, în vîrstă de optzeci și cinci de ani. Anastasius nu avea copii, și, chiar dacă ar fi avut, acest fapt nu era determinant. Împărații bizantini nu erau numiți în funcție de apartenența lor la o familie privilegiată, noțiunea de sînge regal nu exista. Ei erau aleși de Dumnezeu, confirmați de Senat, acceptați de armată și aclamați de popor. Puterea absolută care le aparținea se înscrisa într-un vast plan divin. Căci împărăția lui Dumnezeu pe pămînt, prezisă de profetul Daniel și evanghelistul Ioan, avea să se înfăptuiască în Imperiul Roman, ultima mare monarhie universală.

Totuși, cum Dumnezeu pentru a face alegerea avea nevoie de participarea oamenilor, erau numeroși aceia care urzeau în favoarea preferatului lor. Papa* încerca să-și exercite influența pentru ca împăratul să fie ortodox, în timp ce monofiziții doreau ca viitorul împărat să fie un adept al religiei lor. Astfel, recepțiile de la Forumul Boilor se transformau pe nesimțite în reuniuni politico-religioase.

În timp ce mergea, însoțită de Narses, pe sub porticul Troadelor, de-a lungul Mării Marmara, în sudul orașului, Teodora suspină:

* În acea vreme, ce a precedat schisma din 1054 care consfințea separarea Bisericii Ortodoxe, Papa, ca episcop al Romei, nu avea puteri ierarhice și juridice asupra altor patriarhi, dar deținea o prioritate spirituală, în calitatea de succesor al Sfîntului Petru (n.a.).

— M-am săturat de Pothos și de prietenii lui. Nu fac decît să comploteze. Grăsanul de negustor se teme pentru viitorul lui și a ajuns de o gelozie feroce. Întotdeauna și-a socotit bănuții, acum îmi socotește infidelitățile. Nu poate trăi fără rezerve: rezerve de mătase, rezerve de virtute.

Un car o stropi și ea sări într-o parte. Vremea era ploioasă, marea cenușie, puțini trecători dispuși să înfrunte rafalele.

— Îmi place vîntul ăsta, spuse Narses adulmecînd aerul, în timp ce tunica îi flutura în jurul picioarelor.

— Cred că trebuie să-mi schimb viața, anunță ea pe un ton șăgalnic, sigură că însoțitorul ei avea să tresară.

Într-adevăr, Narses se opri în loc, privind-o întrebător. Ea zîmbi, amuzată, și nu se grăbi cu răspunsul.

— Printre invitații lui Pothos e unul care nu mă pierde din ochi. Mă urmărește precum un vînător prada. Dar nu mi-a propus niciodată să se culce cu mine. Fapt neobișnuit care mă măgulește într-o oarecare măsură. Într-o seară mi-a spus: „O să vină vremea cînd n-ai să mă mai părăsești“. Ce încredere! Cu siguranță, are motive serioase să gîndească așa ceva!

— Cine-i omul?

— Se numește Hecebolos. E un funcționar.

— Păzește-te de el!

— Îl cunoști?

— Da. Cînd mă duc la băile lui Zeuxippe, vine adesea și se așază lîngă mine și întotdeauna îmi pune întrebări despre viața ta, despre copilăria ta. Eu nu sînt prea vorbăreț, precum știi, și nu-i dau prea multe amănunte. Dar de fiecare dată mă întreabă: „Are și alți amanți în afară de Pothos?“ Să-mi pună mie, un eunuc, o astfel de întrebare, e o mare nedelicatețe, spuse Narses schițînd un zîmbet.

— Nu văd nici un rău. Te asigur eu că mă iubește. E firesc să-și cîntărească șansele.

Ajunseră în portul cartierului Eleutherei unde se vărsa Rîul Lupului. Catargele corăbiilor mari, rotunde, dansau în bătaia vîntului. Neclintită, statuia Eleutherei, purtînd un coș pe umăr și o lopată de vînturat grîul, amintea că acolo acostau vasele care aduceau din Egipt prețioasa cereală.

– Să mergem pînă în portul împăratului, spuse Teodora.

– E departe de aici.

– Nu-i nimic, îmi place scara asta de marmură care urcă pînă la palat. Mai vorbește-mi despre Hecebolos.

– Dovedește uneori o asemenea încăpățînire, încît devine suspect. Într-o zi, la băile lui Zeuxippe, doi tineri se antrenau la lupte, cum se obișnuiește pe acolo, iar unul dintre ei, stîngaci, se dădu înapoi și căzu peste Hecebolos. Nu-l lovise cine știe ce, dar ochii funcționarului căpătără o fixitate înspăimîntătoare și începu să-l lovească violent pe băiat repetînd: „Neisprăvitule. Nu ești decît un neisprăvit. Neisprăviții trebuie pedepsiți, n-au drept de cetate.“ În jurul nostru, toată lumea îl privea cu dezaprobare și doi băieși veniră să-l liniștească. Cred că-i periculos.

– După părerea mea, exagerezi, spuse Teodora împăciuitoare. Întotdeauna ești gelos prosteste pe curtezanii mei. Mai înțelegeam cînd era vorba de Libanios, fiindcă îl iubeam ca pe mine însămi, dar să fii gelos pe alții mi se pare absurd. De altfel, ar trebui să-i iubești pe cei ce mă iubesc.

– Îl voi iubi pe cel care te va merita. Nu curtezana din tine e cea pe care o prefer.

Frînturi de cîntări religioase dintr-o mănăstire se amestecau cu gemetele rafalelor și strigătele euforice ale păsărilor care planau pe aripa vîntului.

– Eu îți mai spun o dată: păzește-te de acest om, insistă Narses.

– Iar eu îți repet că nu mi-a cerut să mă culc cu el. Faptul mă intrigă și mă flatează. Cu siguranță că mă apreciază din motive serioase.

Narses oftă:

– Vanitatea ta n-are limite. Vei avea de suferit de pe urma ei.

– Și scepticismul tău e la fel. Vom vedea ce rezervă destinul încântătoarelor noastre persoane.

În 518, în iulie, o lună atât de veselă, izbucni o furtună cumplită, încît romanii crezură că-i sfîrșitul lumii și mulți dintre ei fugiră departe în interiorul uscatului. Valurile dezlănțuite se spărgeau mugind, norii erau așa de groși și de negri, încît ziua părea noapte. Fulgere de forma unor șerpi cu mai multe capete brăzdau cerul ca niște săbii de foc într-un tumult infernal. Timp de opt zile, cetățenii se ascunseră la parterul caselor, cu ușile și ferestrele închise în ciuda zăpușelii, pînă ce ultimul trăsnet, mai asurzitor decît celelalte, se abătu peste Palatul Sacru. Pe urmă se făcu o liniște nefirească, înspăimîntătoare. Încet, încet, grupuri de oameni ieșiră de prin locurile în care se adăpostiseră, îndreptîndu-se spre Piața Augusteon. Toți tăceau ca în biserică, în fața acelui semn de netăgăduit al mîniei Cerului. Apoi, șoapte și strigăte porniră să circule pe sub porticuri: în palat, împăratul murise.

Moartea lui Anastasius stîrni în oraș ovații de bucurie. Se alcătuiră cortegii, ținînd crucea în frunte și implorînd:

– Doamne, dă-ne un împărat ortodox! Doamne Dumnezeule, dă-ne un împărat al dreptei credințe.

Nerăbdători să-l cunoască pe viitorul împărat, Teodora și p ietenii ei plecară spre Piața Augusteon. O mulțime considerabilă aștepta decizia senatorilor care trebuia să-l desemneze pe Alesul Domnului. Dar cum să cunoști voința divină cînd nu mai era o împărăteasă văduvă care să propună un nou soț, nici un împărat care să-și numească succesorul. În piață, romanii erau tot mai nerăbdători, în timp ce în sala tronului, demnitari, senatori și patriarhi deliberau fără să se pună de acord. Astfel că, de a doua

zi, două corpuri militare, ai excubitorilor și al scholeșilor, hotărîră să ia situația în mîină. Dar cu scopuri diametral opuse. Așa se explică faptul că veștile anunțate în piață erau contradictorii, agravînd și neliniștea populației. Zvonurile care veneau de pe hipodrom semnalau că excubitorii, conduși de Iustin, urcaseră pe scut pe un anume Ioan, pentru a fi încoronat. Cele care proveneau de la palat aduceau vestea că scholeșii îl instalaseră pe patul imperial, din Sala celor Nousprezece Paturi, pe un anume Patrikios, tot în vederea încoronării. Acest dezacord îi îndemnă pe excubitori să dea năvală furioși în palat, cu securea dublă pe umăr, ca să-l alunge pe Patrikios și să-și impună propriul candidat. Din această luptă, cei care asistau nu zăriră decît soldați care ieșeau răniți, pînă ce unul dintre ei strigă:

– Ioan a fost ales!

Lumea începuse să-i mulțumească lui Dumnezeu, cînd află opoziția eunucilor din apartamentele imperiale. Ei refuzau să-i înmîneze lui Ioan colierul și coroana, însemnele puterii. În fața tuturor acestor dificultăți pentru alegerea unui împărat, mulțimea își pierdu capul. „Dumnezeu i-a părăsit pe romani“, se auzea din toate părțile și panica crescuse în asemenea măsură că mulți cădeau în genunchi sau se năpusteau în biserici.

Poate a fost urmarea rugăciunilor întregului oraș, dar după o noapte de deliberări, senatorii îl propuseră ca Ales al Domnului pe Iustin*, comandantul excubitorilor. Acesta, uluit de intențiile Providenței, cu o buză încă sîngerîndă, despîcată în timpul încăierărilor din palat, fu purtat pe hipodrom pentru a primi aclamațiile armatei. Ca un imens val, locuitorii invadară circul pînă la statuile de pe promenadă. Aici se instală, din lipsa

* Iustin I – născut în Iliria în anul 450, mort la Constantinopol în 527 –, împărat al Bizanțului între anii 518–527. E unchiul lui Iustinian, pe care-l numește consilierul lui. Duce o campanie de persecuție a monofiziților (n.tr.).

locurilor, Teodora și prietenii ei, cărora li se alătură curînd și Narses.

La poalele tribunei imperiale, pe platformă, dinaintea demnitarilor, a soldaților, a patriarhului, Iustin fu ridicat pe un scut mare și primi colierul din mîinile comandantului general al armatei. Apoi, cu pavăzele lor, soldații alcătuiră „o broască țestoasă” în spatele căreia patriarhul puse coroana pe capul devenit divin al lui Iustin, așezîndu-i pe umeri hlamida de purpură.

Aclamațiile facțiunilor salutară, potrivit ritualului, cel de-al șaisprezecelea împărat al Imperiului Roman de Răsărit. Teodora nu mai avea astîmpăr.

– Nu văd bine de aici. E bătrîn?

– Are șaizeci și opt de ani, o lămuri Narses. E un soldat care vine din Dacia, în Iliria. Latina e limba lui maternă.

– Eu nu știu latina. Împărăteasa e acolo?

– Nu cred. Dar trebuie să fie cei doi nepoți ai lui, Germanos și Iustinian.

– Ce supărător! Imposibil să-i deslușesc de la distanța asta.

– A fost schimbat patriarhul, ăsta-i unul mic de tot! se miră Indaro.

– Trebuie să fie ortodox, răspunse sentențios Chrysimallo.

– Ce mai așteaptă împăratul ca să-și aleagă facțiunea? se impacientă Teodora.

– Cu siguranță că e năucit de alegerea asta, sugeră Narses. N-a mai avut timp să-și aleagă eșarfa.

Un șambelan îi întinse una. Era albastră. Teodora urlă de bucurie, la fel ca jumătate din cei aflați pe hipodrom.

Sărbătoarea ținu în Constantinopol toată noaptea. Lumea dansa, îi mulțumea lui Dumnezeu umplînd bisericile, defila cu lumînări aprinse și soarele se ridică deasupra unui oraș încă răsunînd de muzică și rugăciuni.

În zori de zi, Teodora se întoarce în Forumul lui Teodosiu și băgă de seamă că lucrurile din apartamentul ei erau adunate

într-un căruț. În aceeași clipă, doi bărbați viguroși ieșeau din casă încărcăți de perne și de mesele mici.

– Hoților! Nu vă e rușine să profitați de proclamarea noului împărat ca să vă țineți de furtişaguri? Duceți imediat totul înapoi!

– Noi ascultăm de ordinele lui Pothos. El e sus!

Teodora dădu fuga la primul etaj și-l găsi pe negustor aranjînd vesela de argint într-un cufăr.

– Monstrule!

– Ah! Ai venit! spuse el cu regret.

Apoi adăugă întorcîndu-se spre ea:

– Precum vezi, părăsesc acest loc. Să nu zici nimic, e inutil. Se știe că sînt monofizit. Cu siguranță acum vor începe persecuțiile.

– Chiar îți închipui că împăratul se va interesa de un negustor oarecare ca tine?

– Da. Întotdeauna mi-ai subestimat importanța. Mătasea înseamnă bani, mulți bani pentru cine poate s-o cumpere și s-o vîndă. Plec în Asia cu toată familia mea.

– Și ai să rămîi multă vreme acolo?

– Pînă ce se stabilizează situația. Am stocuri de mătase pentru patru ani.

Teodora cunoștea privirea de bronz a lui Pothos și era convinsă că nu i-ar fi schimbat hotărîrea chiar dacă ar fi murit la picioarele lui.

– Și eu, ce-o să se aleagă de mine?

– Ai să continui să joci comedii. Asta știi să faci cel mai bine. Nu-i nevoie să ai ambiții prea mari. Dă-i înainte și joacă împreună cu bătrînul Ardalion. Personajul ăsta care nu face decît prostii e o idee foarte bună. Și pe urmă, ocupă-te de fiica ta. Un copil are nevoie de mama lui.

Pothos se apropie de ea. O clipă privirea i se îmblînzi.

– Am să mă gîndesc la tine. Îmi vei lipsi.

Îi strecură în palma mică zece galbeni și ieși.

Teodora se așează pe pardoseală, complet năucită. În locul covorului se întindea un mare dreptunghi deschis la culoare. Suporturile de prindere a draperiilor lăsaseră pete negre în jurul ferestrelor și ușilor. Doar icoanele, singurele care rămăseseră, ca și hainele ei de mătase mai aruncau în încăperea goală restul unei izbucniri de culoare. În forum se ridicau strigătele de bucurie ale Albaștrilor și cântările de mulțumire ale creștinilor ortodocși.

Abandonată. Încă o dată era abandonată. Îi era necaz. Viața împărțită cu cineva, chiar în lipsa pasiunii, creează un atașament, o înțelegere secretă. Se obișnuise cu negustorul acela gras. Cu ce ușurință părăsesc bărbații o femeie pe care au iubit-o mai mult sau mai puțin!

Va trebui din nou să-și refacă viața. Dar pe viitor va lua măsuri să nu mai depindă de capriciile bărbaților. Se gândi să se mărite pentru a nu mai avea grija banilor în cazul în care ar fi din nou părăsită. Pînă una alta, acest eveniment o obliga să ia niște hotărîri care aveau să se dovedească poate de bun augur.

– Am să mai cunosc și alte bucurii, își spuse ea ca să se încurajeze.

Înainte de a pleca, îi trimise un surîs de adio lui Iosua care își așteptase vreme îndelungată victoria.

9

Cosimo și Anastasia încă mai dormeau cînd Teodora intră în cameră cu brațele pline de tunici și mantii.

– Ah! Ai apărut, spuse sora cea mare. Viața de curtezană a luat sfîrșit!

– Mă bucur că te-ai întors, interveni Anastasia. Casa e mai veselă cu tine.

— Pothos mi-a lăsat tunicile, mantiile și sandalele. Le puteți îmbrăca dacă veți avea nevoie. Ce idee, să nu închideți obloanele când răsare soarele, spuse ea cufundînd încăperea în întuneric.

— Doamne, fie-ți milă, murmură Cosimo. A rămas la fel de autoritară.

— Vino să îmbruci ceva! strigă mama.

Teodora o găsi în camera comună unde torcea lînă, și se așeză la masă să mănînce pîine și brînză.

— Fata mea, întotdeauna ți-am zis, întoarce-te acasă, lîngă hipodrom. Aici e adevărata ta familie. Și mărită-te cu Uranios. E un băiat cumsecade și ține la tine. Cum divinul Iustin susține facțiunea Albaștrilor, Uranios o să obțină multe recompense în bani grei de aur. Ascultă sfatul mamei tale. Ea știe ce-i nenorocirea. Cînd bietul tău tată a murit și cînd mizeria ne-a bătut la ușă...

— Mamă, cunosc toate astea, o întrerupse Teodora. Trebuie să-mi adun gîndurile, așa că taci puțin.

— Și de cînd, mă rog, te împiedic eu să gîndești?

De indignare, mama rupse firul și bombăni:

— O fiică s-ar cuveni să aibă încredere în mama ei.

Pentru a-și ascunde nemulțumirea, începu să tăifăsuiască despre situația imperiului:

— Mă bucur că Dumnezeu a ales un simplu țăran, care o să-și aducă aminte de copilăria lui și o să înțeleagă mizeria poporului. Cu siguranță, divinul Iustin va ști să-i țină la locul lor pe iluștri și pe bogătași...

Teodora nu mai asculta. Se uita la fetița ei care, în patul bunicii, încă mai dormea. Gurița ei, nasul, ovalul obrazilor îi aminteau de Libanios. Mai ales acea expresie dulce, pe care o cunoștea așa de bine și în care nu vedea decît lipsă de energie și lășitate, o făcu să-și întoarcă privirile.

— Mamă, îți mulțumesc că te ocupi de fiica mea. Știu că sînt o mamă rea, dar nu pot altfel.

Mama schiță un zîmbet ușor de satisfacție.

– Ce ai de gînd să faci acum? o întrebă ea, îmbunată.

– Nu știu încă. Să plec de aici, fără îndoială.

– Unde? Cum?

– Am să mă duc să mă ocup de caii unchiului lui Uranios, în Cappadocia.

Mama răsuci fusul mai energic ca să-și descarce nervii.

– Viața ta e aici. La țară ai să mori de plictiseală.

– Mama! gînguri Eudoxia, trezindu-se și întinzîndu-și mîinile.

Teodora se apropie de ea fără s-o sărute.

– Ai visat frumos în noaptea asta?

– Da. Ai să rămîi acum acasă?

– Încă nu știu. Pe curînd.

Și plecă. Pe drum, zări pe ici, pe colo monofiziții arestați de gărzi și duși la închisoare. Pothos nu se înșelase cînd prevăzuse remanieri brutale în politica religioasă. Cu siguranță, se vor face schimbări în atribuirea funcțiilor și însărcinărilor. Se impunea deci prudență și răbdare.

În zilele care urmară, ea se plimbă prin oraș, se amestecă prin grupurile mici care comentau evenimentele, repetă scenele prietenelor ei, se duse des la băi, evitîndu-le pe cele ale lui Zeuxippe, care-i provocau amintiri urîte.

Totuși, grijile săpau ca niște cîrțițe buna ei dispoziție de față. Cum să-și schimbe viața? Nu se mai punea problema să continue o viață de curtezană asemănătoare celei duse cu Pothos. Își epuizase avantajele și limitele, și se temea de perspectiva de a se închide, ca atîtea alte femei, într-un statut fără ieșire. Și, în ciuda temperamentului ei optimist, avea de luptat împotriva unor valuri de teamă, care se prelungeau din zi în zi.

Într-o dimineață tîrzie, la ora cînd munca se oprește în atelierele de lux din forum și fiecare îmbucă ceva prin taverne, îl întîlni pe Cap-Mare.

– Te căutam, spuse el.

— M-ai găsit, replică Teodora rîzînd. Vrei să împarți cu mine pîinea și brînză?

— Lumea vorbește că recolta de grîu din Egipt e foarte bună și că o să avem ce mânca, la iarnă.

De obicei, pe Teodora o distrau întortocherile conversației cerșetorului, care se învîrtea mult în jurul subiectului despre care voia să vorbească mai înainte de a spune ce avea pe suflet. Dar în acele vremuri nesigure, Teodora își pierduse răbdarea:

— M-ai căutat ca să-mi anunți această veste fericită?

— Nu. Ca să te previn că Hecebolos, un funcționar cu care te vedeai la Pothos, tocmai a fost numit guvernator.

— Cum de-ai aflat?

— L-am înfilnit azi la băi și l-am auzit vorbind cu vecinul lui.

— Și ce mă privește pe mine?

— El a zis: „Am să-i cer Teodorei să vină cu mine“. Atunci am ieșit cît am putut de repede ca să te anunț.

Teodora mușcă energic dintr-un codru de pîine.

— Ești omul cel mai bine informat din capitală! Poliția ar trebui să-ți folosească talentele.

— A mai dat asigurări că nu s-a atins de nici o femeie de cînd te-a înfilnit.

— Nici o femeie! Și tu, Cap-Mare, găsești că e normal?

Cerșetorul clătină trist din cap:

— N-ai întotdeauna ocazia.

Teodora îl sărută cu foc de două ori.

— Îți dau doar un bănuț de aramă, fiindcă nu mai am alții acum. Și mai caută-mă să-mi povestești ce se petrece prin oraș.

— Bizuie-te pe mine, frumoaso.

Concubina oficială a unui guvernator era o situație de invidiat, cu condiția de a obține căsătoria. Hecebolos se interesa de ea de prea multă vreme ca această ambiție să nu pară realizabilă. Și de dorit. Își va asuma atunci partea ei de responsabilități oficiale, va primi oaspeții în trecere prin oraș, va fi frumoasă, elegantă,

chiar temută! Dar, din superstiție, nu voia să vorbească despre acest viitor strălucit, ci să se roage.

Două zile mai târziu, Hecebolos bătu la ușa casei ursului calcinat.

– Salut! rosti el. Mă numesc Hecebolos și sînt guvernator.

Mama își scoase imediat șorțul, șterse cu o cîrpă masa pe care curăța legume, aduse o farfurie cu fructe și-i propuse să ia loc pe unicul scaun din casă. Hecebolos se așează.

– Teodora e acasă?

– A plecat să ia apă de la fîntînă. Se întoarce repede.

Guvernatorul așteptă fără să scoată o vorbă. Mama se așează pe un scăunel și-și reluă treaba, cercetîndu-l cu atenție. Guvernatorul trecuse bine de treizeci de ani, avea o față slabă, colțuroasă, pe care nici un zîmbet n-o înveselea.

– Au apărut desigur schimbări la palat, spuse ea, pentru a înfiripa o conversație și a se informa în același timp. Lumea vorbește că divinul Iustin nu e bine primit de nobili! E lesne de crezut. Sînt așa de înfumurați! Așa era și tatăl micuței, așa de drăguță totuși. Ah! Bine c-ai venit. . .

Teodora, cu un urcior pe umăr, se prefăcu surprinsă:

– Hecebolos! Ai venit s-o distrezi pe mama mea?

– Trebuie să-ți vorbesc.

Teodora nu se arătă deloc grăbită, puse urciorul pe masă, căută trei cupe, turnă puțină apă, mișcă din loc un scăunel ca să se așeze. Hecebolos se uita la ea cu fixitatea unei insecte atrase de lumină. Pe tonul lui obișnuit, direct și fără intonații, anunță:

– Îl cunosc pe împăratul Iustin de cînd comanda corpul de excubitori. Cum sînt ortodox, el m-a numit guvernator în Pentapolul din Africa.

– E așa de departe Africa, se înspăimîntă mama.

– Africa! repetă Teodora, decepționată. E un loc așa de secetos!

Hecebolos își păstră un aer imperturbabil.

– Pentapolul din Africa se mai numește și Cirenaica. E una dintre cele două Libii. Cirene se află în apropierea mării. Doresc să plec împreună cu Teodora.

Hecebolos se întoarce spre tînăra femeie:

– Tu ești tot ce-am întîlnit eu mai uimitor. Vei trăi împreună cu mine într-o casă frumoasă, cu servitori, sclavi, vei avea veșminte luxoase, bijuterii.

– Ai să rămîi acolo multă vreme? se neliniște comedianta.

– Nu. Mă voi întoarce după doi ani sau trei ani la Constantinopol unde voi primi o funcție importantă la palat. Iustin mi-a promis.

– Și cînd pleci?

– Curînd. La începutul noului an.

– Ea trebuie să se mărite mai întîi, interveni mama.

– Ne vom căsători acolo, unde nimeni n-o cunoaște și unde eu voi fi reprezentantul împăratului. Aștept răspunsul tău, rosti el întorcîndu-se spre Teodora.

Se ridică, făcu o plecăciune și ieși.

– Îl prefer pe Uranios, se grăbi să comenteze mama.

Teodora reflectă în tăcere. Fără îndoială, omul era rigid, nu lăsa speranța unui amant tandru și vesel, dar ea rîsese destul și, după ce fusese părăsită de două ori, se dovedi sensibilă la perseverența pretendentului și la viitorul care se deschidea înaintea lui. Permanentă gravitate a guvernatorului îi dezvăluia firea austeră, dar îi conferea o seriozitate, o soliditate care n-o lăsau indiferentă.

A doua zi se duse la Antonina de la care se aștepta să primească sfaturi înțelepte.

– Salut, spuse Antonina. Îl duc pe Photius la biserică să învețe să citească. A împlinit opt ani de acum! Nu mai e un copil. Vino cu mine, vorbim pe drum.

Băiețelul părea fragil în ciuda unei priviri hotărîte și o salută zîmbitor.

Teodora vorbi de Heceboolos și adăugă:

– Ține așa de mult la mine că n-a mai atins o femeie de când mă cunoaște.

– Ești sigură că e normal? întrebă Antonina, cu vocea ei tulburătoare, care contrasta cu ochii vicleni.

– Nu voi fi a lui decît cînd vom ajunge în Cirene. Am devenit neîncercătoare.

Antonina rîse scurt – nu știa să rîdă altfel – înainte de a rezuma situația.

– Ești comediantă și curtezană, și, cum ești ambițioasă, vrei să-ți schimbi poziția în societate. Nu-i treabă ușoară. Am trecut și eu prin asta. Mijlocul cel mai bun este să te măriți. Nu cu un demnitar, fiindcă ne este interzis, ci cu un bărbat care să nu fie ilustru, dar care poate deveni. Dacă Hecebolos este dispus să se căsătorească acolo cu tine, faptul merită osteneala.

Teodora avea încă inima tînără și argumentația rece a Antoninei îi creă o imagine adevărată, dar neplăcută despre ea însăși.

– Încă n-am chef să mă mărit cu el. Îl cunosc prea puțin. E foarte rigid.

– Eu am avut norocul să-l iau de bărbat pe Florentianos, Dumnezeu să-i aibă sufletul în pază, fiindcă era bun și ușor de plămădit ca pîinea caldă. E important un bărbat ușor de plămădit. Vii cu mine la băi?

– Nu. Trebuie să mă întîlnesc cu Narses.

– Pînă la urmă, s-a dovedit a fi o idee bună prietenia cu eunucul ăsta. Nici nu mi-ar fi trecut prin cap.

Pe malurile Rîului Lupului, relativ răcoroase în acea lună caniculară de iulie, Narses se plimba în sus și în jos, fredonînd un cîntec popular. De cum își zări prietena, îi ieși în cale cu privirea strălucind de veselie.

– Trebuie să-ți anunț o veste bună. Eunucii monofiziți au fost revocați, așa că îmi fac intrarea în Marele Palat.

Teodora îl sărută ca să-l felicite.

– Comitele Cheltoiilor Sacre, reluă Narses, care mi-a cerut adesea informații la bibliotecă, m-a propus pentru postul de secretar în serviciul Trezoreriei. Funcția e modestă, dar e legată de administrarea imperiului. Ce imprevizibilă e viața! Un alt împărat ales, și aș fi rămas copist pînă la sfîrșitul zilelor mele.

– Și viața mea urmează să se schimbe. Hecebolos este numit guvernator al Cirenaicei. Mă ia cu el. Și eu mă voi ocupa de imperiu.

Chipul lui Narses se descompuse.

– Nu pleca, nu pleca împreună cu omul ăsta. Nu te iubește. Seamănă cu o pasăre de pradă din Caucaz care-și ridică în înălțimi victima ca s-o devoreze.

Ea își păstră umorul.

– Mi-ar fi plăcut să aibă aripi, ar fi arătat mai suplu.

– Eu nu glumesc.

– Antonina mi-a spus...

– Și Antonina e o pasăre de pradă. Dar ea e mai abilă și mai inteligentă. El are o inimă încremenită care mă face să mă tem pentru tine.

– Preferi să rămîn aici, curtezana unuia, pe urmă curtezana altuia? Acolo se va căsători cu mine.

– Mai sînt și alți bărbați, nu s-a terminat lumea la Hecebolos.

– Nici unul nu va fi pe placul tău. Dacă stau și te ascult, tu ești singura persoană demnă de încrederea mea. Ceilalți au toate defectele. Cu excepția lui Uranios, săracu'! Pune-te puțin în locul meu. Am jucat destulă comedie pînă acum! M-am saturat să fiu o curtezană aruncată ca o frunză de anghinare.

– Cine îți dă asigurarea că nu te va arunca și el ca pe o frunză de anghinare?

Ea îl privi cu o căutătură exasperată și rosti sec:

— Nu plec decît pentru doi sau trei ani. Am să mă întorc. Rămînem prieteni ca mai înainte. Nu face o dramă dintr-o scurtă absență.

Narses se plimba nervos pe malul rîului, care, în timpul verii, ajungea un biet firicel de apă. Și, vorbind ca pentru sine, dar și pentru prietena lui, se explică:

— În ziua în care te-am întîlnit, avusesem un vis. O maimuțică s-a ridicat înaintea mea, și-a făcut semnul Crucii și a devenit tot atît de mare cît Poarta Aurită. De la acea surprinzătoare înălțime, mi-a spus: află să recunoști în ea protecția sfintei Providențe. Isadora Șchioapa mi-a tălmăcit visul. Protejata Providenței era sub semnul maimuței, se numea Teodora și într-o bună zi avea să meargă pe căi acoperite de perle. Am înțeles că nu era vorba de tine, dar tu mă și cuceriseși.

— Despre mine era vorba! Comediantele sînt sub semnul maimuței, iar acum plec cu un guvernator. Cînd ne vom întoarce în capitală vom fi căsătoriți, el va obține o demnitate importantă, vom avea o casă frumoasă, poate un palat și te voi lua ca șambelan.

Și cum eunucul rămînea tăcut, ea adăugă:

— Știu că nu-ți place omul. Dar nici un alt bărbat nu m-a așteptat așa cum a făcut el.

Teodora îi zîmbi copilărește, surîs dulce sub acea privire gravă, ca pentru a-și cere iertare.

— De altfel, ce știi tu despre relațiile dintre femei și bărbați?

— Am aflat și eu cîte ceva. Anticii au scris mult asupra acestui subiect.

— Cărțile nu-s ca viața.

Cînd ea plecă, Narses își spuse că soarta nu i-a fost niciodată pe deplin favorabilă. Acea bucurie, atît de mare, de a intra în Palatul Sacru, se însoțea acum cu o imensă tristețe: plecarea Teodorei. El o văzuse pe tînăra fată cu aspirații neînțelese transformîndu-se într-o femeie hotărîtă și inteligentă. Se temea

ca rigiditatea lui Hecebolos să nu-i provoace reacții nestăpînite și periculoase.

Sărbătorile în cinstea noului an au fost deosebit de somptuoase. Iustin găsisse vistieria umplută de predecesorul lui și dăruî poporului mîncare din belșug și distracții minunate. Uranios cîștigă toate cursele de care și primi mulți galbeni, fiindcă împăratul susținea facțiunea Albaștrilor. El cumpără pe un preț bun în capătul Cornului de Aur, pe lîngă Sfînta Maria din Blacherne, un mic palat ce aparținuse unui demnitar monofizit, care, de la primele persecuții, fugise pe domeniile lui din Asia. În ultima zi a săptămînii festivităților, conducătorul de car dădu aici o mare petrecere.

Teodora descoperi cu sentimente nelămurite fațada de marmură roz, cele două mici frontoane, unul reprezentînd Judecata de Apoi, celălalt Învierea! Ce paradox! Nu depindea decît de ea ca această locuință elegantă să fie și a ei, dar după ce cunoscuse rafinamentele spiritului și inimii, cum să-și lege viața de un conducător de car cumsecade, dar lipsit de cultură și de ambiții? Preocupată de această contradicție, de riscul pe care și-l asuma alegînd un viitor nesigur, ea se îndreptă spre grădină ca să admire peisajul.

Priveliștea era deosebit de frumoasă. Ridicată pe înălțimea celei de a șasea coline, locuința se afla chiar deasupra Cornului de Aur. Și, într-adevăr, de aur era estuarul în acea noapte de septembrie, cînd soarele la apus zugrăvea fluviul și malurile în culorile icoanelor. Cînd Teodora se întoarse în mijlocul invitaților, Uranios dădu fuga spre ea s-o strîngă în brațe.

— Te așteptam pentru ca să înceapă petrecerea.

De îndată, orga facțiunii Albaștrilor, instalată pe o estradă, intonă o arie veselă și servitorii aduseră pe mese oale de lut modelate pentru acea ocazie în formă de cap de cal. Lumea începu să rîdă în hohote de originalitatea vaselor în care se aflau legume, carne de tot felul, pește, mirodenii, brînză, fructe, vin din

toate regiunile imperiului. Când spiritele ajunseră destul de încinse, orga tăcu, și în capul unui cortegiu apărură căpetenia Albaștrilor. În spatele lui, prietenii de pe hipodrom trăgeau și împingeau un căruț pe care odihnea o formă voluminoasă învelită cu un cearșaf. De îndată ce căruțul se opri, Antonina veni mai aproape, aruncă de jur împrejur o privire triumfătoare și declară cu emfază:

– Pentru Uranios, mândria capitalei noastre, din partea preadivinului împărat Iustin.

Și, cu un gest energic, trase cearșaful pentru a descoperi statuia gazdei, cu biciul în mână, bărbia ridicată mândru, picioarele puternice și corpul splendid. Lui Uranios îi dădură lacrimile.

– Era visul meu, visul meu, repeta el.

– În curînd, adăugă Antonina, statuia ta va fi ridicată pe promenada hipodromului, așa cum ți-am promis.

Antonina îl sărută pe incomparabilul conducător de car și se întoarse lîngă Belizarie. Teodora se întreba cine era mai de admirat, conducătorul de car sau intriganta care obținuse statuia și care își odihnea acum capul pe umărul unui tînăr și frumos ofițer. Fiindcă Belizarie devenise, la nouăsprezece ani, un soldat superb, cu portul mîndru și chipul radiind de afecțiune.

– Cum o fi făcînd, la treizeci și patru de ani, să îmbrobodească un tînăr așa de frumos? întrebă cu voce joasă Indaro. Sînt sigură că folosește licori magice.

Și, întorcîndu-se către Teodora, adăugă:

– Întreab-o tu, că doar o cunoști bine.

Poetul Albaștrilor se apropie de conducătorul de car și declamă:

– *O, tu, Uranios, care-ți mîni carul prin arenă / Cum mîna Domnului soarele prin univers / Și precum astrul zilei te rotești...*

Poetul fu întrerupt de gîgîitul unei gîște pe care Vasilios o aducea în brațe.

– E pentru tine, Teodora. Îi e foame! Nu i-am mai dat nimic să mănânce de ieri.

– Pentru mine?

– Da, pentru frumoasa ta pădure. E un prilej de bucurie așa de mare.

Teodora zîmbi.

– Prieteni, nu mai dau nici un spectacol cu gîsca.

Lumea insista:

– Pentru Uranios!

– Pentru noul împărat!

– El chiar va avea nevoie să fie înlocuit de o gîscă, fiindcă nu mai poate să facă mare lucru, declară cu glas tare Indaro, cu un anume succes.

– Prieteni, reluă Teodora, dragii mei prieteni, voi pleca în curînd în Cirenaica, împreună cu guvernatorul Hecebolos. A venit timpul să duc o viață mai liniștită. Călătoria e stabilită peste cîteva zile. Dar mă voi întoarce repede. Împăratul i-a promis lui Hecebolos o funcție importantă la Palat.

Hecebolos se apropie cu un mers țeapăn, îngenunche în fața Teodorei și-i sărută picioarele. Asistența șovăia între haz și respect. Subtila Teodora puse repede capăt situației penibile, declarînd:

– Hecebolos, cumpără gîsca lui Vasilios și s-o mîncăm în noaptea asta.

Ceața abia începuse să se ridice, cînd Teodora veni să-și ia rămas-bun de la Narses în Piața Augusteon, fiindcă el nu voia să asiste la plecare, în zgomot și agitație.

– Să fii cuminte, spuse el, prefăcîndu-se că potrivește voalul peste părul ei.

– Am să încerc.

Se priviră în tăcere, el străduindu-se să zîmbească, ea cu ochii strălucind de speranță.

– Ți-o încredințez pe Eudoxia.

– Mă voi ocupa de ea, îți promit.

Apoi adăugă:

– Noaptea se lasă devreme acolo.

– Am să-ți scriu. Dar mai ales nu mă uita, spuse ea rîzînd.

Tu ești singurul meu prieten.

Îl sărută și plecă să-și întîlnească familia, fără să se mai întoarcă. Văzînd-o cum dispare, Narses se înfioră de frig. Într-o străfulgerare îl revăzu, în Armenia, pe băiețașul care-și striga urlînd părinții, în timp ce negustorii îl împingeau în căruță.

„Omul supraviețuiește multor necazuri“, își spuse el.

Corabia pentru Africa era una dintre ultimele care se aventurau pe mare înaintea primăverii următoare. Pe chei, poetul nu scăpă ocazia să intervină:

*– Tu care pleci pe ale Africii meleaguri, / Precum Cirene
în brațele lui Apollon, / La fel ca nimfa Aticei bătrîne / Să ni
te-ntorci cu un băiat plocon.*

Mama, Anastasia, Eudoxia plîngeau.

– N-am murit, se mira Teodora. Încep o viață demnă.

– Aș fi preferat să te măriți cu Uranios, decît să te duci la barbarii ăia, se plînse mama.

– Barbarii ăia fac parte din imperiul romanilor.

Teodora își sărută mama, fiica, sora, prietenele și pe toți cei de pe hipodrom care se aflau aolo. Hecebolos își pierdu răbdarea.

– Corabia e gata de plecare, Teodora, grăbește-te!

Ea continua să facă gesturi largi de adio urcînd pe punte, sub privirea fixă a guvernatorului. Marinarii ridicară pînzele și corabia părăsi portul.

Capitala imperiului civilizat se topi în curînd pe linia întunecată a orizontului, dar Teodora o ducea cu ea. Nu avea să uite nimic, nici porticurile, nici piețele, nici casele, nici locuitorii. Nu-și va uita nici bucuriile și durerile. Nu pleca să uite, ci pentru a se

întoarce, căsătorită, respectată, ca totul să-i fie oferit în același timp, orașul și considerația.

O lună mai târziu, fiindcă vîntul fusese prielnic, zări coasta libiană. Era netedă, dezolant de netedă, de un galben-pai, uniform.

– Peste tot e așa ca aici? voi să afle Teodora.

– Cu siguranță, răspunse Hecebolos. În spate se întinde pustiul.

Prin inima Teodorei se strecură, ca o bătaie de aripi, regretul că plecase și nostalgia colinelor înverzite. Dar sosirea în portul Apollonia îi readuse bună dispoziție. Oameni cu pielea cafeniu-aurie cîntau în onoarea călătorilor din flaute și băteau în tobe. Un funcționar făcu o plecăciune și ținu un discurs lung și măgulitor. În palmieri, se cățăară o maimuță și se așeză plină de importanță ca să-și scarpine pulpele. Teodora nu văzuse niciodată o maimuță.

Cei doi fură conduși la un car ce-i purtă pînă la Cirene, la zece mile în interiorul uscatului. Casa era aerisită și veselă. Un șir de curți, unele acoperite, altele înconjurate de porticuri, precedau o grădină vastă. Fîntîni, tamarini, flori, înveseleau locul. Zidurile, pardoselile, tavanele erau decorate cu mozaicuri sau pictate în culori vii. Camerele înguste dădeau spre curți, în timp ce sala mare de mese, cu pereți în ocră și roșu, se deschidea spre exterior pe toată lungimea. Teodora își spuse că locuința promitea veselie și fericire, cu atît mai mult cu cît guvernatorul avea să stea adesea în birourile oficiale care se aflau la cinci sute de pași mai departe.

Chiar de a doua zi, cu autoritatea celei care avea să devină stăpîna acelor locuri, Teodora hotărî mobilarea încăperilor, decorate, într-adevăr, dar goale. Însoțită de două servitoare, cumpără mătăsuri și covoare. Cirene se dovedi un oraș spălăcit, trist, care o decepționează. Desigur, locuințe frumoase, mai mult sau mai puțin întreținute, mărgineau străzile, se ridicau statui prin forumuri, dar fastul vremurilor trecute dispăruse. Prăvăliile erau rare, prost

aprovizionate, iar populația foarte liniștită. La marginea orașului, se ridicau case din chirpici, înconjurate de o vegetație săracă, câteva capre pășteau o iarbă rară, iar mai departe se întindea cât vedeai cu ochii pustiul, copleșitor, monoton. Teodora se gândi la Hristos care, în locuri asemănătoare, îl întâlnise pe diavol. Superstițioasă cum era, se cutremură la acel gând. Îi ordonă imediat vizitiului să se întoarcă acasă.

– N-am găsit țesăturile de care am nevoie, îi explică lui Hecebolos în timpul prînzului. Am să mă duc la Apollonia. Prin porturi se găsesc întotdeauna lucrurile pe care le cauți.

– Nu coborî să te amesteci cu poporul prin dughene. Rămîi în car și trimite-i pe servitori. Vreau să am ca soție o femeie respectată.

Minunatul cuvînt, „soție“, spulberă asprimea ordinului și, în ziua următoare, Teodora plecă în port. Tocmai ancorase ultima corabie înainte de sosirea iernii. Pe cheiuri, tarabe improvizate ofereau vase, țesături africane, egiptene, persane, unele vîndute contra plății taxelor, altele expediate cu caravanele. Carul Teodorei opri în fața unei tarabe ceva mai bine aprovizionate decît celelalte, și ea îi ceru servitoarei să coboare ca să-i aducă diferite stofe. Servitoarea, o negresă care nu prea înțelegea greaca, se dovedi înceată și nepricepută. Pierzîndu-și răbdarea, Teodora coborî, desfășură ea însăși stofele, alese trei dintre ele și se pregătea să urce în car, cînd zări un servitor al lui Hecebolos, oprit la cîțiva pași mai departe, călare pe un măgar.

– Ce faci tu aici? îl întrebă ea.

– Stăpînul mi-a zis să te urmez ca să te apăr în caz de nevoie.

– Nu se poate întîmpla nimic într-un loc lipsit de viață ca ăsta. Pleacă de aici! N-am nevoie de tine!

Pe drumul de întoarcere, Teodora se simți indignată de impertinența guvernatorului care o pusese sub observație ca pe o criminală. Se opri la palatul oficial pe care-l străbătu cu pași

mari, dădu buzna în biroul lui Hecebolos, fără să țină seamă de funcționarul care se găsea acolo.

– Mă ții sub supraveghere! Te previn că n-am de gând să mai suport așa ceva! Dacă continui, am să ordon ca sclavul tău să fie luat pe sus și aruncat în mare.

Fără s-o ia în seamă pe concubina lui, Hecebolos continuă să se adreseze funcționarului:

– Îți spuneam că în ceea ce privește adulterul, vom pune să fie biciuită...

– E nevoie să te biciuiesc și eu ca să-mi observi prezența? El își înălță capul spre femeia furioasă:

– Am înțeles. Să nu mai vorbim de asta! Să nu mai vorbim! Și încep să-i dicteze în latină subordonatului.

Teodora ieși trântind ușa. Omul ăsta, la fel de impasibil ca o statuie, o descumpănea. Cum să știe ce voia, ce gîndea? De ce insistase s-o ia cu el? Ce aștepta de la ea? Pînă atunci, bărbații pe care-i întâlneau sau iubise manifestau dorințe clare și se purtau în așa fel încît se făceau înțeleși, deși uneori erau greu de suportat. Dar acesta rămînea o enigmă, sporind, pe încetul, pericolul legat de necunoscut. Astfel că se simți ușurată cînd îl văzu, pentru prima dată, intrînd în dormitorul ei la miezul nopții. În acest domeniu, știa că va fi victorioasă. El își făcu apariția, cu cîte o lampă în fiecare mînă pentru a lumina încăperea. Teodora se ridică, goală, ca să-l întâmpine. Fără să clintească, o cercetă din cap pînă-n picioare.

– Te uîți la mine ca la un animal ciudat, spuse ea.

– N-am mai văzut așa ceva niciodată.

– Sînt o femeie ca toate femeile, cu păr, gură, sîni și fese.

– Nu te folosești de ele ca toată lumea.

O aruncă pe pat, o penetra frenetic, în tăcere, apoi se retrase. În toate nopțile care urmară el reveni, și Teodora ajunsese să considere o corvoadă neplăcută atingerea acelui trup grăbit, violent și mut.

Timp de aproape un an, Narses nu mai auzi pomenindu-se de Teodora. Fidel promisiunii date, se ducea în fiecare săptămână s-o vadă pe Eudoxia, mereu fericită să i se arunce în brațe. O ducea pe promenada hipodromului, unde, tot văzîndu-i trecînd de mîină, rîzînd și drăgălîndu-se, haimanalele o botezaseră pe Eudoxia „fiica eunucului“, ceea ce stîrnea hazul tuturor. Narses nu putea să conceapă că o nenorocire ca a lui poate provoca atîta ilaritate. La fel de distractivi li se păreau oare orbii, surzii și muții? Uneori, iritarea lui era așa de mare, încît îi înțelegea pe puținii dintre ai lor care, ajunși în posturi sus-puse, manifestau atîta aroganță și dispreț. Căci, fiind mereu tratați ca niște ființe ciudate, nu mai resimțeau nici o compasiune față de cei care-i respinseseră.

Poșta, privilegiu imperial, nu permitea cetățenilor de rînd să comunice ușor și puține vești soseau din Cirenaica, regiune liniștită și săracă față de bogatul și turbulentul Egipt. În cele din urmă, o corabie venită din Libia aduse mai multe foi de pergament legate pe o latură unele de altele. Mesajele de dragoste ca și secretele de stat se citeau într-un loc retras și Narses așteptă nerăbdător să rămînă singur.

De la Teodora către Narses. Cirene.

Narses, bunul meu prieten, viața nu-i așa de plăcută precum sperasem. Mai întîi, țara aceasta e foarte plictisitoare, friguroasă în luna ianuarie în care ne aflăm și s-ar părea foarte călduroasă vara. E imposibil să te plimbi în afara orașului, fiindcă de jur împrejur se întinde pustiul. Hecebolos e neînduplecat în ceea ce-mi permite și în ceea ce-mi interzice, fiindcă soția unui guvernator trebuie să fie ireproșabilă. Așa cum îți spuseseam, nutrisem nădejdea să împart cu el grijile și responsabilitățile provinciei. Dar el mi-a respins propunerea spunîndu-mi: „Tot ce este în afară a fost încredințat de Dumnezeu bărbatului; tot ce este în casă, femeii“.

Nu știu dacă am să mă mărit cu el în primăvară. S-ar putea să plec când se va relua navigația. Mă întreb de ce nu izbutesc să trăiesc așa cum îmi doresc. Să fie asta voia Domnului? Să am, oare, ambiții vrednice de dojană? Sînt eu răspunzătoare de dezamăgirile pe care le îndur? Își duc dorul. Nu-i nimeni aici cu care să vorbesc sincer, fiindcă toată lumea se teme de guvernator, care-i foarte autoritar.

Singura tovărășie plăcută e cea a servitoarelor mele, trei africane, negrese, una din neamul goților și o italică. Toate vorbesc grecește cu un accent caraghios. Jucăm împreună comedii ale lui Aristofan, pregătim decoruri și coasem costume. Am prezentat Adunarea femeilor lui Hecebolos și adjuncților săi. Când am salutat la sfîrșit, el a repetat fraza lui preferată: „Dumnezeu nu va putea suporta multă vreme acest spectacol“.

Am cumpărat o maimuțică, și vietatea nu mă mai părăsește. Aș vrea să fiu la fel de liberă ca ea.

Abia aștept să sosească primăvara și soarele să-mi încălzească inima.

Nădăjduiesc că totul merge bine pentru tine în Palatul Sacru. Rămîi sănătos.

Teodora

Iarna se apropia de sfîrșit. Teodora nu se mai gîndea la căsătorie. În pofida eforturilor depuse să suporte grosolănia și mai ales îngustimea minții guvernatorului, surpriza ei se transformase în indignare și indignarea în repulsie. Îl detesta pe Hecebolos. Totuși, ca să evite orice suspiciuni, își ascundea ura cît putea mai bine pentru a-și realiza planul: să fugă. Îndată după reluarea navigației, ar fi plecat la Antiohia, în țara de unde era originară familia ei, Siria. Acolo, și-ar făuri o nouă existență demnă și bogată mai înainte de a se întoarce în Constantinopol.

De pe la sfîrșitul lunii februarie, ea obișnuia să meargă în portul Apollonia ca să se informeze în legătură cu reluarea

navigației. La începutul lui martie, află că prima corabie spre orient va părăsi portul peste trei zile. Vărsă lacrimi de bucurie. Să plece! Să părăsească țara asta, pe omul ăsta, să deschidă cartea viitorului, să frunzărească plăcerile și surprizele, să pună la cale din nou o viață conformă dorințelor ei.

La întoarcerea la Cirene, carul ei fu blocat în mijlocul străzii principale de o ceată zgomotoasă. Mulțimea, repede respinsă de gărzi, lăsa să treacă un bărbat și o femeie, fiecare călare pe un măgar. Doi sclavi le biciuiau spatele și ceafa, brăzdându-le cu dîre roșii. Nenorociții înaintau pe lîngă car urmați de cetățenii înfierbîntați.

– Ce-au făcut? se interesă o servitoare.

– Femeia e măritată și a păcătuit cu omul ăsta. Guvernatorul i-a condamnat la moarte pentru adulter.

Toată furia pe care Teodora și-o înăbușea de luni de zile erupse dintr-o dată ca un vulcan. Crezîndu-se de pe acum plecată, dădu uitării orice prudență și izbucni seara în timpul cinei:

– De ce ai condamnat femeia la moarte? Nu se obișnuiește așa ceva la Constantinopol. Trebuia să-l lași pe soț să hotărască soarta nevestei lui. Dar tu urăști femeile, vrei să le calci în picioare, să le smulgi gustul de a trăi...

Hecebolos se ridică, stacojiu de furie.

– Nenorocita îi apără pe păcătoși. Îți place păcatul. Îți place să fii scormonită peste tot. Fie că-s bărbați sau animale, tu te oferi cu plăcere, acea plăcere rușinoasă condamnată de Evanghelie. Sînt ani de zile de cînd îți supraveghez impudoria, de cînd urmăresc demonul ce ești. Îmi spuneam: într-o zi am să pun stăpînire pe monstrul ăsta și-l voi pedepsi așa cum merită. Recunosc că m-am lăsat sedus de dulceața pîntecelui tău, care a devenit un lițoliu pentru sufletul meu. Dar m-am rugat, și Dumnezeu, în prea marea milă a sa, a știut să transforme plăcerea în dezgust. Acum ai să ispășești pentru toate păcatele.

Teodora simți că i se prăbușește acoperișul deasupra capului, conștientă de totala ei neputință de a îndepărta catastrofa. Hecebolos o închise într-o cameră rece și goală, îi goni servitoarele și le înlocui cu o sclavă bătrână venită din Germania, care nu știa nici un cuvânt grecesc, dar vorbea latina fiindcă servise ani îndelungați într-o familie romană. După zile cumplite de descurajare, grație acelei vitalități optimiste care dănuia chiar și în cele mai grele încercări, Teodora începu să-și pregătească viitorul. Mai întâi, ca să-și învingă plictiseala, se hotărî să învețe latina, limba oficială a imperiului. Apoi, și mai ales, își făcu o aliată din bătrîna sclavă care obținu de la un secretar al palatului oficial papirusurile și pergamentele devenite nefolositoare. Astfel, Teodora făcu rost de texte pentru citit și se ținu la curent cu tot ce se petrecea în jurul ei. Descoperi în studiul latinei momente de fericire.

Răul începea seara cînd Hecebolos îi făcea o vizită. Cu privirea exaltată, cu glasul dușmănos, îi spunea:

– Asta îți lipsește, un bărbat. Îmi vrei bărbăția, mizerabilo, dar n-ai să o capeți. De ce s-ar osteni să-ți facă plăcere, de ce s-ar cufunda într-un asemenea loc!

În același timp, dorința lui creștea, se umfla, și atunci se arunca peste tînără cu ochii ieșiți din orbite. Ea se zbătea, îl zgîria, îl mușca, pînă ce era învinsă. La plecare, el îi spunea dezgustat:

– Dumnezeu nu va putea suporta multă vreme spectacolul ăsta.

Într-o seară, îl mușcă atît de violent de ureche încît guvernatorul sîngeră abundant.

– Ești posedată de diavol, încheie el. Dacă nu te schimbi în bine, te dau pe mîna vrăjitorului.

Era îngrozită, fiindcă față de puterea vrăjitorilor nici o voință omenească, nici o inteligență nu putea lupta. La gîndul de a fi aruncată în ghearele diavolului și de a îndura caznele veșnice, ea avea coșmaruri în care demonii o torturau, rănind-o sau provocîndu-i plăceri.

Ieșindu-și din minți, căzu grav bolnavă și ceru să i se aducă un preot pentru a se mărturisi.

– Dacă constată că ești vîndută diavolului, am să te supun exorcizării.

Preotul era un om bun. Teodora îi povesti tot ce îndura, fără să-i ascundă nimic și-l rugă s-o ajute să scape. El consideră cererea ei legitimă și-i declară abil guvernatorului:

– E nebună și aduce păcatul cu ea. Alung-o de aici.

Ceea ce trebuia să fie o pedeapsă se dovedi o eliberare. Teodora fugi îmbrăcată doar într-o tunică și sandale, alergînd pe jos pînă la Apollonia, unde găsi cu greu un mijloc de a părăsi Libia.

De la Teodora lui Narses. Apollonia.

Dragul meu Narses, dictez această scrisoare unui scrib mai înainte de a fugi din Cirenaica. Viața aici a fost înspăimîntătoare. Cum marea e dezlănțuită, nici o corabie nu iese în larg. Mi-e așa de frică să nu mă caute guvernatorul, încît plec chiar acum cu o caravană ce se îndreaptă spre Alexandria. Roagă-te pentru mine.

Teodora

10

Conducătorul caravanei, un negru înalt, venit din sud, o urcă pe un măgar.

– Ai grijă să nu cumva să adormi. Măgarul ar lua-o razna și s-ar pierde în pustiu.

De altfel, convoiul era destul de mic: trei cămile, una pentru căpetenie, celelalte pentru provizii și mărfuri, vreo cincisprezece

sclavi care mergeau în picioarele goale, încadrați de trei supraveghetori, pe măgari de prăsilă. Teodora nu risca nicidecum să ațipească, în asemenea măsură frica îi frământa inima și o făcea să privească mereu în spate pentru a se asigura că nu este urmărită. Perspectiva de a fi adusă înapoi în Cirene o umplea de spaimă. Din toate ofensele suferite în viața ei, cele impuse prin violență erau cele mai rele. A fost în stare să treacă peste durere, peste decepții, peste umilințe, dar în fața privării de libertate și a brutalității se vedea lipsită de apărare. Niciodată, niciodată, nu va uita că se înclinase în fața forței.

Frigul cade repede în deșert; atunci trandafiriul-violet al crepusculului este aidoma nuanțelor delicate ale celor mai fine mătăsuri. Teodora dîrdîia în singura ei tunică și aștepta cu nerăbdare momentul în care va putea să se culce, acoperită de nisip. În sfîrșit, cînd luna argintă imensa întindere albă, conducătorul caravanei ordonă oprirea pentru noapte și puse să i se ridice cortul.

— Vino să dormi cu mine, ca să plătești pentru măgar, îi spuse el.

Nu avea puterea să refuze. De altfel, va fi mai cald la adăpost, alături de un om. Din fericire, negrul nu era pervers, deși lipsit de delicatețe.

În zilele următoare, nu se gîndi decît să se țină bine în șa, în ciuda durerii de șale și de spate, în ciuda somnului care-i începea mintea și-i făcea pleoapele de plumb. Mai ales să nu adoarmă, să nu se piardă de caravană!

Într-o seară, zări un foc care ardea în depărtare. Era farul. Era Alexandria. Era libertatea.

A doua zi, cînd caravana trecu de meterezele albe ale orașului și pătrunse într-un port imens, Teodora simți că se întoarce la viață. În sfîrșit, mulțime, zgomot, veselie și tot soiul de oameni: negri scunzi și îndesați, egipteni cu pielea brună, greci, arabi, evrei, italici. Cei mai mulți vorbeau grecește, negrii, cu un accent care

se rostogolea ca un tunet mic, italicii, cîntat. Deși se simțea foarte obosită, inima îi rîdea la vederea belșugului propriu capitalelor. Pe cheiuri erau îngrămădite cristaluri, porțelanuri, pietre prețioase, mătăsuri, fildeș, sticlărie multicoloră, vase de lut, pînzeturi, aur, mirodenii, aromate, sare, oțet, vin, miere, curmale, bere, fructe, legume, pește, măgari, oi, sclavi, covoare de Memfis și chiar natron* pentru îmbălsămarea trupurilor. Conducătorul caravanei se opri lîngă un antrepozit, făcu semn spre doi oameni să vină să ia sclavii și-o înșfăcă zdravăn pe Teodora de braț.

– Să mergem la casa de colo, înconjurată de palmieri.

Îi aruncă o ochiadă complice:

– Ești frumoasă și tînără, faci multe parale.

La auzul vorbelor lui, Teodora încremeni.

– Hai, mișcă, se răsti bărbatul.

Asprimea tonului o aduse cu picioarele pe pămînt și judecata rece cîștigă teren: să strige era inutil, fiindcă omul avea cu siguranță complici și, în furnicarul din port, recrutarea femeilor trebuia să fie ceva obișnuit. Ținută mereu zdravăn de braț, ea se lăsa tîrîtă pe cît îi era cu putință, la pîndă să prindă prima ocazie pentru a scăpa. Aceasta se ivi sub forma unei tarabe cu tot felul de mirodenii. De cum trecură prin dreptul tejghelei, Teodora apucă un coș plin cu piper și-l turnă în capul temnicerului ei. Cît îi trebui acestuia să scape de coș, să tușească, să scuipe, să se frece la ochi, captiva se și topi în mulțime.

În spatele portului ea șovăi: la dreapta se întindea orașul, la stînga șoseaua lungă, pustie. O luă într-acolo, căci trebuia să se ascundă cît mai repede, să ocolească oamenii și în special bărbații, să-și regăsească liniștea, fiindcă tot mai tremura de spaimă. Bordelul! Conducătorul caravanei voia s-o vîndă unui bordel, ca pe acele nefericite din cartierul hipodromului! Scăpase ea de îndîrjirea bătrînei codoașe ca să ajungă prostituată în Alexandria? Cerul alesese ca destinul ei să se împlinească în acest loc

* Carbonat hidratat natural de sodiu (n.tr.).

mizerabil? Ce nenorocire, ce ironie această călătorie către o căsătorie onorabilă pentru a sfîrși într-o casă de toleranță! Ce departe erau drumurile acoperite de perle, prezise de Isadora Șchioapa!

Cum nu văzu pe nimeni împrejur, se așeză jos să cerceteze locurile. De o parte și de alta a șoselei se întindeau două mari porturi: unul la vest, unde se oprise caravana, altul la est, avînd forma cleștilor unui crab. La capătul drumului, ea zări o insulă și în portul de la răsărit, farul, vestitul far din Alexandria, pomenit mereu de marinari și călători. Nu și-l imaginase așa de înalt, nici așa de voluminos. Era alb, ca pietrele din țara aceea, și se ridica pe trei etaje legate între ele de o rampă largă. Focul ardea sub o cupolă deasupra căreia se ridica o statuie pe care n-o deslușea bine. În jurul farului se înălțau alte statui și coloane, dintre care unele semănau cu obeliscul de pe hipodrom. Hotărî să se refugieze pe insulă.

Insula Pharos era părăsită. Numai cîțiva pescari locuiau acolo, în maghernițe de lemn. Primei femei întîlnite, Teodora îi spuse:

– Vin de departe și sînt frîntă de oboseală. Găzduiește-mă cîteva zile și te voi ajuta cît îmi va sta în putință.

– Fii bine venită printre noi.

Familia se compunea din bunic, tată, cinci copii mici, fratele tatălui și nevasta lui. Toți se hrăniră la cină cu o fiertură de grîu și fiecare se culcă pe o rogojină în singura încăpere a casei. Întinsă alături de cumnată, Teodora vărsă lacrimi de bucurie că regăsisse vorbăria femeilor, dispoziția schimbătoare a copiilor, țișetele pruncilor, certurile inofensive. După săptămîni întregi de teroare, ea sorbea căldura familiei ca pe o băutură salvatoare, și își regăsi somnul liniștit alături de pescarii adormiți.

Totuși nu se simțea destul de puternică să înfrunte orașul. Viața dusă cu Hecebolos săpase în ea o neîncredere și o

vulnerabilitate din care își revenea cu greu. Astfel încît rămase mai multe săptămîni cu locuitorii insulei, ajutîndu-i cum putea mai bine. Învăță să repare plasele, să pregătească pămîntul pentru a primi, primăvara, semințele, îi învăță pe copii pantomima, alfabetul și primele cuvinte utile. Era o viață de lipsuri, dar afectuoasă și cucernică – acei oameni cumsecade îi încredințaseră lui Dumnezeu grija sufletului lor –, iar Teodorei i se părea că este o altă persoană, departe de hotărîrea de a-și pune la cale viitorul.

O dată cu sosirea primăverii, i se trezi dorința să-și reia cursul sinuos al destinului, le mulțumi pescarilor și plecă în Alexandria.

Alexandria. De la Teodora către Narses.

Neprețuitul meu prieten, îți scriu din Taverna Macedoniei, unde locuiesc într-o cămăruță. Voi da această scrisoare unui negustor care pleacă mîine spre Constantinopol. Mi-am petrecut iarna la niște pescari de pe insula Pharos și am venit în oraș cu speranța de a găsi prieteni și a cîștiga ceva bani. Dar din motive de neînțeles, mi-a pierit curajul și mă simt tot timpul obosită. Totuși, orașul e frumos, și ți-ar plăcea și ție cu siguranță. Străzile sînt cu mult mai largi decît în Constantinopol și se întretaie în unghi drept. Există un teatru, un hipodrom, dar eu n-am chef de nimic, nici să mănînc, nici să mă îmbrac, nici să rîd. Uneori, ca să-mi plătesc camera, mă culc cu cîte un bărbat, fără plăcere. Îmi petrec zilele rătăcind prin grădini frumoase și mă simt slăbită, tristă și urîță, cu tenul ăsta păcătos pe care-l capăt cînd o duc rău. Nu mă mai recunosc, nu mai sînt cum eram la Constantinopol. Aș vrea să iau hotărîri, să seduc, să mă distrez ca altădată. Am idei, dar îmi lipsește forța, parcă o greutate mă ține într-o stare de epuizare. Îți amintești, Narses, cît de veselă eram? Casa mea e în apropierea ruinelor palatului Cleopatrei. Cînd mă gîndesc că acea femeie a avut atîta

putere de seducție, viața mea mi se pare și mai mizerabilă. Ajută-mă să mă întorc, te implor. Și mai ales, roagă-te Sfintei Fecioare pentru mine, fiindcă mă tem să nu ajung în puterea diavolului care să mă ducă spre moarte.

Teodora

După Rusalii, avu loc sărbătoarea întoarcerii demnitarilor plecați la vânătoare de elefanți, în sud. Împinsă de curiozitatea și agitația generală, Teodora se îmbulzi sub porticuri laolaltă cu toți gură-cască. Lîngă ea, sprijinit de zid, indiferent la fierberea care-l înconjură, un bărbat slab, purtînd un șorț egiptean foarte uzat, împletea un paner din frunze de palmier. În ciuda veșmintelor lui mizere, ea recunoscuse, după grația mișcărilor, după eleganța ținutei și strălucirea ochilor, că era o făptură civilizată. Ba mai mult. Emană o forță și un calm atît de surprinzătoare, încît, mișcată în acea parte a sufletului care-i mai rămăsese vie, Teodora dori să-l cunoască. Îl măsură pe necunoscut cu insistență fără ca el să-și ridice privirea spre ea. Bărbatul, încercînd strîngaci să descurce un nod de frunze de palmier, murmură în siriacă: „Fecioară, vino în ajutorul meu“.

– Ești sirian? se grăbi să-l întrebe Teodora.

– Vin din Antiohia.

Își reluă munca în tăcere. O hoardă de tineri, vorbind în gura mare, cu gesturi largi, trecu printre ei. De cum rămaseră din nou numai ei doi, Teodora insistă:

– Te întorci curînd în Antiohia?

– Nu. Persecuțiile împotriva monofiziților sînt prea violente acolo.

Și brusc, însuflețit de o flacără interioară, rosti cu un glas exaltat și grav:

– La ordinul împăratului Iustin, soldații au forțat porțile mănăstirilor, i-au exilat, i-au internat și i-au masacrat pe călugări. Eu am fugit în Egipt ca să trăiesc în pustiu.

Din nou un grup o îmbrînci pe Teodora pînă în stradă. Ea se întoarse lîngă sirian.

– Și ce-ai să faci acolo?

Cum el nu răspunse, ea repetă:

– De ce te duci în pustiu?

– Ca să mă rog lui Dumnezeu și să-mi ispășesc păcatele.

În fața celui bărbat care-i plăcea, ea își regăsi pentru o clipă umorul și înclinația de a-i stîmni pe oameni.

– Vrei, ca în deșertul Siriei, să te urci pe o coloană, să-ți instalezi acolo o mică platformă cu un paner și o funie lungă pentru ca lumea să-ți aducă apă și pîine?

El îi răspunse tot fără să se uite la ea:

– Nu, stîlpnicii* o fac în mod ostentativ, iar eu nu sînt de acord. Aleargă după o glorie care mie mi se pare deșartă. Am împletit coșurile astea ca să pot trăi în așteptarea binecuvîntării patriarhului Timotei. Era suferind în ultimul timp. Pe urmă am să plec în pustiu al sfinților!

– Nu cunosc pustiuul acesta.

– Și totuși multă lume se duce într-acolo. Eu vreau doar să mă rog și să postesc pentru a-mi supune trupul și a-mi elibera sufletul.

– Cum te numești?

– Toma!

– Pe mine mă cheamă Teodora.

Terminîndu-și coșul, anahoretul se ridică și spuse:

– Dumnezeu să te aibă în paza lui.

– Încotro ai pornit?

– Să-l văd pe patriarh. Mă așteaptă.

– Pot să vin cu tine?

– Scutește-mă de chinul ăsta.

În acea clipă își făcură apariția elefanții, și îmbrînceala era pe punctul de a se transforma în răzmeriță. Împinsă de mulțime,

* Pustnici creștini orientali (n.tr.).

Teodora se trezi îngrămadită într-o statuie a împăratului dintre multele care împodobeau Calea Canope. Privea cu un aer absent elefanții, animale mult mai voluminoase decât taurul de bronz care răsună în fiecare an în apropierea hipodromului, afît de rău o răniseră cuvintele lui Toma: „Scutește-mă de chinul ăsta!“ Prin urmare, devenise un chin pentru un bărbat! Chiar așa de mult să se fi schimbat? Se văzu rătăcitoare, inutilă, neglijată, tristă, plictisitoare și se sperie. Se sperie de ea însăși. Rușine și spaimă, ca o palmă primită pe suflet. Dar cum să scape de viața asta demnă de plîns? Către cine să se îndrepte în cumplita ei singurătate? Avea nevoie de ajutor și Toma o respinsese. Atunci se gîndi la Timotei, patriarhul pe care anahoretul dorea să-l întîlnească. Cu siguranță, acel om sfînt va veni în sprijinul oii rătăcite.

După evanghelizarea Egiptului de către Sfîntul Marcu și după martiriul lui în această țară păgînă, în Alexandria se ridicase o biserică episcopală. Teodora se duse acolo a doua zi de dimineață și îngenunche dinaintea patriarhului care o binecuvîntă și-i spuse:

– Ridică-te, fiica mea, și stai jos.

Încăperea în care se afla Timotei, vădind un bizar amestec de austeritate și de belșug religios, era sufocată de icoane, de statui ale sfinților și mobilată doar cu cîteva scaune dintr-un lemn prost. Timotei avea cam patruzeci de ani, purta o tunică simplă, sobră, și întreaga voioșie a persoanei lui se concentra în ochi și gură, care părea să aștepte ocazia pentru a zîmbi. Sosirea noii penitente se dovedi a fi prilejul așteptat.

– Iată-te, Teodora! rosti el cu o certitudine absolută.

– Cum de știi cine sînt?

– Ieri, Toma din Antiohia mi-a vorbit de tine.

– Nici măcar nu s-a uitat la mine și n-ar fi știut să mă descrie.

– Cum de nu, cum de nu, spuse Timotei rîzînd. O singură privire e de ajuns pentru un suflet încercat în lupta împotriva lui

Satan. A înțeles pe dată că tu cauți să-i trezești în inimă poftele, gustul voluptății și sclavia plăcerii.

Teodora păli.

– Așa a vorbit el de mine?

– Da, răspunse Timotei zîbind mereu. Și-a dorit să aibă tot atîta zel pentru a-i servi Domnului, cît ai tu pentru a-i seduce pe bărbați. Cu siguranță, cunoaște bine femeile. Familia lui din Antiohia este foarte bogată, iar el ducea o viață lipsită de griji și îmbelșugată. A renunțat la toate aceste satisfacții ca să se consacre Domnului.

Apoi, văzînd expresia consternată a interlocutoarei lui, izbucni în rîs:

– Copila mea, nu te alarma de aceste cuvinte. Tu habar n-ai în ce măsură femeia este o teroare pentru cei care aleg viața îngerilor și se roagă pentru noi lui Dumnezeu. Totuși noi, ceilalți, bieți păcătoși, avem nevoie de rugile acestor sfinți care încearcă să-și elibereze corpul de foame, de sete, de plăceri și chiar de sănătate pentru ca sufletul să le fie salvat.

Pe urmă, atent și binevoitor, adăugă:

– Vorbește-mi despre tine, fiica mea. De unde vii? Ce faci la Alexandria? Ce cauți? Cine a provocat această durere surdă pe care o ghicesc în tine?

Fie din nevoia de a se simți acceptată, fie din îndemnul de a se adresa unei ființe umane mult superioare, din necesitatea de a strînge prima mîină întinsă, sau din simpla dorință de descătușare, Teodora își povesti viața fără nici o reținere. Cînd termină, Timotei clătină din cap gînditor.

– Ai multe calități, fiica mea, dar te cunoști prea puțin. Ai ceva mai mult de făcut decît să te distrugi cu înverșunare. Știi oare că excesele sînt condamnate de filozofi și nu-și găsesc sensul decît în dragostea față de Dumnezeu?

– Ce trebuie să fac?

– Domnul te va ajuta cînd va socoti că-i necesar. Dar tu trebuie să te pregătești pentru ceea ce El așteaptă de la tine. Ești inteligentă, de o inteligență aproape ca a unui bărbat, și trebuie să ți-o dezvolți. Amintește-ți de parabola talentelor. Hristos vrea ca noi să ne folosim darurile primite, altminteri vom fi aruncați în tenebre, acolo unde e numai plîns și scrișnet de dinți.

Episcopul umplu două cupe cu apă, îi întinse una Teodorei și preciză:

– Vei părăsi taverna în care stai și te vei duce la o patriciană, foarte evlavioasă, pe nume Clara. Ea și-a folosit averea pentru a întemeia o mănăstire pe care o întreține.

Timotei scrise de îndată cîteva rînduri pe un pergament, îl îndoi și i-l întinse cu cuvintele:

– Înmînează-i această scrisoare și mai treci pe la mine peste două zile.

Teodora se ridică și rămase în picioare, șovăitoare, fără să-și ia rămas-bun. Patriarhul se miră:

– Vrei să-mi ceri ceva?

– Da. Mi-ai spus că mă cunosc prea puțin. De ce?

Venerabilul preot clătină din cap cu regret.

– E cam prea devreme să te lămuresc, dar fiindcă mă întrebi, am să-ți spun ce simt astăzi. Ești o ființă însetată, cum spune Domnul, și încerci să-ți potolești această sete stăpînind lucruri și oameni. E o ambiție imposibilă. Lucrurile și ființele nu aparțin decît lui Dumnezeu. Că ești o femeie pasională, nu-i de condamnat în sine, cu condiția ca acest tumult să fie pus în slujba tatălui Atotputernic. Du-te, fiica mea, și Domnul să te aibă în paza sa.

Teodora ieși ușoară, plină de bunăvoința lui Timotei și de buna dispoziție cu care o acceptase așa cum era. Se și gîndea la viitoarea întîlnire, la ceea ce-i va spune, fiindcă de multă vreme – de fapt, de cînd se despărțise de Narses –, nu mai vorbise liber cu nimeni. În același timp, opus caracterului neliniștit și zbuciumat al eunucului, Timotei radia de voie bună și de seninătate.

Locuința patricienei se ridica la trei case mai departe. Clara o impresionează: avea o față triunghiulară, ochi mari, deschiși la culoare, aproape transparente; era înaltă, iar slăbiciunea trupului abia dacă era ascunsă de tunica lungă de lână.

– Vin din partea patriarhului Alexandriei, spuse Teodora, întinzându-i pergamentul.

– Fii bine venită aici, sora mea, și Domnul să-ți vegheze șederea în casa mea.

Făcură câțiva pași într-un culoar întunecos.

– Eu îmi duc viața aici, spuse ea arătându-i o ușă închisă, iar tu vei putea dormi acolo.

Îi arată o chiliuță cuprinzând o saltea de paie pusă direct pe pământul bătătorit, un scăunel, o masă mică și o lampă.

– Eu mănînc foarte puțin, așa că vei lua masa cu maicile din mănăstirea care-i chiar alături. Trei lovituri de ciocan anunță ora mesei.

Glasul Clarei era de o dulceață care o irită pe nou-venită. Ar fi avut chef să lovească suavitatea asta, destinată oricui. Intuia în ea indiferența.

Clara schiță un zîmbet palid de scuză:

– Mă rog îndelung Domnului în fiecare zi. Dar dacă ai nevoie de ceva, nu șovăi să-mi bați la ușă.

Minunatul moment de ușurare se înceteoșă și Teodora, dezgustată, intră în cămăruța ei și se întinse pe saltea, frîntă de oboseală.

„Încă nu mă simt bine. Oare cînd s-o sfîrși epuizarea asta?“ își spuse ea.

Ar fi vrut să-i vorbească imediat patriarhului, dar trebuia să aștepte două zile lungi mai înainte de a se simți din nou pătrunsă de veselie și omenia salvatorului ei.

În refectoriul mănăstirii, cu zidurile și plafonul vopsite în ocră, ea găsi zece călugărițe de vîrste foarte diferite, în haine de dimie.

Murmurau o rugăciune în jurul unei mese lungi din lemn negeluit. Rugăciunea o dată terminată, cea mai în vîrstă dintre maici se apropie de nou-venită și se înclină ușor în fața ei.

– Binecuvîntată fie cea care vine în numele Domnului. Ia loc la masă.

Mîncarea era alcătuită dintr-o supă lungă, pîine și brînză, pe care maicile le mestecau domol. Teodora spera să obțină informații asupra vieții din mănăstire, asupra Clarei și mai ales asupra lui Timotei. Dar cina se desfășura în tăcere, în timp ce o maică tînără citea o epistolă a Sfîntului Pavel. Apoi, toate intrară în capelă pentru slujba de vecernie.

Întoarsă în chilia ei, pe mindirul de paie, Teodora, străină de acel univers de permanentă evlavie, se simți scăpată dintr-un naufragiu, dar încă departe, foarte departe de uscat.

Două zile mai tîrziu, regăsi în sfîrșit încăperea cu zidurile acoperite de icoane și pe minunatul patriarh.

– Cum o duci la Clara, fiica mea?

Teodora oftă:

– Am impresia că am devenit transparentă.

Timotei se prefăcu surprins:

– Te-au primit, te găzduiesc, te hrănesc.

– Da, dar nu se interesează de mine. Nu-mi pun nici o întrebare în legătură cu viața mea.

– Așa-i, fiica mea, ele se gîndesc mai întîi la Dumnezeu. Și cum îl iubesc pe Dumnezeu, ajută pe oricine care le cere sprijinul, indiferent de unde ar veni, fiindcă e o oaie a Domnului. Și, văzute din cer, oile dintr-o turmă sînt foarte asemănătoare.

Teodora roși ușor.

– Contrar părerii tale, continuă patriarhul, ele se ocîpă de tine, rugîndu-l pe Domnul să-ți vină în ajutor. Căci ce pot face ele, biete măicuțe, pentru a salva o mare păcătoasă ca tine?

Păcătoasa se enervă.

– De unde știi ele?

Prelatul izbucni într-un râs puternic care surprindea și încânta în același timp. Apoi, privind-o în ochi pe tînăra femeie spuse:

– Copila mea, ce importanță are? Păcătoși sîntem cu toții.

Își propti bine spatele de scaun și reluă:

– Întreabă-te, mai degrabă, ce-ai putea face tu să le ajuți.

– Nimic, fiindcă doar Dumnezeu le poate ajuta, bombăni ea. Vorbește-mi mai curînd de tine.

– Vrei să mă seduci și pe mine?

– Nu... Nu. Dar de cînd Toma m-a respins...

– Nu ești tu chemată să vorbești despre lupta din inima bărbaților. Ah, cît orgoliu, cît orgoliu în sufletul tău!

Se aplecă spre ea:

– Ascultă-mă. Încă mai ai nevoie de odihnă și de liniște. Dar îți trebuie și hrană sufletească. Du-te să-l asculți pe Sever, fostul patriarh al Antiohiei, alungat de persecuțiile noului împărat. E mintea cea mai luminată a Bisericii noastre și vei învăța multe ascultîndu-i predicile și discuțiile pe care le provoacă despre natura lui Hristos. Îți va împrumuta cărți și vei vorbi despre ele împreună cu el.

Timotei stătea aproape de ea și un ușor miros plăcut, de bărbat, ajunsese pînă la penitentă, căreia i se aprinsese dorința. Ea privi fix mîinile mari, încrucișate pe genunchi, dornică să le atingă, să le mîngîie, să stabilească un contact fizic. Nu-l mai asculta, ochii i se împăienjeniseră. Brusc, patriarhul se ridică și, părintește, îi puse mîna pe umăr, conducînd-o către ușă.

– Mergi în pace, copila mea, și întoarce-te la mine peste o săptămînă.

Sever era un bărbat înalt, cu un cap puternic, cu vorba viguroasă și subtilă. Teodora îndrăgea ideile, argumentele, controversale, și descoperi că-i place să-i urmărească învățăturile. În fiecare zi se ducea la biserică să asculte predica sau să dezbată

diferite probleme cu adepții și adversarii teologului monofizit. Uimit de inteligența ei, Sever își luă obiceiul să stea de vorbă cu ea, s-o pună să scrie concluziile și controversele religioase. Teodora încerca un sentiment de bucurie și mândrie.

În acest anturaj cucernic, puterea Domnului pătrunse progresiv în inima ei. Se apropie de maicile cu glasul liniștit și cu zîmbetul dulce, admirîndu-le renunțarea pentru gloria lui Dumnezeu și salvarea oamenilor.

În privința castității lor, Teodora ghici încet, încet anumite lupte secrete.

Nu-i venea greu să și le imagineze, fiindcă a ei era de o violență extremă. Timotei! De câte ori nu se zvîrcolise ea de dorință în timpul nopților albe, pe mindirul de paie! De câte ori, în fața lui, amuțea brusc, sufocată de pasiune! Cu ce efort învăța să-și domine trupul, să-l supună unor exigențe mai înalte, să nu-i mai asculte impulsurile. În felul ei, află ce înseamnă renunțarea impusă de alegerea Dumnezeului creștin. În schimb, frustrarea o duse pe un drum greșit: gelozia. Ea accepta ca Dumnezeu să aibă înțîietate, dar nu și alte femei. Atîtea penitente veneau să-l vadă pe patriarh! Cum se comporta cu ele? Era la fel de liber și de vesel, la fel de complice și cu ele? O găsea mai interesantă, mai fermecătoare decît pe altele? Dar cum să îndrăznească a-i mărturisi o vanitate așa de prostească!

Început de august; un sclav de la *Taverna Macedoniei* îi aduse o scrisoare, trimisă pe acea veche adresă.

De la Narses către Teodora,

Constantinopol, anul al patrulea al domniei împăratului Iustin.

Cu o mare tristețe, o, draga mea Teodora, am primit destul de tîrziu ultima ta misivă. M-am informat asupra stării

tale și am aflat că suferi de melancolie. O boală a sufletului, trimisă de Dumnezeu păcătosului ca să renunțe la orgoliu. Încredințează-te milei divine și-ți vei regăsi în curînd bucuria. Prietenul care îți aduce această scrisoare îți va înmîna bani pentru a te întoarce la Constantinopol.

Iată cîteva vești de prin oraș. Împăratul Iustin, după încoronare, a căzut repede într-o letargie proprie bătrîneții. S-a atașat de nepotul lui, Petrus Sabbatius, venit ca și el din Macedonia de Sus, și i-a dat numele de Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus. Acum acest nepot îl ajută și este mîna lui dreaptă în guvernarea Imperiului Roman. Îl întîlnesc uneori, fiindcă îmi cere să-l însoțesc la bibliotecă pentru a studia pînă tîrziu în noapte. E un om binevoitor, de treizeci și nouă de ani, de o vastă cultură. Îmi face onoarea să-mi aprecieze munca. Numit consul, a dat tradiționala petrecere a consulatului în ziua a cincisprezecea a lui ianuarie, iar festivitățile au fost de o măreție necunoscută pînă atunci de Roma creștină. Imaginează-ți o luptă între douăzeci de lei și treizeci de leopardi, a căror forță, frumusețe și agerime sînt o mărturie a perfecțiunii creației. Festinul oferit poporului a durat trei zile și trei nopți. Au venit ambasadori din toate țările lumii. Diversitatea barbarilor m-a impresionat întotdeauna și nu mă mai satur să-i cercetez: pe cei din orientul îndepărtat cu ochii lor oblici și nasul turtit, pe cei din nord, îmbrăcați în blănuri și în piei tăbăcite, pe cei din sud, cu fața smeadă și cu tunici largi în diferite culori, pe cei din apus cu părul lung și pălăriile înalte, ca să nu-i mai pun la socoteală pe huni, goți, heruli, perși, cu care sîntem familiarizați. Cînd împăratul s-a ridicat să binecuvînteze dreapta amfiteatrului, apoi stînga și în sfîrșit arena circului acoperită de trandafiri, orgile au pornit să cînte o muzică triumfală de laudă pe cuvîrtele „Glorie lui Dumnezeu,

învingător și atotputernic“. Un val de emoție a străbătut mulțimea, umplînd ochii femeilor de lacrimi și inima bărbaților de mîndrie.

Bineînțeles, cei care-l detestă pe noul împărat și pe familia lui, considerîndu-i niște parveniți vulgari, s-au simțit indignați că Iustinian, consulul, a cheltuit patru mii de livre de aur pentru a-și asigura popularitatea. Dar Iustinian este foarte susținut de Biserică, fiindcă, pasionat de teologie, a ridicat mănăstiri și biserici peste tot în capitală și în împrejurimile ei.

Familia ta e bine. I-am dăruit Eudoxiei o icoană a Mamei lui Hristos, atît de frumoasă încît cu siguranță n-a fost făcută de mînă de om.

Cred cu tărie că Providența îți va călăuzi pașii. Întoarce-te repede.

Narses

Această evocare a Constantinopolului îi aprinse Teodorei dorința de a-și revedea țara. Patru luni de viață aproape monahală îi adînciseră credința, îi schimbaseră așteptările, îi limpeziseră gîndurile, dar începuse să se plictisească de o existență care o ținea departe de lume. Își deschise inima în fața lui Timotei.

– Ai dreptate, copila mea, să-ți dorești întoarcerea, acum, cînd ți-ai regăsit forța și echilibrul. Nu ești făcută pentru o viață contemplativă, ci pentru o viață activă și responsabilă. Sufletul tău e plin de voință, clarvăzător și credincios. Doresc să contribui, din locul ce-ți va fi ursit, la împăcarea fraților creștini, monofiziți și ortodocși. Nu uita niciodată, copila mea, draga mea copilă – ah! cît mă tem pentru tine de tentațiile diavolului –, nu uita niciodată că numai Dumnezeu singurul trebuie să-ți inspire alegerile și faptele. La Constantinopol, nu vei fi susținută de pilda și credința celor care te înconjură aici. Nu te vei putea bizui decît pe tine însăși, iar

Tatăl Atotputernic va fi unicul tău refugiu. Mergi acum, ocupă-te de plecare și treci pe la mine să-ți iei rămas-bun.

Hotărîrea de întoarcere o dată luată, Teodora se simți pe jumătate plecată. Se gîndea cu plăcere la bucuria regăsirilor, pe care le agrementă cu detalii picante; dar era și neliniștită în fața necunoscutului, a vieții pe care urma s-o ducă după încercările ultimilor ani. Hotărî să plece cu o corabie ce însoțea transportul grîului de toamnă. Se ducea adesea pe la silozurile statului, unde grînele erau cîntărite și încărcate pe corăbii mari, pîntecoase. Aceste pregătiri i se părură prea lungi. Zdrobitoarea arșiță a lui august, faptul că egiptenii nu vedeau cu ochi buni să dea o treime din recolta lor despotichului Constantinopol, stîrneau lungi amînări și dese manifestări de furie, în timpul cărora se spuneau, pe înfundate, cuvinte grele la adresa împăratului romanilor.

În ajunul plecării, Teodora trecu pe la Timotei. Acesta părea emoționat.

— Am să-ți duc dorul, copila mea.

— Acum pot să-ți mărturisesc că voiam să fiu preferata ta.

— Ai fost, și vei fi mereu.

El izbucni în rîs.

— Sînt mulțumit că am izbutit să-ți ascund această preferință.

Și o strînse în brațe murmurînd:

— Mă voi ruga în fiecare zi pentru tine.

A doua zi, ultima din luna aceea, Sever, patriarhul cu vorba răzătoare, și preacucernica patriciană Clara o însoțiră pe Teodora în port, înconjurînd-o cu afecțiune și amintindu-i cît de crudă și nedreaptă era persecutarea monofiziților. Ea îi asigură că va face tot ce îi va sta în putință pentru a-i proteja pe cei care credeau în unica natură, cea divină, a lui Hristos, și plînse pentru că trebuia să părăsească ființele ce îi redaseră dorința de a trăi și o ajutaseră să înțeleagă marea dragoste a lui Dumnezeu pentru oameni.

Piloții alexandrini călăuziră corăbiile, scofîndu-le dintre periculoasele recifuri din port, apoi părăsiră convoiul lung de corăbii voluminoase cu pînze, lăsîndu-le pe seama vînturilor din Marea Mediterană.

11

În timpul traversării, vîntul se dovedi capricios, pînzele fluturau și corăbiile se legănau domol pe valuri. A fost nevoie de cinci săptămîni lungi pentru a ajunge în strîmtoarea Dardanele. Ca de obicei, șenalul era înțesat de vase, vameșii din Abydos chițibușari și indolenți, astfel că abia în a șasea săptămînă convoiul a putut să navigheze pe Marea Marmara. După întinderile netede ale deltei Nilului și ale deșertului Libiei, Teodora devora din ochi desenul sinuos al coastelor, linia ondulată a colinelor, abundența culorilor toamnei. Dincolo de Insula Prinților, ea zări Constantinopolul, așteptat cu atîta nerăbdare, clocotind de amintiri și de speranțe.

În portul Eleutherei, cel mai mare al orașului, locuitorii aclamau zgomotos sosirea „convoifului fericit” care le garanta pîinea anului viitor. Pe cheiuri, docherii pregăteau scripeții și căruțele, copiii alergau, femeile pălăvrăgeau și, în acest tumult, Teodora se simți prinsă de puterea trecutului. Vitalitatea acestui oraș aflat la confluența dintre lumi învie în ea spiritul grec și cel sirian, aventuros și intrepid, viu, pe care docilitatea milenară a egiptenilor și calmul preoților îl adormiseră.

În același timp, se simți puțin străină în acest Constantinopol al tinereții ei, teatru al seducției și trăirilor ei afective. Învătită de patriarh cu o misiune, maturizată de încercări, devenită profund

cucernică, ea căuta un alt mod de a-și duce traiul în orașul ei. De altfel, avea douăzeci și cinci de ani! Și încă nu era măritată!

Lăsînd pe mai tîrziu gîndurile serioase, ea cercetă împrejurimile. Și orașul se transformase. Antrepozite recente ocupau cheiul din vest. Pe costișa unei coline se ridica acum o mănăstire. Strada care urca spre Forumul Boilor era lărgită pe alocuri și două case de închiriat cu cinci etaje dominau tradiționalele maghernițe.

Îmbrăcată într-o tunică țesută grosolan de călugărițele din Alexandria, cu bocceaua sub braț, rătăci în lungul cheiului, emoționată să regăsească accentul romanilor, dialogurile rapide și gesturile unei religii superstițioase – semnul crucii, sărutarea talismanelor sfinte, evocarea Cerului cu orice prilej –, pe care simplitatea monofiziților le respinsese. Deodată își auzi numele și-l văzu pe Cap-Mare alergînd spre ea cu picioarele lui groase și scurte.

– Sfîntă Fecioară și toți sfinții, Teodora, ai venit! Ce frumoasă ești! Ce imbecil și guvernatorul ăla care te-a alungat! Lumea te credea furată de vreun rege barbar sau luată de viiturile Nilului care inundă toate casele de pe acolo.

Cap-Mare dispăru la fel de repede cum sosise, pitit în spatele tarabei unui vînzător de măsline. Pe stradă, apărură călăreții din garda palatului, ușor de recunoscut după colierul lor de aur și coiful cu egretă roșie, care strigau:

– Circulați, circulați, faceți loc!

În spatele lor, înconjurate de eunuci, înaintau trei care cu perdelele lăsate, trase de catîri cu hamurile numai franjuri și ciucuri de mătase. Toți gură-cască se dădură îndărăt din fața bogatului cortegiu, pentru a nu mai prididi apoi cu comentariile.

– Pe cine o fi vrînd de nevastă și ăsta? Nu-i niciodată mulțumit!

– Fete tinere și frumoase, proaspete cum e peștele cînd se întorc bărcile de la pescuit, fragede ca niște păsăruici care-și

deschid pentru prima oară aripile. Împărăteasa a pus să fie căutate în toate țările, printre familiile bune, dar Iustinian nu vrea nici una.

– De ce nu s-o fi însurat? Trebuie să aibă de acum aproape patruzeci de ani!

– Poate că n-are timp. Muncește fără preget. Lumea zice că nu doarme niciodată.

– Dacă vrei părerea mea, interveni vânzătorul de măslina, îi plac femeile, dar nu și însurătoarea. Însurat, ai mereu parte de aceeași femeie. El preferă să le schimbe după bunul lui plac.

– Nu-i creștinește ce tot zici tu. Nepotul divinului împărat este cât se poate de evlavios.

Vânzătorul de măslina făcu un gest însemnând că situația era de neînțeles. Cap-Mare ieși afară din ascunzătoare, neliniștit.

– Au plecat?

– Da, spuse Teodora rîzînd. De ce te-ai ascuns?

– E mai nimerit să cerșești discret. Fără îndoială că n-ai aflat, da? Iustinian nu glumește cu leneșii. Dacă nu faci nimic, ești angajat pentru muncile publice, dacă refuzi, ești alungat din oraș. E interzis să nu faci nimic. De muncă nu duce nimeni lipsă, fiindcă nepotul împăratului a pus să se construiască peste tot biserici, mănăstiri, rezervoare pentru apa de ploaie și palate!

– Iustinian are dreptate. Omul e făcut să muncească, spune Evanghelia.

– Nu cred. Am să întreb eu un preot care știe bine să citească. Acum, spuse el ridicîndu-se, mă fac străjer imperial pentru regina hipodromului și te însoțesc pînă acasă.

Ulicioara care ducea în cartierul hipodromului era sinuoasă și abruptă, invadată de copii și de mirosuri de pește. La capătul ei, apărură o siluetă care făcea semne largi.

– Cine e? întrebă Teodora.

– Mi se pare că Vasilios.

Efectiv, tînărul era de nerecunoscut, înțolit cum nu se poate mai bizar: purta barbă, mustață pe oală ca perșii, în timp ce,

după moda hunilor, părul îi era ras în partea din față și atârna în lațe dezordonate pe umeri. Îmbrăcase izmene și încălțări ca cele ale barbarilor și, culmea ridicolului, mînecele, bine strînse la încheietură, fluturau ca un drapel pînă la umeri.

– Ce-i cu deghizarea asta? întrebă Teodora. Ai lăsat meseria de bijutier ca să te faci comediant?

Vasilios izbucni în rîs.

– Tot timpul m-am gîndit la tine. Am dus dorul farselor tale.

– Nu mi-ai explicat de ce porți costumul ăsta extravagant!

– Asta-i moda! Moda Albaștrilor. Fac parte acum din facțiunea lor. Și, desfăcîndu-și pelerina, dădu la iveală o sabie scurtă, ascunsă la brîu. Cum mă găsești?

– Ai crescut mult! Nu mai ești un băiețandru îndrăgostit, ci un tînăr... aproape ridicol, spuse ea rîzînd.

– Nu pentru toată lumea. Mă însor în curînd.

– Hotărît lucru, toată lumea vorbește azi de însurătoare. O cunosc?

– Nu. Dar mama și tatăl meu sînt foarte mulțumiți. Viitoarea mea nevastă se dă în vînt după grădinărit. Trebuie să te las ca să duc un giuvaier unei nobile bogate. Îmi pare bine că te-ai întors. Fără tine Constantinopolul era un cer albastru lipsit de soare.

După ce se îndepărtă, Cap-Mare spuse:

– Albaștrii au multă putere de cînd cu noul împărat. Dacă vrei părerea mea, cam prea multă.

Albaștrii! Trecuse o vreme de cînd nu se mai gîndise deloc la facțiuni. Dar pomenirea lor îi trezi toate resentimentele împotriva Verzilor, de parcă doar în ajun își întinsese brațele către mulțimea care, printre hohote de rîs, striga: „N-o să fiți o pierdere prea mare pentru Orașul Etern“; „Ar însemna trei tîrfe mai puțin“; „Am s-o fac eu pe ursu' cînd ai să fii mai mare.“

– Albaștrii nu vor avea niciodată prea multă putere, murmură tînăra.

Cerșetorul ridică spre ea niște ochi mirați, dar Teodora se și gîndea la viitor.

– De acum înainte, Cap-Mare, o să am nevoie de tine.

– Tot ce vei dori, nobilă doamnă. Am să cerșesc de două ori mai mult și împărțim cîștigul.

– Nu am de gînd să te las întemnițat de garda imperială. Vreau să mă informezi de tot ce se petrece în oraș și să-mi repeți ce vorbesc oamenii. Am lipsit prea multă vreme din capitală.

– E o muncă în toată legea, ce-mi ceri tu, gemu Cap-Mare.

– Am să te răsplătesc. Vreau să-mi salut mama și fiica. În acest timp, anunță-l pe Narses de întoarcerea mea. Spune-i să vină în Piața Augusteon, la ceasul cînd se închide palatul.

În piață, torțele erau deja aprinse cînd funcționarii în grupuri mici începură să iasă din palat. Teodora scruta poarta Chalké căutîndu-l din ochi pe Narses. Ea își flutură mîna de îndată ce-l văzu, ceva mai gras, mereu cu aceeași expresie încordată și concentrată, deși mai liniștită. La vederea ei, chipul eunucului se metamorfoză de bucurie.

– Teodora mea, Teodora mea, repeta el cercetînd cu de-amănuntul transformările de pe fața tinerei femei, luîndu-i mîinile. Ești mai frumoasă ca înainte, știi?

– Și tu, cum o duci? Să nu-mi spui că totul merge bine, că n-am să mă mai întîlnesc cu tine!

– Fii liniștită, n-am de gînd să spun așa ceva. Dar totul merge bine.

Începură să rîdă amîndoi, constatînd că toți acei ani de despărțire nu le știrbiseră înțelegerea profundă.

– Vino să stai jos și povestește-mi totul, o îndemnă eunucul.

Se așezară la o masă și Narses comandă vin și carne uscată. Teodora se simțea veselă ca o fetiță.

– Vin! N-am mai băut de luni de zile! În afara celui de împărțășanie care nu-i cine știe ce. Ce fericire să mă aflu aici cu tine! Ai să mă crezi? Mă temeam puțin de această revedere.

– Și de ce, mă rog?

– M-am schimbat așa de mult! Imaginează-ți o potcoavă înroșită în foc și bătută cu ciocanul din toate părțile. Asta-s eu. Sînt gata acum să fiu ținută pe o copită, dar nu știu pe care.

– Ai evoluat, dar schimbată?... Nu cred că o ființă se transformă. Împrejurările îi permit să îndeplinească mai mult sau mai puțin ceea ce este în stare să facă. Puțini sînt cei care au norocul să-și pună în valoare toate talentele.

– Imaginează-ți că patriarhul Timotei se teme de aviditatea mea de a stăpîni lucruri și oameni! Să fie adevărat?

– Iată o persoană perspicace!

– Nu și din punctul de vedere al mamei. Ea nu-l socotește demn să fie episcop din cauză că mă consideră inteligentă. Biata mama, e disperată că nici una dintre noi trei nu s-a măritat. M-am dezobișnuit de volubilitatea ei, care e cu adevărat ieșită din comun. Mi-am revăzut fiica. Are farmecul lui Libanios și datorită ție știe să scrie și să citească. Îți mulțumesc. Ce se mai aude cu Uranios?

– După o căzătură urîță, Iustin l-a înrolat în corpul excubitorilor. I se pare foarte odihnitoare viața de soldat, după spaimile și pericolele celei de conducător de car. S-a însurat și are doi gemeni. Din cînd în cînd, cinăm împreună, uniți de aceeași dragoste pentru tine.

Stătură de vorbă pe rupele de unii, de alții, cu bucuria prieteniei regăsite. Cînd toți pierde-vară părăsiră piața, Teodora i se adresă:

– Să vorbim serios acum. Ești mulțumit de munca ta?

– Într-o anumită măsură, da, fiindcă în minister învăț multe lucruri asupra guvernării imperiului, deoarece totul sfîrșește prin a avea un aspect financiar. Din nefericire, comitele Cheltuieiilor Sacre este un om moale, care ia hotărîri proaste. Și cum eu sînt mai nou în serviciul lui, îmi atribuie mie greșelile lui, cînd i se

reproșează ceva. Așa că trec drept netot, ceea ce suport cu greu. Noroc că Iustinian, care supervizază toate afacerile, are încredere în mine. Altminteri, trăiesc cu impresia neplăcută – ai să-mi spui că e vorba mereu de același regret – că nu-mi pot dovedi adevărata măsură, că trăiesc undeva în afara mea. Sentimentul acesta este poate împărtășit de toată lumea, dar nu sînt sigur. Dar tu, tu ce-ai de gînd să faci acum?

– Îmi doresc ca romanii să uite de posteriorul meu!

– Va fi cam greu!

– Cu alte cuvinte, nu mai vreau să fiu considerată actriță de pantomimă sau curtezană, fiindcă nu mai sînt.

– Atunci...

– Atunci voi trăi cinstit din munca mea, ca să fiu respectată și să mă pot mărita.

– Pe aici s-au schimbat destul de multe, dar legea lui Augustus a rămas mereu în vigoare: comediantele, sclavele sau prostituatele, precum și fiicele lor nu se pot căsători cu un senator sau cu un înalt demnitar.

Teodora zîmbi.

– Nu mai alerg după senatori de cînd cu relația mea cu Libanios. Dar există bărbați care nu sînt încă înalți demnitari și care ajung mai tîrziu la ranguri importante. În acest caz, se răsfrînge și asupra soției onoarea și gloria bărbatului. Sînt numeroase femeile care au urcat așa pe scara socială, cu asentimentul tuturor. Asta e ceea ce nădăjduiesc.

În privirea lui Narses sclipi o undă de veselie.

– La ce te gîndești? îl întrebă Teodora plină de curiozitate.

– La divina împărăteasă.

– Eufemia?

– Exact. A fost rebotezată astfel fiindcă numele ei adevărat, Lupicina, „pui de lup“, era lipsit de demnitate. Fusese sclavă și însoțise soldații. Iustin a cumpărat-o și s-a însurat cu ea. Cînd a

fost ales de Dumnezeu ca împărat, o novelă* a decretat că soția lui se născuse liberă și nimic nu a împiedicat-o să devină împărăteasa romanilor. Din nenorocire, tu nu ești sclavă și Iustinian e prea sigur că va ajunge împărat ca să se însoare cu oricine.

– Îți mulțumesc pentru acest „oricine“!

– Din ce ai să trăiești?

– Din munca mâinilor mele, voi toarce lână ca mama mea. Tu ai să mă ajuți să-mi găsesc o casă liniștită. N-aș mai suporta să dorm mai mult de trei nopți între mama și fiica mea.

Narses își încruntă sprâncenele neliniștit.

– Doar n-ai să trăiești ca o schimnică. Altminteri, mai bine intră la mănăstire.

– Nu, nu, am de gând să reînnod legătura cu vechile cunoștințe și să întîlnesc persoane importante. Vreau să mă mărit, ți-am mai zis. Știu cu precizie ce calități va trebui să aibă soțul meu: inteligență, un viitor bun, dragoste, o mare bunăvoință față de monofiziți și, dacă e cu putință, avere.

Narses se strîmbă sceptic, față de dificultățile unor asemenea pretenții.

Cînd luna se ridică în înaltul cerului, o însoți pe Teodora pînă la casa ursului calcinat și se despărțiră fericiți că erau iarăși împreună.

Antonina locuia tot lîngă Sfînta Irina. Își sărută prietena și se grăbi s-o asigure:

– Știu tot despre viața pe care ai dus-o în străinătate. N-are . st să-mi povestești. Ai făcut bine că te-ai întors acum. Belizarie** face parte din garda împăratului. Îl însoțește pe Iustinian și participă la festivitățile date de el. Acolo trebuie să-ți

* Edict imperial venit să se adauge unui cod anterior, cu valoare de lege (n.tr.).

** General bizantin (500–565). Sub Iustinian, el recucerește de la vandali Africa, Sicilia și Italia (n.tr.).

găsești un soț, altfel rup prietenia cu tine. La vîrsta ta, nu mai trebuie să pierzi vremea. Am descoperit un mijloc care nu dă greș cînd vrei să seduci pe cineva. E vorba de un preparat care accentuează mirosul natural. Încrede-te în experiența mea. Mirosul e tot ce contează mai mult pentru a atrage un bărbat. De altfel, o serie de învățați au făcut studii care dovedesc că trupul posedă un miros cu o putere de atracție mai mare decît cea a parfumurilor. Înainte să te duci la vreo petrecere, să te freci pe piele cu ierburile ce ți le voi da și care îți vor spori senzualitatea.

Și cum Teodora o asculta distrată, ea se supără:

— Nu-ți lua aerul ăsta de penitentă care-l ascultă pe patriarhul Timotei. Ai un trecut interesant, puțin obișnuit, e știut, dar acum trebuie să te gîndești la viața ta viitoare. Împăratul și Iustinian se trag din popor și se înconjură de oameni dotați, care nu se laudă cu originea lor. Belizarie va obține într-o zi comanda unei armate. Dar nobilii sînt porniți împotriva acestei familii imperiale de origine țărănească și țin cu orice preț ca succesorul lui Iustin să fie unul de-al lor. Iar divinul Iustin îmbătrînește îngrozitor.

— Totuși Narses mi-a spus că Iustinian are mari șanse să ajungă împărat.

— Dacă nimic nu i se pune de-a curmezișul drumului! După cîte știu, eunucul tău nu-i ghicitor, în pofida aerului său de atotștiutor. Care sînt planurile tale?

— Să duc o viață onorabilă și să torc lînă.

— Ai să mori de plictiseală.

— Trebuie să capăt reputația de femeie la locul ei.

Antonina nu știa ce să creadă despre o asemenea schimbare, dar, gata mereu să facă servicii celor ce-i vor rămîne recunoscători, o asigură:

— Am să trag sforile în așa fel încît să fii invitată la petreceri interesante. Femeile trebuie să se ajute între ele, iar noi avem de mers împreună o bună bucată de drum.

Teodora, luată din scurt de autoritatea celei mai în vîrstă, schimbă subiectul.

- Și tu, cum o mai duci?
- Belizarie mă adoră. Aștept un copil al lui.
- Și Photius? Cum merge cu învățătura?
- Belizarie se ocupă mult de el.

Teodora se gîndi că prietena ei găsisese din nou un bărbat pe care să-l poată struni, dar nu spuse nimic și mulțumi pentru felul cum fusese primită.

Teodora se instalează într-o căsuță de lemn, pe a patra colină, în apropierea unei străzi comerciale aglomerate și a unei băi publice. Priveliștea era frumoasă: de la balconul primului și unicului etaj, se zărea zidul lui Constantin, apeductul lui Valens* și, în depărtare, Marea Marmara.

Ca să-și câștige traiul, fiica spirituală a patriarhului Timotei torcea lînă. La început, își răni degetele tot răsucind fusul cu o mînă și trăgînd firul din caierul cu lînă dăruită. Dar după două săptămîni, pielea i se bătători și munca deveni cu atît mai ușoară, cu cît obținu să toarcă lîna delicată a oilor. În timpul orelor de lucru, femeile din cartier veneau să stea de vorbă cu ea, monofiziți clandestini prinseră drag să dezbătă probleme ale teologiei în compania ei, prietenele dintotdeauna, Indaro și Chrysimallo, precum și Cap-Mare o distrau cu zvonurile de prin capitală. Zilele îi erau destul de pline, socotind și vizitele familiei și întîlnirile cu Narses.

Totuși, preocuparea esențială rămînea măritișul. În fiecare dimineață îl ruga pe Dumnezeu s-o scape de viața de femeie necăsătorită, sau de întoarcerea la cea de curtezană. Mulțumită Antoninei, și vechilor ei relații, era invitată la petrecerile date de negustori, funcționari, militari, dar niciodată la senatori, care se temeau de excesele ei după purtarea față de Libanios. Înainte de

* Valens Flavius (328–378), împărat roman între 364–378. Asociat cu fratele lui, Valentinian I, a guvernat provinciile orientale ale imperiului. E învins și ucis în lupta dusă împotriva vizigoților (n.tr.).

fiecare petrecere, Teodora se ocupa îndelung de toaleta ei pentru a seduce un viitor soț. Dar poziția ei era delicată. Pe de o parte ea respingea avansurile indecente pentru a nu decădea în viața dusă anterior, pe de altă parte, intimida și uneori speria bărbații prin cultura ei, mintea deschisă, rapiditatea replicilor, iar atunci când apărea o posibilă înțelegere, se dovedea că omul era însurat și ea se săturase de bărbați însurați.

În primele săptămîni se întorcea acasă decepționată de aceste dineuri, dar păstrîndu-și speranța. În miezul iernii, începu să se îngrijoreze serios, iar corespondența cu Timotei nu era destul ca să-i redea seninătatea. Ca s-o îmbărbăteze, Narses o lămurea că personalitatea ei era ieșită din comun și că, nefiind nici curtezană, nici dintr-o familie bună, deși cultivată, independentă și autoritară, nu intra în nici o categorie obișnuită. Numai un bărbat remarcabil ar putea fi încîntat de o femeie ca ea. Aceste explicații măgulitoare nu reușeau s-o liniștească, dimpotrivă o făceau să se teamă că, din cauza neadaptării ei la destinul femeilor obișnuite, va avea un viitor nefericit. Uneori, furioasă împotriva becisniciei bărbaților, confecționa din fire de lînă păpuși care-i reprezentau și le tăia capul.

Veni primăvara, seva urca în arbori, răsunau triluri în gușița păsărilor și chemări ale dragostei în trupul oamenilor. Teodora suferea. Pîntecele ei striga de singurătate. Peste tot în oraș întîlnea bărbați — zidari, țesători, argintari, negustori —, cu trupul tînăr și viguros, dispuși fără îndoială să facă dragoste cu ea, dar își interzicea pînă și cea mai mică abatere care i-ar fi ruinat într-o zi un viitor cu atîta răbdare pregătît. Singur mersul o mai elibera de suferința ei, și atunci străbătea orașul, încordată și îndurerată, pînă ce cădea sfîrșită de oboseală.

Într-o după-amiază, pe cînd cutreiera astfel capitala, trecu prin dreptul unui șantier, unde un tînăr meșteșugar intră în vorbă cu ea.

– Salut, Teodora!

Mereu gata să-și schimbe dispoziția și dorind să placă oamenilor, ea se apropie surîzătoare.

– Domnul să te binecuvânteze. Tu ești Paul, fiul lui Ion, boiangiul. Erai un puști insuportabil, care se zbînțuia pe scările hipodromului. Îmi amintesc de ziua când ai căzut în Euripe de unde ai ieșit murdar ca un hipopotam.

Paul, mîndru că l-a recunoscut, se întoarce spre tovarășii lui:

– Nu vă ziceam eu, prieteni, fetele nu mă uită niciodată! Și asta e cea mai frumoasă din oraș.

– Păcat că nu-ți mai arăți popoul! spuse un zidar în vîrstă.

– Uită-l, ai să fii mai fericit, îi răspunse Teodora rîzînd.

– Cînd îmi aduc aminte de el, îmi saltă mădularul.

– La anii tăi, e un noroc nesperat, ai putea să aprinzi lumînări la biserică. Ce construieți voi aici?

– Chiar o biserică. Pentru Sfîntul Polyeuct.

– Atenție, băieți, uitate-o pe ctitoră! se pierdu cu firea tînărul meserias.

Oamenii se apucară grăbiți de lucru. Teodora, depărtîndu-se înfilni o litieră purtată de patru eunuci în livrea numai purpură și argint, care-și depuseră povara în preajma șantierului.

– Teodora, pleacă de aici imediat, se auzi o voce de femeie în vîrstă, din spatele perdelelor de mătase.

– Orașul este pentru toată lumea! ripostă Teodora.

– Nu și acest teren care-mi aparține. Am pus să se zidească aici o biserică. O prostituată ca tine, care atrage demonii, nu se cuvine să-l întineze.

– Cu cine am plăcerea să vorbesc? întrebă Teodora pe un ton înghețat.

– Cu strănepoata împăratului Teodosiu, cu prealuminata Anicia Iuliana.

– Fie ca Domnul Atotputernic să-l mîngîie că are o rubedenie

așa de grosolană ca tine. Adio, Prealuminato, rosti ea cu o mișcare mîndră a capului.

– Eretico! Tîrfo! Luat-ar dracu’!

În ciuda bravadei ei, Teodora se simți profund rănită de insolența Aniciei Iuliana. Mai grav era faptul că-și dădea seama de zădărnicia eforturilor ei de a duce o viață onorabilă și evlavioasă, eforturi ce nu puteau șterge nici pentru meșteșugari, nici pentru cei puternici – indiferent că evoluase în bine sau în rău –, amintirea nerușinărilor ei din trecut. Avea sentimentul că-i prinsă într-o capcană, întemnițată în imaginea pe care cetăținii și-o făcuseră despre ea, imagine care o condamna să poarte povara unei foste Teodora, dispărută acum. Acest zid invizibil al opiniei celorlalți, la fel de rezistent ca meterezele duble ale lui Teodosiu, înălțate de jur împrejurul capitalei, o zdrobea. Dacă nu se putea scutura de adolescența ei nesăbuită, însemna că era condamnată la o viață cumplit de monotonă, iar visurile legate de un viitor strălucit dispăreau ca înghițite de pămînt. Perspectiva i se părea odioasă și furia îi urcă în inimă ca s-o închidă în temnița ei roșie. Ceva mai departe, se afla o biserică. Intră. Dar Dumnezeu își pierduse în acea zi puterea, rugăciunea nu-i fu de nici un ajutor, căci era supărată și exasperată ca pe timpul cînd Libanios o părăsise. Într-o zi se va răzbuna, împotriva cui, nu știa, dar se va răzbuna ca să nu se mai sufoce de amărăciune.

Avea nevoie de un mijloc de scăpare. Se gîndi la indolenta Chrysimallo, care ar asculta-o cu răbdare, fără să înțeleagă ceva cu adevărat și se îndreptă către locuința ei. Pe drum, trecu prin Piața Augusteon. Se făcuse noapte, dar biblioteca era încă luminată. Bătu la înțîmplare fără speranța de a-l găsi pe Narses, dar chiar el îi deschise. Fără să-i dea binețe, ea pătrunse ca o vijelie și, neștiind să explice cauzele decepției ei, alese tema cea mai abordabilă:

– Nobilii din orașul ăsta se poartă ca niște ticăloși! O cunoști pe Anicia Iuliana? Crede că totul îi este permis pentru că e

descendenta împăratului Teodosiu. Pînă cînd nobilii se vor crede sarea pămîntului? Cu ce ne sînt superiori, lăsînd la o parte averea? Își închipuie că vor face legea în imperiu pînă la sfîrșitul lumii? Sfîntul Duh m-a oprit să nu sar în litiera ei și să-i cîrlesc mutra de maimuță!

— Vorbim mai tîrziu, i se adresă în șoaptă Narses, vizibil stînjedit. Pentru moment, am de lucru.

Teodora aruncă o privire prin vasta încăpăre ale cărei candelabre aruncau lumini mișcătoare peste pergamente și papirusuri. În fund, un bărbat citea, iar profilul lui era luminat de o lampă cu ulei.

— Te deranjez, iartă-mă, rosti tînăra femeie zărindu-l. Fie ca cerul să-ți protejeze noaptea.

12

A doua zi se lăsase un frig aspru. În ciuda celor trei tunici și a mantiei, Teodora își mișca anevoie degetele amorțite torcînd firul de lînă, în timp ce gîndurile i se învîrteau în jurul a ceea ce se temea a fi impasul vieții ei. Deodată auzi:

— Milostenia bate la poarta ta.

— Cap-Mare, ce-i cu tine?

— Ceva foarte important.

— Urcă.

Cerșetorul apăru cu sufletul la gură și, luînd-o pe ocolite cum îi era obiceiul, spuse:

— Dîrdîi. Mi-aș dori să trăiesc într-o țară unde se aprind focuri mari prin cămine. Există așa ceva, cămine. Am auzit eu vorbindu-se. Sînt ca niște cufere deschise, de piatră, în care se pun lemne care ard și dau căldură.

Teodora era într-o dispoziție prea neagră ca să se distreze cu asemenea vorbe.

– Grăbește-te și spune-mi care-i motivul vizitei tale.

– Narses e îngrijorat. Te-ai dus ieri-seara pe la bibliotecă foarte supărată, s-ar părea. Or, Iustinian era și el acolo. Pe urmă, nepotul împăratului și-a lăsat repede lectura și l-a părăsit brusc pe Narses. Eunucul e îngrijorat și m-a însărcinat să te previn.

– Îți mulțumesc.

– Vrei și alte noutăți?

– Nu. Lasă-mă. E destul pentru astăzi.

Avea la ce să se gîndească cît era ziua de lungă. Deci, Iustinian era acolo! Ce-o apucase să intre în bibliotecă precum o furie? Ca să nu mai pună la socoteală că după ce mersese atît avea cu siguranță o înfățișare obosită și neîngrijită. Nu-și putea imagina o prezentare mai defavorabilă, care nu numai că punea într-o lumină proastă orice înfîlnire viitoare cu nepotul împăratului, dar făcea puțin credibile eforturile ei de a avea o purtare discretă și rezervată. Violența, orgoliul, spunea Timotei, o țirau în ciuda ei către un comportament lipsit de măsură. Oare nu se va schimba niciodată? Dar își dorea cu adevărat? Să renunțe ea la acea flacără interioară care-i trezea un dor lacom de viață?

Pentru a-și micșora decepția, începu să judece lucrurile și altfel. De ce să regrete faptul că a dat năvală în bibliotecă? Părerea nepotului împăratului nu avea nici o importanță, fiindcă, închis în palatul lui, ocupat pînă peste cap, el va rămîne un străin, nu o va revedea niciodată, așa că putea să gîndească despre ea tot ce-o vrea.

Apoi, interpretează scena în alt mod. Atitudinea ei conta mai puțin decît evenimentul principal, evenimentul înfîlnirii, care altminteri, nu ar fi avut, probabil, loc. Experiența îi demonstrase că, într-un sens sau în altul, nu-i lăsa indiferenți pe cei din preajma ei. Astfel de visări încîntătoare se roteau prin mintea ei ca niște

fluturi efemeri, deși ea se străduia să le oprească goana, din teama superstițioasă a puterii lor nefaste.

După o noapte agitată, a doua zi de dimineață se duse la un preot monofizit, a cărui sosire din Alexandria îi fusese anunțată. Ceața ascundea soarele și un vînt înțepător din nord i se strecura pe sub pelerină, făcînd-o să regrete că nu are și ea o blană. Preotul îi dădu vești de la Timotei, de la Sever și de la alți prieteni întru credință. Gîndul la prietenii ei din Egipt o mai liniști.

Aduse cu ea pe cea de-a patra colină ultimele scrieri ale fostului patriarh al Antiohiei, și începu lectura. Pe la mijlocul după-amiezei, cîțiva tineri trecură cîntînd pe sub fereastra ei. Opt lovituri răsunară în toaca bisericii Sfinții Apostoli. Zgomote de copite se auziră pe pavaj și se opriră sub balconul ei. Un glas, cald și grăbit, ce-i era necunoscut, întrebă:

– Binevoiești să mă primești în casa ta, și să-mi oferi pîine și brînză iute?

Teodora se aplecă să deslușească chipul călărețului, care stătea în umbră.

– Sînt Iustinian, o anunță el.

– Te rog să urci.

„Liniștește-te“, își spuse ea pentru a-și înfrîna năvala gîndurilor.

Abia apucă să-și aranjeze puțin părul, că Iustinian se și arătă pe scara exterioară. Era un bărbat mai curînd frumos, poate puțin cam prea vînjos, dar bine proporționat, cu nasul drept, tenul plăcut colorat, părul ondulat, ușor încărunțit.

– Vrei să iei loc? spuse ea oferindu-i unicul fotoliu din casă, acoperit de perne.

El se așeză pe un scaun de lemn. Teodora așternu masa și puse pe ea lapte și brînză, hotărîtă să se comporte cu prudență.

– Îmi cer iertare pentru vasele mele, sînt pentru oameni de rînd. Trebuie că ești obișnuit...

El alungă această idee cu o mișcare a mâinii.

– Pe tine am venit să te văd.

Teodora rămase în gardă. Tonul musafirului era binevoitor, dar se spunea că așa e cu toată lumea. Făcea o vizită unei femei tinere de condiție modestă, dar el accepta să stea de vorbă cu toată lumea. Doar curiozitatea l-o fi călăuzit, dacă nu cumva o fi indignarea față de diatriba ei împotriva nobililor.

– Nu toți nobilii sînt demni de dispreț, la fel ca Anicia Iuliana, rosti ea fără convingere.

Iustinian îi răspunse pornit:

– Să te lauzi cu originea ta e o absurditate. Toți sîntem plămădiți din același lut și ne vom întoarce în aceeași țărînă. Dar vechile familii, așa cum se numesc ele însele, parcă n-ar ști asta. Membrii lor își fac un titlu de glorie din avere și din strămoși, uitînd de virtuțile romane și de umilința creștină. Îi simt în jurul meu ca pe niște rechini flămînzi, gata să se arunce cînd simt cea mai mică slăbiciune, întreținînd ambiția nemărturisită de a mă îndepărta de la putere. Împotriva lăcomiei lor, încerc, cu puterile mele modeste, să-l ajut pe împăratul Iustin, care este prea bătrîn ca să se apere.

Iustinian se mulțumi cu un gît de lapte și o feliuță de brînză.

– Eu mănînc puțin, spuse el în chip de scuză.

– Totuși, trebuie că ai un bucătar foarte bun.

– Într-adevăr. Dar n-am nici chef, nici timp să-i apreciez bucatele. Mă gîndesc fără încetare la misiunea ce mi-a încredințat-o Dumnezeu. Ca s-o îndeplinesc, muncesc zi și noapte, plin de griji și neliniști.

Se uită la ea fix, așteptîndu-i parcă aprobarea și continuă:

– Cîrmuirea acestui imperiu trebuie să întrunească grandoarea romană, perfecțiunea greacă și revelarea lui Hristos. E un moment unic în istoria oamenilor, de care împăratul și cu mine sîntem răspunzători pentru eternitate. Mi se întîmplă uneori să mă îndoiesc...

Teodora scruta chipul oaspetelui ei neprevăzut. Fruntea largă, privirea atentă, exigentă, autoritară sugerau o minte cultivată, precisă, dominatoare, așa cum îl descria Narses. Dar în spatele sclipirii de inteligență, ea observă cu surprindere o tulburare, aproape o implorare, cum vezi în ochii copiilor în căutare de afecțiune, gata să primească și să dea.

Iustinian se ridică, dar, în loc să plece, începu să se plimbe în lung și în lat prin încăpere.

– Reunificarea imperiului și a credinței par ușor de îndeplinit. Dar fiecare acțiune, oricât de reușită ar fi, atrage evenimente nefaste.

– Ce vrei să spui?

– Ai auzit vorbindu-se de regatul lazilor, pe care ni-l disputăm cu perșii, fiindcă reprezintă pentru ei ieșire la Marea Neagră, iar pentru noi un stat-tampon care ne apără de provinciile războinice din Caucaz. Am reușit să evanghelizăm această țară, să-l convingem pe rege să se închine Dumnezeului creștin și să se boteze aici, în Sfânta Sofia. Rezultatul: perșii, furioși că lazii trec de partea romanilor, intenționează să rupă tratatul de pace și să ne atace imperiul. Aș prefera să folosesc armata în alte scopuri decât în apărarea împotriva perșilor. Situația e complicată și uneori nu știu ce hotărâre să iau.

– Dumnezeu are o mai mare importanță decât perșii, declară Teodora ferm.

Iustinian se mai uită o dată la ea plin de mirare, apoi privirea lui rătăci peste micul oratoriu, decorat cu imaginile Domnului, pe cele două lămpi cu ulei lângă care, pe o măsuță, era un vraf de pergamente.

– Ți place să citești, spuse el îndreptându-se spre manuscrise. Răsfoi trei lucrări, apoi descoperi textele lui Sever și-și încruntă sprâncenele.

– Te interesează scrierile ereticului acesta?

— Am petrecut mai mult de un an la Alexandria. Am putut să-mi dau seama de marea cucernicie a monofiziților și de puterea de gândire a fostului patriarh al Antiohiei. Persecuțiile mă înmărmuresc. De altfel, eu le văd ca pe o greșală politică. Provinciile Egipt și Siria suferă de ceea ce ele consideră a fi despotism din partea împăratului și își regretă independența. Înverșunarea opoziției lor religioase nu se datorește numai argumentelor teologice pe care poporul nu le pricepe deloc, ci voinței de a-și redobândi libertatea. Or, imperiul are nevoie de provinciile orientale.

Iustinian o asculta vizibil uimit. Chiar atunci trecu pe stradă un grup de tineri, vorbind însuflețit. Unul dintre ei exclamă:

— Uite calul lui Iustinian. Ce-o fi căutînd el la Teodora?

— Ghici, răspunse altul.

Tinerii se prăpădiră de rîs. Teodora se înroși. Presimțind că ar fi fost o greșală ca întrevederea să se termine cu o impresie falsă, ea declară:

— Nu sînt o curtezană, orice ți s-ar fi spus despre mine.

— Nu mă interesează trecutul tău frivol și anii tăi zvăpăiați. Fără îndoială, n-au fost scutiți de dureri. Domnul te-a ales și te călăuzește potrivit voinței lui ca să fii așa cum ești astăzi.

Apoi, se îndreptă brusc spre scară.

— Sper să nu te fi deranjat prea mult. Palatul se deschide la ora asta și mă așteaptă munca. Îți mulțumesc pentru primirea făcută.

Iustinian plecă, lăsînd-o pe Teodora tulburată de emoție. Mult timp se întrebă ce urmărise el făcîndu-i o vizită. Ce a descoperit discutînd cu ea? Dacă s-ar mai ivi ocazia, ce-ar trebuie să-i acorde?

A doua zi bătea un vînt puternic și norii se alungau pe cer ca un stol de păsări înnebunite. În Forumul lui Constantin, protejat de rafale prin porticuri circulare, Narses o aștepta pe Teodora,

care-i dăduse o întâlnire la ora prînzului. Ea apăru din strada principală mînată de vijelia ce bătea dinspre mare, fluturîndu-i pelerina. Fără să-l salute, se așază și-i mărturisi:

– Iustinian a venit să mă vadă.

Văzînd cît de surprins era interlocutorul ei, tînăra preciză:

– Da, nepotul împăratului mi-a făcut o vizită. Un bărbat frumos.

– Ce voia?

– Încă nu știu. Are calitățile la care am visat: inteligență, cultură, evlavie și bani. Din păcate, îi persecută pe monofiziți.

– N-ai ce spera de la un viitor împărat.

– El consideră că trecutul meu n-are importanță. Că Domnul l-a voit astfel.

Narses se alarmă. Cunoștea erorile Teodorei, cînd sentimentele și orgoliul îi intrau în joc. Preponderența stărilor afective, caracteristică femeilor, îi limita uneori grav luciditatea. Își aminti de orbirea ei voluntară în timpul legăturii cu Libanios, de plecarea cu Hecebolos, și se temu de o aventură la fel de dureroasă. Preferînd întotdeauna să spună ce gîndește cu adevărat, nu șovăi s-o nemulțumească pe tînăra femeie.

– Gîndește-te puțin. Dacă ajungi concubina lui Iustinian, care va fi viitorul tău? Nu se va putea căsători cu tine fiindcă îi interzice legea și va fi obligat să ia o altă nevastă. Nu există împărat fără împărăteasă. Nu vei putea rămîne concubina lui cînd va fi Alesul lui Dumnezeu, egalul Apostolilor, suveran întru credință ca și în toate celelalte. Și atunci, ce se va alege de tine? Cine va mai îndrăzni să se apropie de tine după ce împăratul te va părăsi? Iar pe tine, ce bărbat te-ar mai putea mulțumi după ce ai cunoscut un împărat, și încă unul admirabl. Amintește-ți de vechea maximă a Romei: *Stîncă Tarpeiană e lîngă Capitoliu**.

Observațiile lui de bun-simț o exasperară pe Teodora.

* Stîncă din extremitatea sud-vestică a Capitoliului, de pe care erau aruncați condamnații vinovați de trădare (n.tr.).

– Ce-ai vrea, să mă ascund în lanul de grâu cum făceai tu pe cînd erai copil, de teama viitorului? întrebă ea răutăcioasă. Să nu prind ocazia unei vieți pe potrivă dorințelor mele?

– Nu poți schimba printr-un gest al mîinii povara zdrobitoare a ordinii sociale, a legilor și a Bisericii.

– Voi încerca să le înving. Voi depune toate eforturile, fiindcă bărbatul acesta îmi e pe plac.

Și brusc înveselită adăugă:

– Narses, fii puțin nesăbuit, măcar o dată, imaginează-ți onorurile, imaginează-ți supunerea celor care m-au umilit!

– Te rog, Teodora, încetează cu visele.

Ea se supără:

– Am venit să mă sfătuiști cum ar fi mai bine să acționez, pentru că tu îl cunoști pe Iustinian, și în loc să mă ajuți, tu consideri că vizita lui n-are nici un sens nici pentru el, nici pentru mine. Ce știi tu?

Narses, învins, mărturisi:

– Mi-ai spus într-o zi că n-aș putea înțelege raporturile dintre bărbați și femei. Ai dreptate, așa că nu-ți voi spune părerea mea.

Cînd se întoarse la palat, îl găsi pe Iustinian în birourile vistieriei, supraveghind intrarea taxelor vamale, cu acea neîncredere chițibușară care îi era proprie. Se minună că același bărbat, meticulos și bănuitor, a avut dorința de a întîlni o femeie atît de impetuoasă. Poate că acel om, care muncea din greu, pasionat de drept, de teologie, insensibil la o mîncare bună, și-a simțit inima încălzindu-se în preajma energiei și vitalității fostei comediantă. Cu atît mai mult, cu cît tînăra femeie era cultivată și inteligentă, iar acel amestec de rațiune și pasiune era ceva nemaiîntîlnit.

Ultima săptămîină din avent* trecu fără ca Iustinian să mai revină.

* Perioadă de patru săptămîni a anului liturgic, care precede și pregătește Crăciunul (n.tr.).

Cu ocazia Crăciunului începură douăsprezece zile de mari festivități. Deși era invitată de prietene, de familie, de grupări monofizite, Teodora nu se putea împiedica să nu-și imagineze veșmintele de gală ale demnitarilor, banchetele somptuoase unde, în fiecare seară, se reuneau la masa împăratului douăsprezece personalități, reprezentându-i pe cei doisprezece apostoli, în mijlocul a o sută de invitați. Fiindcă ceea ce, cândva, nu aducea nici o decepție, fiind ceva inaccesibil, acel ceva o dată devenit reverie, chiar speranță, genera lipsă și frustrare.

Ezita încă, neștiind ce conduită ar fi trebuit să adopte: dacă Iustinian se întorcea – de-ar da Dumnezeu să se întoarcă – se cuvenea să devină amanta lui în ciuda riscurilor enumerate de Narses? Ar fi vrut să stea de vorbă cu dragul ei Timotei, căruia îi promisese să-i ajute pe monofiziți. Cum ar fi putut să-i dea ascultare mai bine dacă nu seducându-l pe împărat? Cum ar fi putut să nu-i dea ascultare mai bine dacă nu reluându-și viața de curtezană?

În timpul acelor săptămîni de așteptare, își apără secretul, pălăvrăgind și rîzînd ca mai înainte, fără a pomeni vreodată de Iustinian, deși era mereu prezent în gîndurile ei. Mai mult decît de dojenile mamei, Teodora se temea de trăncăneala lui Indaro și a lui Chrysimallo, de zvonurile exagerate și de invidiile premature. Viața o învățase să suporte singurătatea, așa că povara secretului i se păru ușoară. Găsea chiar o plăcere în a se ascunde, în a nu se oferi în întregime, în a proteja efectul surprizei.

După 1 ianuarie, sărbătoarea circumciziei lui Hristos, cortegiile, banchetele continuară pînă la Bobotează care comemora adorația Magilor și botezul lui Hristos în Iordan. Apoi, fiecare se întoarse la munca și ocupațiile lui obișnuite. În sfîrșit, într-o seară, la căderea nopții, Teodora auzi copitele unui cal sub balcon. Inima îi bubuia în piept, dar se străduia să fie calmă. Iustinian apărură aproape timid, aproape stînjenit.

– M-am gândit mult, spuse el așezându-se pe scaunul de lemn. Doresc să te păstrez alături de mine.

Sinceritatea lui o descumpăni pe fosta curtezană, obișnuită cu mai multă șiretenie. Ea îi răspunse cu aceeași onestitate:

– Mă cunoști foarte puțin, totuși.

– Tu existai în adâncul, în golul inimii mele. Când te-am văzut și te-am auzit, ai umplut într-o clipă acest gol. Doar voința lui Dumnezeu poate împlini un asemenea miracol.

Se ridică brusc și continuă:

– N-aș vrea ca autoritatea de care mă bucur în Palatul Sacru să te constrângă în a-mi accepta dragostea. E o misiune grea să însoțești nepotul împăratului. Drumul e plin de obligații și de griji. Alegerea ta trebuie să fie liberă și aș înțelege dacă ai prefera o soartă mai liniștită. Destule vorbe circulă prin oraș pe seama mea ca să nu-mi cunoști viața și obișnuințele, consacrate muncii și gloriei lui Dumnezeu. Ceea ce nu știai până acum, și ceea ce nu știam nici eu, e puterea ce o ai asupra inimii mele. Mă voi ruga să fie pe placul Domnului, dacă vei răspunde favorabil dorinței mele.

Își trase un inel de pe degetul mic și i-l întinse, spunând:

– Când vei lua o hotărâre, va fi destul să arăți gărzilor acest inel pentru a mă putea întâlni în palatul Hormisdas, care, dacă dorești, va deveni locuința noastră.

Foarte emoționat, coborî în grabă scările.

Teodora rămase neclintită pe scaun, se adună în ea însăși pentru a gusta mai bine intensitatea clipei. Moment rar, când neliniștile trecutului sînt spulberate, iar cele ale viitorului încă pe drum. Ea îl admiră pe bărbatul capabil să nesocotească criticile și disprețul pentru cea pe care o alegea dintre mii ca să-i fie soată. Va fi demnă de această alegere, va ști să-și asume toate însărcinările și constrîngerile funcției ocupate de el. Va întîrzia cu răspunsul pînă săptămîna viitoare, timp de maturizare a unei hotărîri deja luate, din dorința de a se lăsa așteptată. Apoi, își lăsă spiritul cuprins de plăceri fremătînde ca un arbust în floare.

Nepotul împăratului... nepotul împăratului o voia alături de el. Tot ce îndurase, așteptase, suferise, meandrele vieții ei, cu excesele și disperările lor, ciudățenia drumului parcurs și a exigențelor lui își găseau sfârșitul, sensul, utilitatea în această imperială recunoaștere, în această dragoste atât de simplu mărturisită. Providența îi pansa rănilor, îi dizolva amărăciunea, îi ștergea teama de viitor, îi deschidea poarta unei existențe în sfârșit pe măsura talentelor și ambițiilor ei.

După aceste gânduri euforice, Teodora se pregăti pentru viitoarea întrevvedere. Știa din experiență cât de imprevizibilă poate fi o întâlnire de dragoste. Contactul trupurilor nu este suficient. E nevoie de întâlnirea dintre două reverii solitare care se întrepătrund, se pun de acord, se dezvoltă fără rețineri și fără rușine. Acel bărbat, acel bărbat frumos și simplu, în ciuda considerabilei lui puteri, care o accepta așa cum era, îi admira îndrăznelile și zbuciumul, acel bărbat, alături de care putea fi ea însăși, ca o plajă fără umbră, era cel pe care-l aștepta. Dar el? Ce spera el? Ce căuta acest om care muncea neobosit, acest om scrupulos, care verifica toate treburile statului? Cât despre iubitele sale, fără îndoială fuseseră puține la număr și nimeni nu le cunoștea. Or, această relativă inocență o intimida pe curtezană. Ghicea că în spatele fațadei austere și competente a celui care era aproape împărat, dormita un băiețel. Or, ce poate fi mai vulnerabil ca sensibilitatea unui băiețel! Acestuia trebuia să-i placă ea, pe el va trebui să-l trezească ea și să-l elibereze.

A doua zi, Teodora plecă spre porticul sudic al Forumului lui Constantin, la cel mai faimos parfumier din oraș. Era un om bătrîn, pleșuv, de origine indiană, cu gesturi și cuvinte domoale, cu privirea meditativă, pe care-l găsi așezat turcește lângă un alambic, cu ochii închiși, cu nasul în vînt și inspirînd adînc.

– Salut, spuse ea.

– Salut, îi răspunse, arătându-i un scăunel. Stai jos. Ce pot să fac pentru a te sluji?

Înflăcărată, i se destăinui:

– Vreau un parfum rar, unic, cum numai tu ești în stare să inventezi și cum n-ai mai făcut niciodată pînă acum.

Bătrînul închise din nou ochii și rămase multă vreme tăcut. Teodora, plictisită de așteptare, își clătina cînd un picior, cînd altul. Era cazul să tușească, să caște, să cadă de pe scaun pentru a-i aminti de prezența ei?

Nu mai avu timp să aleagă dintre aceste posibilități, că parfumierul se ridică și rosti:

– Mă gîndesc la un parfum pe care l-am inspirat odată în India, și care îmbină miresme de trandafir, de lămîiță, de iasomie și de scorțișoară. Aș fi fericit să reușesc să fac acest parfum. Dar costă extrem de scump.

Cum Teodora păru mirată, el preciză:

– Iasomia se găsește în India, și florile trebuie să ajungă la Constantinopol încă parfumate. E nevoie, prin urmare, să fie aduse rapid și florile corect udate. Mai trebuie, de asemenea, să rog un vînător să-mi aducă o civetă.

– Ce să faci cu ea?

– Numai fumul excrementelor ei fixează miresmele. Dar ai să ai tu bani, dacă acostează o corabie care să aducă un sac plin de flori albe?

– N-am nici o lețcaie, dar voi avea. Voi avea mulți.

Parfumierul începu să rîdă și nenumărate riduri îi însuflețiră chipul.

– Ah, am ghicit! Vrei să seduci un om bogat!

– Nu bogat, foarte bogat!

Bătrînelul suspină de bucurie.

– Am să te ajut să reușești, frumoaso. Ca să întîmpini dragostea și ca să-mi procur o plăcere. E un vechi vis de-al meu, parfumul ăsta. Dar va trebui să aștepti.

– Cît mai puțin posibil.

Omul ridică un braț în semn de neputință.

– Cum o fi voia Domnului! Trimite pe cineva în port să supravegheze corăbiile care sosesc din India. Să iscodească și să vină să mă anunțe dacă există iasomie.

– S-a făcut. Am să-l trimit pe Cap-Mare. Îți mulțumesc de mii de ori și Domnul să te aibă în pază.

– Fie ca norocul să-ți fie alături!

Cincisprezece zile a trebuit să aștepte, cincisprezece zile ca să aibă prețioasa aromă. Teodora adulmecă îndelung parfumul plăcut și senzual, încântată de mireasma lui pătrunzătoare și suavă. La miezul nopții se îmbracă simplu, se învăluie în parfum și se îndreaptă către cartierul imperial, luminat în timpul nopții. Dincolo de Palatul Sacru, pe malul mării, se ridică palatul Hormisdas, unde locuia Iustinian. La primul etaj, o fereastră încă mai era luminată. Dinaintea porții de la intrare, doi gardieni purtau torțe. Teodora le arată inelul dăruit de nepotul împăratului. Amorțiți de frig și de somn, mirați s-o vadă pe Teodora în acel loc, soldații rămaseră cu gura căscată.

– Treziți-vă, băieți, în fața voastră e o femeie, nu vă dați tîrcoale o pisică.

Ei deschiseră grăbiți poarta.

– Tu de colo, condu-mă la Iustinian.

Și cum acesta, înspăimîntat, nu făcea nici un gest, ea îi ordonă:

– Grăbește-te!

Ajunsă la primul etaj, păși peste sclavul care dormea în prag, îi făcu semn soldatului să plece și deschise ușa fără zgomot. Iustinian, așezat în fața unei mese, citea. Ea contemplă un moment fața încordată, privirea plină de interes, buzele strînse, și simți forța de concentrare a bărbatului. Brusc, își scoase inelul și îl aruncă pe pergament.

– Am reușit să intru în palatul tău, spuse ea, așa că nu mai am nevoie de el.

Iustinian tresări, derutat atât de surpriză, cât și de bucurie.

– Nu mă recunoști? Sînt, eu, Teodora.

Ea se apropie și alunecă între brațele care o strînseseră cu putere la pieptul larg.

– Nu mai îndrăzneam să sper că vei veni, murmură el. Mă simțeam pierdut și foarte singur.

– Voi rămîne lîngă tine atît cît vei dori.

Deodată, Iustinian întoarse capul și strănută.

– N-am mirosit niciodată un astfel de parfum!

– E al nostru, îi explică ea rîzînd. Am să-mi dau cu el numai pentru tine. El va ridica în jurul nostru zidurile unui iatac secret, impalpabil ca un nor. Vom fi acolo numai noi doi și vom uita de imperiu.

– Să uităm de imperiu?

– E o vreme pentru imperiu, și o alta pe care ți-o dăruiește Dumnezeu numai ție.

Și îl privi adînc în ochi pe cel în fața căruia toată lumea își pleca fruntea. Luîndu-l de mîină, îl trase pînă la pat, fără a-și coborî pleoapele. Prizonier al ochilor cu reflexe aurii, el se lăsă pradă nerăbdării dorinței.

Iustinian vorbi fără încetare, în timp ce făcea dragoste, de dulceața, de căldura, de plăcerea ce-i erau dăruite. Și cînd se prăbuși alături de ea, șopti pe un ton victorios:

– M-ai copleșit! Ai fost minunată!

Un timp, plăcerea împărtășită îl făcu pe Iustinian să dea uitării treburile imperiului. Teodora își petrecea serile și nopțile în palatul Hormisdas și se întorcea în casa ei de pe cea de a patra colină, pentru a-și întîlni prietenele. Își luă obiceiul să-l asculte pe Iustinian discutînd cu cei care erau responsabili de bunul mers al țării, după închiderea birourilor. Uneori, el îi cerea părerea pe care ea o exprima cu prudență.

Nu era preocupată decît să-i placă iubitului ei, lăsînd deoparte eventualele motive de neînțelegeri, în special persecuția ereticilor.

După o lună de trai împreună, Iustinian dori s-o prezinte împăratului, divinului Iustin. Cu cîteva zile mai înainte, Teodora își pregăti această întîlnire precum un general planul de bătaie, informîndu-se asupra trecutului, opiniilor, gusturilor lui Iustin, fiindcă nimic nu se putea hotărî pe viitor fără consimțămîntul lui. În ziua respectivă, într-o ținută decentă și fardată cu grijă, ea se duse la palat cu Iustinian. Deși ținuse să i se descrie de zeci de ori interiorul Palatului Sacru, să treacă în realitate dincolo de marea poartă de bronz însemnă pentru ea o emoție atît de violentă, că se opri pentru o clipă ca să-și tragă sufletul și să admire pictura reprezentîndu-l pe împăratul Constantin avînd deasupra capului crucea victorioasă și azvîrlind în prăpastie un șarpe. Sub privirile curioase, ironice sau vrăjite ale gărzilor care, cu sabia scoasă, păzeau intrarea, ea se strădui să se poarte ca o obișnuită a casei pînă la cupola primului palat, Chalké. Alte priviri așteptau de-a lungul vestibulului cu coloane, unde diferite corpuri de gardă se succedau. Aruncînd ocheade pe de lături, ea întrezări ici o grădină, colo o biserică, mai departe un grajd pentru catîri. Alte scări, alt vestibul, altă ușă de bronz și cei doi ajunseră în spațiul public al sălilor de recepție, și în biserica Domnului, unde se reculeseră o clipă.

De parcă s-ar fi scuzat, Iustinian îi explică:

— Îți amintesc că împăratul e bătrîn și îi e greu să poarte o discuție mai îndelungată. Nu te va primi în palatul Daphné, care e palatul particular al suveranilor, ci în micul Consistoriu.

Micul Consistoriu, cu ferestre largi și covoare groase, dădea spre grădinile și terasele care coborau spre mare. Trecînd de ușile de fildeș, Teodora îl descoperi pe divinul Iustin așezat pe un tron modest în formă de fotoliu, capitonat cu perne brodate în

aur. Bătrînul împărat o cercetă din cap pînă-n picioare, cu un zîmbet binevoitor și o lucire admirativă în ochi. Cu un gest al mîinii, îi condecie pe șambelanii care-l înconjurau. Teodora își ținea ochii în jos, pudic, cînd Iustin declară:

– Ia loc lîngă mine, copilă. Să stăm de vorbă liniștiți. Știi cît de mult îmi iubesc nepotul și țin să-și aleagă cu bun-simț aventurile. În orice caz, are noroc, fiindcă ești tare frumoasă!

Deși i se părea supărător să fie tratată drept „o aventură“, ea răspunse:

– Nu doresc decît să-l ajut pe Iustinian să-și îndeplinească destinul pe care i-l pregătește Dumnezeu.

– Și mai ești și isteată. Ah!

Iustin făcu o grimasă de durere.

– E rana pe care ai primit-o în timpul războiului contra perșilor, nu-i așa? rosti Teodora, grăbindu-se să-i aducă un taburet pentru a-și întinde piciorul dureros.

– Și mai ești și bună! A fost grea, bătălia contra perșilor! S-ar părea că barbarii ăștia vor să înceapă iar războiul, dar noi avem generali buni; prietenul lui Iustinian, Sitas, și tînărul Belizarie, care știe să se facă iubit de soldați și nu numai.

– Lunga tradiție romană a curajului și a ambiției dăinuie încă în imperiu.

– Te interesează politica, fetiço? Iată ceva neobișnuit.

– Cînd există dorința ca Dumnezeuul creștinilor să-și întemeieze împărăția lui pe pămînt. . .

Iustinian întrerupse conversația:

– Mă duc s-o rog pe împărăteasă să ne facă bucuria de a ni se alătura.

Bătrînului Iustin îi sclipi o luminiță în ochii stinși.

– Îmi cunosc eu nepotul. Ne lasă singuri ca să tăifăsuim liniștiți. Vorbește-mi despre tine, fiica mea.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd Iustinian se întoarse împreună cu Eufemia, bătrînul împărat izbucni în rîs.

– Draga mea soție, spuse el, ai să fii mulțumită s-o cunoști pe prietena lui Iustinian. E dotată cu judecată și bună dispoziție.

Chipul pergamentos al Eufemiei era brăzdat cu riduri, și ea însăși răspîndea un foarte puternic miros de parfum. Abia dacă se uită spre nou-venită și rosti:

– Nu uita că i-am invitat la cină pe prefectul pretoriului și pe patriarh.

Iustin oftă, nemulțumit:

– Atunci, întoarce-te mâine, Teodora, vreau să aflu sfîrșitul istorioarei cu micul bufon al cărui cap ajungea doar pînă în dreptul posteriorului prințesei.

– Mîine nu, preciză Eufemia, fiindcă îi primim pe ambasadorii hunilor.

– Draga mea, exclamă Iustin, acum tu ești cea care-mi scoate sufletul cu îndatoririle imperiului!

Și îi chemă pe șambelani, care așteptau în spatele draperiei de mătase pentru a-i însoți pe suverani pînă la palatul Daphné.

– Ce-i cu istorioara cu bufonul? întrebă Iustinian cînd rămaseră singuri.

– Am inventat-o. Unchiul tău are nevoie de veselie și îi plac anecdotele picante.

– Ești nemaipomenită, recunosc el cu un zîmbet dezarmat.

– Nu cred că Eufemia a avut o părere prea bună despre mine.

– Nu o cunoști încă, este foarte timidă. Dar e un înger de bunătate, care-mi tolerează toate capriciile.

Șase luni mai tîrziu, Teodora, deși purta acum bijuterii și veșminte bogate și era salută de înalți demnitari, nu-și socotea situația ca fiind mai puțin precară. Se simțea ca un acrobat care merge pe sîrmă, gata să cadă în gura nobililor, dacă nu-și atingea scopul, altfel spus, dacă nu ajungea la căsătorie. Nu pomenea niciodată despre acest aspect, preferînd să se facă de neînlocuit

pe lângă iubitul ei, prin frumusețea, senzualitatea și sfaturile sale privind lupta împotriva ambițioșilor care dădeau tîrcoale în jurul puterii. Înțeleaptă, evita orice conflict cu Iustinian sau cu iluștrii. Nu venise încă vremea să-și apere opiniile și să-și răzbune vechile jigniri.

Într-o seară de decembrie, în camera de culcare, Iustinian stătea tăcut pe fotoliul lui de lemn, cu acel aer frămîntat pe care ea i-l cunoștea așa de bine: gura ușor întredeschisă, privirea fixînd un punct imaginar, al treilea deget de la mîna dreaptă frecînd convulsiv interiorul degetului mare. Ea se ghemui, după moda egipteană, la picioarele lui.

— O veste proastă?

— Mi s-a raportat că Anicia Iuliana are de gînd să plătească soldați pentru a-l ajuta pe vărul meu să ia puterea. Mă simt așa de singur, înconjurat peste tot de dușmani care îmi vor moartea.

— De ce îți faci griji? Tu ești cel care conduce imperiul și armata. De ce să te temi de nobila asta bătrîină care nu-i în stare să pună la cale o revoltă? Sufletele puternice se ridică din popor, nu din rîndurile nobilimii slăbite de privilegii! Vorbele lor nu-s decît o trîncăneală fără rost. Tu ești cel care comanzi, tu, cel care acționezi, tu, cel care te ostenești neconținut pentru viitorul imperiului.

El îi zîmbi cu recunoștință.

— Aș vrea să-i împiedic să mai spună că prezența unei comediant pe lângă mine e o dovadă a sufletului meu negru și a necredinței. Dacă stai să-i ascuți, aș fi nedemn să-i succed unchiului meu.

— Lasă-i să vorbească! Important este ce crezi tu.

Brusc, trecînd de la teamă la autoritate, Iustinian se ridică:

— Nu vor mai vorbi multă vreme. Am să te numesc patriciană, cel mai înalt titlu în ierarhia onorurilor.

Ochii Teodorei sclipiră de o bucurie copilărească.

- Să fie cu adevărat posibil? Crezi că împăratul va accepta?
Sărman bătrîn de care servitorii își bat joc pe ascuns.
– Îi voi vorbi la momentul potrivit.

După sărbătorile prilejuite de noul an, Teodora porni într-o duminică, pe la ceasul prînzului, spre casa ursului calcinat. Căci, dacă se bucura că va uimi imperiul prin favoarea ce-i va fi acordată, doar alături de cei care o văzuseră crescînd, sperînd, eșuînd și sperînd din nou, această favoare își dobîndea cu adevărat prețul. Rîdea de una singură de triumful ei.

– Ce bine că ai venit, fata mea! spuse mama care așeza masa. Mulțumesc Domnului! Micuța plînge după tine. Îmi faci atîtea griji. Tot te mai iubește Iustinian? Profită din plin, fiindcă totul se va termina într-o zi.

– Eu nu vreau să se termine.

– Ce vrei tu copila mea, sînt fire de paie luate de vînt. Ai simțit-o pe pielea ta cu senatorul și guvernatorul ăla din Cirenaica. Eu îți repet că dacă urci prea sus îți frîngi gîtul în cădere. Adu-ți aminte de Alexandria și de viața cruntă pe care ai dus-o acolo mai înainte de a-l întîlni pe patriarhul Timotei.

– S-a terminat cu viața aia, mamă, îți interzic, mă auzi, îți interzic să mai pomenesci de ea cuiva.

Tonul Teodorei era așa de brutal, că mama își pierdu obișnuita replică promptă.

– Mănînci cu noi? o întrebă aproape timid.

– Cu dragă inimă.

Mama puse pe masă pîine, pește, anghinare și fructe. Cosimo sosi prima.

– Te-ai și întors? Idila n-a durat prea multă vreme.

– Durează în continuare. Vreau să vă dau o veste. Aștept întoarcerea Anastasiei și a Eudoxiei ca s-o aflați.

Ca bună comediantă ce era, se complăcu în a le face să aștepte pe sora ei mai mare și pe mamă, care arunca priviri intrigate. Cînd se întruni întreaga familie, ea le aduse la cunoștință:

– Voi fi numită patriciană.

Mama deschise niște ochi mari, nevenindu-i să creadă.

– Sfântă Treime, să fie posibil! Un privilegiu pe care-l păstrezi o viață întreagă și care nu se împrăștie ca fumul, așa cum ți se întâmplă ție de obicei.

Și dădu fuga la ușă să le strige trecătorilor:

– Teodora, fata mea, va primi demnitatea de patriciană! Teodora, fiica lui Acacios, împlânzitorul de urși! Fata mea! A mea!

Întorcându-se spre Anastasia, Teodora strecură în palma surorii ei doi bani de aur.

– Du-te și cumpără vin și fructe pentru vecini. Spune-i negustorului să-și deschidă prăvălia și că va fi plătit în curînd, că sora ta va deveni o patriciană.

– Mamă, ce frumoasă ești! murmură Eudoxia, frecînd mătasea între degete. Spune-mi, cum ești făcută patriciană?

– Ceremonia va avea loc în sala tronului unde șambelanii vor cădelnița cu tămîie, parfumînd aerul ca în biserică. Apoi vor intra demnitarii, senatorii și reprezentanții facțiunilor care vor cere numele noii patriciene.

– Și tu ai să fii aceea?

– Da. Eu voi fi. Apoi împăratul va veni să ia loc pe tron. E un tron cu totul și cu totul de aur, deasupra are un baldachin tot de aur cu pietre prețioase, încadrat de fiecare parte de o statuie a Victoriei care-și desfășoară aripile. În spatele împăratului vor sta șambelanii.

– O să fie și Narses?

– Da, însă nu în spatele împăratului.

– Și Iustinian?

– El va sta lîngă împărat.

– Și pe urmă?

– Pe urmă, eu mă voi apropia de divinul Iustin, voi îngenunchea și îi voi săruta mîna. El va declara: În numele Tatălui,

al Fiului și al Sfântului Duh, Maiestatea mea, prin grația lui Dumnezeu, te ridic, Teodora, la rangul de patriciană.

– Asta-i tot? se miră fetița care nu reușea să priceapă că un statut atît de prodigios poate depinde de atît de puține cuvinte.

– Asta-i tot, fiindcă vorbele împăratului vin de la Dumnezeu.

– Creză că am putea participa și noi la ceremonie? întrebă Cosimo.

– Cu siguranță. Am să mă ocup de veșmintele voastre de gală.

– N-o să-ți fie rușine cu noi? se neliniști Anastasia.

Interveni și mama:

– Asta-ar mai lipsi! Să uite de onoarea cuvenită tatălui și mamei ei, cum cere Evanghelia!

Vecinii dădură vestea și altora și o întreagă mulțime se îngrămădi în fața casei. Ulcelele cu vin, umplute mereu, mulțumită generozității Teodorei, se plimbau de la gură la gură, și fiecare veni s-o felicite pe fosta actriță de pantomimă. În mijlocul acestei bucurii, Teodora se simți mișcată de afecțiunea pe care continuau să i-o poarte prietenii de pe hipodrom. Își dădea seama că îi va trebui mereu libertatea gestului și cuvîntului lor și avea de gînd să-i susțină cînd va obține puterea.

Devenită patriciană, Teodora se preocupă de finanțele ei. Deși Iustinian nu se putea lipsi de ea, considerînd-o ca pe „un dar al Domnului“, ea știa din experiență că bărbații lasă adesea dragostea în urma intereselor, cînd se dovedește a fi necesar. Încă din copilărie, se temea de sărăcia care atrăgea după ea umilințe și demersuri sordide. Sfătuită de Narses, ea obținu domenii întinse în Cappadocia, cu livezi, ogoare cultivate, mănăstiri, plantații de măslini, pășuni și vite, vii, păduri de stejar, unde porcii se hrăneau cu ghindă, fără a mai pune la socoteală clădiri, biserici și arenda percepută de la țărani.

Acum era la adăpost de sărăcie, dar persista amenințarea de a fi părăsită. Cu toate acestea, Iustinian dorea să se însoare

cu ea. Când Teodora îi vorbea de obstacolele legislative ce le stăteau în cale, el îi răspundea:

– Cu ajutorul lui Dumnezeu, nimic nu-mi este imposibil.

Teodora considera totuși necesar să acționeze în vederea reușitei acestei uniuni. Și își găsi aliatul chiar la fața locului, în persoana bătrînului împărat.

Cunoștea bine acum strania arhitectură a acestui oraș închis care era locuința imperială, cu palate, cazărmi, săli de gală, curți, terase, grajduri și grădini, dar mereu cu aceeași plăcere, chiar mîndrie, trecea de pragul ușii de fildeș al palatului Daphné, ce purta numele frumoasei nimfe a cărei statuie îi întâmpina pe vizitatorii privilegiați. Palatul suveranilor era mai înalt decît alte construcții, înconjurat de metereze, și construit pe două etaje, deasupra cărora terase mari permiteau dominarea orașului și a mării.

În sala de recepție, Iustin, într-o simplă tunică, descotorosit de toate veșmintele de gală, moțăia pe un divan înțesat de perne, legănat în siesta lui de melodiile populare interpretate de o cîntăreață. Șambelanul o anunță pe patriciana Teodora și, cu un gest, împăratul o alungă pe cîntăreață, se ridică și strînse în mîinile lui aspre, zbîrcite, degetele delicate ale musafirei.

– Sînt bucuros că te văd, Teodora. Prezența ta îmi înveselește inima.

– Ți-am adus prăjiturile care-ți plac. Cele cu migdale, făcute de bucătarul din Forumul Boilor.

– Tot ce vine de la tine e bun. Hai, povestește-mi. Nobilii nu te privesc cu fătărnicie? Fără îndoială, sînt furioși că ai devenit patriciană. Și mie mi-au făcut destule mizerii! Se uită la mine ca la o rîmă. Îți dai seama, un împărat țaran! Știi cum am ajuns în Constantinopol? Am coborît din munții Macedoniei. Eram trei flăcăi de la țară, bine făcuți, vajnici în luptă.

Teodora, care auzise de mai multe ori povestea lui Iustin, își permise să-l întrerupă:

– Vreau să-ți cer un sfat, ție, căruia Dumnezeu îi dă din înțelepciunea sa. Iustinian vrea să mă ia de soție. Crezi că ar face bine? Că aş putea fi o femeie demnă de el?

– Când am venit din munții Macedoniei, trei frați, trei flăcăi de la țară, bine făcuți și aprigi în luptă, cine s-ar fi gândit că unul dintre ei va ajunge împărat?

Teodora atrase atenția bătrînului asupra prezentului.

– Există o lege, legea lui Augustus, care mă împiedică să-l iau de bărbat pe Iustinian. Numai tu o poți schimba.

– Iustinian cunoaște legea mai bine ca mine. Să se gîndească și să-mi propună o soluție.

Marele șambelan își făcu intrarea în încăpere, se înclină și spuse:

– Maiestatea ta trebuie să se pregătească pentru primirea legatului Romei.

– Sînge, bombăni bătrînul împărat. Ăsta și Papa vor mereu sînge, sîngele păgînilor, sîngele ereticilor, cît să umple butoaie. Ei nu știu ce-i războiul!

Doi șambelani veniră să-l ridice pe August de umeri, schimbînd priviri asupra tristei lui stări, priviri pe care Teodora le considera de neîngăduit. Va ajunge și ea, oare, într-o bună zi, într-o stare asemănătoare, de rîsul servitorilor proști?

Zilele care urmară îi părăură Teodorei o eternitate. Iustinian trebui să studieze legea, să discute cu juriști, să modifice mai multe texte ce urmau să fie înaintate unchiului său, pentru a fi favorabile actrițelor în general și Teodorei în particular. În toiul unei nopți, el intră în camera de dormit cu un papirus în mînă.

– Vrei să afli cum sună textul pe care i-l voi prezenta împăratului?

Fără să aștepte un răspuns, el îi citi:

– „Noi, împăratul romanilor, credem că se cuvine, atît cît este cu putință, să urmărim generozitatea lui Dumnezeu și marea

lui îndurare față de oameni. Dacă întârziem să facem același lucru pentru supușii noștri, nu merităm iertarea. De acum înainte, constituția permite actrițelor să renunțe la rătăcirile lor și să ceară împăratului îngăduința de a beneficia de toate privilegiile căsătoriei. Dacă acest drept e obținut, ele pot încheia o căsătorie legală, indiferent de rangul bărbatului ca și cum n-ar fi dus niciodată viața desfrînată a actrițelor. O fostă actriță, admisă la rangul de patriciană, se poate căsători cu orice bărbat, toate păcatele fiindu-i spălate, astfel încât să se poată spune despre ea că e la fel de curată ca la venirea ei pe lume. “Mîine îl voi pune pe Iustin să semneze această lege.

Teodora închise ochii de fericire. Măritată! Măritată cu nepotul împăratului. Iustinian, la fel de fericit ca și ea, o cuprinse în brațe.

- Vom rămîne mereu împreună, spuse ea.
- N-aș mai putea trăi fără tine.
- Vom avea copii.
- Și îi vom crește în dragostea față de Dumnezeu.
- Familia noastră va fi admirată de toți.
- Pentru bunăvoința și dreptatea noastră.
- Vei fi înțelept ca Solomon.
- Iar tu, isteată și prudentă ca Cleopatra.
- Ce bucurie, ce bucurie în ziua asta!

Ea se aruncă pe pat.

– Iustinian, să mergem în iatacul nostru secret. Și, luînd flaconul, stropi în jur cu parfum.

Iustin se îmbolnăvi și răul lui ținu pînă în Săptămîna Mare. După Paște, cînd se înzdrăveni, Iustinian se duse singur la palat, pe la mijlocul după-amiezei, pentru a-i prezenta în liniște propunerea de lege. Teodora, rămasă la Hormisdas, aștepta cu nerăbdare întoarcerea lui. Dar orele se țirau ca niște melci și Iustinian nu se mai întorcea. Privea marea cenușie sub ceața care

ascundea coastele Asiei. Rîndunelele zburau jos, prevestind ploaie, poate furtună. Impresionabilă cum era, Teodora fu cuprinsă de presimțiri negre pe care întîrzierea lui Iustinian nu făcea decît să le accentueze. De ce nu s-a întors? Să fie, oare, semnul unor dificultăți neprevăzute? Sau bucuria ce urmează succesului? În acest caz, de ce n-a venit s-o caute? Impulsul de a se duce de capul ei la Palatul Sacru îi ardea inima, dar ar fi fost o greșeală să-și dezvăluie temerile și nerăbdarea. În cele din urmă, auzi pași repezi și hotărîți care răsunau pe marmură, atît de deosebiți de alunecarea silențioasă a servitorilor și sclavilor. Pașii se opri ră o clipă în spatele ușii, apoi chipul frumos al lui Iustinian apără de după draperia dată la o parte. Văzîndu-i expresia plină de regret, stînjenită, încurcată, Teodora înțelese imediat.

– Împăratul refuză?

– Nu el, ea.

– Vrei să spui împărăteasa?

– Da, Eufemia.

Teodora își pierdu răsufarea. Apoi, indignarea ei se dezlănțui dînd uitării reținerea pe care și-o impusese de luni de zile:

– Tocmai Lupicida, puiul de lup, de care nimănui nu-i era frică, sclava barbară care-i fericea pe soldați în campanii, mă consideră nedemnă de tine! A părăsit-o memoria, de nu-și mai aduce aminte că țăranul incult ajuns împărat a fost silit să-i cumpere libertatea, să-i schimbe numele ca să nu fie prea ridicolă! Ea e cea care mă consideră nedemnă de nepotul împăratului, ea care nu știe nimic, nici să scrie, nici să citească, nici măcar să facă un copil! Că nobilii mă calcă în picioare, voi ști să le-o întorc cu aceeași măsură. Dar că împărăteasa asta grasă și bleagă se crede scoborîită din nobilimea romană, iată ceva ce nu pot suporta!

Iustinian, neștiind ce să răspundă ochilor ce aruncau scînteii în penumbra apusului, se bîlbîi:

– Într-o zi Dumnezeu o va chema în paradis.

– Și dacă Dumnezeu îl va chema mai întâi pe Iustin? Iustin pe care, cu adevărat, piciorul și adesea și capul îl fac să sufere. Ce se va alege de imperiu? Eufemia va numi un împărat, care vei fi probabil tu, cu o singură condiție: să mă exilezi lângă cele mai îndepărtate granițe ale imperiului! Hai să vorbim cu unchiul tău imediat.

Ceva mai târziu, Iustin își pleca ochii în fața privirii fulgerătoare a Teodorei.

– Ah, da, știu! Împărăteasa! Știu, știu. Eufemia este absolut împotriva acestei căsătorii. Ea susține că după tot ce am făcut pentru tine, Iustinian, ca să beneficiezi de cultură și să cunoști bine religia, trebuie să te însori cu o tânără demnă de a urca pe tron. Iar pe tine, Teodora, nu te socotește potrivită. Nu poate uita de unde vii!

– Dar tu ești împăratul, tu conduci Imperiul Romei! insistă Teodora.

– Amîndoi îmi puteți cere tot ce doriți, dar nu mă obligați s-o nemulțumesc pe Eufemia.

13

Teodora avu noroc. În 524, la mai puțin de doi ani de la întoarcerea ei la Constantinopol, ciocanele de lemn loviră în toaca bisericii pentru a anunța poporului moartea Eufemiei. În afară de Iustin și Iustinian, pe care îi înconjurase cu o afecțiune constantă, puțină lume o regretă, într-atît fusese de ștearsă. Teodora cunoscuse o bucurie deplină și, o dată săptămîinile de doliu terminate, se pregăti de căsătorie. Era încîntată că Iustinian dovedise curajul și libertatea de a îndrăzni să modifice pentru ea jurisprudența și să

desfidă buna-cuviință. Desigur, acum nu mai era vorba de pasiunea înflăcărată care o exaltase când fusese cu Libanios, ci de o dragoste lucidă, admirativă și recunoscătoare, ce nu excludea amuzamentul de a trezi, în acest om obsedat de îndatoririle sale, atracția către fantezii voluptuoase.

Cu o săptămână înaintea căsătoriei, Teodora, însoțită de Chrysimallo, trecu pe la *Luna aurită*, să-și aleagă bijuteriile pe care avea să le poarte în acea zi de neuitat. Patronul îl dădu la o parte pe Vasilios pentru a o servi el însuși pe logodnica nepotului lui Iustin. În timp ce el îi prezenta rîurile de perle și de pietre prețioase, copiii lui și tovarășii lor de joacă coborîră scara exterioară cîntînd cît îi ținea gura:

Iustinian, nepot de împărat,
C-o puică faină s-a-ncurcat,
Care i-a tocat, mări frate,
Averea pe jumătate.

Chrysimallo se umfla de rîs; Vasilios dădu fuga afară să-i liniștească pe obraznici, Teodora păli și se întoarse spre bijutier:

– Tu i-ai învățat asta?

Omul începu să se bîlbîie:

– Nu, nu, să nu crezi așa ceva, n-am nici o vină... strada, toată lumea. Cîntecul ăsta mi se pare nedemn...

– Dar îi lași pe copiii tăi să-l repete. De acum înainte nu voi mai cumpăra nimic din prăvălia ta. Bucură-te că n-ai fost mai grav pedepsit pentru lipsa de respect a familiei tale.

Ieșind, îi făcu semn lui Vasilios s-o urmeze.

– Vino în după-amiaza asta, la ceasul al zecelea, la palatul Hormisdas, să-mi prezinți tot ce e mai frumos în giuvaiergerie. De acum înainte îți interzic să mai lucrezi în dugheana asta.

Vasilios căscă ochii mari de uimire, dar în fața furiei Teodorei nu îndrăzni să sufle o vorbă. Ea urcă în car mînioasă. Cînd caii se îndepărtară, Chrysimallo remarcă:

- Bietul băiat, îl împiedici să-și mai câștige traiul.
- Nu va avea de ce să se plîngă dacă va deveni bijutierul meu. Prietenii mei vor rămîne mereu prietenii mei.
- Și adăugă pe un ton amenințător:
- Voi ști să le impun romanilor respectul ce se cuvine soției lui Iustinian.
- Întotdeauna ai fost autoritară, comentă resemnată Chrysimallo.

Nu se luminase încă de ziuă, dar Narses era prea răvășit ca să poată dormi. Mergea prin încăperea pe care o închiriasse de cînd lucra la Palatul Sacru, plimbîndu-se de la pat la fereastră și de la fereastră la pat. Peste cîteva ore va avea loc căsătoria și era mai emoționat decît dacă ar fi fost vorba de el însuși, fiindcă Teodora însemna totul pentru el, era iubita, prietena, sora, eleva lui. Se minuna de drumul parcurs de actrița de pantomimă, care, sfidînd orice atitudine rezonabilă, adesea în ciuda propriilor lui sfaturi, datorită îndărătniciei, a puterii iluziilor, a curajului, sfîrșea prin a obține de la viață tot ceea ce-și dorea. Pentru o comediantă, să se mărite cu un viitor împărat era ceva de domeniul fanteziei.

La început, dragostea lui Iustinian l-a luat prin surprindere. I se părea paradoxal că un bărbat animat de o asemenea dorință de putere, în măsură să-i asasineze odinioară pe niște conjurați, alege o fostă curtezană fără avere, fără nici un sprijin, disprețuită de cei puternici. Puterea de seducție a Teodorei nu putea ea singură explica alegerea plină de riscuri a acestui ambițios. Fără îndoială, Iustinian descoperise în fosta comediantă o soție care avea să știe să-l sprijine în exercitarea puterii prin marile ei calități intelectuale și tăria caracterului. Era neîndoios faptul că pentru acest bărbat nehotărît, în pofida autoritarismului său, perseverența și voința Teodorei reprezentau un veritabil sprijin.

Cu instinctul copiilor, care-i îndreaptă spre cei ce le vor face bine, el se însura nu numai cu o femeie care-i plăcea, ci și cu

un aliat în măsură să fie alături de el în rezolvarea îndatoririlor anevoioase ale puterii. Oare se înșela? Cunoștea el toate ascunzișurile unui suflet care nu oferea din el însuși decât ceea ce dorea să arate? Narses, convins pe bună dreptate că era singurul care o cunoștea cu adevărat, nu știa ce anume din această natură complexă va precumpăni în viitor.

În zori, îmbracă o tunică de mătase și porni spre marele palat ale cărui porți de bronz erau deschise de străjeri. Întâlni câțiva demnitari mergînd spre vestiare unde erau păstrate veșmintele lor de gală, și intră în biserica Sfîntul Ștefan, în care odihnea mîna martirului. Bazilica îngustă, datînd de pe vremea lui Constantin, era încă întunecată, și el se rugă la Sfînta Fecioară pînă ce un diacon veni să aprindă lumînările candelabrelor de aur ce coborau din tavanul de lemn. Un altul aduse cădelnița, lăsînd apoi pe niște pernițe roșii coroanele de flori destinate logodnicilor.

Numai demnitarii cei mai de seamă erau invitați la ceremonie. Sosiră unul după altul, înveșmîntați în tunici și mantii strălucitoare de mătase, cu agrafe de aur scînteind de diamante, cu brîuri mai mult sau mai puțin împodobite, potrivit funcției lor în serviciul statului. Narses îi recunoscă pe prefectul pretoriului din orient, pe comitele Cheltuieiilor Sacre, pe prefectul orașului, pe chestorul Palatului Sacru, pe comitele domeniilor particulare, pe generali, comandanți ai diferitelor corpuri de gardă, pe cei mai înalți reprezentanți ai Senatului și pe maestrul de ceremonii, într-o frumoasă mantie de mătase violet îmbogățită cu medalioane reprezentînd păuni călăriți de copii goi. În sfîrșit, sosi venerabilul patriarh al Alexandriei, în veșmînt alb, împodobit de laticlave* roșii, apaliul** fiind brodat cu trei cruci. Silențieri*** cu vergele

* Fîșie lată de purpură ce împodobește veșmintele personalităților romane (n.tr.).

** Manta purtată de vechii greci și romani (n.tr.).

*** Sclavi avînd însărcinarea să păstreze liniștea (n.tr.).

de aur în mînă îl precedau pe Iustin, înconjurat de șambelani în veșminte albe.

Narses era nerăbdător să-i vadă pe miri apărînd. Nu-și putea învinge teama că în ultimul moment se va produce o catastrofă, făcînd căsătoria imposibilă și că Teodora va fi încă o dată aruncată în praf. Ea apărî în cele din urmă, alături de Iustinian, cu un aer teribil de grav. Amîndoi se apropiară de patriarh, care depuse pe fruntea logodnicului o coroană de flori, simbol al victoriei asupra păcatului, rostind: „Iustinian, supus al lui Dumnezeu, e încoronat împreună cu Teodora, supusă a lui Dumnezeu, în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh“.

După ce puse flori și pe capul logodnicei, el repetă: „Teodora, supusă a lui Dumnezeu, e încoronată împreună cu Iustinian, supus al lui Dumnezeu, în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh“.

Apoi, împreună mîinile căsătoriților. Iustinian zîmbea, Teodora se arăta impasibilă, iar Narses bănuie că emoția o împiedica să reacționeze la ceea ce i se întîmpla. Dimpotrivă, ea nu-și mai încăpea în piele de fericire, fiind prezentată lumii, mai exact puternicilor acelei lumi. Văzînd-o pășind alături de soțul ei prin vestibuluri cu coloane, înțesate de senatori alături de nevestele lor, de demnitari, de nobili care se plecau la trecerea ei, Narses împărtășea sentimentul de victorie al prietenei lui. Fără s-o piardă din ochi, se miră de acel surîs nou, schițat de ea fără grabă, ca pe un dar oferit celor din jur, o privire pe care binevoia să le-o acorde și pe care ei trebuia s-o primească precum o binecuvîntare. Cît despre Uranios, aflat printre excubitorii care apărau mirii, el plesnea de mîndrie, ca și cum, în marea lui bunătate, o fărîmă din gloria fostei lui iubite se răsfrîngea și asupra lui. Mai tîrziu, Antonina povesti că tînăra căsătorită îi șoptise în trecere: „Iată ceva pe placul lui Dumnezeu“.

Cei doi soți porniră pe aleea ce ducea, prin grădini, pînă la palatul Magnaura, rezervat nopții de nuntă. Alți demnitari,

funcționari, negustori bogați și nevestele lor formau un gard viu de-a lungul trecerii lor, în timp ce orgile intonau un marș triumfal. Pe cînd reprezentanții facțiunilor aclamau mirii, Narses se gîndea la furia celor puternici, care se plecau în fața Teodorei, atît de disprețuită de ei, și se întreba ce cotitură va lua inevitabila lor confruntare. În mulțime se aflau și funcționari de origine modestă, foarte apreciați de Iustinian, fiindcă acestui fiu de țaran îi plăcea să se înconjure de administratori aleși pentru competența lor și nu pentru prestigiul familiei lor. Acești oameni, proveniți ca și Teodora din popor, aveau ca și ea vigoarea și gustul luptei. Nu era exclus ca înfruntarea lor să se dovedească mai periculoasă decît furia vechilor familii.

După ce-și lăsară coroanele în camera nupțială, soții se întoarseră pentru a lua masa în Sala celor Nouăsprezece Paturi. Narses nu fusese niciodată invitat, și pentru prima oară se întinse pe unul din paturile fastuoase ce puteau cuprinde fiecare douăsprezece persoane. Îi văzu pe cei doi urcînd pe estrada unde se afla patul împăratului în fața unei mese de aur. Cîteva coloane de argint și puține trepte îl despărteau de Teodora. Această ierarhie în spațiu îl făcea să se teamă că, de la înălțimea la care se afla, iubita lui nu-i va mai acorda încrederea cu care se obișnuise în anii trecuți. Această frică îl făcu să nu simtă gustul minunatelor bucate ce-i fuseseră oferite.

De a doua zi, se răspîndi zvonul că, în noaptea nunții, Teodora purtase o rochie din trandafiri cusuți între ei cu fir de aur și că îi ceruse austerului Iustinian să facă dragoste cu ea fără să strivească nici unul. Mulți visară la nebuniile de care era în stare fosta comediantă.

De la început, soția celui care, fără a deține titlul, exersa deja funcția de împărat, începu să-și impună preferințele. Cu

prudență în domeniile favorite ale divinului Iustin, dar fără scrupule în ceea ce privea interesele ei personale. Nu uitase nimic din trecut. Pe cînd pentru mulți oameni fiecare stadiu al existenței este reluat, asimilat, transformat în stadiul următor, diferitele perioade ale vieții Teodorei păstrau întreaga intensitate a prezentului. Etapele vieții ei se suprapuneau ca straturile geologice ale unei faleze, nici unul nefăcîndu-l să dispară pe celălalt. Emoțiile fetei umilite și sărace, ale adolescenței provocatoare, ale îndrăgostitei batjocorite, ale femeii violentate, ale cucernicei monofizite, ale soției credincioase se păstrau intacte în așteptarea vremii răzbunării sau a recunoștinței. Caracterul misterios, ce-i era atribuit de foarte mulți, amplificat de gura lumii, se datora acestor multiple fațete, uneori contradictorii, care o făceau imprevizibilă.

Verzii! Verzii, care o umiliseră pe cînd era o copilă, vor cunoaște în sfîrșit prețul unei ofense aduse Teodorei. Iustinian care, ca împărat, îi favoriza pe Albaștri, nu se revoltă împotriva acestui resentiment, deși îl îngrijora uneori lipsa lui de măsură. Într-o dimineață, la începutul postului de șapte săptămîni care preceda sărbătorile Paștelui, Teodora hotărî să ofere bisericii Sfinților Apostoli o cutie de argint împodobită cu topaze și perle, ce conținea voalurile de mătase albă, destinate să acopere potirul și patena. Abia ieșise din palatul Hormisdas cu o suită de trei sute de persoane, că-l zări pe Hypathios, respectabil susținător al facțiunii Verzilor, care fugea ca un nebun prin Piața Augusteon, răsturnînd tarabele, încercînd să se refugieze în Sfînta Sofia. Pe urmele lui, vreo zece Albaștri, ușor de recunoscut după costumația lor barbară, cu pumnalul în mînă, se opriră dinaintea portalului aceluia loc de azil, reprezentat de casa Domnului. Teodora se prefăcu a nu băga de seamă incidentul și își continuă drumul cucernic.

Cînd, către ceasul prînzului, ea se întoarse de la Sfinții Apostoli fu întâmpinată în Piața Augusteon de murmurele răuvoitoare ale unei mulțimi în fierbere. Se interesă de cauza acestora și află că Hypathios fusese înjunghiat chiar în incinta bisericii Sfînta Sofia. Ea deplînsese faptul că fusese ucis într-o biserică, dar nu găsi nimic de spus în privința asasinilor.

Murmurele însă persistau și cuvîntul „Albaștrii“ revenea adesea în conversații. Aceștia urmau să fie pedepsiți. Imediat protectoarea lor se alarmă.

– Să fie pedepsiți Albaștrii? Cine a îndrăznit? Unde sînt ei acum?

– Prefectul orașului i-a închis în temnițele prefecturii și a executat mai mulți dintre ei.

– Executați? Și pentru ce, mă rog? Cu ce drept? Cine a autorizat această crimă?

Nimeni nu îndrăzni să răspundă, știind cu cîtă pîrtinire soția lui Iustinian acoperea actele criminale ale Albaștrilor. Temîndu-se de represalii, cetățenii prudenți părăsiră discret piața.

Pe dinaintea capetelor plecate, Teodora se apropie de soldații care păzeau intrarea în Marele Palat.

– Cine a ordonat arestarea Albaștrilor?

– Împăratul, răspunse un ofițer.

Un ordin al împăratului fiind imposibil de contestat, Teodora replică:

– De ce a fost deranjat împăratul într-o chestiune atît de mărunță?

– Nu știu.

– Prefectul orașului ar fi trebuit să vorbească soțului meu.

– Iustinian nu l-a putut primi, e bolnav.

Imediat soția porni cu un pas hotărît, urmată de doi eunuci, către palatul Hormisdas. În camera care dădea spre mare, draperiile erau trase ca lumina să nu rănească ochii bolnavului și miros de plante pentru inhalatii încărcau aerul.

– Ce ți s-a întâmplat? întrebă Teodora, supărată încă, așa cum era întotdeauna de o nenorocire căzută pe capul facțiunii preferate.

– Un puternic acces de febră.

– Tu nu-ți poți îngădui să fii bolnav. Prefectul de poliție și-a permis să-l deranjeze pe împărat, bietul bătrîn.

– Era deci o problemă gravă?

– Privea zece nefericiți Albaștri care l-au omorât pe Hypathios. Cu acordul lui Iustin, prefectul i-a arestat și a ucis câțiva dintre ei ca să dea exemplu. O asemenea îndrăzneală se cuvine a fi sancționată.

– Dacă Iustin a poruncit pedepsirea... Eu nu pot încălca un ordin al împăratului.

Teodora se așează pe pat.

– Desigur, dar tu înțelegi bine că, procedînd astfel, prefectul s-a ridicat împotriva autorității tale. Îi este prea bine cunoscut că tu îi protejezi pe Albaștri, și ar fi trebuie să aștepte să-ți recapeți sănătatea. Atitudinea lui este o provocare deliberată.

Teodora așteptă ca vorbele ei să-și facă efectul. Știa cît se temea Iustinian de comploturi, de trădări, de chipul cu două fețe al celor care-l înconjurau. După o clipă, ea adăugă:

– E destul să fii bolnav două zile ca politica ta să fie nesocotită în văzul tuturor. Nu ai destulă putere.

Convins, Iustinian se ridică din pat.

– Ai dreptate. Voi găsi un pretext ca să-l aduc pe prefectul orașului în fața Senatului, astfel încît să fie exilat. Nu poți avea încredere în nimeni.

– Cred că acest exemplu le va da de gîndit nesupușilor, conchise Teodora, regăsindu-și zîmbetul.

În cea mai mare parte a timpului, tînăra căsătorită ducea o viață de lux și plăceri.

După rugăciunea de dimineață, dinaintea icoanei lui Hristos, își făcea prima baie a zilei, apoi se lăsa pe mîinile slujnicilor care-i

masau corpul cu uleiuri parfumate, îi pieptănau părul, îi epilau picioarele, înainte de a o îmbrăca într-o cămașă din mătase brodată. Își alegea apoi o primă tunică, foarte fină, apoi o a doua cu mâneci scurte, dintr-o mătase mai mult sau mai puțin groasă, potrivit anotimpului. Ușoara masă de dimineață, pâine, brânză și fructe, de preferință exotice, era servită în fața unei ferestre, pentru a se bucura de priveliștea mării, ale cărei nuanțe erau la fel de schimbătoare ca cele ale sufletului ei.

În funcție de împrejurări, supraveghea împreună cu secretarul bunul mers al averilor ei din Cappadocia, sau se ducea, însoțită de tinere nobile, în atelierele de țesut ale palatului pentru a alege stofele viitoarelor ei veșminte. Le propunea meșteșugarilor motivele care-i plăceau, cum erau păunii, motive rezervate mai târziu doar pentru ea, se plîngea de calitatea materialelor și pretindea culori mai naturale. Alteori o vizita pe mama ei a cărei casă pusese să fie reconstruită și-l supraveghea pe preceptorul fiicei ei. Îi părea rău uneori că n-o iubea pe Eudoxia, dar prezența ei, amintire vie a trecutei disperări, o călca pe nervi. Iustinian legitimase copilul, care ar fi putut locui în Hormisdas, însă fetița de zece ani prefera să rămână cu bunica ei. O dată pe săptămână, participa la un dejun la palat, masă întotdeauna familială, căreia i se alăturau din când în când Narses și alți cîțiva intimi.

După siestă și o a doua baie, după-amiaza trecea în plimbări pe mare, vizite la o mănăstire sau la o biserică în construcție, cumpărături prin piețele cu mărfuri exotice aduse din marele nord sau din îndepărtatul orient, unde se puteau găsi pudră din piele de șarpe, dătătoare de puteri celor mai fără vlagă, blănuri, chihlimbar din Baltica, pietre rare cum ar fi lăplazuli, folosit ca fard pentru ochi, urși și păsări.

Înainte de cină, Teodora făcea o a treia baie, își schimba hainele și se acoperea de bijuterii, din păr pînă la sandale. Fie că cina numai cu soțul ei, sau amîndoi participau la o petrecere,

grija ei constantă era să-i placă lui Iustinian, să-l uimească prin fanteziile care-i sporeau frumusețea.

Continua să-și viziteze prietenii de pe hipodrom, dar discret. Înaintea ultimului triumf, cel al încoronării, era important să nu le dea apă la moară dușmanilor ei. Dacă socotea util să amâne recompense și răzbunări personale, nu suporta nici cea mai mică ofensă adusă soțului ei. Mai întâi pentru că tot ceea ce amenința coroana viitorului împărat o amenința pe ea însăși, dar și pentru că soțul ei, în confruntarea cu un adversar, cădea într-o stare de profundă descurajare. Acest bărbat autoritar, cu proiecte vaste, suporta prost un conflict. În loc să fie animat de energia luptei, el se temea imediat de o conjurație menită să-l dea pierzării. Atunci nu mai căuta la soția lui seducțiile unei amante, ci voința și forța unui partener.

Într-o seară, Iustinian se întoarse mai înainte de închiderea birourilor. Această întoarcere prematură a soțului ei fiind neobișnuită, ea le dădu drumul de îndată servitorilor. Îl privi pe Iustinian. Buza inferioară era lăsată, iar arătătorul freca febril degetul mare.

– Îți amintești, îi spuse, uitînd de gesturile de tandrețe, că Anicia Iuliana a refuzat să contribuie la construcția marelui spital pentru săraci, aflat pe a treia colină, fiindcă familia noastră i se părea nedemnă de a fi la guvernare. Imaginează-ți că în după-amiaza asta m-a invitat să vizitez biserica Sfântului Polyeuct, zidită de ea și pe cheltuiala ei, terminată de curînd. M-am dus bucuros, fiindcă mă felicit pentru înmulțirea locurilor de rugăciune și pentru inovațiile aduse în arhitectură. În realitate, ea voia să-i admir imensele țesături de aur care acopereau în întregime plafonul. În pînzele astea, mi-a spus ea, se află întreaga mea avere, iar ție nu voi avea ce să-ți dau. Căci această biserică depășește în splendoare templul lui Solomon, iar tu nu vei putea construi niciodată una la fel de frumoasă.

– Și tu ce i-ai răspuns?

– N-am vrut s-o rănesc. Are mulți prieteni care ar prefera să mă vadă mort. Plătește soldați ca să mă împiedice să urc pe tron!

– De ce te-ai putea teme? Dacă s-ar pregăti un complot împotriva ta, am fi avertizați de spionii pe care îi avem în oraș. Lasă că am s-o învăț eu pe strănepoata lui Teodosiu să se plece dinaintea nepotului împăratului și a soției sale. Voi vizita biserica ei marțea viitoare la ceasul al șaselea și doresc s-o întâlnesc acolo. Crede-mă, nu va îndrăzni să mă trateze necuviincios.

În ziua stabilită, într-o litieră cu perdelele brodate în perle, Teodora veni la Sfântul Polyeuct cu o oră întârziere, însoțită de cinci sute de persoane: străjeri care eliberau drumul, demnitari, soții de demnitari, șambelani, muzicanți, sclavi și servitori. Litiera fu depusă înaintea arcadei bisericii, în timp ce suita numeroasă invada piața și străduțele înguste din apropiere. Soția lui Iustinian coborî din litieră într-o mantie împodobită cu frunze de acantă și, pe treptele porticului, se întoarse spre Anicia Iuliana, care, la cei șaiszeci și șase de ani ai ei, se apropia anevoie. Cele două femei se măsurară cu ochi de oțel. În cele din urmă bătrîna romană cedă și se înclină în fața Teodorei. Aceasta îi făcu semn maestrului de ceremonii, care-i ordonă:

– Mai jos. Apleacă-te mai jos!

Anicia Iuliana, cuprinsă de un tremur, șovăi și își lăsă capul ceva mai jos.

– Sper ca Domnul să mă scutească de a te mai saluta a doua oară, îngîină ea cu o voce fără inflexiuni.

Se întoarse și doi eunuci veniră s-o susțină ca să se poată urca în litieră.

– Pe toți îi voi face să-și plece capul! îi spunea Teodora a doua zi lui Narses care, după muncă, trecea adesea pe la palatul Hormisdas să stea de vorbă o clipă. Habar n-au ce-i așteaptă

pentru îndrăzneala lor. Voi obține de la Iustinian, atât de indiferent la etichetă, să-i învețe respectul imperial.

– Nu uita că interesele tale personale trebuie să se subordoneze celor ale imperiului.

– Să fie asta un reproș?

– Da, pentru toate abuzurile de putere comise, protejându-i pe Albaștri de toate actele lor de violență. Nu-i normal să asasineze un reprezentant al Verzilor în Sfînta Sofia.

– Nu-i voi ierta niciodată pe Verzi. Cînd voi ajunge împărăteasă...

– Dar nu ești încă.

Brusc, ea începu să rîdă.

– Cînd voi fi împărăteasă, după părerea ta, ce va trebui să fac cu un eunuc ursuz?

Bătrînul eunuc își menținu punctul de vedere.

– Abia ai obținut privilegiul căsătoriei, că acum aștepti altul. Nu te grăbi și bucură-te de drumul parcurs, de luxul vieții tale, de dragostea soțului. Încă de pe acum ai transformat aceste binecuvîntări în obișnuință. Ar trebui să citești maximele lui Epicur și ale stoicilor, ca să înveți să te mulțumești cu prezentul.

– Cum ai vrea să mă mulțumesc cu prezentul? Peste tot monofiziții sînt persecutați, li se ard bisericile, preoții lor sînt exilați. Am promis să-i ajut, și cînd voi ajunge împărăteasă, voi depune toate eforturile pentru a restabili pacea religioasă.

Narses, care nu se aștepta la acest răspuns, rămase mut de stupeoare.

Din interes și din bunătate, Teodora îl vizita în fiecare zi pe bătrînul Iustin, a cărui boală se agrava. Rana se infectase și-i cangrenase acum tot piciorul. Într-o după-amiază de martie, cînd copacii livezilor și grădinile în terase se acopereau de flori, Teodora se înarmă cu mult curaj pentru a intra în camera imperială unde domnea un miros cumplit de pomezi și puroi. Ordonă ca divinul

împărat să fie transportat de sclavi în micul Consistoriu, îi acoperi piciorul înnegrit cu o țesătură de mătase, și începu să-i povestească istorioare. Ea era principala bucurie a bătrînului, prin tinerețea, veselia și afecțiunea cu care-l trata, mai mult ca pe un tată decît ca pe un împărat, fără să se mai încurce cu ceremonialul care stingherise dintotdeauna simplitatea țăranului din munții Macedoniei. Ea își dădu seama că Iustin o asculta distrat.

– Te simți rău? Vrei să-ți schimbi poziția?

Iustin îi luă mîinile:

– Iartă-mă, copila mea, gîndurile îmi zburau la altceva. Am cugetat bine. Sănătatea mea se degradează din zi în zi și am hotărît să-l încoronez pe Iustinian, astfel ca transmiterea puterii să se efectueze în liniște și în respectul legii. Nu vreau să reînceapă luptele care au precedat suirea mea pe tron. Să nu-i spui nimic soțului tău, țin să-l anunț chiar eu. De ce ai amuțit?

Teodora îl sărută.

– Marile bucurii, ca și marile dureri nu pot fi înțelese într-o clipă.

Chipul aspru al fostului soldat se luminează de un zîmbet.

– Va fi ultima bucurie a vieții mele să vă încredințez imperiul. Vom organiza încoronarea la sfîrșitul postului mare, în ziua de Paște. Sper să trăiesc pînă atunci.

Apoi se cufundă într-o tăcere proprie bătrînilor.

Împărăteasa romanilor, Augusta, Aleasa lui Dumnezeu, Stăpîna lumii civilizate! Își repeta aceste titluri glorioase pentru a asimila progresiv întinderea, înălțimea, profunzimea lor și a fi demnă de destinul pe care i-l hărăzise Providența.

Pentru pregătirea încoronării, Teodora, care nu voia ca oboseala să-i dăuneze frumuseții, făcu apel la Antonina, căreia îi încredințase organizarea cortegiului. Doamnele de onoare vor trebui să îmbrace veșminte fastuoase care să le distingă: tunică aurită,

mantie albă, un acoperămînt înalt sub formă de turn, de care atîrna un lung voal alb. Ea însăși avea să poarte o tunică din mătase albă, brodată cu perle, ce se potrivea bine cu hlamida de purpură pe care urma s-o primească. În pofida perioadei sfinte a postului, palatul Hormisdas deveni mai animat decît Forumul lui Constantin. Defilau cizmari, parfumieri, coafori, negustori de voaluri, croitori, vînzători de balsamuri. Vasilios îi aducea în fiecare zi giuvaieruri astfel ca perlele în cascade și pietrele prețioase să fie destul de numeroase și de lungi, pentru a fi împletite cu meșteșug în părul negru al viitoarei împărătese și să-i coboare pînă la umeri.

Pe 1 aprilie, ziua încoronării, dîrele lungi de nori care întunecau adesea cerul se împrăștiară o dată cu ivirea zorilor, și soarele străluci deasupra Constantinopolului în sărbătoare. De la cele mai umile la cele mai bogate locuințe, porțile erau împodobite cu coroane de flori, pragurile acoperite cu covoare din trestie. Stindardele fluturau pe edificiile imperiale, iar călugării intonau cînturi de laudă Domnului Atotputernic, care îl alesese pe viitorul reprezentant al lui Hristos pe pămînt.

În sala tronului, atmosfera era mai reținută. Teodora, înconjurată de doamnele ei, aștepta ca Iustinian să primească în Tricliniul celor Nouăsprezece Paturi însemnele regalității, hlamida de purpură, colierul și coroana, și să rostească jurămîntul de credință pe care ea îl cunoștea pe dinafară: „Mă leg în fața sfintei Biserici creștine și apostolice să rămîn credincios dreptei credințe și să o apăr, să pășesc pe căile adevărului și dreptății. Iustinian, basileu fidel Domnului Hristos și autocrator al romanilor.“

Apoi, maestrul de ceremonii veni s-o ia pentru a o conduce la soțul ce urma s-o încoroneze. Ceremoniile decisive sînt atît de încărcate de gesturi și cuvinte rituale, încît un amestec de oboseală fizică și afectivă îndepărtează emoția. Totuși, în două rînduri, Teodora se simți răvășită. Prima dată cînd bătrînul și dragul Iustin,

ridicîndu-se anevoie, îi așează stîngaci pe umeri hlamida de purpură. A doua oară cînd Iustinian, cu ochii înceteșoși de dragoste și de mîndrie, îi puse pe frunte delicata coroană – o broderie în aur și diamante.

Teodora avu parte apoi de triumful ei personal, urcînd singură pe cea mai înaltă terasă a palatului Daphné, împodobită cu ramuri și flori, unde o așteptau demnitari și reprezentanți ai poporului. Sub un cer strălucitor, ea se apropie cu o lumînare în mînă ca să se închine dinaintea singurei puteri superioare ei de acum înainte: Iisus pe cruce. Atunci se coborîră stindardele și toată lumea – demnitari, ambasadori din țări îndepărtate, reprezentanți ai facțiunilor – se prosternă în fața ei.

- Slavă sfîntului Dumnezeu din înaltul cerurilor!
- Să trăiești mulți ani, protejată a Domnului!
- Viață fericită ție care bucuri inima romanilor!
- Slavă lui Dumnezeu care te-a încoronat!
- Slavă lui Dumnezeu care te-a proclamat împărăteasă!

Apoi Dumnezeu, prin mijlocirea patriarhului, o sanctifică în biserica Sfînta Sofia, iluminată de lumînări, ungînd-o cu mir sfînțit. Cascadele de perle zornăiau vesel pe umerii ei pentru a sărbători evenimentul, în timp ce patriarhul îi înmîna lui Iustinian un săculeț din mătase purpurie plin cu țărînă, pentru a rămîne umil în fața lui Dumnezeu și a-și aminti de moarte. Între țărîna copilăriei lui și țărîna mormîntului, cît de trecătoare aveau să fie gloria și zilele dăruite de Domnul! Teodora se gîndea la Timotei, asigurîndu-l că nu va fi nedemnă de bunătatea cerului și nimic n-o va mai întoarce la viața de curtezană. Va fi virtuoasă, fidelă, curajoasă, legată de soarta monofiziților și de pacea Bisericii pentru a merita alegerea Domnului.

- Slavă lui Dumnezeu, Stăpînul lumii!
- Slavă lui Dumnezeu care ți-a încoronat fruntea!
- Slavă lui Dumnezeu care ți-a pus coroana pe cap cu propria lui mînă!
- El te va păstra ani de-a rîndul în purpură.

Prezentată demnitarilor, lui Dumnezeu, urma acum să se arate poporului. Ce bucurie în această apoteoză, ce victorie asupra sorții! Copil fiind, privea cu venerație la Katishma, veritabil palat cu două etaje, fixat de Palatul cel Mare și dominînd hipodromul. Cît de îndepărtați și magnifici i se păreau odinioară cei care luau loc sub cei patru cai de bronz. Acum îi venise și ei rîndul să-i privească pe cei de dedesubt, stînd alături de Iustinian pe un tron de aur înălțat peste mai multe covoare. Erau cu miile, chipuri prietene, chipuri vrăjmașe, chipuri curioase, chipuri fascinate, toate ridicate spre ea. Dacă acei oameni erau mulțumiți, admirativi sau scandalizați nu avea nici o importanță, pentru că de acum înainte toți îi vor fi supuși.

Pentru a deschide ceremonia, Iustinian, în calitatea lui de pontif, urmaș al sfinților apostoli, binecuvîntă cu o pulpană a hlamidei mulțimea din fața lui, la dreapta pe Albaștri, la stînga pe Verzi. Marea de oameni strigă:

– Arată-te, împărăteasă a romanilor!

– Împărat încoronat de Dumnezeu, arată-te împreună cu Augusta!

Teodora se aplecă atunci spre acea mulțime pe care încercase atît amar de vreme s-o cîștige de partea ei și pe care de acum înainte voia s-o fascineze și s-o uimească. În tumultul de strigăte, de aplauze în sunetul orgilor, cantorii își strigau aclamațiile:

– Familie protejată de Dumnezeu, împărat și tu, glorie a purpurii, veniți să bucurați inima poporului vostru!

– Ridicați-vă în glorie, o, aleși ai Sfîntei Treimi!

– Soare imperial, luminează lumea!

Apăru totuși un spin în această mare bucurie a triumfului. Ceremonia o dată terminată, în spatele porților de bronz ale lojei imperiale, în marele salon din Katishma, demnitari, senatori, înalți funcționari veniră într-un lung cortegiu să-i salute pe împărat și pe împărăteasă. În fața lui Iustinian, fiecare își punea mîna dreaptă

pe inimă, se înclina adânc pentru a primi un sărut pe frunte. Alții își îndoiau un genunchi. Dar, toți treceau prin fața Augustei fără vreun gest deosebit de respect. Teodora era prea fericită pentru a se indigna imediat, dar și prea sensibilă la onoruri ca să poată uita.

Patru luni mai târziu, pe 1 august, de ziua Sfintei Cruci, bătrînul împărat Iustin își dădu sufletul lui Dumnezeu, înconjurat de regrete de circumstanță și de reala durere a cuplului imperial care îi datora atît.

Timp de trei zile, catafalcul fu expus în Tricliniul celor Nouăsprezece Paturi. Noului împărat îi era interzis să-l însoțească pe defunct pînă la ultimul lui sălaș. Pentru a urmări cortegiul din ochi, el urcă împreună cu împărăteasa pe cea mai înaltă terasă care domina orașul și marea, orientul și occidentul. Teodora împlinise treizeci de ani, iar Iustinian, patruzeci și cinci. Înaintea lor se deschidea o domnie îndelungată.

14

*A*h, Doamne, ce plăcută e puterea care-ți permite să răspîndești în jurul tău frumusețe, fericire și nedreptate!

Adorată de soțul ei, împărăteasă, Teodora putea de acum înainte să dea frîu liber dorințelor. După ce trecu perioada de doliu, ea luă în stăpînire gineceul*, domeniul ei privat din palatul Daphné, făcînd apel la legăturile ei din tinerețe. Chiar din ziua instalării, culoarele începură să răsune de rîsete și exclamații. Prietenele de la hipodrom și de pe vremea vieții ei ușoare își

* Loc rezervat femeilor din casele grecești sau în vechile biserici creștine (n.tr.).

probau noile tunici sclipitoare, umblau prin vestibuluri, curți, pe sub porticuri, fără cel mai mic respect pentru maiestatea locului, spre mirarea străjerilor și a silențiarilor. Familia ei fu invitată să locuiască în gineceu, cu ordinul de a nu se amesteca în nimic.

Narses era uimit că Indaro, Chrysimallo și altele ca ele făceau parte din gineceu.

– De ce le-ai luat în serviciul tău?

– Ca să-i fac pe nobili să turbeze, îl lămuria Teodora. Îi voi obliga să respecte femeile care au avut aceeași copilărie ca a mea.

– Nu te înțeleg. Parcă voiai să-ți faci uitat trecutul.

– Trecutul meu. Dar nu-l uit pe cel al altora și nici trista soartă a femeilor disprețuite. Ascensiunea socială nu trebuie să-mi fie doar mie rezervată. Să profite și prietenele mele! Și pe urmă, vreau să rîd și să mă distrez în continuare. Din cînd în cînd ai să vii să ne vezi. O să-ți facă bine să fii înconjurat de aceste tinere vesele și vei avea un nou motiv să te plîngi.

Văzînd expresia îngrijorată a eunucului, ea adăugă:

– Neprețuitul meu prieten, tu vei păstra privilegiul unic de a-mi spune tot ce gîndești. Acum, ajută-mă să-mi aleg eunucii pentru apartamentele mele.

În cîteva zile își desemnă stolnicul, paharnicul, silențiarii meniți să facă liniște la trecerea ei, referendarii însărcinați cu jalbele, secretarii pentru corespondență, responsabilul cu garderoba.

Antonina lua parte la alegerea cameristelor și la amenajarea gineceului. Discreta Eufemia menținuse în stat totul așa cum găsise, Teodora voia să dea strălucire palatului. Pentru dormitorul ei pretinse colonade de argint legate între ele prin draperii de purpură decorate cu arabescuri, covoare groase pe dalele de marmură, mozaicuri și picturi pe ziduri, dintre care unul servea de oratoriu, deasupra lui ridicîndu-se o cruce din aur și diamante. Pe de altă parte, îi cerea soțului ei noi proprietăți în Pont și Paflagonia ca să-și asigure un mod de viață demn de o Aleasă a Domnului. Vasilios fu promovat bijutier al împărătesei.

Pentru a asigura ascensiunea socială a prietenelor și a surorilor ei, trebuia să le mărite, și să le mărite bine. Conform legii din 524 care făcuse posibilă căsătoria ei cu Iustinian, Teodora obținu lesne de la împărat permisiunea de a organiza aceste alianțe.

Cosimo se mărită cu un tovarăș de arme și confident al lui Iustinian, pe nume Sittas, avansat la gradul de comandant suprem al Armeniei, și primi frumosul palat Antiochos din apropierea hipodromului. Mama, condamnată să-și țină gura față de purtările împărătesei, preferă să-și ducă viața alături de fiica ei mai mare. Antonina se căsătorește cu Belizarie, numit căpetenie a milițiilor din orient, Anastasia cu un jurist, Indaro cu contele gărzilor Scholesilor, iar Chrysimallo se îndrăgosti de Saturninus.

Saturninus era nobil și șeful oficiilor, în această calitate fiind primul demnitar al ierarhiei civile. În subordinea lui se aflau toți funcționarii care lucrau în birourile palatului.

Foarte îndrăgostit de vara lui, se simți îngrozit la perspectiva de a se însura cu Chrysimallo. O asemenea mezelianță îl dezgusta, dar împărăteasa nu suporta să fie disprețuite fostele curtezane, iar el se văzu nevoit să se supună ordinelor ei. A doua zi după noaptea nunții, Saturninus se plînsese că n-o găsisese pe tînăra lui soție într-o stare de prospețime virginală, cuvinte care rapid fură raportate la cel mai înalt nivel. Două zile mai tîrziu, pe cînd se ducea spre palat la ora deschiderii birourilor, fu arestat și biciuit îndelung în public pentru că insultase o prietenă a împărătesei.

Pedepsirea lui Saturninus și tăcerea împăratului în această privință îi lămuriră pe toți de atotputernicia Augustei și de necesitatea de a-i obține favorurile. Astfel, ilustrisimii, glorioșii, excelentisimii, și cei care aspirau la asemenea ranguri se grăbeau s-o asigure de fidelitatea lor în timpul zilelor ei de primire.

Teodora nu uitase – ea nu uita nimic – indiferența nobililor în salonul Katishma, cu ocazia încoronării. Ea îl convinse pe Iustinian, care pînă atunci îi primea pe cetățeni cu o mare

simplicitate, să modifice pentru ea ca și pentru el protocolul audiențelor.

Ea îi primea pe solicitanți în sala Augusta, alăturată palatului Daphné, mai puțin impresionantă decât sala tronului, dar aproape la fel de splendidă. Curtenii trebuiau să aștepte într-o anticameră mică, deosebit de inconfortabilă și sufocantă când aceștia erau numeroși. Ca să se lase așteptată, Teodora își prelungea cu bună știință timpul petrecut în băile palatului pentru a-și îngriji frumusețea. Apoi, se instala pe un tron de aur, îmbrăcată cu o tunică somptuoasă, înconjurată de doamnele de onoare și de eunuci. Într-o dimineață, maestrul de ceremonii veni să-i prezinte lista curtenilor, dar ea îl alese primul pe Cap-Mare, gustînd cu anticipație comentariile indignate ale demnitarilor față de înțîietatea acordată cerșetorului.

Cap-Mare, care, ca spion disciplinat ce era, venea să raporteze ce se mai auzea prin oraș, fu complet dezorientat de noul ceremonial. Abia pășise peste pragul sălii Auguste, că doi silențieri îl și înșfăcă de umeri și-l aruncară pe un covor de la picioarele Teodorei. Cum se ridica anevoie, crezînd că se împiedicase din neatenție, gata să-și ceară iertare, împărăteasa îi ordonă, stăpînindu-și un rîs nebun:

– Rămîi prosternat și sărută-mi piciorul!

Cap-Mare nu mai prididea sărutînd gheata de purpură, apoi își înălță capul ca să rostească:

– Teodora...

– Acum, mi te adresezi cu Stăpîină sau Maiestate, și aștepți să-ți dau voie să vorbești.

Cerșetorul se ridică, își rostogoli niște ochi năuciți peste toți eunucii și doamnele de onoare care o înconjurau pe Augustă. Strălucirea pernelor brodate cu aur și a mozaicurilor, suita impozantă, ordinele care contrariau natura lui expansivă îl descumpăniră.

– Precum știi, Cap-mare, Maiestatea mea nu vrea să rămîină departe de poporul care îi este drag. Așa că fă bine și repetă-mi

ce ai mai auzit vorbindu-se în zilele din urmă în legătură cu perechea imperială.

Cap-Mare se înroși ca miezul unei smochine coapte.

– Să fie chiar așa de rău? insinuă împărăteasa.

– Poporul te iubește, se grăbi s-o asigure Cap-Mare, și e foarte bucuros că Domnul te-a ales să fii împărăteasă.

– Dar trebuie să fie câțiva retori, amatori de pamflete, care își dau frîu liber inspirației. Încoronarea noastră nu a făcut să dispară spiritul alert al cetățenilor noștri!

Cerșetorul își coborî privirea, fixîndu-și vîrfurile picioarelor și îngăimă cîteva cuvinte de neînțeles.

– Vorbește mai limpede, își pierdu răbdarea Teodora.

– Am auzit un poem...

– Repetă-l!

De parcă și-ar fi smuls cuvintele din gură, cerșetorul articulă:

De cînd curul pe tron și l-a urcat,

Picioarele și le întinde la pupat.

Să aibă și ele același miros

Precum posteriorul ei focos?

– Cine spune așa ceva?

– Nimeni, toată lumea.

– Pe viitor să fii mai precis. Mai e și altceva?

Vrînd parcă să se descotorosească o dată de o grea încercare, cerșetorul deveni vorbăreț:

– Că ești o vrăjitoare care obține favoruri mulțumită licorilor magice, pentru a-l perverti pe împăratul nostru preaiubit, că tu...

Chipul împărătesei păli și ochii ei aruncau fulgere negre.

– Dă-i un ban de aur, îi spuse ea vistiernicului cu o voce sumbră. Iar tu, află cine răspîndește aceste acuzații mîrșave. Organizează o rețea solidă de informatori al căror purtător de cuvînt să fii. Întoarce-te în fiecare săptămînă, și, în cazul în care ai o veste urgentă, îți dau dreptul să intri în gineceu.

– Ca patriarhul?

– Ca patriarhul, repetă Teodora, înăbușindu-și un zîmbet.

Buimăcit, Cap-Mare se întoarce ca s-o rupă la fugă cît mai repede, dar un silențiar îi atrase atenția:

– Nu te întoarce cu spatele la împărăteasă, și mergi de-a-ndăratelea cu capul plecat spre ea.

Ajuns în anticameră, cerșetorul oftă ușurat. Demnitarii încă își mai așteptau rîndul, cînd maestru de ceremonii îi anunță:

– Împărăteasa nu mai primește pe nimeni în dimineța asta. Reveniți mîine.

Comportamentul ei față de demnitari făcu obiectul unor numeroase comentarii jignitoare la adresa Augustei, care nu avea de gînd să le tolereze. Ea profită de un dîneu în apartamentul împăratului la care lua parte Tribonian, șeful cancelariei, ministru al Justiției, un om de mare cultură și foarte binevoitor, pentru a aborda acest subiect delicat.

Împăratul se hrănea ca de obicei cu legume, apă și pîine, în timp ce împărăteasa și Tribonian savurau felurile de mîncare cele mai rafinate și vinurile cele mai gustoase. Conversația se menținu veselă și ușoară pînă ce Teodora îi atrase atenția soțului ei:

– Mi s-a adus la cunoștință că Priskos, secretarul tău, își construiește un palat splendid și duce o viață luxoasă. Originea acestei bogății se află în numeroasele servicii și hatîruri făcute unora și altora profitînd de încrederea ta.

Ea nu băgă de seamă că Tribonian își coborî dintr-o mișcare paharul cu vin, lăsîndu-și nasul în farfurie. Dimpotrivă, remarcă expresia contrariată a lui Iustinian.

– Mă simt legat de el, răspunse împăratul. E un servitor plin de zel și loial. Cu greu s-ar mai găsi unul pe potrivă lui.

– Și-a cîștigat averea în mod fraudulos, abuzînd de numele și de generozitatea ta. Toți acești bani trebuie să revină statului.

– Dulcea mea soție, știi cît de plăcut e să ai un secretar credincios.

Teodora, la orbirea îndărătnică a soțului ei, scoase din mîneacă
atuul decisiv:

– În plus, răspîndește insulte la adresa mea, la adresa noastră,
acuzîndu-mă că guvernez imperiul ca pe o corabie în derivă, și
că acum bordelul se adăpostește în palat.

Iustinian nu auzea decît ce voia să audă.

– Nu pot să cred așa ceva din partea unui prieten, spuse el.

– Inima ta mare te înșală. Prea crezi în bunătatea oamenilor.

– Împăratul e divin, își permise Tribonian să adauge.

Iustinian își regăsi elocvența lui obișnuită:

– Dacă acest comentariu este adevărat, ar merita să fie crunt
pedepsit. Nimeni nu se cuvine să-mi defăimeze soția pe care
Dumnezeu mi-a dat-o. Dar Priskos nu poate fi capabil de
asemenea vorbe.

Teodora nu mai insistă. Dar, a doua zi de dimineață, îi chemă
pe Uranios și pe Narses. Uranios, de curînd numit comandant al
excubitorilor, își transformase pasiunea amoroasă într-o supusă
adoratie. Teodora îi ordonă:

– Mîine, trimiți să fie ridicat Priskos din palatul lui, de
preferință noaptea, și-l îmbarci pe o coabie care să-l ducă în
Cizic. Acolo i se va face tonsura și va deveni călugăr.

Narses se dovedi mai curios.

– Ce versiune dorești să dai acestei răpiri?

– Insultarea împărătesei și prin ea a împăratului. Toți, din
lumea întreagă, trebuie să afle că nu poți insulta Aleșii Domnului
fără a fi pedepsit. De îndată ce Priskos va fi luat, îi confiști averea
și o depui în vistieria imperială.

– Ce explicație va trebui să dau împăratului?

– Soțul meu nu se va interesa de originea acestor bani. Știi
cît de mari sînt cheltuielile statului. Iustinian are de gînd să
reconstruiască Palmirul și-l trimite pe Belizarie, cu draga lui
Antonina, la frontiera persană ca să ridice o fortăreață la Dara,
fiindcă există riscul declanșării războiului. Altminteri...

Îl privi pe Narses cu un zîmbet amuzat.

– Altminteri, te anunț mai înainte de a-ți spun ceva Iustinian, că te va numi Mare Șambelan al camerei imperiale și vistiernicul privat al fondurilor împăratului. Mă bucur că vei fi în preajma soțului meu ca să-l protejezi și să-l slujești.

Prietenul dintotdeauna rămase un moment tăcut, emoționat să acceadă la cea mai înaltă funcție la care un eunuc putea spera.

Dar de cum rămase singur, se gîndi la rapida transformare a fostei comediantă. De la încoronare, ea dirija totul după bunul ei plac cu o autoritate surprinzătoare. Ba mai mult, folosea în scopurile ei nu numai dragostea ce i-o purta Augustul, ci și slăbiciunea lui de caracter. Hotărît lucru, bietul eunuc habar n-avea de raporturile dintre bărbați și femei. Era limpede însă că din înalta funcție ce-i era atribuită, îi revenea rolul de a veghea la buna înțelegere dintre soți, aplanînd disensiunile care, într-o zi sau alta, s-ar fi putut ivi.

Puterea împărătesei se exercita cu aceeași obstinație și cînd era vorba de generozitate și bunătate, îndreptate în mod deosebit către femeile condamnate la prostituție.

Într-o seară, la ora cînd paznicul închidea porțile palatului, o tînără cretană de paisprezece ani dădu buzna, cu picioarele goale, în salonul gineceului, unde Teodora juca șah cu o doamnă de onoare. Fata se aruncă la picioarele ei implorînd:

– Salvează-mă, cum a salvat-o Hristos pe femeia pierdută!

– De unde vii?

– De la bătrîna codoașă, din spatele hipodromului.

– Tot mai trăiește?

– Da. Am aflat că, pe cînd locuiai în casa ursarului, ai îndrăznit s-o înfrunți. Și atunci am venit să te implor să mă ajuți.

– Să nu-ți fie frică. Am să te răscumpăr și vei face parte dintre cameristele mele. Mi-ai adus aminte de trista soartă a prostituatelor.

Teodora făcu semn unui șambelan.

– Du-o pe fată să se îmbăieze și dă-i niște haine. Vreau să facă parte dintre servitoarele mele.

Apoi Teodora se îndreptă către birourile cancelariei, sigură că-l va găsi acolo pe suveran, studiind un proiect foarte ambițios. Se dorea reactualizarea prestigioasei moșteniri juridice a Romei într-un Cod care urma să clarifice pentru toți și pentru totdeauna drepturile și îndatoririle legale. Iustinian se afla împreună cu Tribonian, mereu foarte îndatoritor și respectuos. Ea nu știa pe atunci că lăcomia ministrului de Justiție avea să fie una dintre cauzele viitoarelor tulburări. După ce fu întâmpinată călduros de cei doi, ea le explică:

– Nu e acceptabil ca într-un imperiu creștin să se tolereze ca fete tinere să fie răpite și apoi aruncate în bordeluri pentru satisfacția bărbaților.

Tribonian îi replică sigur pe sine ca de obicei:

– Sfântul Augustin nu împărtășea părerea Maiestății voastre. El considera că dacă sînt înlăturate curtezanele, pasiunile vor tulbura totul și că legile ordinii le stabilea un loc, deși unul dintre cele mai josnice.

– Nicăieri în Evanghelii n-am văzut, răspunse sec Teodora, ca Dumnezeu să fi voit un loc pentru un asemenea abuz împotriva femeilor. Sfinții pe care i-am întîlnit în Alexandria m-au învățat că scandalurile de acest gen nu vor înceta decît dacă bărbații își vor stăpîni dorințele și nu prin înmulțirea femeilor aservite.

– Îți împărtășesc părerea, declară Iustinian. Numai înclinarea spre castitate poate asigura respectul datorat femeilor. Vom promulga o lege prin care violul și ofensele sexuale, chiar și față de sclave, să fie pasibile de execuție. Proxeneții vor fi de acum înainte în afara legii și, dacă recidivează, vor fi arestați. Chiar de mîine voi dicta decretul.

La începutul domniei, Teodora încă mai credea că era destul să faci o lege pentru ca ea să fie și aplicată, drept pentru care plecă mulțumită.

Îi mai rămînea să realizeze promisiunea făcută lui Timotei, dragul ei patriarh din Alexandria, de a-i ajuta pe monofiziți să-și practice liber credința. La cîteva luni după încoronare, ea primise o scrisoare de la Sever, fostul patriarh al Antiohiei.

Patriarhul Sever către împărăteasa Teodora.

Scumpa mea copilă, bunăvoința Domnului te-a așezat pe tine, mica adeptă a religiei noastre, alături de cel care înțelege să fie stăpînul și capul suprem al Bisericii. Profetica pătrundere a patriarhului nostru Timotei a știut să recunoască în nefericita tînără ce venise să-i ceară sfatul destinul pe care Dumnezeu i-l pregătise. Precum știi, pentru ca imperiul să devină imaginea Împărăției Cerurilor, împăratul îi silește pe păgîni, uneori cu o prea mare violență, să-l recunoască pe adevăratul Dumnezeu. Dar, din dorința aprigă a sufletului său de a respecta slova preceptelor sinodului din Calcedonia, el persecută cu aceeași înverșunare, dacă nu cumva și mai mare, pe cei considerați de el ca eretici, și în special pe monofiziți. Nu se poate să nu știi că persecuția fraților noștri din provincia Siria e foarte aspră. Stîlpnicii sînt smulși de pe coloanele lor, credincioșii, bătuți cu vergi și torturați, călugării trebuie să se refugieze în pustiu. Alții, mai slabi de înger, fără sprijinul mănăstirilor, sfîrșesc prin taverne. Astfel, draga mea copilă, noi continuăm să sperăm, fideli credinței noastre, și îți cerem să-l îmbunezi pe împărat în privința noastră, ca să lase egiptenilor ca și sirienilor libertatea de a practica, potrivit convingerilor lor, adorarea Tatălui, a Fiului și a Sfîntului Duh. Pacea să fie cu tine.

Sever

Pentru a aborda un subiect atît de controversat și drag inimii ei, Teodora alege o săptămîină de două ori favorabilă împăratului,

fiindcă îi satisfăcea prozelitismul și gustul pentru zidiri monumentale. Regele hunilor din Crimeea tocmai se convertise la creștinism, avându-l pe Iustinian ca naș, iar vasta cisternă din apropierea Sfintei Sofia aștepta doar capitellurile pentru a fi terminată. Profitînd de buna dispoziție a soțului ei, Teodora îl provocase la o discuție teologică cu privire la statutul enigmatic al Fiului lui Dumnezeu. Cum putea Hristos să fie în același timp Dumnezeu și om? Monofiziții îi atribuiau o natură divină dar atunci, nefiind de natură umană, Hristos nu suferise în mod real și nu cunoștea durerile oamenilor. Punctul de vedere opus nu era mai puțin problematic. Dacă Iisus era de natură divină dar și umană, cum să concepi că o ființă din carne și oase, supusă constrîngerilor fizice ale omului, al cărui punct final este moartea, poate fi considerat Dumnezeu?

Căzură de acord amîndoi că prezența Fiului lui Dumnezeu pe pămînt depășea cu mult limitele înțelegerii spiritului omenesc și că nu era de mirare că preoții și călugării încercaseră, timp de cinci secole, să-i pătrundă misterul. Mister atît de profund și atît de fundamental, încît autoriza explicații diferite. De la teologie se trecu la politică. Teodora, din respect pentru monofiziți, voia să mențină pacea în provinciile orientale. Iustinian, luptînd împotriva ereziilor, dorea un concordat cu Roma.

În cele din urmă, amîndoi căzură de acord să-și împartă îndatoririle, urmînd ca Iustinian să acorde privilegii occidentului și papei, iar împărăteasa să-i susțină pe monofiziții din orient.

Puțin cîte puțin, persecuțiile împotriva ereticilor își pierdură din intensitate, iar călugării monofiziți obținură dreptul să vină în capitală.

Printre cei care se stabiliră în Constantinopol se aflau călugări cu mult mai înfocați decît ortodocșii, și deci cu mai multă credință. Prin rugăciunile lor, ei dobîndeau îngăduința Cerului în vederea consolidării Imperiului și cîștigării vieții veșnice a locuitorilor lui.

Erau prin urmare foarte venerați. Ținuta lor vădea o curățenie sufletească, fiindcă în loc să poarte veșmîntul grosolan din dimie vopsită în negru și pălăria înaltă ecleziastică, cei mai evlavioși se prezentau la palat îmbrăcați în zdrențe, cu picioarele goale, părul răvășit și verbul înflăcărat.

Într-o după-amiază tîrzie, pe cînd Iustinian și Teodora stăteau de vorbă în intimitatea palatului Daphné cu cîțiva obișnuiți ai casei, sosi un locuitor din pustiul sfinților, zdravăn și puternic ca un taur, cu trupul acoperit de stigmatele mortificărilor, pe nume Maras. Abia intrat, fără nici un semn de respect pentru aur și purpură, el se adresă Alesului lui Dumnezeu.

— În sfîrșit, te văd înaintea mea pe tine, împărate, al cărui creier nu-i mai mare ca cel de șopîrlă de-i judeci pe eretici așa cum o faci. Cînd mă uit cum te lăfăi în bogăție, pe cînd mizeria se întinde în toate provinciile, sufletul meu se simte întinat în preajma ta.

Narses se apropie de obraznic ca să-l reducă la tăcere, dar Iustinian îi făcu semn să rămînă pe loc. Călugărul continuă cu vehemență:

— Inima ta e plină de aur precum cocoașa unei cămile e plină de apă, iar tu îndrăznești să-i persecuți pe cei ce-l iubesc pe Domnul. Cei ce-l iubesc pe Domnul! Trebuie că vanitatea ta e mare cît un cur de femeie de îndrăznești să tai legăturile țesute între ei și Tatăl Atotputernic. Iar tu, împărăteasă, tu, ușuratică, ce ai încercat să ispitești sfinții, să-i învâlui în mrejele tale, în privirea ta vicleană, tu ai permis ca ei să fie persecutați. Păcătoasă întepată de musca diavolului, ți-ai vîndut sufletul ca să dobîndești bogății. Rușine pentru colierele tale, pentru perlele tale, pentru mătăsurile care te vor tîrî în infern sub greutatea lor.

Toți cei de față, încremeniți de atîta îndrăzneală, se așteptau ca justiția să lovească, precum trăsnetul. Dar perechea imperială zîmbea. Împărăteasa, fermecată, declară:

— Fericiți sînt sfinții care se bucură de libertatea cuvîntului! Fii binecuvîntat, tu, pentru că ne-ai amintit mesajul lui Hristos!

– Ești un filozof spiritual, adăugă Iustinian. Un Diogene creștin, un Tertulian, care ar fi renunțat la onorurile ecleziastice. Mîine, dacă binevoiești, te invit la consiliul meu. Cei care mă ajută să guvernez imperiul vor fi bucuroși să te audă.

– Eu aș dori să discut cu tine probleme de teologie, interveni Teodora. Rămîi în palat, ești găzduit în Magnaura, locuința invitaților de seamă.

– Prefer să dorm în cort decît în acest loc de lux și depravare.

Narses, obișnuit cu generozitatea Teodorei față de asceți, se întoarse cu un săculeț cu galbeni pe care îl oferî cucernicului sirian pentru milosteniile lui. Acesta aruncă pe loc săculețul în capul împărătesei.

– Nu există nimic în tine de care să aibă nevoie slujitorii Domnului, poate numai frica de Cel de Sus, dacă ești în stare s-o încerci.

Și ieși, lăsîndu-i pe cei de față încredințați atît de umilința împăratului și a soției lui, cît și de cea a anahoretului. Tribonian, care nu se dădea în lături de la nici o lingușire, rosti:

– Ai dovedit o dată în plus, divine împărat, că în tine se îngemănează mărinimia lui David, răbdarea lui Moise și clemența apostolilor. Cu tine se va întemeia împărăția Domnului prezisă de profeți.

Iustinian nu era întotdeauna la fel de conciliant, ieșindu-și repede din fire dacă nu era tratat cu respectul ce i se cuvenea. Într-o zi, cu prilejul unei întruniri a episcopilor, un alt călugăr sirian, Zooras, își permise să declare că sinodul din Calcedonia și împăratul care-l apăra sînt niște nelegiuîți. Iustinian se înfurie.

– E nepermis să vorbești Alesului lui Dumnezeu cu asemenea cutezanță. Află că tu și toți cei care blestemă sinodul din Calcedonia veți fi condamnați la moarte.

Zooras îi întoarse vorba:

– Pînă și îngerii îți condamnă sinodul. Domnul va trimite un semn asupra ta.

Și dispăru cu pași mari și furioși în spatele unei draperii de mătase.

În noaptea următoare, Teodora dormea adânc, când Narses o strigă:

– Maiestate, Maiestate, vino repede.

În dreptul ușii, susținut de eunuc, Iustinian bolborosea:

– Am orbit! Nu mai văd nimic! Dumnezeu m-a pedepsit! Blestem, blestem, mă tîrăsc pe pămînt ca un șarpe! Teodora, dulcea mea soție, preschimbă-te și tu în șarpe și vino cu mine, nu mă părăsi.

Teodora era obișnuită să acționeze rapid.

– Narses, întinde-l pe patul meu și du-te repede după medicul nostru. În afară de el, nimeni nu trebuie să afle despre această slăbiciune.

Medicul, care locuia în palat, fu introdus în dormitor și-l ajută pe Narses să-l ducă pe împărat într-o încăpere secretă a gineceului, a cărei cheie o deținea doar Teodora.

– Ce s-a întîmplat? întrebă împărăteasa.

Narses îi povesti neplăcuta înfruntare dintre Iustinian și Zooras de față cu martori. În timpul nopții, îl auzise pe împărat strigînd și l-a adus imediat pe August în gineceu.

Medicul părea descumpănit.

– Nu pot face nimic, Maiestate, spuse el, întorcîndu-se spre Teodora. Numai Zooras îl poate elibera pe August de blestemul rostit de el.

– Du-te și caută-l pe călugăr, îi ordonă Teodora lui Narses. Promite-i că împăratul va instaura pacea în interiorul Bisericii, iar eu voi pune să se construiască pentru el și discipolii lui o mănăstire în cartierul Sykes.

O oră mai tîrziu, călugărul cu ochi de tăciuni aprinși sosi cu pași mari, aruncă o privire triumfătoare spre bolnav și începu să se roage. Teodora se uita cu admirație la acel călugăr care se făcea ascultat de Dumnezeu datorită puterii credinței lui, și cu ațit

mai mult i se mări venerația față de cei care alegeau viața îngerilor. După un moment, care i se păru foarte lung, ea îl văzu pe Iustinian deschizînd ochii și privindu-l insistent pe Zooras, de parcă îl recunoștea cu greu.

– Îți voi urma îndemnul, Zooras, voi pune capăt persecuțiilor, murmură el.

Zooras se îndepărtă fără zăbavă și fără să arunce nici o privire înapoi.

În timpul primilor ei ani de domnie, Teodora împlini, sau își închipuia că împlinește, tot ce hotărîse și sperase. Iustinian o iubea și nu lua nici o decizie fără s-o consulte, prezența lui Narses pe lângă împărat le menținea profunda înțelegere, prietenele și surorile ei încheiaseră căsătorii strălucite, Albaștrii tulburau nepedepsiți capitala, nobilii i se țirau la picioare, o lege proteja femeile contra abuzurilor bărbaților, persecuțiile împotriva monofiziților slăbiseră, cu atît mai mult cu cît Zooras, în mănăstirea lui, și Maras, în cort, erau venerați de romani. Era bogată, iubită, respectată, ascultată și nimic nu părea să umbrească o izbîndă atît de răsunătoare.

15

Lui Narses îi trebui o bună bucată de vreme să se acomodeze cu privilegiile conferite de funcția lui. Dormea într-o încăpere alăturată de cea a împăratului, stătea lângă el în timpul meselor oficiale, a audiențelor, consiliilor și în Katishma. Responsabilitățile lui îl apropiau de Teodora, centrul vieții lui afective.

Cu toate astea, între visul lui de copil și funcția prezentă, nu reușea să stabilească o legătură. Își făurise în decursul anilor o imagine a Palatului Sacru care nu corespundea realității, și suferea

de distanța dintre așteptările lui și actuala poziție privilegiată. Fără îndoială, aprecia puterea, prerogativele ei, favorurile Aleșilor lui Dumnezeu, dar se simțea încâtușat de ceremonialul greoi, și cu atât mai mult de respectul și servilismul cu care era înconjurat.

Descoperea totuși bucurii neașteptate. În calitatea lui de Mare Șambelan, comanda garda eunucilor și, pentru a-și întări autoritatea, socoti că-i necesar să învețe călăria. Și-i prinse gustul. În hipodromul din vecinătatea palatului, sfătuit de Uranios, avantajat de trupul lui suplu și sprinten, el deveni un excelent călăreț. Stăpânirea calului îi procura o beție fizică și, în momentele libere, galopa prin păduri și șesuri pînă la zidurile lungi care apărau peninsula de invazii.

Astfel că acceptă cu entuziasm misiunea încredințată de Iustinian de a se duce în capitala Armeniei bizantine ca să aducă o pradă însemnată destinată vistieriei imperiale. Niciodată nu părăsise orașul și visa să călătorească. Copil fiind, îi invidia pe negustorii care, sub poticurile forumului, își povesteau peregrinările ale căror aventuri eroice îl stîrneau.

Narses plecă spre Armenia, călare, cu un detașament de soldați și cîțiva excubitori conduși de Uranios. În decursul anilor, între cei doi bărbați se țesuse o solidă și reciprocă încredere. Eunucii și excubitorii făceau haz de acest tandem, unul mic și clarvăzător, altul zdravăn și naiv, fiecare încurajat prin prezența celuilalt.

Narses nu alegea itinerariul cel mai scurt care mergea pe coastă în lungul Mării Negre. După ce se rugase Fecioarei Maria, cum era obișnuit să facă înaintea oricărei hotărîri importante, și mai tîrziu înainte de fiecă bătălie, el alegea drumul de pe platourile înalte ale munților. Un pretext era ușor de găsit: avea să supravegheze în Cappadocia hergheliile, minele de aur, pășunile, carierele de marmură, domeniile aparținînd „casei divine“ a împărătesei. Plecă pe timp de toamnă și străbătu stepele îndurînd asprimea frigului și a zăpezii. Cînd se dezlănțuiau viscole, trupa

se refugia la nomazii care-și țineau turmele de capre în văi ferite. Eunucul sosi în Cappadocia primăvara, când stepele se acopereau de flori multicolore, iar animalele ieșeau din adăpostul lor hibernal. După ce dădu ordine legate de proprietățile Teodorei, el vizită vîlcelele unde se refugiaseră primii creștini. Admiră bisericile pictate, ascunse în fundul grotelor săpate în falezele albe, și se strecură prin galeriile subterane unde își pierdeau urma credincioșii lui Hristos persecutați.

Pentru acest erudit sedentar totul era surpriză și uimire. Curiozitatea și admirația îl mînară pînă la izvoarele Eufratului și Tigrului ale căror maluri adăpostiseră timp de milenii primele civilizații.

La începutul verii, ajunse în Armenia, sub un soare arzător, iar ogoarele cu cereale și livezile cu pomi fructiferi, adăpostite în șesuri, fremătau de culori între cușmele albe ale munților. Primii țărani întîlniți fugiră aruncînd priviri speriate în urma lor. Atunci își făcu apariția un grup mic, săltînd pe spinarea măgarilor, a cărui căpetenie era un perceptor de impozite, ușor de recunoscut după acoperămîntul de cap în formă de clopot și răscoiala în formă de V a tunicii de deasupra. Narses, care nu suferise nici din pricina înălțimilor, nici de frig, nici de zăduf, suferea acum din pricina aducerilor-aminte. Acei țărani fugari erau aidoma părinților lui, distruși de viața grea generații întregi, trăind ca și ei de pe urma unui petic de pămînt, a unui măgar sau a cîtorva oi, dacă nu erau servi pe marile domenii. Cunoscuseră lupta zilnică pentru hrană, teama de fisc, uneori bejaniile cînd se anunța perceptorul. Fie din nostalgie, datorită imaginației sau a unei reale potriviri între geografia locului și sensibilitatea lui, Narses se simți fiul acelui pămînt auster, străbătut ici-colo de văi încîntătoare. Calitățile pe care și le recunoștea, voința, rezistența, răbdarea erau moștenite de la strămoși căliți în monotonia stepelor, în ariditatea munților, în asprimea climei. Îl opri pe perceptor, plăti sumele cerute țăranilor și îi anunță pe aceștia că se puteau întoarce pe la casele lor.

Ajuns în marele oraș Theodosiopolis, unde îl aștepta aurul împăratului, merse pînă în apropierea meterezelor care alcătuiau granița dintre Armenia persană și Armenia romană. În fața acelor pietre, îl imploră pe Domnul să restabilească unitatea țării atît de crunt sfișiată, și s-o înfăptuiască întru credința creștină.

La întoarcere, o găsi pe împărăteasă posomorîță, iar tristețea prietenei lui întuneca aurul și mătășurile palatului. Teodora aștepta zadarnic un copil. Trecuseră mai mulți ani de cînd tot spera să-i dăruiască soțului ei un fiu, pe care l-ar fi iubit amîndoi și l-ar fi pregătit pentru înaltele funcții menite de Dumnezeu. Amețitoarea întîlnire cu Iustinian, așteptarea căsătoriei, apoi încoronarea ascuseseră această dezamăgire. Un moștenitor însemna ultima cucerire a ei, o cucerire niciodată dusă pînă la capăt, fiindcă un copil este un viitor în prezent, un itinerar ce trebuie inventat, speranța altor timpuri.

— Adevăr ai grăit, prietene: Stînca Tarpeiană este în preajma Capitoliului. În fiecare lună, Iustinian înțelege că n-a venit încă un moștenitor, iar pentru mine e sfișietor și rușinos să nu-i pot da vestea cea bună. Mă macină ideea că neputința de a avea copii e un motiv de divorț, mai ales pentru un împărat. Îți poți imagina o clipă cum va fi viața mea dacă îmi voi pierde soțul și rangul de împărăteasă?

Narses încercă s-o liniștească:

— N-ai dat încă peste un medic bun.

— Am avut parte de zeci, veniți din lumea întreagă, din apus și din răsărit. Explicația lor este aceeași: concepția se realizează grație reținerii seminței. Dar asupra mijloacelor de reținere a acestei prețioase semințe, leacurile lor diferă, și atunci le-am încercat pe toate. Corpul meu trebuie să se mențină într-o condiție fizică bună, nici prea greu, nici prea ușor, nici prea umed, nici prea uscat. Paharnicul și cel ce servește la masă au grijă să mă hrănesc numai cu pește slab, uleiuri ușoare, carne fără grăsime și

vinuri subtile. Cameristele și doamnele de onoare sînt nevoite să-și oprească tăifăsuiala pentru ca să-mi păstrez mintea liniștită. Mai trebuie, în pofida tuturor acestor constrîngerii, ca cei din jurul meu să fie bine dispuși, fiindcă pornirile mînioase, perturbînd suflul vital, provoacă pierderea fructului concepției. Inutil să-ți mai spun că acest calm și veselie forțate calcă pe nervi întregul personal al gineceului. Ca și pe mine, evident. Într-o zi voi pune capăt tuturor acestor prescripții inutile.

— Și Iustinian? El ce spune?

— El se poartă admirabil. Și-a scurtat, în timpul perioadelor favorabile — dintre luna nouă și luna plină — lungile plimbări nocturne care i-au atras porecla de „fantomă din palat“, ca să rămînă cu mine. Camera noastră a fost împodobită cu statui grațioase pentru că, se zice, dacă ești înconjurat de frumusețe în timpul împreunării, aceasta se transmite și copilului. S-a străduit și el, dar zadarnic. În cele din urmă, am recurs la practici magice și am înghițit tot soiul de băuturi ciudate și neplăcute pregătite de vrăjitoare, dar inutile și ele.

Teodora avea lacrimi în ochi. Narses era la fel de nefericit ca și ea dar nu putea face nimic s-o ajute.

— În plus, adăugă ea, într-o pornire de furie și printre hohote de plîns, în jurul meu văd numai mame. Eudoxia, abia măritată cu un nepot al împăratului Anastasius, a și rămas gravidă. La fel Chrysimallo și Indaro. Cosimo tocmai a dat naștere unei micuțe Sofia, iar Antonina, la vîrsta ei, i-a dăruit o fetiță lui Belizarie. Cînd văd toate burțile astea rotunde, îmi vine să le străpung.

După o tăcere, completă:

— Am ordonat ca Matrona să fie executată, fiindcă numai ea este răspunzătoare de necazul meu așa cred.

— Trebuie să ai încredere.

— În cine? În ce? Antonina...

— S-a întors în capitală?

– Da. L-am rechemat pe Belizarie, fiindcă după o mare victorie asupra perșilor, a suferit o grea înfrângere. Antonina propune o altă soluție.

Narses își exprimă discret neîncrederea.

Într-adevăr, Antonina propunea să se recurgă la zeița iubirii și maternității. În aceeași noapte, după ora închiderii tavernelor, o însoți pe Teodora, într-o litieră închisă, pînă în Forumul lui Constantin. Purtătorii lecticii fuseseră amenințați cu moartea în caz că nu-și vor ține gura. Tăcerea neobișnuită a locului, umbrele lunare ale statuilor și coloanelor creau o atmosferă ireală, aproape religioasă, fastă, desigur pentru reușita demersului. Totul era rotund, feminin, propice fecundității: luna plină, linia arcuită a porturilor după imaginea Oceanului, curbele trupului lui Venus. În mîna zeiței, care odihnea în josul pîntecelui pentru a-și proteja comoara, Teodora strecură o amuletă de plumb pe care era scris: *Tu, al cărei fiu îi împreunează pe bărbați și pe femei în dragoste, dăruiește-mi un copil.*

Dar Venus nu se dovedi mai eficientă decît medicii. Nu-i mai rămînea decît Dumnezeu. Îl implorase în biserici, în fața icoanelor și crucilor din palat, a oratorului din dormitor, fusese rugat pînă și de anahoretul Zooras, care, datorită împărătesei, se stabilise în Galata, de cealaltă parte a Cornului de Aur. O șansă, o ultimă șansă apărui o dată cu scrisoarea lui Sabas, un mare sfînt din Palestina, care trăise multă vreme în deșert și făcuse minuni. Vindecase muribunzi, îi eliberase pe posedați, adusese ploaia asupra Ierusalimului după o secetă îndelungată. El îi trimise împăratului o scrisoare pe care Narses se grăbi să i-o citească Teodorei:

– Către preaiubitul de Dumnezeu și preaevlaviosul împărat, prieten al lui Hristos, Iustinian, jalbă și rugămintă a călugărului Sabas din Palestina. În numele sfîntei cetăți a Domnului, Ierusalim, și al credinciosului ei patriarh, solicit

ajutorul împăratului pentru reducerea impozitelor din Palestina, după devastările comise de samariteni, care i-au torturat pe creștini, au ars biserici, i-au tăiat beregata episcopului și au dat foc relicvelor Sfinților Martiri. Binevoiește, Înălțimea ta, să primești favorabil cererea mea.

— Și ce-a răspuns soțul meu?

— Împăratului i-ar face plăcere să-l cunoască pe acest călugăr cu firea blândă, inima umilă, neclintit apărător al adevărului. Trimite galerele imperiale să-l întâmpine la ieșirea din Dardanele.

Teodora închise ochii murmurînd:

— De-ar da Domnul ca el să se roage să pot avea un copil.

Speranța năpădi din nou inima împărătesei și numeroase daruri au fost oferite bisericilor.

Sabas sosi o dată cu primăvara, o primăvară timpurie în acel an 531, cînd păsările, florile, mugurii, cîntau imnul fertilității universului. Teodora ceru să afle din patru în patru ore cum se desfășurau evenimentele în sălile oficiale. Sfîntul era un moșneag de nouăzeci și unu de ani, cu fața suptă și o privire arzătoare care te obliga să-ți pleci ochii. Era îmbrăcat ca un cerșetor, dar cînd pătrunse în sala tronului, o cunună de raze ca un soare îi aureolă chipul. Împărăteasa se aruncă la picioarele lui și-i ceru binecuvîntarea. După ce făcu semnul crucii asupra asistenței, Sabas din nou dădu glas revoltei față de faptele samaritenilor, care, ca păgîni ce erau, se răzbunaseră crunt pe creștini. Împăratul îi acordă călugărului tot ce dorea: reducerea impozitelor, restaurarea bisericilor, construirea unui spital și a unei biserici în Ierusalim, a unui fort în pustiu pentru protejarea mănăstirilor întemeiate de sfînt. Se angajă ca samaritenii să fie goniți de pe teritoriul lor, sau executați, fără drept, în ambele cazuri, de a lăsa daruri moștenire.

În schimbul tuturor acestor bunuri materiale Iustinian avu dreptul de a afla primul o profeție:

– Sînt pe deplin convins, rosti Sabas, că Dumnezeu va adăuga imperiului vostru Africa și Roma, și că vei elibera Constantinopolul și Biserica Domnului de ciuma ereziilor.

Pentru a-l primi pe evlaviosul călugăr, Teodora îmbrăcase o tunică simplă, roz, iar pe deasupra alta, verde, și nu păstrase în preajma ei decît patru doamne și un maestru de ceremonii. În salonul tăcut, ea așteptă cu nerăbdare sosirea sfîntului, ale cărui rugăciuni reprezentau ultima ei speranță. De îndată ce el intră, însoțit de Iustinian și de Narses, ea se aruncă la picioarele lui, cu chipul răvășit.

– Roagă-te pentru mine, părinte, ca Dumnezeu să dăruiască fruct sînului meu.

Sfîntul îi dădu răspunsul în doi peri:

– Domnul, stăpînul tuturor lucrurilor, va veghea asupra imperiului vostru.

Teodora, lăsînd la o parte orice orgoliu, îl imploră încă o dată:

– Roagă-te, părinte, ca Domnul să-mi dăruiască un copil.

– Slava Domnului va păstra imperiul vostru în cucernicie și victorie, se mulțumi să-i răspundă Sabas.

Teodora nu mai asculta conversația. Trimisul Ierusalimului, sfîntul în stare să facă minuni, refuzase s-o elibereze de sterilitate. Cu inima zdrobită, ea mai avu puterea să meargă spre un scaun fără să se clatine. Supărarea îi încețoșase mintea.

Puțin mai tîrziu, ieșind din palatul Daphné, Narses îl întrebă pe Sabas:

– De ce ai îndurerat-o pe Augustă, refuzînd să te rogi așa cum ea îți cerea?

– Crede-mă, din sînul ei nu va ieși fruct, din teama ca el să nu hrănească Biserica noastră cu doctrinele lui Sever și să nu-i pricinuiască tulburări mai rele decît împăratul Anastasius.

Cînd Teodora află că Sabas nu numai că nu voia să se roage pentru ea, dar în plus o condamna să nu zămislească un copil, se

închise în gineceu și rămase acolo cîtă vreme preoții din Palestina locuiau în palatul Magnaura. Pe drumul ei acoperit de perle, atributul universal al femeilor îi era refuzat. Să fi fost o pedeapsă a cerului pentru păcatele ei? Să fi fost voința Tatălui să nu acorde decît cîteva binefaceri pentru ca așteptarea vieții veșnice să rămînă mai vie și mai dureroasă? Domnul se va îmbuna într-o zi văzînd neclintita ei pietate? Dincolo de dezamăgirea personală, ea își făcea griji pentru Iustinian. Îi datora totul împăratului și ar fi dorit să-i arate recunoștința ei dăruindu-i un moștenitor. L-ar fi iubit și l-ar fi educat cu generozitatea pe care Iustin și Eufemia i-o arătaseră lui. Mai mult, acest copil ar fi făcut legătura lor și mai solidă, și mai durabilă.

Fără un copil, ea devenea din nou vulnerabilă. Legea autoriza un bărbat să se despartă de soția lui dacă ea nu-i dăruia un copil. Încă o dată, împărăteasă fiind, ea depindea de bunul plac al unui bărbat.

Cucerirea puterii îi dăduse libertatea de a-și împlini răzbunările și de a-și promova prietenii, dar acum se ivea un nou pericol, cel al pierderii unei părți a puterii.

Pericolul era cu atît mai real, cu cît în calea ei se ridica Ioan din Cappadocia, un fost contabil pe care împăratul îl ridicase în postul important de prefect al pretoriului și care o detesta. Într-o zi, pe cînd mergea însoțită de un cortegiu de cinci sute de persoane, să viziteze mănăstirea lui Zooras de pe Cornul de Aur, se întîlni cu el în dreptul bisericii Sfînta Sofia. Fără nici un respect pentru prapuri cu însemnul lui Hristos, pentru preoții în veșminte lungi, negre, pentru cei care înmînau referendumilor jalbe și pentru cantorii care declamau: „Lăudată fie înțeleapta împărăteasă, binefacerile ei sînt fără număr“, Ioan din Cappadocia se apropie de cortegiu. Și în ce echipaj! Ședea într-o litieră deschisă capitonată cu blănuri, împănîndu-se într-o mantie verde-praz, culoarea facțiunii detestate. Înconjurat de femei în tunică

transparentă sub mantiile întredeschise, el se lăsa pe umerii lor, părăsindu-le doar ca să bea vin. În timp ce muzica veselă a flautiştilor lui acoperea psalmodierea călugărilor, el sărută lung o curtezană şi îşi ridică amfora spre Teodora cu un zîmbet batjocoritor. Ea făcea spume de furie. Dezinvoltura prefectului o ridiculiza în public şi, ce era mai rău, risca s-o discrediteze pe lângă soţul ei. Fiindcă prefectul nu se sfia s-o critice deschis. El deveni vrăjmaşul ce trebuia răpus. Sarcina nu era uşoară, dar anumite incidente o convinseseră pe Teodora că-i va veni lesne de hac.

Într-o dimineaţă, cînd tocmai îşi terminase baia şi se pregătea să citească împreună cu secretarii săi corespondenţa, Chrysimallo intră grăbită împreună cu soţul ei Saturninus. Seducătorul nobil nu mai era decît o zdreanţă, corpul îi era acoperit de răni şi privirea năucă de suferinţă. Teodora îi permise nefericitului să ia loc în timp ce blonda Chrysimallo izbucni:

– Iată cum sînt trataţi oamenii din oraşul ăsta! Priveşte în ce hal l-a adus pe soţul meu Ioan din Cappadocia! Dragul de el, a petrecut trei zile în temniţă, spînzurat de picioare, lovit, torturat, şi ghici pentru ce motiv? Fiindcă, fie spus, şi-ar ascunde o parte a averii. Ceea ce nu-i adevărat. Saturninus este devotat cu trup şi suflet împăratului. Faptul nu l-a împiedicat pe prefectul pretoriului să-i confişte toate bunurile. Şi ştii de ce e tratat în felul ăsta? Vrei să-ţi zic? Pentru că eu sînt o fostă comediantă, ca şi tine, şi cum nu te poate suferi vrea să-i lovească pe toţi cei care te înconjură înainte de a te distruge şi pe tine. Află că el socoteşte dezastruoasă influenţa ta asupra împăratului, iar prezenţa ta, dezonorantă pentru palat. Şi tu, în timpul ăsta, cumperi bijuterii, te ocupi de aziluri pentru săraci, dar ce faci pentru cei care ies din temniţele prefecturii ruinaţi sau morţi? La ce serveşte dragostea ce ţi-o poartă Iustinian? Dacă el...

– Destul! ordonă Teodora brutal. Regret cele întîmplate şi voi vorbi cu împăratul.

Îi făcu semn șambelanului de la vestiare.

– Du-l pe Saturninus să facă o baie și convoacă-l pe medicul lui Iustinian. Să mă ții la curent cu starea sănătății lui.

Chrysimallo nu se putu împiedica să nu adauge:

– Țipetele care răzbat din temniță sînt uneori înspăimîntătoare. De ce i se permit toate astea?

– Voi veghea ca o parte a averii tale să-ți fie dată înapoi, spuse Teodora. Ar trebui să pricepi că un bun împărat știe să ia de la cei bogați ca să dea celor săraci.

– Nu știam, spuse Chrysimallo, privind la somptuoasele decorații ale încăperii, că toate astea înseamnă sărăcie.

Ea dădu la o parte draperia de mătase ca să fie alături de soțul ei și se întoarse pentru a adăuga:

– Cînd vorbește de tine îți zice „aia de la bordel“ sau „stearpa“.

Teodora făcu semn că vrea să rămînă singură și roiul de eunuci și doamne de onoare dispăru.

O dată în plus, ea își dădu seama în ce măsură soarta femeilor din toate straturile societății era marcată de o permanentă nedreptate. Ea nu beneficia de putere decît prin intermediul lui Iustinian, iar el îl apăra pe prefectul pretoriului. Dar ea nu va ceda cu nimic, nici în privința monofiziților, nici în privința lui Ioan din Cappadocia. Va aștepta ocaziile prielnice multă vreme dacă se va dovedi necesar, și pe urmă va da lovitura decisivă.

Apoi veni rîndul lui Vasilios să se plîngă de prefect. La chemarea Augustei bijutierul favorit se aruncă la picioarele ei și-i așteptă cuvintele.

– Te-am chemat, Vasilios, fiindcă vreau să dăruiesc bisericii din Ierusalim o cruce mare bătută în diamante. O vreau splendidă și îți cer să nu precupețești nimic pentru măreția lui Dumnezeu. Vei stabili cu Narses detaliile materiale.

Și, cum giuvaiergiul, care la douăzeci și opt de ani mai păstrase ceva din expresia copilărească, rămînea încurcat, roșu ca focul, împărăteasa se miră:

– Vrei să refuzi o asemenea comandă?

– Nu, nu. Dimpotrivă, îți mulțumesc cît se poate de smerit.

– Atunci, de ce șovăi?

Vasilios se hotărî să vorbească:

– Meseriașii și negustorii din cartierul Forumului lui Constantin, cunoscînd marea bunătate pe care mi-o arăți, și faptul că fac parte din facțiunea Albaștrilor, m-au însărcinat să-ți vorbesc în numele lor.

– Ce doresc ei?

– E în legătură cu noul impozit. Impozit pe aer stabilit de prefectul pretoriului în toate orașele imperiului. El cere ca distanța dintre balcoane să fie de cel puțin zece picioare și înălțimea casei de peste cincisprezece picioare. Altminteri, amenda este de zece livre de aur. Zece livre de aur pentru niște meseriași și negustori înseamnă să fie condamnați la sărăcie și să trăiască doar din pîinea distribuită gratuit! Nu putem reface niște case care datează de pe vremea lui Constantin. E o teroare omul ăsta, o teroare!

Vasilios tăcu la fel de speriat de cele spuse ca și de îndrăzneala de a le povesti. Mai adăugă:

– Maiestatea ta să mă ierte, dar noi știm cît de binevoitoare s-a arătat față de locuitorii cartierului.

– Bine faci că mă ții la curent cu ceea ce se întîmplă în capitală. Fericirea poporului mă preocupă îndeaproape. Mai treci pe aici cînd vei socoti că-i necesar.

Vasilios ieși de-a-ndăratelea, cu fața răvășită de stînghereală și recunoștință.

Ca să vorbească de Ioan din Cappadocia înaintea împăratului, Teodora avu grijă ca întrevvedere să pară oficială. Veni cu Narses în birourile justiției unde știa că-l va găsi pe împărat

împreună cu Tribonian. Se bizuia pe sprijinul cancelarului care nu-l aprecia deloc pe prefectul pretoriului. Codul lui Iustinian era terminat și împăratul arunca o ultimă privire asupra acestei opere magistrale, realizată în doar patru ani. Ca întotdeauna, el se arăta fericit să-și vadă soția și-i dădu să admire nenumăratele pagini ale Codului.

– Nimeni n-ar fi îndrăznit să se apuce de o asemenea lucrare, mai dificilă ca oricare altele, aproape imposibilă, spuse el. Dar ridicându-mi mâinile spre cer și invocând ajutorul lui Dumnezeu, am îndeplinit această sarcină, încrezător în Cel Veșnic care, prin atotputernicia lui, este în stare să dea un curs favorabil situațiilor celor mai disperate.

Apoi se interesă de motivul vizitei soției lui. Teodora hotărâse să nu mai amintească de jignirile personale și să poarte discuția doar pe plan politic.

– Mă neliniștește nemulțumirea populației.

– Fără îndoială că e vorba de nerăbdarea unor firi slabe care suportă rău, în timpul postului, exigențele Bisericii. Dar glorioasa zi de Paște este aproape și fiecare va putea să se ospăteze după pofa inimii.

– Cea mai mare parte a credincioșilor, în afară de călugări, nu stau multe zile fără să mănânce, cum faci tu. Dar eu am venit să-ți vorbesc de inițiativele fostului contabil, Ioan din Cappadocia.

– Un geniu. Geniul cel mai puternic pe care-l cunosc.

– Nu toată lumea împărtășește părerea ta. Măsurile lui fiscale stîrnesc multă furie.

– Eficacitatea lui e remarcabilă. A mărit timpul de muncă al funcționarilor și a desființat posturile inutile. Vrea să reorganizeze percepția impozitelor ca ele să aducă venituri mai mari. Fiindcă prima îndatorire a supușilor, și mijlocul cel mai bun de a recunoaște solicitudinea imperială, constă în a-și plăti, cu devotament, toate impozitele.

– Prefectul dovedește totuși o mare stîngăcie, ca să nu spun

o mare brutalitate. Ar fi grav ca prin procedeele lui să pierzi dragostea poporului a cărui fericire te preocupă atît de mult.

Iustinian luă un aer fals preocupat, ca întotdeauna cînd nu mai voia să audă ce i se spunea. Această tactică nu-i scăpă Teodorei. Ea ştia că, la furie, soţul ei prefera o aparentă indiferenţă, fiindcă firea lui nu suporta contrazicerile. Aşa încît se dovedi mai subtilă.

– Dacă prefectul pretoriului persistă în metodele lui, s-ar putea ca poporul să se revolte, şi cu acest prilej unii vor căuta să pună mîna pe putere.

Tribonian, cît de păgîn era, o trata cu respect pe împărăteasă şi, pentru a crea o diversiune, de care, cum era destul de făţarnic făcea haz în sinea lui, interveni:

– Personal, regret că Ioan îi reproşează împăratului politica liberală faţă de monofiziţi.

Teodora se prefăcu a nu băga de seamă aceste cuvinte şi continuă atacul:

– Prefectul pretoriului va ajunge să-i nemulţumească în acelaşi timp pe bogaţi şi pe cei săraci, pe iluștri şi pe cei de rînd. Dacă, din nenorocire, s-ar isca o revoltă, nu s-ar găsi nimeni în cetate să ne susţină.

Iustinian răspunse cu blîndeţe:

– Ioan din Cappadocia ştie să rezolve toate dificultăţile. Acum e timpul să mergem la rugăciune.

Teodora ajunsese să cunoască din nou singurătatea. Nu cea a rătăcitoarei de pe străzile Alexandriei, ci aceea care se adînceşte în mijlocul curtenior, al favoriţilor, şi chiar al dragostei. Iustinian nu voise s-o asculte, mai exact, nu voise s-o înţeleagă. Îl preferase pe fostul contabil. Oricît ar fi fost el de păgîn, de grosolan, de lacom, nu asta era cauza indignării şi durerii ei, ci faptul că Iustinian preferase pe altcineva. Pînă atunci, obţinuse întotdeauna acordul împăratului pentru schimbările propuse de ea: modificarea ceremonialului, protecţia Albaştrilor, toleranţa faţă de monofiziţi.

Și iată că acum, pentru prima dată, el o refuza. Un refuz în favoarea unui om care era dușmanul ei. Cum de putea soțul ei s-o iubească, s-o considere ca pe un „dar al Domnului“ și să păstreze un ministru care o discredita zilnic? Această contradicție, insuportabilă pentru minte și inimă, o aruncă pradă vechii ei disperări, atât de adânci că nu-i putea da de fundul. Se simțea măcinată de neputință.

Își împărtăși gândurile lui Narses și sfârși prin a-i spune:

– De acum înainte, va trebui să acționez singură, să-mi asum singură răspunderea, să-mi impun singură voința.

Eunucul, mereu gata să condamne lipsa de măsură datorată sensibilității feminine, vădită chiar și în spiritul clarvăzător al prietenei lui, încercă s-o lămurească:

– Trebuie să înțelegi că puterea n-are nici o legătură cu sentimentele. Ea constă în a-ți propune niște țeluri și a-ți crea mijloacele de a le atinge. De aceea, împăratul se înconjură de cei utili ambițiilor lui. E firesc să-și păstreze libertatea de a alege domeniile în care vrea să reușească. Le cunoști pe cele mai importante: restaurarea măreției Imperiului Roman, creștinarea lumii, ridicarea unor zidiri care să servească lui Dumnezeu și Romei. Deci are nevoie de bani, iar Ioan din Cappadocia îi aduce. Prin urmare, puțin îl interesează pe acest monarh evlavios că prefectul este păgîn, puțin îl interesează pe acest om auster că Ioan din Cappadocia este lacom și chefliu, puțin îl interesează pe acest soț că ambițiosul prefect îi critică soția iubită, din moment ce face rost de bani. În această perspectivă, ezitățile, resemnările momentane, concesiile față de reaua-credință a unora pe care le-ar putea avea față de tine n-ar fi decît o pierdere de timp. E liber să aleagă ceea ce i se pare că e bine și corespunde imaginii ce vrea s-o creeze despre sine.

După ce pleacă Narses la împărat pentru un dineu cu ambasadorii, certitudinile Teodorei începură să se clatine. Ca să lupte împotriva neliniștii care o strîngea în ghearele ei, Teodora trezi cameristele, eunucii și sclavii. Voia o petrecere la miezul

noptii, cu prăjituri, vinuri, jocuri și cîntece. Se îmbătă de veselie, aproape dureros, fără să știe că în creuzetul acestei ultime singurătăți se forja împărăteasa tulburărilor viitoare.

16

Tulburările se anunțară în anul următor prin năvălirea brutală a lui Cosimo în gineceu. După cele paisprezece zile de sărbătoare ce comemoraseră și botezul lui Hristos în apa Iordanului, Curtea se cam săturase de cortegii, de ospete, de haine fastuoase, și o anume apatie domnea în gineceu. Sosirea surorii mai mari a Teodorei la o oră matinală surprinse prin cuvintele ei neplăcute.

– Vin să te informez că ieri, chiar pe strada principală, niște oameni mi-au răsturnat litiera, strigînd: „Jos bogătașii!“ Din fericire, nu m-am lovit prea rău. Dar cînd eunucii mei au vrut să ducă doi dintre răufăcători să dea socoteală, aceștia au izbucnit în rîs. „Nu te osteni de pomană, a spus unul dintre ei, n-o să-ți servească la nimic. Tribonian o să schimbe legea în avantajul nostru, așa cum obișnuiește cînd i se oferă aur. Uneori o schimbă de trei ori într-o singură zi. E o caracatiță care se hrănește cu bani.“

Văzînd că sora ei nu spune nimic, mai adăugă:

– Găsești că așa ceva e normal, un stat fără justiție?

– Te ascult, oftă Teodora. Întotdeauna ți-a plăcut să fii indignată.

– Dacă sînt indignată, o fac și pentru tine, de teamă ca toate pernele astea de mătase pe care șezi să nu-ți cadă într-o zi în cap și să te sufoc.

Teodora arboră un aer plictisit așa încît Cosimo continuă cu înverșunare:

– Știi că nimeni n-are dreptul să aducă critici în acest palat, dar Maiestatea ta trebuie să știe că în oraș domnește dezordinea. S-ar cuveni să te plimbi și altfel decît însoțită de o haită supusă care te lingusește ca să-ți obțină favorurile.

– Ce vrei să spui de fapt? Vii să-mi aduci la cunoștință că ordonanța lui Iustinian dată împotriva proxeneților n-a fost respectată?

– Nu, n-a fost respectată, sînt tot atîtea prostituate pe străzi, prin taverne și hanuri. Pe deasupra, toți sînt furioși că protejezi excesele Albaștrilor, iar străzile au ajuns din cauza ta atît de periculoase că nimeni nu mai îndrăznește să se plimbe noaptea. Ca să nu mai punem la socoteală hoardele de nenorociți care vin din provincii împinși de mizerie și de noile impozite. Își pierd timpul prin forumuri, dorm pe sub porticuri și-i blestemă pe miniștri.

– Cum se simte mama noastră? întrebă Teodora ca să schimbe cursul discuției.

– E de părere că ai rămas aceeași comediantă. Că ai și acum nevoie de tot atîția admiratori ca pe hipodrom. Că în loc să joci comedia imperială, ar fi timpul să faci copii și să mai respiri puțin și singură.

– Am să mă gîndesc la toate astea. I-am cerut lui Iustinian să-mi construiască un palat în Asia.

Cosimo era pe cale să se sufoce de furie, cînd Cap-Mare își făcu o intrare zgomotoasă, dîndu-i la o parte pe silențieri ca să se arunce de unul singur la picioarele divine pe care le sărută de patru ori.

– Vorbește!

– Albaștrii, Maiestate, Albaștrii, pe care-i protejezi, au stîrnit un scandal. Marcus...

– Care Marcus?

– Un perceptor de impozite din nu știu ce provincie, care-i susține pe Verzi.

– Un om primejdios. Ce i s-a întîmplat?

– Albaștrii l-au asasinat.

Teodora mimă un regret sincer.

– Albaștrii sînt uneori cam violenți.

– L-au ucis în Sfînta Sofia! Dumnezeu să-l ierte! Pe cînd nenorocitul se agăța de statuia de fildeș a Elenei, sfînta maică a lui Constantin! Ce pîngărire! Peste tot în oraș se adună lumea în grupuri ca să protesteze.

Teodora păru brusc preocupată.

– Du-te și ascultă ce se mai întîmplă și întoarce-te repede să mă informezi.

Cap-Mare se retrase de-a-ndăratelea.

– Dacă Maiestatea ta vrea părerea mea, interveni Indaro, treaba asta o să facă valuri nu glumă.

– Poporul uită repede, declară Teodora.

Dar Indaro șopti către Chrysimallo:

– Dacă ea își închipuie că poporul i-a uitat fostele spectacole nerușinate, se înșală!

Apoi, adăugă cu voce tare:

– Maiestatea ta va afla mîine ce gîndește poporul.

Într-adevăr, cînd se reluau cursele, potrivit cutumei, șefii facțiunilor îi puteau cere explicații Augustului fără să riște vreo condamnare. A doua zi de dimineață, devreme, Teodora urcă scara abruptă a bisericii Sfîntul Ștefan, care ducea spre galeriile superioare, de unde putea să privească prin grilaj, fără a se arăta, ce se petrecea pe hipodrom. Dar din Katishma, situată la dreapta ei, nu zărea decît picioarele de dinainte ale unui cal de bronz. Putea în schimb auzi sosirea demnitarilor și ambasadurilor, printre care și trimisul noului rege al perșilor, Chosroes Ashurdivan, „cu suflet nemuritor“. Pe treptele amfiteatrului domnea o oarecare agitație. Mașinal, împărăteasa își făcu semnul crucii, sperînd că apariția împăratului va liniști asistența. După foșnetul tunicilor de mătase, după scîrțîitul scaunelor, ea își dădu seama că împăratul sosea cu suita lui. O liniște relativă se întinse peste hipodrom. Cantorii intonară:

– Viață lungă lui Iustinian Augustul! Să fie mereu victorios!

Urmă o tăcere ciudată, pînă în clipa în care reprezentantul Verzilor luă cuvîntul:

– Nu mai suportăm nedreptatea. Nu mai putem îndura multă vreme!

Spre marea ei uimire, Teodora îl auzi pe împărat răspunzîndu-le membrilor facțiunii. Prin glasul crainicului, el întrebă:

– Cine vă oprimă?

Reprezentantul Verzilor, depășind limitele îngăduite ale unei discuții cu Alesul lui Dumnezeu, răspunse:

– Oricine ar fi cel care ne zdrobește, va avea partea lui Iuda pe lumea cealaltă.

Ca o galeră împinsă spre recifuri, schimbul de cuvinte continuă fără abatere pînă la catastrofa finală.

Împăratul: – N-ați venit aici decît ca să-i insultați pe magistrați?

Verzii: – Da, vinovatul va avea soarta lui Iuda.

Împăratul: – Tăceți, voi, iudei, maniheeni și samariteni!

Verzii: – Nu mai îndrăznim să umblăm pe străzile orașului. Nu mai există dreptate pentru noi în imperiu. Sîntem strînși de gît pe străzi și apoi în fața tribunalelor. Ah! Cerului i-ar fi plăcut ca tatăl tău, Sabbatius, să nu te fi născut! N-ar fi adus pe lume un asasin. Ieri Marcus era în viață, iar seara, mort.

Albaștrii interveniră într-un moment nepotrivit.

– Numai din gruparea voastră fac parte criminalii.

Verzii: – Voi sînteți cei care ucideți și tot voi scăpați nepedepsiți.

Albaștrii: – Voi asasinați și mai și vorbiți.

Verzii: – O, împărate Iustinian! Nimeni nu-i omoară și tot ei se plîng. Dacă e adevărat că Dumnezeu guvernează lumea, de unde vin atîtea calamități?

Împăratul: – Domnul e străin de tot ce-i rău.

Verzii: – Domnul e străin de tot ce-i rău! Atunci de ce sîntem persecutați? Să vină un filozof sau un sihastru să rezolve dilema.

Împăratul: – Hulitori, dușmani ai lui Dumnezeu, nu aveți de gînd să vă țineți gura?

Verzii: – Dacă Maiestatea ta ordonă, nu vom mai spune nimic, dar fără voia noastră. Știm totul, dar ne ținem gura. Dreptate, tu nu mai exiști!

Și toți Verzii părăsiră hipodromul. Nimic nu era mai ofensator pentru împărat ca afrontul public al acestei dezertări. Teodora păli de furie, cu atît mai mult cu cît ambasadorii vor fi bucuroși să povestească regelui lor cum fusese înjuriat de propriul său popor împăratul romanilor, care ținea morțiș să-i convertească și să-i impresioneze prin puterea lui. Ce va gîndi noul rege al Persiei, Chosroes, cu care Iustinian tocmai încheiase o pace veșnică? Ce de rîsete de cealaltă parte a graniței! Ce pierdere a considerației pentru romani! Ce de mărunți regi barbari vor folosi momentul să-și ridice capul!

Teodora își dădu frîu liber mîniei cînd se întîlni cu Narses. Ochii ei aruncau fulgere.

– Toată viața mă vor urmări Verzii cu ura lor! Am crezut că i-am nimicit, dar ei se ridică precum șerpii ca să-mi inoculeze veninul rușinii! De ce le-a răspuns Iustinian acelor răsculați? Ce socoteală are de dat populației? A uitat că el nu trebuie să se justifice decît înaintea lui Dumnezeu? Ce umilință că a dat explicații unor asemenea oameni mizerabili! De ce nu i-ai spus nimic? De ce l-ai lăsat să se împotmolească într-o argumentație lamentabilă?

– Nimeni nu se aștepta la o răzmeriță.

– Nu se așteptau mințile mărginite. Sper că s-au luat măsuri.

– Da, da. Șapte facționari vor fi spînzurați mîine dimineată în fața mulțimii.

Teodora oftă ușurată și se instalează confortabil într-un fotoliu. Apoi o cuprinse o îndoială.

– Care dintre ei?

– Responsabilii asasinatelor din ultimele zile.

– Sper să nu fie Albaștri.

– Nu știu. E o decizie luată de prefectul orașului.

Nu rămaseră în neștiință multă vreme. Cap-Mare apăru din nou cu fața congestionată de alergătură.

– Să-mi fie cu iertare, Maiestate, dar trebuie să te anunț că Albaștrii și Verzii au făcut alianță.

– E imposibil.

– Ba da, ba da, Maiestate. Crede-mă. Prefectul a condamnat la moarte șase Verzi și doi Albaștri. Călăul a legat prost funia și ea s-a rupt. Un Albastru și un Verde au fugit într-o mănăstire unde îi aclamă mulțimea.

Teodora nu izbutea să creadă că atîta ură, de multă vreme acumulată între facțiuni, ar putea dispărea într-o clipă. Gîndea că noaptea va reaprinde vechile dispute, dar, a doua zi de dimineață, din spatele zăbrelelor din biserica Sfîntul Ștefan, se văzu nevoită să se supună evidenței: pe treptele amfiteatrului, poporul strigă: „Nikà!²⁹ Nikà! Victorie! Victorie! Trăiască Verzii și Albaștrii, uniți în îndurare. Nikà! Victorie!“

În aceeași seară, răzvrățiții, cu spade, pumnale, bîte, invadară străzile și veniră să bată în porțile palatului urlînd:

– Jos cu Ioan din Cappadocia! Jos cu Tribonian. Jos cu prefectul orașului!

– Prietene, nu ceda, nu ceda în fața norodului! îi spuse Teodora lui Iustinian. Eu cunosc mulțimea. Dacă o pornește într-o direcție, e imposibil s-o determini s-o schimbe. Dacă accepți ce-ți cere ea, nu îți va fi recunoscătoare, pur și simplu va vedea că ai cedat și va pretinde mai mult.

Narses împărtășea părerea împărătesei, dar Iustinian se dovedi nehotărît. Se plimba prin încăpere, posomorît.

– Voi face ce-mi cer, hotărî el. Dacă nu-i liniștesc, va fi mai

* Sedițiunea Nika răscoală populară (532) reprimată de Narses și Belizarie, grație energiei împărătesei Teodora (n.tr.).

rău, mult mai rău... Au și dat năvală în palatul lui Ioan din Cappadocia și au spart minunate statui grecești și mozaicuri pline de viață, ca niște pungăși ce sînt. Îi voi demite pe miniștrii reclamați de ei și pe urmă se vor liniști.

– Binevoii, Maiestate, să-mi dați ascultare, spuse Narses. Cîțiva oameni nu înseamnă o revoltă.

– Nu, nu, răspunse Iustinian fără să țină seamă de părerea lui. Anunță-i pe crainici. Spune-le să le comunice rebelilor că Ioan din Cappadocia, Tribonian și prefectul orașului vor fi înlocuiți de mine. Și adu-mi la cunoștință reacția lor.

Narses se întoarse o oră mai târziu.

– Ei?

– Acum au început să strige: „Jos cu Iustinian! Jos cu Teodora!”

– Ți-am spus să nu cedezi, îi reproșă împărăteasa.

Fără să-i răspundă, Iustinian plecă să se roage.

A doua zi părerile erau contradictorii asupra măsurilor ce trebuia luate. Narses sfătuia să se aștepte, în speranța că răzmerița se va termina de la sine, nefiind susținută de popor. Teodora, din indignare, Iustinian, de frică, preferau să reprime rebeliunea. Pe de o parte, patriarhul fu însărcinat să-i aducă pe cetățeni către sfînta supunere față de reprezentantul lui Dumnezeu pe pămînt. Pe de altă parte, armata fiind absentă, Belizarie și Mundus, nepotul lui Attila, guvernatorul Iliriei, în trecere prin Constantinopol pentru a primi instrucțiuni, primiră dispoziții să restabilească ordinea cu bucelarii lor. Curios statut și cel al bucelarilor, soldați în slujba generalului care-i plătea, un soi de armată personală compusă din două sau trei mii de mercenari de origine barbară, goți și huni sub comanda lui Belizarie, heruli sub cea a lui Mundus. În marea lor majoritate păgîni sau eretici.

Belizarie, urmat de cavalerii lui cu mantii mari de blană deschise în dreptul scutului, își făcu intrarea în oraș. Dar răzvrățiții se apărură sălbatic aruncînd cu țigle și pietre de pe acoperișuri,

cu săgeți, spade, cazane. În timpul acestor lupte, apărură deodată lunga procesiune religioasă ordonată de Iustinian, îndreptându-se de la biserica Sfinților Apostoli către Sfânta Sofia. În frunte, copiii cu frunze de palmier în mână, călugării cu lumânări, diaconii cu icoane, episcopii purtând crosa de pontif sau pâinea pentru euharistie și sîngele lui Hristos într-un potir de aur. Patriarhul, cu capul descoperit, își suna la fiecă pas clopoței de aur care-i atîneau de veșmînt. La trecerea lui, romanii cădeau în genunchi și-i cereau prelatului binecuvîntarea. Strategia împăratului, care miza pe credința cetățenilor și pe supunerea lor puterii divine, se dovedi întemeiată. Succesul acestei tactici părea asigurat, cînd strălucitorul cortegiu îi întîlni pe bucelari în Piața Augusteon. Aceștia, fiind păgîni, se crezură la un spectacol și făcură haz de pompa ecleziastică, dar ereticii, în majoritate arieni și persecutați ca atare de împărat, nu suportară procesiunea triumfală a asupritorilor lor. Porniră să-i insulte brutal pe preoți. De la cuvinte se ajunse la pumni, un bucelar smulse prăjina ce ridica o icoană a Sfîntului Vasile, un ortodox contraatacă lovind un barbar și învălmășeala deveni generală.

Narses relată împăratului evenimentele, și trase concluzia:

– Poporul e înfuriat că soldații au îndrăznit să-i atace pe preoți. Urlă în gura mare că s-a comis un sacrilegiu și se alătură rebelilor. Acum tot orașul se revoltă.

Miniștrii și înalții demnitari dormiră la palat, neîndrăznind să mai iasă. Teodora nu-l mai părăsi pe Iustinian care avea nevoie de prezența ei. Insistența lui de a o avea în preajmă, în afara consiliilor de miniștri, o liniști pe Teodora în privința profunzimii atașamentului arătat de soțul ei, de care nu se mai îndoia niciodată.

Cît despre Narses, el simți o plăcere în această confruntare cu pericolul. Obișnuit să intervină prin intermediari, i se părea incitant să se afle chiar în inima evenimentelor și să înfrunte primejdiile. Pentru moment, urcat pe metereze, nu putea decît să

asiste de departe la revolta unui întreg popor. Într-o învălmășeală de nedescris, printre țipete și urlete, erau aruncate de pe acoperișuri ființe omenești și arme. Străzile se umpluseră de cadavre, azvîrlite apoi în mare.

Dintr-o dată, cineva aruncă o torță spre un portic din Piața Augusteon. Alții îl imită imediat și focul, la început șovăielnic, porni să alerge pe șarpantele de lemn. Vîntul sufla tare și Narses, îngrozit, văzu flăcările atingînd Sfînta Sofia, care se aprinse ca o făclie gigantică. Aproape imediat luă foc și palatul Chalké. Incendiul cuprinse biserica Sfînta Irina, termele lui Zeuxippe, spitalul cel mare, palate și prăvălii de pe strada principală, pînă la Forumul lui Constantin. Oamenii în putere fugeau în goana mare, rănii și bolnavii, părăsiți de toți, erau cuprinși de flăcări. Nori de fum, bătuți de vînt, măturau orizontul și, pe mare, fugari îngrămădiți pe corăbii încercau, în ciuda talazurilor, să atingă coastele Asiei. De pretutindeni urca o miasmă cumplită de ars.

În fața unui asemenea dezastru, Narses încercă să reflecteze asupra erorilor comise în ultimele zile. Fără îndoială, poporul era nemulțumit de noile impozite, de nesăbuite și de nedreptăți. Dar nenorocirea săracilor, atît de răspîndită de la păcatul primordial încoace, nu atrage după sine în mod obligatoriu o revoltă. Două greșeli duseseră la răzmeriță. Prima constase în pedepsirea atît a Verzilor, cît și a Albaștrilor prin spînzurătoare. Deși condamnarea lor era îndreptățită, se dovedise a fi lipsită de tact. Ea solidarizase două tabere vrăjmașe, care, lipsite de drepturile lor seculare, se ridicaseră împreună împotriva împăratului. Hotărît lucru, pentru a domni trebuie să despați*. A doua s-a concretizat în utilizarea în același timp a două instituții, la fel de devotate împăratului, dar incompatibile între ele: Biserica și bucelarii barbari. Narses nu avea sa uite niciodată învățămintele trase din această catastrofă.

Ultimele stele păleau. Cîteva focare de incendii mai luminau colinele înnegrite. Zorile nu se arătaseră încă, dar împăratul se și

* Aluzie la dictonul latin: *Divide et impera* (n.tr.).

trezise, iar Marele Șambelan trebuia să-i raporteze ceea ce se întâmplase.

Divinul împărat îl întrista. Privirea lui nesigură îl ocolea, gura i se deschidea și se închidea fără a rosti nimic.

– De cine trebuie să mă tem? sfârși el prin a spune, stăpînit de demonul dintotdeauna. Cine a organizat, cine a susținut rebeliunea? Printre toți cei care îmi jură credință, cine vrea să-mi ia locul? Să cercetezi bine figurile ca să-l dibuiești pe trădător.

Amîndoi coborîră în sala tronului, unde numeroși demnitari se și adunaseră pentru a fi alături de stăpînul lumii civilizate. Nimeni nu se mai gîndea la ceremonial și nici la sărutarea încălțărilor de purpură. De cum luă loc, Augustul ordonă:

– Să se aducă un tron pentru preacredincioasa mea soție, pe care cerul mi-a dat-o. Prezența ei în preajma noastră e necesară în aceste vremuri tulburi.

După sosirea Teodorei, un nepot al fostului împărat Anastasius, Hypathius, se înclină în fața lui Iustinian.

– Te încredințăm, Maiestate, că-ți sîntem fideli și gata să te servim.

Iustinian se ridică, se îndreptă spre o icoană, se rugă o clipă și se întoarce.

– Pleacă, îi spuse, pleacă de aici, să nu mai rămîi în palat.

– Aș putea fi de folos, aș putea să dau o mînă de ajutor, insistă Hypathius.

– Nu, nu. Pleacă.

– Nu vreau să părăsesc un suveran în pericol.

– Nu mai vreau să văd pe nimeni. Plecați cu toții!

Silențiarii îi scoaseră afară pe demnitari, iar Iustinian se întoarce spre soția lui.

– Știu, toți completează împotriva mea. Întotdeauna m-au detestat. Acești senatori, care se prosternează, au privirea perfidă. Cu siguranță ei sînt aceia care i-au împins pe Verzi la revoltă, promițîndu-le avantaje. Vor să susțină dinastia lui Anastasius și pe noi să ne dea pierzării.

Teodora era cu atât mai calmă, cu cât soțul ei se dovedea mai furios. Amândoi se aflau în aceeași galeră, căreia ea trebuia să-i țină cîrma. Cînd rămase singură cu Narses, îi dădu un săculeț plin cu bani de aur.

– Du-te și caută-l pe Vasilios, care ne-a rămas credincios cu siguranță. Să organizeze în seara asta o întîlnire cu principalii membrii ai facțiunii Albaștrilor. Cumpără-i și desparte-i de Verzi.

Narses acceptă bucuros un demers pe care și el îl considera necesar. Îi plăcea să fie activ și să comande. La cei cincizeci și trei de ani ai lui, descoperea bucuria de a-și putea folosi toate calitățile, de a-și cheltui toate forțele. Îi adună pe Albaștri în casa mamei lui Vasilios, și le vorbi concis și limpede:

– Pentru ce vă ridicați împotriva împăratului și a împărătesei? Ei v-au protejat întotdeauna. Ce puteți aștepta de la Verzi și de la un împărat care le-ar datora lor coroana? Nimic, doar dispreț și nedreptate. Nu vă înșelați asupra adversarului, căci veți suferi multă vreme. Ajutați-l pe împăratul nostru să rămînă pe tron, el este ales de Dumnezeu, și vă este favorabil. Veți fi recompensați.

Albaștrii prezenți discutară între ei și, cu concursul aurului, își reconsiderară poziția. Marele șambelan se întoarse mulțumit de talentul lui de negociator.

A doua zi, duminică, Iustinian, care se temea de comploturile senatorilor mai mult decît de revolta plebeilor, optă pentru concesiuni acordate poporului. Crainicii străbătură orașul ca să-i înștiințeze pe romani că împăratul era dispus să discute cu ei la hipodrom, către ora prînzului.

Teodora, foarte neliniștită de această nouă confruntare dintre împărat și romani, își relua postul de supraveghere din galeria bisericii Sfîntul Ștefan. Din spatele zăbrelelor, îl auzea pe crainic vorbind în numele soțului ei.

– Jur pe această sfințită carte că nici unul dintre voi nu va fi urmărit. Nu voi sînteți vinovați, ci eu singur, fiindcă am greșit

cînd nu v-am acordat ceea ce-mi cereați acum cîteva zile, chiar aici.

Cîțiva Albaștri strigară:

– Trăiască împăratul!

Prea tîrziu! Mulțimea urla către August:

– Minți! Ești un sperjur! Adu-ți aminte de Vitalien*.

Zadarnic încercă crainicul să mai spună ceva, căci mulțimea striga:

– Jos cu Iustinian! Jos cu Teodora!

Teodora îl auzi pe împărat și suita lui părăsind Katishma și se grăbi să-i iasă soțului ei în întîmpinare.

– Totul s-a sfîrșit, spuse el. Nu mai e nimic de făcut.

Într-adevăr se auzea mulțimea lovind în porțile palatului, porți cu atît mai apropiate, cu cît Chalké arsesese.

O oră mai tîrziu, Cap-Mare se aruncă la picioarele lor.

– Răsculații s-au dus la nepotul lui Anastasius, Hypathius, ca să-l facă împărat. I-au zis că Maiestățile voastre au fugit. În jurul casei lui, lumea striga: „Hypathius August! Hypathius împărat!“ El a refuzat, în ciuda senatorilor și negustorilor bogați care-l zoreau să vină pe hipodrom. Nevasta lui, Maria, așa de frumoasă, s-a agățat de gîtul lui repetînd: „Rămîi pe loc, rămîi, nu fi necredincios împăratului“. Dar mulțimea a năvălit în casă, l-a smuls din brațele femeii și l-a tîrît în Forumul lui Constantin. Acolo, l-a urcat pe o pavază, i-a pus pe cap un lanț de aur în chip de coroană și l-a luat spre Katishma. Am venit grabnic să vă anunț.

La ceasul cînd soarele în apus așternea purpură pe coastele Asiei, iar grămezile de ruine încă mai fumegau, Teodora, singură, într-o mantie dublată cu blană, stătea pe cea mai înaltă terasă a palatului Daphné. Aceași terasă de pe care fusese aclamată ca împărăteasă cu cinci ani mai înainte. Acum, pe hipodrom, romanii

* Vitalien a fost un general pe care Iustinian și Iustin îl invitaseră, împreună cu ofițerii lui, la un banchet, cu care prilej au fost asasinați (n.a.).

își ridicau pumnul către palat strigînd: „Jos cu Iustinian! Trăiască Hypathius!“ Acum, populația furioasă voia s-o alunge, cum se face cu o servitoare! Ce-și închipuia gloata aia exaltată? Că o va smulge de pe un tron cucerit așa de greu? Că Teodora va renunța la putere, după ce luptase ani de zile ca să scape de sărăcie? Că va întinde pentru a doua oară brațe rugătoare cerînd îndurare? Nu. Niciodată. Niciodată nu se va mai supune cuiva, în afara lui Dumnezeu cel Atotputernic!

Uranios apăru pe scară, parcă mai înalt cu scutul lui de aur, lancea și securea dublă, roșu de emoție, și se prosternă dinaintea ei.

– Ce vrei, Uranios? Vorbește.

– Maiestate, vreau să-ți spun că mai înainte de a se atinge cineva de un singur fir de păr de-al tău, va trebui să-mi străpungă mie pieptul.

– Îți mulțumesc, Uranios. Rămîi în preajma mea și nu mă mai părăsi. Să nu permiți să ajung prizoniera gloatei ăsteia furioase. Dacă se va dovedi necesar, nu șovăi să mă ajuți să mor cu demnitate.

Printr-un gest, ea înlătură obiecțiile comandantului excubitorilor.

– Să mergem în sala tronului unde mă așteaptă împăratul.

Făcliile erau de pe acum aprinse și cele două Victorii înaripate de deasupra tronului păreau să-și ia zborul în lumina tremurătoare. Teodora se așeză pe tronul adus anume pentru ea, după ce îmbrăcase, la fel ca împăratul, hlamida de purpură, își pusese coroana cu cruce deasupra și se fardase fiindcă oboseala îi răvășise chipul. În fața lor, pe jilțuri de aur, se aflau supușii credincioși: Ioan din Cappadocia, Tribonian, Belizarie, Narses, Mundus și alți cîțiva înalți responsabili ai armatei și administrației.

Cu o voce obosită, Iustinian le vorbi:

– Vă amintesc situația: Hypathius a fost încoronat, e susținut de mulți senatori, nobili și negustori bogați. Milițiile forțează porțile palatului. Nu dispunem de o armată pentru a ne apăra. Corpurile

de gardă, în afara celor ale excubitorilor și eunucilor, sînt gata să trădeze. Cei cinci mii de bucelari nu sînt suficienți pentru a lupta împotriva unei populații de șase sute de mii de locuitori. Cer părărea fiecăruia dintre voi.

Ioan din Cappadocia luă primul cuvîntul:

— Orașul e cuprins de răzmeriță. Incendiul nu a distrus decît Chalké, dar curînd un alt foc va arde palatul. N-avem nici o șansă să stăpînim situația din capitală. Nu ne mai rămîne decît marea ca să scăpăm cu fuga. Și ar fi bine s-o facem fără zăbavă, fiindcă marinarii pot trece, la rîndul lor, de partea vrăjmașului. Maiestate, corăbiile așteaptă în portul imperial.

Teodora îi aruncă lui Ioan din Cappadocia o privire incendiară, dar el nu catadicsi să se uite spre ea.

Belizarie, gloriosul general, vorbi și el ca să susțină spusele fostului prefect al pretoriului. Toți înclinau către fugă ca să scape viața și comorile împăratului.

Atunci se ridică Teodora pentru a lua cuvîntul. Cu un glas indignat, ea declară:

— În ceea ce mă privește, chiar dacă nu mai rămîne altă salvare decît fuga, eu nu voi fugi. N-am să apuc ziua cînd nu voi mai fi numită împărăteasă. Dacă tu vrei să fugi, Cezare, marea e înaintea ta, corăbiile și aurul. Eu rămîn. Eu cred în înțeleptele cuvinte ale anticilor: purpura e un lințoliu frumos.

Împărat, generali și demnitari se cutremurară de mirare și rușine. Femeia aceea fragilă, cu tenul palid, stînd în picioare dinaintea lor, le dădea o lecție de curaj, le biciuia orgoliul. Iustinian se întoarse spre soția lui care, dreaptă, îl măsura cu o privire neîndurătoare. Fără să-și desprindă ochii din ochii ei, spuse cu o voce gravă:

— Ordonă generalilor să zdrobească revolta.

Teodora, însoțită pas cu pas de Uranios, se întoarse în biserica Sfîntul Ștefan să supravegheze hipodromul. Cîțiva Albaștri

strigau, vai! prea târziu: „Trăiască Teodora! Trăiască Iustinian!“ Glasul unui trădător se auzi din loja imperială.

– Iustinian a fugit pe mare! Dumnezeu vrea ca Hypathius să urce pe tron!

Aclamațiile se dezlănțuiră furtunoase.

– Viață lungă lui Hypathius, împăratul romanilor!

Antonina se alătură împărătesei.

– Belizarie caută un mijloc de a pătrunde pe hipodrom. Porțile sînt închise, iar gărzile, din lașitate, au interzis accesul în Katishma. Nu te îngrijora. Soțul meu va trece printre ruinele porții Chalké.

La scurt timp, goții, pe jumătate acoperiți de cenușă, pătrunseră pe hipodrom și se cățără pînă pe promenada care domina amfiteatrul. Aproape în același moment, Mundus cu herulii lui reușiră să forțeze poarta Morților. Narses li se alătură în fruntea detașamentului de eunuci. Și urmă măcelul. Rebelii, încercuiți de sus și de jos, căutau zadarnic o ieșire ca să fugă. Prinși în capcană, se îmbrînceau într-o parte, se retrăgeau din alta, se călcau în picioare. Soldații loveau necruțător în acest clocot omenesc.

Urletele răniților, șiroaiele de sînge care se scurgeau pînă la Euripe, morții dezmembrați, îi aminteau Teodorei de reveriile din Forumul lui Teodosiu, cînd contempla statuia lui Iosua, căpetenia iudeilor care masacrase în Ierihon tot ce era viu. Și această asemănare îi confirma că Dumnezeu Atotputernic proteja domnia împăratului Iustinian. Acea domnie salvată de ea. Fără curajul ei, fără tenacitatea ei, cele treizeci de mii, cele patruzeci de mii de cadavre ar mai fi fost încă oameni vii. Nu era mișcată. Încerca acea insensibilitate care însoțește împlinirea răzbunării, fiind convinsă de dreptul divin în numele căruia avea loc represiunea.

Un pericol abia fusese înlăturat și iată că un altul se ivea. În orice caz, Teodora așa crezu urmărindu-l din ochi pe Belizarie, cutezător și aprig în luptă. Ea își strînse buzele iritată, ceea ce nu scăpa vigilenței doamnei de companie.

– Nu există o mai mare fericire pentru Belizarie decît să-l slujească pe împărat, se grăbi să declare Antonina.

Împărăteasa aprecie istețimea soției lui Belizarie și-și puse în gînd să se servească abil de puterea pe care aceasta o avea asupra soțului ei. Ea o asigură:

– Belizarie e un minunat luptător. În curînd Maiestățile noastre îl vor trimite în campanie.

Cele două femei se cîntăreau din priviri, Antonina își coborî ochii vicleni în semn de supunere și, fără să mai aibă nevoie de cuvinte, se înțelesesă una pe alta.

– Să ne întoarcem acum în palat, încheie Augusta.

Cînd, la lumina torțelor din sala tronului, Belizarie îl conduse pe Hypathius dinaintea lui Iustinian, rebelul se prosternă spunînd:

– Binevoiește, Maiestate, să-mi acorzi iertarea. Nu aveam nevoie nici de purpură, nici de coroană și am rezistat cît am putut mulțimii dezlănțuite. Voiam să rămîn alături de tine, și nu să-mi trădez împăratul. Dacă sînt vinovat, a fost din cauza slăbiciunii față de presiunea atîtor glasuri și nu din intenții infame la adresa ta. Dimpotrivă, adunînd tot poporul pe hipodrom, ți l-am predat fără apărare.

– Fiindcă exercitai atîta autoritate asupra acelor oameni, trebuia să te folosești de ea mai înainte de a-i lăsa să dea foc orașului meu, răspunse sec Iustinian.

Apoi, cu o voce îmbunată, grăi rar:

– Dar, în marea mea îndurare. . .

Imediat, Teodora făcu un gest care-i atrase atenția, și-i aruncă o privire severă.

– Dar, reluă împăratul, în pofida îndurării, Maiestății mele îi e cu neputință să-i acorde iertarea aceluia care s-a încoronat în locul meu. Mîine vei fi executat.

Apoi se întoarse către Narses.

– Să afle tot poporul că Hypathius a pus la cale revolta ca să dea puterea în mîinile familiei lui Anastasius, împotriva alegerii

făcute de Dumnezeu. Maiestățile noastre nu vom mai organiza multă vreme de acum încolo curse pe hipodrom. Astfel, facțiunile își vor regăsi liniștea.

Și, adresându-se demnitarilor și miniștrilor, continuă:

– De mâine vom relua munca pentru a fi demni de protecția ce ne-a acordat-o Domnul.

– Ce poate fi mai sfânt, mai măreț decât maiestatea imperială? Îi șopti Tribonian lui Belizarie.

În noaptea care a urmat, Teodora visă morți care se ridicau ca o legiune mută, întinzînd spre ea un deget acuzator. La sculare, se grăbi ca victimele să nu mai lase nici o urmă pe pămînt și uitarea să se aștearnă peste masacru. Așa că în fiecare zi urca pe terasă să supravegheze munca tăietorilor de lemne și a sclavilor. Aceștia cărau sute de pini și chiparoși, îngrămădindu-i pe nisipul plin de sînge. În ziua a patra, dădură foc acestui eșafodaj, apoi aruncară în rug, unul cîte unul, ore întregi, miile de cadavre. Mirosul de putreziciune se răspîndi toată săptămîna pe străzile orașului, în timp ce procesiuni de călugări și episcopi înălțau imnuri de slavă Tatălui și împăratului.

17

Fiindcă refuzase înfrîngerea, Teodora fu investită cu un plus de putere. Nu mai era curtezana pe care pasiunea nebună a unui prinț o ridicase pe tron, era cea care salvase imperiul și pe eminenții lui servitori de furia gloatei, poate chiar de o moarte rușinoasă. Iustinian o dovedi în ochii tuturor, legînd numele împărătesei de al lui pe aproape toate actele oficiale, pretinzînd ca guvernatorii să depună jurămint în fața preasfinților suverani Iustinian și Teodora, soția Maiestății sale imperiale.

Această victorie personală, după spaima din timpul revoltei Nikà, nu-i potoli îngrijorările. Desigur, nu se mai temea de o posibilă despărțire de soțul ei pe motiv că nu aveau copii. Iustinian avusese nevoie de ea nu numai ca soț, ci și ca împărat și încercările i-au legat unul de altul în responsabilitățile cîrmuirii.

Dar vechile răni provocate de înfrîngerile suferite pentru a urca scara socială se deschiseră, căci din nou fusese părăsită; de data aceasta de poporul care se ridicase împotriva ei. Aclamațiile mulțimii cu ocazia încoronării, cu cinci ani mai înainte, statornicia prietenilor ei din copilărie, bunăvoința pe care oamenii mărunți, bucuroși de noua ei glorie, o făcuseră să creadă că puterea nu-i afecta popularitatea, și că forța de seducție a împărătesei o prelungea pe cea a actriței de pantomimă. Evenimentele recente îi spulberaseră această iluzie. „Moarte Teodorei!“ Cuvintele îi răsunau fără încetare în urechi, prăbușire a unei credințe și vuiet de furie.

De acum înainte, nu era suficient să se facă iubită, ci să păstreze puterea, cu neîndurare dacă va fi nevoie, fiindcă trădarea se putea ivi de pretutindeni. Cu atît mai mult cu cît soțul ei, un admirabil visător prins în proiecte grandioase, se dovedea uneori orb sau prea blînd față de dușmani.

Astfel, aceeași tresărire a sufletului o făcea să-și dorească o putere absolută, dar și să se teamă de fragilitatea ei.

Revolta Nikà o făcuse pe Teodora mai încordată, mai nervoasă, dar aceeași revoltă îi insuflase soțului ei o excepțională vitalitate. Spiritul viguros al lui Iustinian, după zilele de panică, se dovedea cu atît mai puternic cu cît criza fusese mai profundă. Pe ici-colo, mai plutea încă deasupra orașului mirosul focurilor întîrziate, cînd el hotărî reconstrucția Sfintei Sofia. De multă vreme visa să ridice o biserică magnifică, și Providența îi oferea fericitul prilej. Narses era de părere să se facă apel la doi arhitecți din Asia, celebri, unul matematician, Isidor din Millet, celălalt,

inventator și savant apreciat de contemporanii lui, Anthemios din Tralles. Îndrăzneala fiindu-le sporită de dorințele împăratului, cunoscînd bine arhitectura în cupole a Siriei și Persiei, arhitecții propuseră un plan de o originalitate care părea irezistibilă. Dar nimic nu se dovedi imposibil pentru împărat. Banii? Vor fi strînși din averile confiscate ale partizanilor lui Hypathius. Terenul? Va expropria proprietățile din vecinătate, indiferent la ce preț. Renunțarea la planul tradițional, longitudinal al bazilicilor? Un vast spațiu central va permite cuprinderea unui număr mai mare de credincioși. Cupola cu un diametru de treizeci și unu de metri? Era un risc și el și-l asumă.

O lună mai tîrziu, lucrările începură. Mii de brațe aduceau munți de cărămizi, altele purtau din templele păgîne și din cariere coloane, porfir, fildeș, argint, marmură neagră, albă, verde, roșie și aur.

Dacă împărăteasa încuraja reconstrucția mării biserici, ea se dovedi foarte reticentă față de a doua ambiție a soțului ei. În decursul unui prînz intim cu Narses și Tribonian, din nou în funcția de ministru, cînd s-a servit la masă, în farfurii de aur, pește adus de la Marea Neagră, Iustinian rosti pe un ton fără replică:

— Nutrim speranța că Dumnezeu ne va ajuta să cucerim țările stăpînite de vechii romani, pînă la marginile celor două oceane.

Teodora își încruntă sprîncenele.

— Ce vrei să spui?

— A venit timpul să readuc imperiul Cezarilor între vechile granițe și să reunească Imperiul de Apus cu cel de Răsărit.

— Hotărîrile Maiestății sale sînt întotdeauna inspirate de Sfîntul Duh, aminti Tribonian.

— Nu-ți împărtășesc părerea, Iustinian, replică soția lui. Principala misiune a Imperiului de Răsărit este de a-și menține unitatea, luptînd împotriva tendințelor separatiste ale provinciilor actuale.

Iustinian își termină legumele fierte și își potoli setea cu apă proaspătă mai înainte de a se explica:

– Am obținut pacea cu perșii și popoarele de pe malurile Dunării, iar granițele noastre sînt asigurate. De acum înainte pot stabili pacea romană în întreg bazinul mediteranean.

– Ne vom secătui forțele în apus și vom deveni vulnerabili în răsărit, insistă Teodora. Popoarele greu de supus din Caucaz și din Balcani nu așteaptă decît slăbiciunea noastră pentru a ne invada.

– Am datoria să-i eliberez pe creștinii din Africa, persecutați de vandali, acei arieni eretici. În vis mi s-a arătat un martir african care-mi cerea ajutor.

Teodora nu era omul să se lase înșelat de argumentele invocate de soțul ei, fiindcă vandalii nu-i mai urmăreau pe creștini. Deși știa cît era de atașat împăratul, născut într-o țară latină, de moștenirea Romei, încercă o ultimă dată să-l determine să renunțe la grandiosul lui proiect:

– Ce nevoie avem noi de Italia? Ea va fi permanent amenințată de popoarele germanice care coboară în valuri spre sud, iar războiul nu se va mai termina niciodată.

Iustinian se dovedi de neclintit.

– În calitate de roman, am datoria să eliberez teritoriile invadate de barbari, iar în calitate de creștin, nu-i pot lăsa pe papă și pe italici sub autoritatea ostrogoților. Mulțumită ție, înțeleapta și buna mea soție, tulburările politice iscate de monofiziți s-au domolit. Nimic nu se opune acestei cuceriri. Ea va fi de scurtă durată. Vom începe cu Africa. Belizarie va debarca anul viitor în Cartagina.

– Ordinele tale sînt decrete divine, la picioarele tale se depun ofrande, interveni Tribonian.

Teodora încercă un ultim argument:

– Operațiunile militare nu aduc bani, iar poporul de pe acum e apăsător de impozite grele.

– De curînd l-am numit din nou pe Ioan din Cappadocia la

prefectura pretoriului. El va ști cum să umple vistieria potrivit nevoilor mele.

Teodora primi neplăcuta veste fără să clintească. Orice insistență era inutilă, chiar neavenită. Ea nu se va ocupa de război. Dimpotrivă, va fi vigilentă asupra consecințelor lui. Înțelesese că orice alegere politică avea și o latură negativă, și întrevăzu imediat pericolele unei recuceriri victorioase: un prestigiu militar prea mare pentru Belizarie, o influență sporită a lui Ioan din Cappadocia, autoritatea unui Papă eliberat de barbari. Cît despre Narses, el nu-și dădu părerea. Își propusese să nu intervină niciodată în disensiunile dintre împărat și împărăteasă.

Pregătirile de război adăugate lucrărilor de reconstrucție transformă Constantinopolul într-un gigantic șantier. De la Sfînta Irina la Forumul lui Constantin, se construia peste ruinele provocate de incendiu. Forumul Boilor și întreg cartierul se cutremurau de zgomotul nicovalilor, se făureau armuri, jambiere, zale, coifuri, scuturi, săbii și lance, îngrămădite în antrepozite. În porturi răsunau ciocanele și ferăstraiele dulgherilor care construiau dromoni* și corăbii. Obosită de tot acel vacarm, Teodora dori să petreacă cîteva zile într-un loc liniștit, cu ape termale, la poalele Olimpului, în Bitinia. Era pentru prima oară cînd se arăta în public după masacrul de pe hipodrom, și ținu ca poporul să-i afle puterea. Se îndreptă, așadar, spre Asia însoțită de un cortegiu de patru mii de persoane: miniștri, patricii, soldați, eunuci, șambelani, doamne de onoare. Luă loc în galera imperială, iar membrii cortegiului, în ambarcații cu vîsle sau pînze, aflate în cele șapte porturi ale orașului.

Narses, rămas pe lîngă împărat, văzu apărînd către ceasul al unsprezecelea al dimineții, chiar înaintea închiderii palatului, un Vasilios vizibil preocupat.

* Dromon – corabie ușoară și rapidă cu vîsle, folosită în Imperiul Bizantin (n.tr.).

– Salut, Vasilios.

– Salut. Vin de la casa senatorului Libanios.

– S-a întors în capitala lumii civilizate? se miră Narses cu umor.

– M-a chemat ieri să trec pe la el ca să-mi vîndă niște pietre prețioase. Nefericitul scăpase din temnițele lui Ioan din Cappadocia. Șchiopăta și avea fața brăzdată de răni și umflături. Cu obișnuita lui curtoazie, m-a condus pe terasa de unde am zărit un număr considerabil de corăbii care acopereau marea ca spinarea uriașă a unui delfin. L-am lămurit că împărăteasa se ducea la băi. Atunci mi-a răspuns: „Bogăția parveniților îi mîină spre excesele cele mai grotești“. Eu n-am zis nimic, fiindcă amintirea legăturii lor îmi stăruia în minte. Senatorul mi-a vîndut tot ce avea mai de preț, pietre, agrafe, coliere, centuri și sandale.

– Și de ce vii să-mi raportezi toate astea?

Vasilios oftă:

– Ar fi trebuit să-i povestesc chiar eu împărătesei, dar prefer s-o faci tu. Prea multe amintiri! Îți mai aduci aminte de gîsca Liliba?

– Cine nu-și aduce aminte! Poți pleca, te scutesc de îndatoririle tale de spion.

Totuși, eunucul hotărî să nu-i spună nimic Augustei, a cărei furie o prevedea, socotind inutil să deschidă vechile cicatrice. De altfel, Libanios suferise destul de pe urma legăturii lui cu Teodora. De cum ajunsese soția lui Iustinian și se apucase să-și regleze conturile cu demnitarii, el fugise din oraș și se stabilise pe proprietățile lui de la Marea Neagră, unde cappadocianul pusese mîna pe el ca să umple tainițele statului.

După ce se întoarse de la băile Pythion, Teodora, pentru care spionau atîtea urechi din capitală, află insolența comisă. Ea îl convocă pe Libanios pentru a doua zi, fără să știe ce atitudine să adopte. Ce poți face împotriva disprețului? Cum să acționezi asupra unui spirit liber care te judecă rău? A lua măsuri aspre e

un mijloc tradițional, dar în aceste împrejurări, cum să pedepsească? Avea senatorului îi fusese deja confiscată, iar el nu mai lua parte la adunările senatului. Împărăteasa își dădu seama cu întârziere că răzbunarea ei din teatru, cu gîsca Liliba, nu făcuse decît să sporească disprețul fostului amant. Nu, trebuia să-l zdrobească altfel. Prin mărinimie. Îi va înapoia o parte din avere, sfătuiindu-l să se întoarcă în Constantinopol, asigurîndu-l că-l va sprijini pentru a obține o responsabilitate importantă. Cine rezistă unei sorți fericite după ce a cunoscut ce înseamnă privațiunile? Și pe urmă, de ce nu, îi va aminti de clipele de neuitat petrecute împreună.

Se întîmplă adesea ca după un moment de disperare, ca acela prin care trecuse Teodora după revolta Nikà, să te întorci spre aduceri-aminte fericite ca să găsești un sprijin și consolare. Astfel și Teodora reînvia emoțiile trăite lîngă Libanios, singura ei mare pasiune, a cărei pierdere o zdrobise. A doua zi, se îngriji de frumusețea ei, păstră pe ea doar o tunică, refuză să-i primească pe curtenii care se înghesuiau în anticameră, și-l așteptă pe senator. Dar senatorul întîrzia, lucru cu care Teodora nu mai era obișnuită. Cîștigă astfel timp să-și desăvîrșească strategia seducției: nu va mai fi împărăteasa care impune, ci aceea care, în ciuda aurului și a purpurei, își păstrase generozitatea inimii și veselia lipsită de griji a tinereții.

Întorcîndu-se în trecut, senzații dispărute reînviară intacte și proaspete: sclipiri ale pielii albe, adieri picante, glas nonșalant, ținută elegantă, salvate de voința ei de a le îngropa în uitare. Tînăra de odinioară îndrăgostită, fermecată de fericire îi invadă pentru o clipă inima și mintea. Teodora aștepta întîlnirea cu o emoție care o surprinse.

Dar Libanios nu veni. La început, împărăteasa se simți descumpănită. Dorința ei de a întinde o mînă trecutului nu fusese împărtășită și se trezi prinsă în capcana celei care era acum: o suverană temută a cărei imagine o alungase de multă vreme pe cea a zburdalnicei concubine. Pentru a doua oară era învinsă de senatorul al cărui orgoliu nu se încovoiasse pentru a cere îndurare.

Ea, care învinsese ființe puternice, nu fusese în stare să-l domine pe acel nepăsător, ce își extrăgea forța dintr-un trecut de care ea era lipsită pentru totdeauna: o lungă și prestigioasă ascendență. Furioasă împotriva senatorului, și împotriva ei însăși, prostește prinsă în iluziile tinereții, ordonă să fie confiscate casele lui Libanios din Bosfor și Acropole, pentru îmbogățirea vistieriei „casei ei divine“.

Căci avea nevoie de bani pentru realizarea proiectului drag inimii ei: acceptarea monofizismului și instaurarea păcii religioase în imperiu. De la o vreme, sub influența ei, împăratul atenuase persecuțiile, dar era nevoie de mai mult, trebuia ca monofiziții să aibă dreptul nu numai să treacă prin Constantinopol, dar să se și stabilească acolo, să poată ține legătura cu poporul ca și cu cei puternici, să-și demonstreze întreaga devoțiune și dimensiunile înțelepciunii lor. Obținut de la Iustinian ca fosta lui reședință, palatul Hormisdas, integrat Marelui Palat, să devină o mănăstire, unde prietenii ei întru credință se puteau ruga și trăi.

Amenajarea locului trebuia să răspundă diverselor modalități ale practicării credinței lor: pentru mării solitari, încăperile au fost împărțite în chilii și locuri ferite. Pentru cei care aveau nevoie de reguli și de reuniuni conviviale, se întemeie o mănăstire. În sfârșit, pentru stîlpnici și anahoreți, atrași de sălbăticia naturii, se ridicară niște colibe mizere prin grădini. Pentru toți, Teodora construi o biserică, aproape de mănăstire, dedicată sfinților Serghios și Bacchus.

Din Armenia, Cappadocia, Egipt, și mai ales din Siria, veniră călugări să se stabilească în noua mănăstire, și în curînd cinci sute de monofiziți se străduiră să-i aducă pe romani pe calea virtuții, prin rugăciunile și evlavia lor. De trei sau patru ori pe săptămînă, împărăteasa trecea pe la ei ca să le ceară binecuvîntarea și să-i invite pe cei mai știutori să discute împreună probleme de teologie. Succesul acestor reprezentanți ai cerului se dovedi considerabil.

Locuitorii Constantinopolului, de la cei mai umili la cei mai puternici, doreau să-i întâlnească. Le cereau acestor oameni, în legătură directă cu Dumnezeu, tari prin puterea meditației și deasupra oricăror griji lumești, să fie mijlocitorii lor pe lângă Cel Atotputernic. Sever în persoană, „stîncă lui Hristos“, sfîrși prin a accepta să vină în capitală. În sala de primire a apartamentelor particulare, îngenunche dinaintea oii rătăcite din Alexandria devenită „împărăteasă inspirată de Dumnezeu ca să-i sprijine pe năpăstuiți împotriva asprimilor și furtunilor vremii“.

Acestea fuseseră săptămîni liniștite pentru Teodora. Uneori, Iustinian o însoțea în desele ei vizite la mănăstirea din Hormisdas ca să primească și el binecuvîntarea preoților, alteori i se alătura în discuțiile ei cu Sever. După șase ani de domnie, Teodora putea fi convinsă că-și atinsese scopul: unificarea imperiului prin împăcarea religioasă și, în felul acesta, dezamorsarea tentativelor de independență ale provinciilor. Lui Iustinian, la rîndul său, convins că religia reprezenta singurul liant dintre diversele popoare reunite în Imperiul Roman, îi plăcea să repete:

– Pacea în sînul Bisericii este restabilită prin prosperitatea statului și asigurată, conform promisiunilor făcute de Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos celor care li se închină cu adevărată credință.

Teodora era atît de bucuroasă de această nouă armonie, succes răsunător al politicii ei religioase, încît trăia alături de soțul ei într-o veselie capricioasă și uitări de sine fermecătoare. Își revărsa preaplinul inimii chiar și asupra fiicei ei, o vizita în palatul acesteia și se interesa de cei trei băieți aduși pe lume de Eudoxia, prevăzînd pentru ei un viitor strălucit. În gineceu, prietene și doamne de onoare făceau din nou muzică, partide de-a v-ați ascunselea prin grădini, organizau mese la iarbă verde în pădurile din vecinătate sau prin golfulețele Bosforului.

Monofizismul triumfă, misionarii lui împînziseră Caucazul,

Etiopia, Arabia, Mesopotamia, Armenia, locuitorii capitalei veneau în număr mare să primească binecuvîntarea asceților din Hormisdas, a lui Zooras și Maras în cartierul Sykes, cînd un eveniment neprevăzut și potrivnic se ivi acolo unde Teodora se aștepta mai puțin: Alexandria! Alexandria, a cărei disidență religioasă o protejase, profita de moartea lui Timotei, dragul ei părinte spiritual, pentru a se revolta.

După cîteva zile de gîndire, îl convocă pe Narses; era ca fiara la pîndă, ghemuită în jilt, cu privirea aruncînd săgeți negre.

– Ai aflat că în Alexandria poporul l-a destituit pe patriarhul conciliant ales de mine, pentru a pune un altul în loc! Ce îndrăzneală să se opună ordinului meu!

Narses nu-și pierdu cumpătul în fața indignării stăpînei lui.

– Nimeni n-are dreptul să revoce un patriarh ales.

– N-a fost totul chiar în ordine, fiindcă trădătorii ăia, perfizii ăia, au omis să așeze mîna dreaptă a lui Timotei, mort fiind, pe capul patriarhului meu și să-i pună în jurul gîtului paliul Sfintului Marcu. Astfel că nimic nu-i împiedică să-l considere un uzurpator.

– Și atunci?

– Atunci au ridicat în scaunul episcopal pe un anume Gaianos care nu-i suportă pe ortodocși și refuză orice conciliere cu ei. E o provocare, un afront adus împăratului, persoanei mele, tocmai în momentul cînd obținusem oprirea persecuțiilor și pacea religioasă. Uneori, cînd vezi atîta prostie, nu mai aștepți nimic de la oameni.

– Maiestatea ta știe prea bine, întotdeauna a spus-o în marea ei înțelepciune, că religia servește drept pretext pentru a refuza hegemonia Constantinopolului. Îi deranjează faptul că acesta își însușește parte din grîu precum și alte taxe impuse provinciilor. Eu cred că extremismul lor religios ascunde o revendicare în sensul acesta.

De furie, Teodora se ghemui și mai adînc în jilt.

– Voi zdrobi această revoltă. Ai să pleci acolo.

– Eu?

– Da, tu! Cu o armată. Îl alungi pe Gaianos și-l repui în drepturi pe patriarhul ales de mine.

– Chiar să facem să curgă sânge?

– Noi știm că sângele e singurul mijloc de a înăbuși o rebeliune. Vei pleca în calitate de comisar imperial, cu o armată de șase mii de oameni.

Îl cunoștea prea bine pe Narses ca să nu citească pe fața lui nedumerirea, chiar dezacordul, și atunci aduse argumentul hotărâtor:

– Împăratul aprobă această rezoluție. Dacă vrea să recucerească Italia și să refacă Imperiul Romei are nevoie de Egipt. Fără Egipt, unirea Apusului cu Răsăritul e imposibilă. Toți au știut-o: Alexandru, Cezar, Augustus! Eu nu vreau să mă ocup de războiul din Italia. Dimpotrivă, mă voi ocupa de Egipt și el ne va rămîne supus. Misiunea nu-i oficială, din acest motiv ți-o încredințez ție. Pleci peste opt zile.

Cum eunucul tot nu părea convins, ea adăugă cu o notă ironică în glas:

– Te plîngi că n-ai călătorit, că ai rămas mereu un servitor, fie chiar și al stăpînului lumii, așa că fii mulțumit. Vei conduce operațiunile după capul tău.

Era destul ca Teodora să reia tonul lor complice pentru ca Narses să-i ierte totul. Și în special acea asprime care, o dată cu trecerea anilor, i se întipărise pe chipul care acum exprima putere și forță. Doar o atenție la fel de binevoitoare ca a lui putea discerne în privirea ei melancolia și o anume deziluzie.

Înainte de plecarea în Egipt, Narses merse să supravegheze, în Bitinia, zidirea unei mănăstiri și a unei biserici ridicate de el nu departe de palatul de vară al împărătesei de la Heria. Evlavia lui față de călugări se împletea cu compasiunea. Nu se mulțumea să venereze sfințenia celor care purtau veșmîntul îngerilor, căci le bănuia zbuciumul sufletului, suferințele fizice, disperarea, uneori, față de tăcerea Domnului. Mereu gata să simtă rănile secrete ale

altora, el bănuia că indiferența lor față de bunurile lumii acesteia, atît de admirată și interpretată ca o eliberare, atrăgea după sine zbuciume mai vii și mai solitare.

Expediția în Egipt nu-i plăcea decît pe jumătate: i se părea lipsit de sens să se războiască pentru a opune un monofizit altui monofizit. Dar lupta în sine îl tenta. Să comande, să se facă admirat de soldați, să trăiască în aer liber; era o ocazie de a-și exersa talentele pe care le presimțea în el. Uneori rîdea: meritase să aștepte cincizeci și șase de ani pentru a se cunoaște! Fără îndoială, aprecia responsabilitățile ce-i reveneau în Marele Palat, dar nu-i mai procurau aceeași beție. De multă vreme băgase de seamă că un obiect dorit cu ardoare, o dată obținut, sfîrșea prin a-l plictisi, fie că se dovedise necorespunzător – ceea ce nu era cazul –, fie că dorința lui încă mai bîjbîia să-și atingă adevăratul țel. Contrar Teodorei, care își împlinise destinul, el încă mai căuta, fără îndoială din pricina diferenței de caracter dintre ei, cel al împărătesei mîinînd-o violent către obiectul dorințelor sale, pe cînd el rămînea prea marcat de decepțiile tinereții ca să mai îndrăznească a găsi într-o reușită pămînteană o deplină satisfacție.

În primăvară, eunucul plecă împreună cu patriarhul ales de Teodora și respins de egipteni în fruntea a șase mii de soldați. După trei săptămîni zări farul. Cînd se apropiară, convoiul fu condus printre stîncile ieșite din mare pînă în portul de război. Narses încercă nerăbdarea unui copil descoperind acel oraș locuit odinioară de atîtea personaje ilustre. Se închipuia cutreierînd trecutul de la mormîntul lui Alexandru la cel al lui Antoniu și al Cleopatrei, dînd viață marilor dispăruți. Dar fu întîmpinat de prezentul urîțit de baricade, de miliții înarmate, de locuitori urcați pe acoperișuri și aruncînd cu proiectile. Soldații se văzură siliți să-și croiască drum cu armele pînă la casa lui Gaianos, rebelul pe care Narses îl arestă și îl exilă în Sardinia. Succesorul Sfîntului Marcu, ales de împărăteasă, nu fu acceptat. Luptele de stradă

durară mai multe luni căci, soldații, antrenați pentru bătălii pe câmp deschis, nu știau cum să facă față recipientelor aruncate de la înălțime, baricadelor ridicate cu repeziciune și mai ales diversității dușmanilor, copii, bătrâni, femei, gata la tot soiul de viclenii. După mai multe luni de înfruntări, Narses îi scria împărătesei:

Alexandria, Narses către Maiestatea sa, împărăteasa Teodora.

Dragă Stăpînă, de un an soldații noștri se bat ca să-l mențină pe patriarhul tău pe scaunul Sfintului Marcu. Locuitorii s-au opus cu îndărătnicie ordinelor Maiestăților voastre și au continuat luptele de stradă spontane și distrugătoare. Mai mult de trei mii de persoane și-au pierdut viața aici, printre care un număr mare dintre soldații noștri. Pentru a pune capăt acestei situații demne de plîns, am fost nevoit să incendiez o parte a orașului și calmul pare a fi restabilit. Dacă liniștea se menține, mă voi întoarce în curînd la Constantinopol, bucuros s-o revăd pe Maiestatea ta.

Al tău devotat Narses

Eunucul era grăbit să plece, fiindcă Belizarie obținea în Africa victorie după victorie, și era nerăbdător să afle care vor fi urmările. De altfel, era și timpul să se întoarcă: navigația se oprea în octombrie.

18

Și Teodora era preocupată de victoriile lui Belizarie. În coșmarurile ei, el apărea așa cum îl văzuse în măcelul de pe hipodrom, magnific, asemeni unui arhanghel al morții. În timpul lungilor ei meditații, revedea plecarea generalului spre Africa și

impunătoarea armată pe care i-o încredințase împăratul: cinci mii de cai cu călăreții lor, în cea mai mare parte aliați barbari, heruli, goți, sciți, arabi, mauri, soldați așa-zis federali, de o loialitate provizorie, zece mii de infanteriști, treizeci de mii de oameni pentru transportul celor necesare armatei și două mii de vîslași la bordul a cinci sute de corăbii și nouăzeci și două de dromoni care spărgeau valurile spre Dardanele. Victoriile din Africa aveau să fie întru gloria lui Iustinian, sau îl vor îndemna pe Belizarie să ridice pretenții imperiale? Împins de o femeie ambițioasă și isteată ca Antonina, generalul învingător, sigur de credința soldaților lui, nu va fi tentat să uzurpe tronul? Teodora se felicita pentru spionul din statul-major care, la ordinele ei, supraveghea cuplul.

Cîteva luni mai tîrziu, în toamnă, Teodora primi vești de pe cîmpul de luptă în măsură să-i împrăștie pentru moment temerile.

Cartagina, 16 septembrie, al șaselea an de domnie a lui Iustinian.

Antonina către Maiestatea sa imperială Teodora.

Praiubită Stăpînă, izvorul de apă descoperit de un soldat la debarcarea pe pămîntul Africii era o prevestire a victoriei. Ieri am intrat în Cartagina și Belizarie a urcat pe tronul lui Gelimer, regele vandal. Potrivit obișnuitului său respect față de cei învinși, soțul meu a interzis jefuirea locuitorilor, a restituit creștinilor biserica și a comandat refacerea meterezelor. Căpeteniile orașului s-au supus de bunăvoie victoriei și îndurării lui.

Regele Gelimer s-a refugiat cu cinci mii de oșteni, cale de patru zile de aici, ca să încerce refacerea armatei. În curînd vom porni în urmărirea lui. Dar secretarul lui Belizarie, Procop, îți va relata mai în amănunt aceste succese răsunătoare împotriva unui vrăjmaș cu mult mai numeros.

Am luat cu noi un tînr, pe nume Theodosie, căruia i-am fost nași cu prilejul botezului său, chiar în ajunul plecării

noastre. Acest tînăr, fiul nostru adoptiv în fața lui Dumnezeu, merită tot interesul, iar afecțiunea ce i-o port prilejuiește clevetiri pe care Maiestatea ta va binevoi să le asculte cu prudență.

Preaiubită Stăpînă, voi fi bucuroasă să ți-l prezint cînd ne vom întoarce victorioși.

Antonina

Abia terminase lectura scrisorii că Narses, întors de o săptămînă din Alexandria, intră în gineceu, indignat.

– Ca un general să poată accepta o asemenea umilință mi se pare nedemn!

Teodora se prefăcu a nu înțelege nimic.

– Despre ce-i vorba? Victoria e remarcabilă.

– Antonina face dragoste cu un tînăr de douăzeci și cinci de ani! Sub nasul soțului ei! Un tînăr cu douăzeci și patru de ani mai puțin ca nașa lui! Asta-i batjocură adusă Bisericii și virtuților familiei.

– Belizarie îl va izgoni cînd va afla despre această aventură.

– Dar știe. I-a surprins împreună, destul de sumar îmbrăcați, iar Antonina, care nu și-ar pleca ochii nici în fața diavolului, a inventat o istorie extravagantă cum că tocmai ascundeau o pradă. Și naivul, imbecilul, a crezut-o.

– Cine mai e la curent cu această legătură?

– Toată lumea, în afară de general. Cele trei misive, pe care tocmai le-a primit împăratul, glăsuiesc în același sens. Dar toată lumea tace, fiindcă toți se tem de femeie. Închipuie-ți că Belizarie a aflat despre adulter de la o servitoare și două sclave și în sfîrșit, s-a înfuriat și a cerut capul lui Theodosie. Dar șireata asta a strigat sus și tare că-i nevinovată, s-a arătat indignată de o asemenea calomnie, și marele om s-a lăsat îmbrobodit încă o dată.

– Nutrește pentru soția lui o puternică pasiune.

– Știi ce a făcut favorita ta? insistă Narses mînat de virtuosul lui elan.

Teodora clătină din cap.

– A pus să li se taie limba cleветitorilor, după care i-a aruncat în mare, cusuți în niște saci. Belizarie ar fi făcut mai bine să-și înece nevasta!

Teodora bufni în rîs.

– Toate astea se trag din ceea ce dragul nostru călugăr Maras numește „nepotriviri ale uniunii trupești“.

– Nu pot să înțeleg că Maiestatea ta găsește hazlie această aventură. Nu țin în mod deosebit la Belizarie, dar îi admir curajul, iar această capitulare în fața soției îi creează o imagine jalnică.

Văzînd că Teodora zîmbește, el se neliniște:

– Nu mi-ar plăcea să slujesc unei soții care își ridiculizează bărbatul.

Teodora îi aruncă o privire amenințătoare.

– Dacă n-ai fi prietenul meu, te-aș întemnița pentru această obraznicie. Liniștește-te. Simțul demnității nu mă va părăsi niciodată. În ceea ce o privește pe Antonina, respectabila ta indignare îți întunecă mintea. Nu-mi displace deloc ca marele general să rămînă fără apărare în fața soției lui. Și ca această soție să aibă nevoie de mine pentru a-i proteja adulterul.

– Ce vrei să spui?

– Vreau să spun că m-aș putea folosi de tînărul Theodosie, care trebuie să fie destul de plăcut de vreme ce stîrnește o asemenea pasiune, pentru interesele mele.

Narses nu era convins.

– Favoritismul ce-l arăți Antoninei alimentează bîrfele lui Ioan din Cappadocia.

– Ce bîrfe?

– Că nu-i de mirare complicitatea voastră, fiindcă ați ieșit din aceeași baltă.

Teodora se mulțumi să răspundă pe un ton sec:

– Va veni timpul cînd mă voi preocupa de balta lui, care este cu mult mai mocirloasă ca a mea.

Lui Belizarie i-a trebuit doar un an pentru a se întoarce glorios din războiul împotriva vandalilor. Teodora regreta că soțul ei ținea să-i acorde generalului onorurile triumfului, general de a cărui putere, altminteri, el se temea, dar îl știa așa de legat de vechile cutume romane și așa de dornic să-și justifice titlul de August, imitându-i pe împărații antici, încât se hotărî să ia partea bună a lucrurilor. Fără îndoială, împăratul avea de drept partea lui în triumf și, ținând s-o aibă și ea pe a ei, luă loc în loja imperială, sub caii de bronz, pentru a sublinia că victoria aparținea mai întâi perechii imperiale și apoi generalului. De altfel, ei îi plăcea Katishma, acea lojă inaccesibilă, legată doar de Palatul Sacru.

Era pentru prima oară că romanii se întorceau pe hipodrom după masacrul din timpul revoltei Nikà. Dacă ei uitaseră, împărăteasa păstra în minte răzmerița populară, care putea oricând să se repete dacă nu erau toți cu ochii în patru.

Belizarie intră prin poarta cea mare, înaintă pînă în dreptul Katishmei în fața căreia se prosternă. Apoi, regele vandal, Gelimer, îmbrăcat în purpură, înconjurat de familia și demnitarii lui, pătrunse la rîndul său în arenă. Se opri o clipă pentru a privi miile de spectatori care se bucurau de înfrîngerea lui și strigă:

— Deșertăciunea deșertăciunilor! Totul e deșertăciune!

La piciorul lojei imperiale, gărzile îl despuieară de mantia regală și-l forțară să se întindă la pămînt în fața împăratului.

Cantorii acompaniați de orgile de argint exclamară:

— Slavă lui Dumnezeu care a triumfat împotriva vandalilor.
Slavă lui Dumnezeu care i-a redus la tăcere pe arieni.

Prin glasul crainicului său, Iustinian răspunse:

— Doar sub domnia noastră Dumnezeu le-a dat romanilor puțința să săvîrșească astfel de cuceriri. Dar în marea noastră îndurare, Maiestatea mea, împăratul romanilor și al vandalilor, și reverendisima soție dăruită mie de Domnul, Teodora, îți încredințăm ție, Gelimer, terenuri în Galateea ca să poți duce împreună cu familia ta o viață liniștită.

După regele învins, defilă comorile găsite la Cartagina și la Hippon: tronuri de aur, pietre prețioase, care de paradă, vase de argint, centuri de aur, veșminte somptuoase, fără a mai pune la socoteală bogățiile jefuite de vandalii din Roma, precum și cele luate de romani din Ierusalim. Apoi defilă lungul cortegiu al prizonierilor, înalți de statură și cu părul blond. Asistența urla de bucurie la vederea abundenței de aur și a acelor oameni frumoși umiliți, condamnați să le slujească de acum înainte romanilor. Teodora gîndea că aclamațiile aduceau cu cele care-i însoțiseră pantomimele, cu cele care îl ovaționaseră pe uzurpatorul Hypathius, că ele nu însemnau nimic durabil și că acel vulg capricios, nestatornic, obtuz, s-ar fi putut declara într-o zi împotriva împăratului și în sprijinul lui Belizarie.

După sărbătorile Crăciunului, Cap-Mare se prezentă dinaintea împărătesei. De acum înainte, familiarizat cu ceremonialul, își ridica mult în sus picioarele scurte cînd silențiarii îl purtau pînă la tronul Augustei, și de acolo sărea prosternîndu-se cu o admirabilă sprinteneală. În ziua aceea, totuși, el era speriat.

– Maiestatea mea îți permite să vorbești.

Cap-Mare cuvîntă pe nerăsuflate:

– Maiestatea ta știe că Belizarie a fost numit consul. Acum, el este purtat, potrivit cutumei romane de prizonierii lui vandali, așezat pe un jilț curul*. Pe fiecare stradă pe unde trece, aruncă poporului o ploaie de galbeni. Jilțul de consul are capete de lei și se termină cu gheare. Are și perne. Scaunelul de la picioare e garnisit cu pietre prețioase.

– Împăratul l-a autorizat. Pentru ce îți faci griji?

– Știi cît e Belizarie de prietenos, de binevoitor, de brav, iubit de soldați, adorat de bucelari, respectat de învinși. Așa că...

– Așa că...

* Scaun de onoare, încrustat cu fildeș pe care stăteau consuli și înalții magistrați romani (n.tr.).

– Unii, chiar mulți, vorbesc pe sub porticuri că ar ieși din el un împărat foarte bun. Că ar fi destul să ceară armatei să-l urmeze. Populația ar fi foarte fericită. Se zice că ar fi un August mai bun decît Iustinian căruia i-ai sucit tu capul. Poporului îi e frică de tine. Circulă zvonuri că îți ții dușmanii în temnițele secrete și că îi torturezi. Că sînt legați în lanțuri și nu se pot nici așeza, nici culca și sînt hrăniți ca niște animale.

Apoi își lăsă capul în jos, înspăimîntat de vorbele lui.

– Și tu ce le răspunzi? întrebă Teodora.

– Le răspund că tu îți tratezi cu multă milă dușmanii, care sînt trimiși în mănăstiri să-și salveze sufletul. Că toată lumea știe cît ești de evlavioasă, că ai ridicat mănăstiri și aziluri pentru bătrîni și orfani, spitale pentru bolnavi. Fără a mai pune la socoteală darurile bogate pe care le faci bisericilor și călugărilor.

– Ai să primești zece bani de aur pentru aceste cuvinte. Mi s-a adus la cunoștință că ți-ai găsit o femeie. Ești fericit?

– Mulțumită generozității Maiestății tale, duc acum o viață onorabilă.

De cum se înprimăvăară, Iustinian îl trimise pe Belizarie să recucerească Italia pentru a reclădi fostul Imperiu Roman de Răsărit și de Apus. Teodorei i se ridică o piatră de pe inimă să-l știe pe posibilul uzurpator departe și mai mult încă, atunci cînd primi o epistolă de la Antonina.

Palermo, Antonina către Maiestatea sa Teodora, împărăteasa romanilor.

Preaiubită Stăpînă, am cucerit de curînd Sicilia și ne pregătim să continuăm lupta împotriva goșilor. Din prudență, am pus sub supraveghere corespondența care se oprește în această insulă mai înainte de a ajunge în Italia, fiindcă spionii, numeroși în timp de pace, se înmulțesc în timp de război. Am aflat astfel că mulți ortodocși sînt nemulțumiți

de prezența monofiziților în capitală și-i cer Papei Agapit să facă un drum pînă acolo ca să discute cu împăratul. Așteaptă-te la vizita lui.

Altminteri, mă plictisesc îngrozitor fără Theodosiu. Refuză să vină aici, atîta vreme cît fiul meu va rămîne cu noi. Se teme de mînia lui Photius, care nu-l suferă, și l-ar putea ucide ca să salveze virtutea mamei lui și onoarea lui Belizarie. Niște prostii toate astea, iar eu mor de supărare. Îl jignesc pe fiul meu cu înverșunare, îi impun tot felul de umilințe și neplăceri doar, doar o pleca, dar băiatul îl iubește mult pe Belizarie și nu vrea să-l părăsească. I-aș fi recunoscătoare Maiestății tale dacă ar reclama întoarcerea lui imediată și dacă i-ar ordona lui Theodosie să vină aici în sprijinul generalului, care are nevoie de el în statul lui major.

*Fie ca Domnul să aibă în pază Maiestățile voastre.
A ta devotată, Antonina*

Teodora reciti scrisoarea cu atenție. Ușurată! Lucrurile mergeau bine în privința lui Belizarie. Atîta vreme cît Antonina îi cere sprijinul în amorurile ei, îl va putea ține în șah pe general. Acum o preocupa vizita apropiată a Papei. Nu venea, oare, să distrugă echilibrul fragil instaurat de ea și de Iustinian? Din fericire, Agapit era în vîrstă. S-ar putea ca patriarhii Antim și Sever, prin meșteșugul cuvîntului și prin promisiuni bănești, s-o scoată la capăt cu reticențele papale.

Nimic din toate astea. Papa sosi într-o seară de martie, dovedindu-se foarte bătaios și energic. De a doua zi, ceru să fie primit de către împărat într-o audiență solemnă. Mai înainte, el trecu pe la palatul Daphné s-o binecuvînteze pe împărăteasă, care-l întîmpină călduros și-i făgădui o biserică, un spital, un azil, totul pentru a-l înclina spre conciliere și toleranță. Dar Papa Agapit nu considera necesar să discute cu o eretică și se limită la afirmația că toate problemele vor fi tratate în decursul audienței solemne.

Din zori, demnitarii dădură fuga să-și îmbrace veșmintele de gală, iar silențiarii străbătură galeriile, curțile și grădinile, pentru a cere liniște. În sala tronului, înmiresmată cu tămâie, se întruniră patriarhul însoțit de episcopi și diaconi, înalții magistrați ai statului, împăratul și șambelanii. În sfârșit, Papa, un om scund și spătos, cu față voluntară de latin, cu sprâncene și păr încărunțit luă loc cu autoritate pe un tron de aur, iar Iustinian îngenunche pentru a primi binecuvântarea.

Trăind într-o țară năvălită de goți, Papa Agapit nu cunoștea rafinamentele ceremonialului oriental și politețea excesivă a cuvintelor adresate Augustului. Fără subtilități oratorice, el rosti:

– În calitate de urmaș al Sfântului Petru, sînt îngrijorat de devierile teologice care se răspîndesc prin capitală. Cer, prin urmare, ca împăratul să nu mai tolereze călugării eretici care și-au găsit aici refugiu și libertatea cultului. Pentru a limpezi această situație, pretind ca patriarhul Constantinopolului, Antim, să-și dovedească dreapta credință jurînd pe Evanghelie că Hristos este o persoană cu două naturi, una divină și alta omenească.

Tonul lui amenințător surprinse, chiar șocă, și un episcop luă cuvîntul pentru a-i aminti privilegiile împăratului.

– Nimic nu se cuvine înfăptuit în Preasfînta Biserică împotriva opiniei și ordinelor împăratului.

– Ce dorește împăratul? întrebă Agapit.

– Să fii de părerea mea, răspunse sec Iustinian. Nu uita că Dumnezeu a voit ca Maiestatea mea să guverneze lumea, așa cum ochiul e născut în corp ca să-i fie călăuză. Între Dumnezeu și Maiestatea mea nu încapă nici un mijlocitor.

– Ai nevoie de aprobarea urmașului Sfântului Petru.

Iustinian rămase ferm pe poziții.

– Urmașul Sfântului Petru trebuie să admită că de curînd monofiziții și-au nuanțat poziția și că de aici decurge pacea inimilor.

Papa nu cedă.

– Convingerile monofiziților sînt la fel de variate precum culorile curcubeului. Ați putut constata în Alexandria, în timpul

acelei răscoale vrednice de milă și a nu mai puțin vrednice de milă înăbușiri a ei ordonată de voi. Unitatea Bisericii nu se clădește pe divergențe și aproximări. Sinodul din Calcedonia a stabilit dogma, a întemeiat dreapta credință și în toate locurile acestea trebuie respectate.

Patriarhul Antim interveni la rîndul său:

– Mulți au încercat, prin diferite interpretări, să înțeleagă misterul lui Hristos. De ce să nu le lăsăm ființelor omenești, atît de limitate în inima și mintea lor, dreptul de a se apropia de el în felul lor?

– Biserica nu-i un han în care fiecare vine cu bucătăria lui, rosti Papa supărat. Conciliile, care întrunesc episcopi din toate orașele hotărăsc căile adevărului în numele Bisericii în totalitatea ei. Îți pun o întrebare: tu, patriarhul Constantinopolului, accepți dreapta credință definită la Calcedonia?

Antim se uită la împărat, apoi la Papă fără să scoată o vorbă.

– Această tăcere vrea să spună că eviți răspunsul? Își pierdu răbdarea Agapit.

– Înainte de a răspunde, aș dori să mă rog lui Dumnezeu.

De îndată, doi silențieri se apropiară de el pentru a-l conduce alături, în biserica Domnului. O tăcere apăsătoare se lăsă în încăpere. Iustinian bătea nervos cu degetele pe brațul de aur al tronului. Papa zîmbea liniștit, aproape indiferent față de consecințele exigențelor lui, atît era de convins că dreptatea era de partea lui.

Antim se întoarse foarte palid și își făcu semnul crucii.

– În numele Dumnezeului Atotputernic, declar că susțin teoriile lui Sever, fostul patriarh al Antiohiei.

La fel de impasibil, Papa trase concluzia:

– De acum înainte nu mai ești patriarhul Bisericii din Răsărit și chiar de mîine îl voi sfinți pe preotul dreptei credințe, Menas, în locul tău.

Apoi se ridică, binecuvîntă adunarea și părăsi sala tronului urmat de o lungă procesiune ecleziastică.

Iustinian se supuse ordinelor Papei. Această bruscă schimbare în politica religioasă, această subită supunere față de succesorul Sfântului Petru, produsese o surpriză și o agitație considerabile. Monofiziții prin gura lui Zooras, strigau că e o trădare, și-l acuzau pe împărat de lașitate și perfidie. Teodora se simți sfișiată între soțul și familia ei spirituală. În aceste împrejurări, Papa muri pe neașteptate, și fierberea căpătă o asemenea amploare, încît se hotărî convocarea unui sinod la Constantinopol.

Acest sinod reprezenta marea speranță a împărătesei. Dacă balanța se înclina spre toleranță și conciliere, pacea religioasă avea să se înstăpînească pentru multă vreme în imperiu. Altminteri... Abia dacă îndrăzneau să se gîndească la deciziile care ar da din nou frîu liber persecuțiilor. Dar concluziile sinodului, care depășeau în intransigență tot ce prevăzuse mai rău, o tulburară peste măsură. Ceru să-i fie repetate de mai multe ori.

— „Inspirați de înțelepciunea lui Dumnezeu, episcopii prezenți la sinodul din Constantinopol în anul al nouălea al domniei lui Iustinian declară excomunicarea ereticilor și a tuturor călugărilor monofiziți care au invadat capitala și împrejurimile ei. Aruncă anatema asupra lui Antim, Sever, Zooras și le șterg numele din rîndul creștinilor.“ Cînd se despărțiră, adăugă emisarul, episcopii psalmodiau: „Ani lungi împăratului! Ani lungi patriarhului! Anatema asupra lui Zooras, Sever, Antim. Să distrugem vizuina lui Zooras. Să dăm foc cavelor pline deeretici! Credința creștină triumfă.“

Eșecul era total.

Teodora porni imediat către apartamentul lui Iustinian, unde el avea obiceiul să se roage, dinaintea oratoriului, după audiențe. Dînd cu ochii de ea, îi simți indignarea și i-o luă înainte:

— Bănuiesc ceea ce vrei să-mi spui. Dar în ciuda regretelor tale și a dragostei ce-ți port, mă voi supune concluziilor sinodului. Voi interzice monofiziților să mai locuiască în marile orașe ale

imperiului. Voi porunci să se ardă scrierile lui Sever și din nou să fie persecutați ereticii în toate provinciile orientale. Chiar și în Egipt, adăugă el coborînd glasul.

La privirea arzătoare a soției lui, el adăugă:

– Belizarie tocmai a intrat în Roma. Voi recuceri Italia și voi restaura imperiul latin. Pentru toți, atît în răsărit cît și în apus, eu sînt protectorul credinței creștine, apostol al lui Hristos, care nu-l poate renega pe urmașul Sfîntului Petru și să nu dea ascultare hotărîrilor unui conciliu. Voi smulge, așadar, erezia și îi voi oferi imperiul, reunificat în dreapta credință, lui Dumnezeu, care m-a ales pentru această grandioasă misiune.

Teodora cunoștea tonul inflexibil al celui care refuză orice discuție și nu mai insistă. Acum, trebuia să-și salveze degrabă prietenii.

– Te înțeleg, se mulțumi ea să-i răspundă.

Întoarsă în gineceu, îl convocă pe Sever.

– Iubite părinte, nu mai am altă putere decît să-ți salvez viața. Coboară în noaptea asta în portul Bukoleon, unde te va aștepta o corabie să te ducă în Egipt. Regret că trebuie să pleci.

Sever, cu vocea lui vibrantă, îi răspunse:

– Am venit aici la insistențele tale, dar fără iluzii. N-am crezut niciodată că acest împărat va face concesii. Sînt bucuros că te-am văzut și-l voi ruga pe Domnul să-ți păstreze speranța. Rămîi cu bine, fiica mea.

Teodora își stăpîni lacrimile cînd „stîncă lui Hristos“ se îndepărtă. Dictă un mesaj către Zooras ca să-l sfătuiască să plece neîntîrziat în Siria împreună cu călugării din mănăstirea lui, și-i ceru lui Uranios, ca, ajutat de cîțiva excubitori, să-i asigure protecția pînă în Galateea.

Seara, după cină, își concedie slugile și eunucii, și, rămasă singură cu șambelanul ei, îl chemă pe Antim.

– Bunul meu prieten, îi spuse ea, viața îți este în primejdie. Pot dacă vrei să te ajut să fugi. Dar ești prea vîrstnic și mă tem ca

o călătorie să nu te obosească prea mult. Dacă dorești, te-aș putea ascunde în gineceu, într-un loc cunoscut doar de mine, de Narses și de acest servitor. Vei rămîne acolo în aceste vremuri vitrege.

Antim clătină din cap.

– Îi mulțumesc Maiestății tale. Dorința mea este doar să mă rog lui Dumnezeu și nu am nevoie decît de un oratoriu.

– De nimic altceva?

– Pentru sprijin în căutarea sfințeniei, aș avea nevoie de cîteva icoane, de lumînări și de cărți evlavioase.

– Le vei avea.

– Ce se va întîmpla cu frații mei din Hormisdas?

– Voi obține de la Iustinian să rămînă în mănăstirea lor. Dar vor trebui să trăiască discret, fără să se arate prin oraș. Cucernicul Maras, izolat în coliba lui, n-a făcut obiectul anatemei și nu va fi urmărit.

Teodora era deznădăjduită, dar Antim își păstră seninătatea.

– Nu fi abătută, Maiestatea ta. Căile Domnului sînt necunoscute și, precum știi, adăugă el făcîndu-i cu ochiul bine dispus, martirii slujesc întotdeauna slavei Lui.

Două zile mai tîrziu, protejații împărătesei au fost căutați zadarnic și urmăritorii s-au mulțumit doar cu arderea scrierilor lui Sever în Piața Augusteon, la picioarele noii statui a lui Iustinian, care-l înfățișa călare pe cal în vîrfurile unei coloane înalte de porfir.

Din nou împărăteasa respiră mirosul de fum care-i contesta puterea. Dar de data aceasta, soțul nu-i mai era alături în fața adversităților. El acorda înțîietate ambițiilor lui romane și politiciii religioase care decurgea de aici, așa cum îi dădea înțîietate lui Ioan din Cappadocia care o disprețuia. Ea înțelese că anumite priorități ale soțului, potrivnice dorințelor ei, nu puneau în discuție dragostea ce i-o purta. Furia care o cuprindea în închisoarea ei roșie nu mai avea același obiect. Miza nu mai era dragostea. Nici un copil de adorat, nici o mulțime de sedus iar atașamentul

soțului îl dobândise deja. Rămînea puterea. Cu violența care-i însoțise cîndva pasiunea, ea dorea acum să fie ascultată. Orice obstacol în calea proiectelor ei, orice întîrziere în executarea ordinelor ei trezeau exasperarea latentă a unui suflet ce rămînea nesatisfăcut. Puterea absolută deveni principalul mobil al acțiunilor ei. Orice nesupunere devenea un afront care necesita o ripostă, iar sufletul ei chinuit descoperi beția stratagemelor îndrăznețe.

Paradoxal, Teodora avea mereu nevoie, pentru a duce o politică contrară ordinelor împăratului, de acordul acestui împărat prin care își dobîndise puterea.

Iustinian venise să-și petreacă în patul soției lui primele ore ale nopții, și se pregătea să se scoale pentru plimbările lui prin lungile galerii, cînd Teodora spuse:

– Am fost nevoiți să ne înclinăm dinaintea urmașului Sfîntului Petru, dar am putea cugeta și la o situație contrară.

– Ce vrea să spună iubita mea?

– Că în loc să ne supunem noi Papei, acesta din urmă ar trebui să ni se supună nouă.

Iustinian își privi soția cu aerul descumpănit și admirativ al celui care se vede confruntat cu o forță superioară lui.

– Ce ai de gînd?

– Fiindcă un nou Papă trebuie ales, să facem în așa fel ca el să fie favorabil unei înțelegeri cu monofiziții.

Iustinian șovăia, împărțit între dorința de a pune capăt discordiei cu Roma și cea de a-i face pe plac soției lui. După un moment de gîndire, îi răspunse:

– Îți las deplina libertate să-ți duci la bun sfîrșit planul, dar nu-ți acord un sprijin oficial, fiindcă ce vrei tu să pui la cale e prea îndrăzneț. În fond, cred că nu-i nici o rușine pentru Biserică să fie subordonată statului, fiindcă împăratul nu întinde asupra ei o mîină profană cînd încearcă s-o reformeze, ci ea însăși se reformează prin unul dintre membrii ei. Îți cer doar să acționezi foarte discret, pentru a nu provoca nici o împotrivire. Pînă atunci

datoria mea este de a impune respectul dreptei credințe și de a-i persecuta pe eretici.

Înarmată cu învoirea imperială, Teodora se așternu neîntârziat la treabă.

19

*M*ai înainte de a începe tratativele pentru nominalizarea noului papă, Teodora strânse legăturile cu poporul, fiindcă exercițiul puterii nu înseamnă doar simpla posibilitate de a face și a desface, dar și arta de a întruni un număr cât mai mare de susținători. Evlavia ei sinceră, talentele de comediantă, cunoașterea credinței romanilor, ambiția ei, toți acești factori o incitau să întreprindă restaurarea bisericii Sfinților Apostoli. Ridicată de Constantin pentru a adăposti mormintele imperiale, bazilica ajunsese în ruine. Restituindu-i măreția și pregătind locurile de veci pentru ea și soțul ei, înscria numele lor pe linia prestigioasă a împăraților romani, dându-le cetățenilor imperiului motive de mândrie.

Astfel că împărăteasa, care suferise un afront cu sinodul de la Constantinopol, le arată tuturor că puterea și prestigiul ei rămâneau neștirbite, îndreptându-se, cu o lumânare în mână, spre cea de a patra colină, însoțită de o procesiune de trei mii de persoane. Locul era puțin propice ridicării unui edificiu atât de impozant, din cauza apropiatului Rîu al Lupului, ale cărui ape se puteau infiltra la temelii. Dar Anthemios din Tralles, a cărui admirabilă imaginație o aprecia, și Isidor cel Tânăr găsiră modalități să remedieze acest inconvenient, propunând un plan în formă de cruce greacă, cu cinci cupole, una în centru, iar celelalte patru la extremitățile fiecărui braț. Materiale la fel de somptuoase ca cele folosite pentru Sfînta Sofia erau destinate să facă din bazilica restaurantă un giuvaier.

În jurul ruinelor vechiului edificiu, Anthemios, împovărat de ani, dar cu privirea vie, se aplecă anevoie pentru a trasa el însuși cu un baston planul viitoarei construcții. Pe măsură ce se înscriau în pământ fundațiile casei lui Dumnezeu, fiecare se ducea cu gândul la cele cinci viitoare cupole ce avea să atragă mila divină. Când Anthemios termină ultima linie, orga de argint începu să cînte și noul patriarh binecuvîntă locul sacru.

— Îl rog pe Dumnezeu ca prin această biserică să fie mereu prezent în inima romanilor și s-o țină îndelung în preajma noastră pe cuvioasa și milostiva suverană, Teodora.

Din apropiere urcară spre cer strigătele vesele și ovațiile mulțimii.

În timp ce se ocupa de biserica ei, Teodora reflecta la omul pe care avea să-l așeze pe scaunul papal. Se cuvenea să fie în același timp acceptat de Biserică și obligat împărătesei căreia îi va datora numirea. Își fixă alegerea asupra diaconului Vigiliu, nuntiu apostolic în capitală, și om frămîntat de ambiții. Îl primi în prezența lui Narses, a cărui părere voia s-o afle, și a unui secretar ce consemna conversația.

Omul lui Dumnezeu se înclină, dar fără să se aplece pînă la pământ, cu siguranța fiilor din familiile senatoriale, și cu o hotărîre sălbatică în priviri, care întări convingerea împărătesei asupra alegerii ei. Îi ajunseseră la urechi ceva din intențiile Augustei, sau le bănuî în timpul întrevederii, fapt este că se supuse dorințelor ei și uneori chiar le anticipă.

— Te-am chemat, Vigiliu, pentru un proiect la care mă gîndesc de mult, legat de concluziile sinodului de la Constantinopol.

— Le consider nedrepte și neavenite, răspunse cu prudență Vigiliu. Nedrepte pentru că evlavia călugărilor monofiziți mișcă pînă și inimile cele mai împietrite, neavenite pentru că ele reînvie atît de dureroasele persecuții. Nici o îndoială că Papa Agapit,

probabil de pe atunci atins de boală, n-a știut să întrevadă consecințele neînduplecării lui.

– Urmașul Sfântului Petru n-are, cu siguranță, nici o libertate de alegere, sugerează împărăteasa, făcându-se avocatul diavolului.

– O politică mai tolerantă e posibilă, fără a fi afectată Biserica creștină și apostolică.

Teodora întrebă cu prefăcută naivitate:

– Și atunci, ce-i de făcut cu concluziile recentului sinod de la Constantinopol?

– Conciliile nu sînt săpate în piatră. Au mai fost multe altele.

Cum împărăteasa nu spunea nimic, el preciză:

– Am impresia că înainte de a lua o decizie importantă, ar fi prudent ca un papă să se consulte nu numai cu credincioșii, ci și cu minți la fel de luminate ca aceea a lui Sever.

– Nu s-ar expune anatemei?

– A cui anatemă, dacă el însuși e papă? Numai împăratul ar avea dreptul să-i conteste inițiativele.

– Nu m-am gîndit la tot ce-mi spui acum, declară împărăteasa. Voi reflecta.

– Voi face tot ce va dori Maiestatea ta, mărturisi Vigiliu, descumpănit de prudența interlocutoarei lui și neliniștit de a nu fi răspuns suficient de bine așteptărilor ei.

– Îți mulțumesc pentru credința ta și îți voi împărtăși în curînd gîndurile mele.

De îndată ce Vigiliu se îndepărtă, Teodora se întoarse către Narses.

– Ăsta-i papa care-mi trebuie.

– E un om care aleargă cum bate vîntul. Dacă vîntul se schimbă, unde îl vei mai găsi?

– Îi voi găsi acolo unde l-am pus. E ambițios și lipsit de scrupule, iar fidelitatea lui e în afara oricărei bănuieli.

Narses nu era convins.

– Uneori ambițioșii, cînd se cred mijlocitorii lui Dumnezeu pe lîngă oameni, își urmează convingerile și își revendică independența.

– Nu l-ai văzut cum se tîra înaintea mea? E un suflet fără conștiință, fără o doctrină fermă, dar inteligent și flămînd după putere. Ne va servi cum nu se poate mai bine.

– Te va servi atîta vreme cît va avea nevoie de Maiestatea ta. Mai adaug că orice om e capabil, într-o zi sau alta, să devină sensibil la virtute.

Teodora căzu pe gînduri.

– Uneori, prietene, te descopăr mai încrezător în natura umană decît sînt eu însămi. Poate că puterea m-a făcut așa de sceptică. A-i conduce pe oameni înseamnă să plutești într-o barcă a deziluziilor.

Apoi, pe un ton iritat, ea completă:

– Pentru moment, problema nu este dacă Vigiliu mă va trăda într-o zi sau alta, ci cum să procedez ca să fac din el un papă.

Își chemă secretarul și îi dictă:

Împărăteasa romanilor, Teodora, către generalul Belizarie și soția lui, Antonina. Al zecelea an al domniei lui Iustinian.

Dragii mei patricii, mă bucur că, o dată intrați în Roma, veți putea să răspundeți solicitărilor mele. După dezastruosul conciliu de la Constantinopol, care a distrus lunga și perseverenta muncă depusă de mine pentru menținerea păcii religioase, persecuțiile au reînceput în provincii pînă în Egipt. Se comit uneori în piețele publice lucruri de care pînă și păgînii ar fi înspăimîntați, atît sînt de numeroase rugurile aprinse și de dezgustător mirosul de carne arsă.

O astfel de situație, atît de contrară dorințelor mele, nu trebuie să mai dureze. E necesar să se așeze pe scaunul Sfîntului Petru un papă care să fie alături de noi în vederea

restaurării păcii în imperiu. Augustul, prea preocupat de cucerirea Italiei, nu are nici timpul, nici libertatea să se intereseze direct. Mă bizui pe voi pentru a proceda la această numire. Diaconul Vigiliu, care vă va înmîna această scrisoare, are vocația să devină viitorul succesor al Sfîntului Petru. Maiestatea mea contează pe vigilența voastră pentru a întreprinde cele necesare în vederea alegerii lui în cel mai scurt timp. Dumnezeu să vă aibă în pază.

Împărăteasa Teodora

Apoi, i se adresează lui Narses:

– Știu că nu-ți plac aceștia doi, dar îmi sînt utili. Politica nu se face cu inima.

– Dimpotrivă, consider că politica ia prea mult în seamă incoerența inimii de femeie.

Teodora nu avea chef de glumă.

– Nu uita că datorezi mult unei femei, răspunse ea aspru.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Teodora primi următoarea scrisoare:

Roma, Antonina, către împărăteasa romanilor.

Preaiubită Stăpînă, în aceste ultime luni s-au petrecut numeroase evenimente la Roma. După moartea Papei Agapit, regele ostrogoților a intervenit să fie ales Silver, pentru ca el să acționeze abil în relațiile dintre barbari și împărat. Ca să-și dovedească credința, Silver a ajutat armatelor noastre să pătrundă în Roma, unde ne-am stabilit în palatul Pincio. Vigiliu ajunge prea tîrziu. Aștept sfaturile Maiestății tale.

A ta credincioasă, Antonina

Teodora suferise o dureroasă înfrîngere în politica ei religioasă, încît nu era dispusă să mai sufere alta. Fără a-l mai preveni pe Iustinian, ea dictă neîntîrziat:

Constantinopol. Împărăteasa romanilor Teodora către generalul Belizarie și soția lui Antonina.

Dragii mei patricii, pentru restabilirea păcii religioase, vă cer să obțineți de la Papa Silver concesiile necesare față de preoții monofiziți și restabilirea patriarhilor puși de mine și care au fost de atunci urmăriți cu înverșunare. În cazul în care Silver refuză să se supună ordinelor mele categorice, veți mai găsi martori mincinoși pentru a fi acuzat de trădare față de împărat și de complicitate cu goții. Veți avea atunci legitimitatea să procedați la înlăturarea lui și la instalarea lui Vigiliu, care este devotat cauzei imperiale. Mă bizui pe voi să duceți la bun sfârșit această misiune. Dumnezeu să vă aibă în pază.

Teodora

Trecură luni de zile fără noutăți de la Roma. Împărăteasa, pradă neîncrederii, se temea că obscure comploturi îi zădărniseră planurile. Belizarie ar fi putut refuza să dea ascultare ordinelor ei, iar Antonina să fi ales o înțelegere cu goții și cu papa avînd intenții primejdioase. De aceea se grăbi să deschidă tardiva misivă a favoritei ei.

Roma, Antonina către împărăteasa Teodora. Primăvara celui de-al zecelea an al domniei lui Iustinian.

Praiubita mea Stăpînă, Belizarie a urmat întocmai ordinele Maiestății tale, dar nu fără dificultăți. Avea scrupule. Într-atît e de cinstit sufletul lui, încît șovăia să acuze de uneltiri un papă care permisesse armatei să intre în Roma. Dar Silver s-a dovedit de o intoleranță condamnabilă, repetînd oricui voia să-l asculte că datoria lui era să apere dreapta credință. Am fost prin urmare siliți să acționăm. Acest papă îndărătnic, incapabil să aibă o vedere largă asupra destinului romanilor, s-a retras, temîndu-se de o acțiune în forță, după meterezele de pe muntele Aventin. A

trebuit să-l căutăm cu străjerii și să-l aducem în apartamentul nostru particular din Pincio. Belizarie stătea la picioarele mele, pe cînd eu eram întinsă pe un pat. I-am spus:

– Părinte, pentru că refuzi să înțelegi politica imperială, de acum înainte vei fi călugăr.

Era uluit și a argumentat cum că această măsură e ilegală, în timp ce un diacon îi scotea paliul și îl trăgea către o încăpere alăturată unde a fost silit să îmbrace rasa monahală. Trei soldați l-au însoțit pînă la o corabie care l-a dus pe o insulă din mlaștinile pontine. Conform dorințelor tale, pe 29 martie, Vigiliu a fost ales papă, în ciuda unei rezistențe a clerului roman, reprimată de Belizarie. Astfel ordinele tale au fost executate cu toată sîrguința necesară.

Noi sîntem încercuiți de armata barbară și mulți soldați romani suferă de foamete. Dar Belizarie iese de cele mai multe ori învingător din lupte și sperăm ca prin negocieri abile să obținem ridicarea asediului.

Răpirea papei, organizată de Teodora, șocă neplăcut spiritele. Iustinian, deși obișnuit cu impulsivitatea soției lui, fu surprins de această îndrăzneală. Avea de gînd să-l trimită pe Narses la Roma pentru a studia modalitățile unei întoarceri a lui Silver și a anulării alegerii forțate a lui Vigiliu. Marele Șambelan, între satisfacția victorioasă a Teodorei și ordinele împăratului, se simțea prins în cursă. Din fericire, Iustinian șovăi multă vreme, iar eunucul nu făcu nimic pentru a-i grăbi decizia. Dimpotrivă, îi arăta toate dificultățile unei restaurări a lui Silver, care nu avea să șteargă stupoarea și indignarea provocate de cutezanța Teodorei. Șansa venind adesea pe căi neașteptate, Antonina fu aceea care-l scoase pe Narses din impas. Ea îl dădu pe Silver pe mîna lui Vigiliu, care se grăbi să-l exileze pe predecesorul lui pe o insulă aridă unde acesta muri de foame, de sete și de groază.

– Vezi, îi spuse Teodora Marelui Șambelan, totul s-a aranjat cum am dorit.

– Dacă Maiestatea ta îmi permite, îi deplîng orgolioasa încăpățîinare.

Teodora făcu un gest, dar Narses continuă imperturbabil:

– N-am nici o încredere în acest Vigiliu, capabil să promită orice pentru a-și atinge scopurile și care ascunde ambiții personale. Maiestatea ta s-a mai înșelat la alegerea unui om: patriarhul pe care m-ai determinat să-l impun în Alexandria, după luni îndelungate de război civil, și care acum se conduce după capul lui.

– În cele din urmă se va supune.

– M-ar mira. Mai grav e că l-ai îngrijorat pe împărat, care pleacă urechea acum la ortodocșii fanatici, avizi de persecuții.

Teodora ridică mîna pentru a-l întrerupe, dar Narses continuă:

– Termin prin a te informa că Ioan din Cappadocia îi repetă fără încetare lui Iustinian că ți-ai depășit îndatoririle de împărăteasă, că ai dat un exemplu de nesupunere și ai întinat autoritatea imperială.

– Îți mulțumesc pentru această informație, îi răspunse ea rece. Nu-i departe vremea cînd mă voi ocupa și de el. Acum lasă-mă, merg să fac o baie.

Narses se îndepărtă, melancolic. Se știa incapabil să țină sub tăcere ceea ce gîndea, și se întrista dacă era nevoit să o facă mai ales cînd era vorba de reproșuri. În special suferea văzînd-o pe Teodora închisă în ea însăși, neascultînd de alte sfaturi, iar admirabilul ei curaj degenerînd uneori într-o brutală și stupidă încăpățîinare.

Dar inițiativa Teodorei a fost repede uitată de romani, care nu mai vorbeau decît de terminarea bisericii Sfînta Sofia ale cărei împrejurimi erau curățate. Creștin sau păgîn, de la cel mai umil la

cel mai ilustru, toată lumea se minuna de splendida cupolă și circulau felurite zvonuri în legătură cu splendorile pe care zidurile de cărămidă le ascundeau. Era lăudată perseverența lui Iustinian care mergea pe șantier în fiecare zi, ba chiar de mai multe ori pe zi, neprecupețindu-și nici sfaturile, nici încurajările pentru ca în mai puțin de cinci ani somptuosul edificiu să fie terminat. Cîteva minți mărginite se plîngeau de cele douăzeci și trei de miliarde de galbeni cheltuiți pentru Înțelepciunea Divină, dar își țineau urgent gura în fața acuzației de păgînism.

Inaugurarea mării biserici avu loc într-o duminică de decembrie, la două zile după Crăciun. Trecuse o săptămînă de cînd Narses își vedea stăpînul cuprins de o bucurie care estompa tensiunile conjugale provocate de răpirea papei.

Pe 27 decembrie 537, Iustinian se sculă și mai devreme decît de obicei ca să afle cum va fi vremea și să se asigure că soarele va fi prezent la sărbătoare. Astrul de foc avea de ce să fie mîndru luminînd cea mai frumoasă biserică din univers, ca să stea bosumflat după nori și să n-o facă să strălucească în deplina ei splendoare. Iustinian radia, fiindcă de multă vreme aștepta prilejul să apară așa cum își dorea: umil în fața Tatălui ceresc, și plin de prestigiu în ochii oamenilor.

Narses își îmbracă hlamida de gală cu tablion aurit, iar șambelanii puseră pe suveran trei tunici, ca să reziste la frig, coroana și mantia de purpură. Prin galerii, demnitarii se grăbeau să-și caute ținuta de sărbătoare. O oră mai tîrziu, un lung cortegiu strălucind de aurul scuturilor, al căștilor, al bastoanelor, colierelor, centurilor, panașelor roșii și mătăsurilor multicolore străbătea Piața Augusteon.

Ajuns în fața Sfintei Sofia, lui Narses, cu un pas în urma împăratului, i se tăie respirația. Bazilica se înălța ca o punte între cer și pămînt; coloanele mari erau înrădăcinate în țărîină, iar cupola se înălța către împărăția lui Dumnezeu. Eunucul trăi un mo-

ment de fericire perfectă. Credința lui, devotamentul față de perechea imperială, înclinația lui pentru vestigii – Sfânta Sofia fiind cel mai impresionant al domniei lui – confereau acelei clipe o intensitate excepțională.

Împăratul se opri în atriumul Frumoasei Fântâni din care se deschidea prima ușă a bisericii, numită Frumoasa Poartă, într-atît bolțile ei erau decorate cu mozaicuri, iar pereții îmbrăcați în marmură. Cînd ajunse în pronaos, servitorii întocmîră din niște draperii un mitatorion, în spatele căruia Narses luă coroana de pe capul lui Iustinian, pentru că în biserică Dumnezeu e singurul stăpîn. De acolo, împăratul i se alătură patriarhului, care-l aștepta în pragul naosului ca să-l conducă în sanctuar. În acea clipă Iustinian, cuprins de entuziasm pentru propria lui operă, dădu fuga singur sub înalta cupolă strigînd:

– Slavă lui Dumnezeu care m-a socotit demn să săvîrșesc o asemenea operă! O, Solomon, te-am învins!

Patriarhul schiță un semn discret de dezaprobare, Narses zîmbi în sinea lui. Aprecia, el, așa de rezervat, impulsurile pline de curaj care fac ca omul, dînd uitării rațiuni și conveniențe, să se arate așa cum este în taina sufletului său. Se întreba dacă împăratul, pomenind de Solomon, se gîndea la bogatul și înțeleptul rege al lui Israel, ce zidise la Ierusalim, ca să adăpostească chivotul legii, un templu de o neasemuită splendoare lăudată de Biblie, sau la Anicia Iuliana care-l umilea cu draperiile ei de aur din biserica Sfîntului Polyeuct.

După acest episod neprevăzut, cortegiul își regăsi solemnitatea. Înaintînd în bazilică, eunucul simți că-i dau lacrimile în fața atîtor frumuseți. Nu știa ce să admire mai întîi: lumina ce pătrundea prin patru ferestre tăiate la baza cupolei și numeroasele deschideri în grosimea zidurilor, bolțile îmbrăcate în mozaicuri de aur, decorate cu arabescuri delicate, marmura de toate culorile de pe ziduri și pardoseală, tribuna amvonului toată în flori de marmură, argint și aur, avînd un acoperămînt îmbrăcat în aur și

înfrumusețat cu pietre prețioase, candelabre prinse de cupolă și care se legănau ușor, altarul în aur, împrejmuirea sanctuarului din argint cizelat.

– Sfântă Fecioară, murmură el, apără această biserică secole de-a rîndul, fă ca ea să nu fie distrusă ca primul templu al lui Israel.

Patriarhul îl conduse pe împărat în sanctuar, ca să depună pe fața de masă a altarului, brodată cu fir de aur, și închihuindu-i pe Iustinian și Teodora mergînd prin biserici și spitale, ofranda într-un săculeț de mătase.

Apoi împăratul se duse în oratoriul rezervat lui la dreapta sanctuarului, unde i se alătură și Narses. Iustinian, încă răvășit de orgoliu și de bucurie, se aplecă spre el ca să-l anunțe:

– Vom face Sfintei Sofia o donație de trei sute șazeci și cinci de domenii, cîte unul pentru fiecare zi, prin împrejurimile Constantinopolului și va fi nevoie de cinci sute de clerici care să se ocupe de această minune.

Narses era pe cale să-i răspundă, cînd văzu chipul stăpînului său iluminîndu-se: împărăteasa, într-o amplă mantie violet, dublată cu blană din nordul îndepărtat și împodobită cu albine de aur, trecea pe sub Porțile Împărătești și săruta Evanghelia, ținută de episcop. Lumina din jur, reflexele aurărilor, fericirea, adăugau farmecului obișnuit al Augustei o strălucire aproape supranaturală. Potrivit dorinței lui Iustinian, ea nu mai vizitase biserica de multă vreme, căci el voia să-i rezerve o surpriză. Și ce surpriză! Capitelurile coloanelor de marmură purtau, toate, împletite în medalion, inițialele Teodorei și ale lui Iustinian. Înaintînd spre sanctuar, ea contempla încîntată, la dreapta și la stînga, medalioanele care le făceau cunoscute tuturor creștinilor din răsărit și din apus, ai timpurilor prezente și viitoare, numele ei, dragostea ce i-o purta monarhul și suveranitatea ce-i aparținea. Dinaintea îngrăditurii de argint, ea îi dăruî patriarhului un potir sclipitor de pietre scumpe și se întoarse către șambelanii și

doamnele de onoare, lungă procesiune de flori albe, în spatele cărora se închideau Porțile Împărătești.

În capul scării de lemn în spirală, Teodora regăsi capitellurile care o imortalizau și luă loc în oratoriul ei din galeria cea mai largă, dinspre vest, cu fața spre altar. În jurul ei se îngrămădeau doamnele de onoare, iar în galeria dinspre nord se adunau soțiile demnitarilor rămași în picioare în naos.

Teodora era prea emoționată ca să mai urmărească atent slujba. Ea privea deschizându-se și închizându-se cele trei porți ale îngrăditurii de argint care despărțea altarul de credincioși, în timp ce preoții ieșeau și intrau în sanctuar potrivit ritualului slujbei religioase. O emoționa Iustinian, aflat la picioarele ei, spre dreapta, un om, nimic mai mult decât un om, care totuși zidise acea minune și încă o dată o uimi grandoarea soțului ei. Teodora zări în primele rînduri statura uriașă a lui Ioan din Cappadocia, care probabil, potrivit obiceiului său, mormăia poeme păgîne. Și credinciosul Narses. Cîta prestanță îi dădeau funcțiile pe care le deținea! Cît se dovedise de înțelept, de prudent, de sincer, însuflețit de o uimitoare înflăcărare în slujba stăpînilor săi!

Nu mai trăia încîntarea, într-o măsură susținută de răzbunare, a încoronării ei. Acum nu o mai interesa gloata, cu condiția ca ea să rămînă supusă. De acum înainte, ambițiile ei erau legate de cult și de politică: puterea și credința.

După oficierea euharistiei, bărbații se apropiară să primească sărutul de pace al împăratului, iar femeile pe cel al împărătesei. Era cam lungă defilarea aceea, dar cortegiul strălucitor care se apropia de ea îi amintea de imaginea ce și-o făcea, copilă fiind, despre procesiunea dreptilor urcînd spre Domnul.

Cînd slujba luă sfîrșit, iar împăratul se retrase în sala de mese a apartamentului său din Sfînta Sofia, ca să ia o gustare după sfînta împărtășanie, Teodora coborî și ieși prin porțița care

dădea spre Fântîna Sacră. Nesfîrșita milă ce o încerca pentru fetele și femeile urgisite îi făcea ghizdul fîntîinii deosebit de drag, fiindcă de el se sprijinise Iisus ca să stea de vorbă cu samariteanca. Rămase adîncită în gînduri, în timp ce un episcop îi întindea zadarnic un vas mic de argint plin cu ulei sfințit din candelilele sanctuarului.

Seara, avu loc un mare banchet în Sala celor Nouăsprezece Paturi. Pe estradă, Teodora și împăratul erau înconjurați de cei mai înalți demnitari: Narses, Tribonian, comitele Cheltuielilor Sacre, cel al grajdurilor imperiale, cel al gărzilor și Ioan din Cappadocia. Aurul farfuriilor de pe masa imperială se îmbina armonios cu draperiile de mătase și mozaicurile. Teodora și Iustinian își aruncau priviri complice, el nespun de fericit că-și uimise soția asociind-o aceluia act de îndrăzneală arhitectonică, ea radiind de dragostea suveranului și de recunoașterea autorității ei. În ciuda mulțimii care-i înconjura, se simțeau izolați de restul lumii, reușiți prin acel triumf, nerăbdători să-și regăsească intimitatea și să-și împărtășească emoțiile.

Masa era pe sfîrșite. În timpul desertului, își făcură intrarea cîțiva muzicieni care intonară cîntece religioase întru celebrarea nașterii lui Iisus. Atunci, Ioan din Cappadocia se răsuci spre Teodora.

– Muzica asta e cam plictisitoare. Ar fi mai distractiv să avem un spectacol de pantomimă. Cu siguranță, Maiestatea ta îmi împărtășești părerea.

– Maiestatea mea consideră că sufletele necredincioase insultă mai mult cerul decît ar face-o niște comedanți veseli. Excelența ta împărtășește cu siguranță părerea mea.

Această bruscă amintire a disprețului manifestat de cappadocian într-un moment de triumf și de bucurie o înfurie pe împărăteasă. Omul acela de prea multă vreme îi rănea inima, îi tulbura liniștea căsătoriei, îi deteriora imaginea în palat și în oraș. Venise timpul să pună capăt nocivității lui. Înarmată cu

suveranitatea recunoscută o dată în plus de Iustinian și de exasperarea ei față de orice opoziție, Teodora hotărî să dea neîntîrziat bătălia finală.

20

În ceea ce-l privea, Ioan din Cappadocia se deda unui atac în toată regula împotriva împărătesei. Metodic, toate faptele și gesturile ei erau discreditate în fața lui Iustinian. Cheltuielile exagerate pentru palatul împărătesei de la Heria și pentru satul construit în vecinătate pentru suita și invitații ei erau ruinătoare. Cele cinci sute de prostituate, răscumpărate de curînd de Teodora și găzduite într-o mănăstire, numită mănăstirea ispășirii, nu suportau cucernicia și singurătatea și săreau peste zid ca să scape din închisoarea lor. Nu erau decît niște curtezane înnebunate de dorință față de trupurile caste ale călugărilor, plăcerea lor, sub pretext că implorau iertarea păcatelor, constînd în a trezi ispita prin relatarea dezmățului lor.

Într-o seară, după ce i se adusese la cunoștință o vorbă jignitoare a prefectului, Teodora intră furioasă în salonul gineceului, unde doamnele de onoare și slujnicele savurau prăjituri și sucuri de fructe. Toate simțiră apropierea furtunii și făcură liniște.

— Cineva i-a înțepat amorul propriu, șopti Indaro.

— În seara asta, le spuse Teodora, soțul meu va veni să cinăm împreună. Vreau să-l întîmpinați cu muzică, mai înainte de a vă retrace.

— Întotdeauna are nevoie de el, în ultimă instanță, chicoti Indaro.

— Asta-i soarta noastră, a femeilor. Nu existăm decît pentru soții noștri. Trebuie să ne ostenim întruna să-i seducem, dacă

vrem să ne facem ascultate, preciză indolenta Chrysimallo. În final, căsătoria e mai greu de suportat decît viața de curtezană. Tot pe Saturninus trebuie să-l recuceresc mereu.

– Un soț nu-i o piedică în calea altor cuceriri discrete, replică Indaro.

– Eu îmi iubesc bărbatul. Sînt la fel ca împărăteasa. Nu vezi cîte griji îi procură?

– Eu văd mai ales avantajele.

Seara, Teodora vru să fie cît mai frumoasă pentru cina cu Iustinian. Perlele îi îmblînzeau chipul și sporeau strălucirea ochilor ei negri. Își pusese în ei stelele de aur care-i fascinau pe interlocutori. După ce discutară despre trădarea lui Chosroes, care nu respecta tratatul de pace, Teodora abordă victoriile din Italia ale lui Belizarie ca să ajungă la ce îi stătea pe inimă.

– Aceste victorii sînt cu atît mai neașteptate, cu cît în armată sînt mii de bolnavi.

Iustinian, mestecînd o bucată de pîine muiată într-un sos de legume, păru surprins. Soția lui îl lămuri:

– Ioan din Cappadocia, pentru a cîștiga bani de pe urma hranei soldaților, le-a furnizat pîine pe jumătate mucegăită cît a durat traversarea Mediteranei.

Auzind numele prefectului, Iustinian, prevăzînd ce va urma, se grăbi să îndepărteze controversa:

– Ești prea inteligentă ca să dai crezare proverbului: *Cappadocianul e rău din firea lui, dă-i ceva și se face și mai al naibii; ajută-l să cîștige bani și nu te mai înțelegi cu el*. Nu e cazul lui Ioan, o știi prea bine.

– Îngăduința ta în ceea ce-l privește te face orb cu bună știință. Chiar în momentul de față, prefectul pretoriului taie din soldele soldaților, din lefurile funcționarilor, reduce cantitatea de grîu, și va ajunge, prin aceste metode odioase, să provoace o nouă răzvrătire populară.

– Iubita mea, toată lumea îl vorbește de bine pe Ioan și e încântată de reformele administrației lui.

– Chiar și cei torturați în temnițele pretoriului?

Iustinian se zburli:

– Nu-mi pot imagina existența unor asemenea nelegiuiiri într-un imperiu creștin, și regret că dai crezare celor mai josnice cancanuri.

Apoi, simțind că își supără soția, adăugă:

– Palatul Chalké este de acum terminat. Nu-i mai lipsesc decît mozaicurile Vom fi reprezentați amîndoi, primind regii învinși din Africa și în curînd din Italia, împreună cu toată prada. Ce părere ai?

Teodora nu se mai satura de imaginile care o redau și de epigrafele care o slăveau. Deveni mai cordială și conversația alunecă spre situația femeilor, teren de înțelegere, fiindcă perechea imperială împărtășea aceleași convingeri în privința necesității de a ameliora soarta nu numai a prostituatelor, ci și a soțiilor și văduvelor.

– Voi repeta în viitoarea mea ordonanță că, de acum încolo, căsătoriile nu se vor mai încheia în funcție de dotă, ci de sentimentele reciproce ale soților și de voința lor comună. Că răpirea, indiferent de statutul femeii, fie ea și sclavă, trebuie pedepsită cu moartea.

Iustinian, pasionat de jurisprudență, continuă:

– Vreau să prevăd că bărbatul care își găsește soția în situație de adulter are dreptul să-l ucidă pe amant, dar nu și pe femeie, și că nu e obligat să divorțeze din acest motiv. Se impune protejarea căsătoriei, fiindcă sînt prea multe acuzații nefondate pentru a cere divorțul. Voi ordona din nou interdicția ca o femeie să fie silită să se prostitueze sau să devină comediantă dacă ea nu dorește.

– Vei avea grijă de văduve, orfani și infirmi pe care legea nu-i protejează?

Iustinian își privi soția cu drag și-i cuprinse amîndouă mîinile.

—O voi face. Înțeleapta mea suverană, în fiecare zi mulțumesc Domnului că mi te-a așezat alături.

Rămasă singură, Teodora, care savura momentele când Iustinian îi era pe deplin devotat, dori mai mult ca niciodată îndepărtarea prefectului pretoriului. Să mai insiste pe lângă soțul ei, hotărât lucru, nu servea la nimic, fiindcă miza luptei celor doi consta în dominarea spiritului și inimii aceluiași Iustinian. Va duce, prin urmare, lupta personal. Care din cei doi, prefectul sau ea însăși, va obține înlăturarea celuilalt? Pe un taler al balanței atârnau dragostea și sfaturile adesea judicioase privind conducerea treburilor statului, pe celălalt banii, indispensabili realizării visurilor imperiale. Dacă era să-i dea ascultare lui Narses, Iustinian avea nevoie de amândoi, iar ea trebuia să înțeleagă că, dragostea și puterea fiind două pasiuni diferite, nu avea de ce să fie supărată de importanța acordată lui Ioan. Și totuși ea se supăra, fiindcă Narses, de data asta, dacă nu cumva o făcea ca s-o liniștească, vedea îngust lucrurile. Și ea iubea puterea și nu înțelegea ca prefectul să pună bețe în roatele politicii ei. Pe de altă parte, între cappadocian și Iustinian exista o dragoste, în orice caz o mare afecțiune, o complicitate, o nevoie a unuia de celălalt. Și tocmai asta ura ea cel mai mult. Teodora, care nu cunoscuse rivalitatea unei femei, suferea de gelozie din cauza acestui bărbat voinic, gras, cu ochii mici cufundați în pungile adipoase. Da, era geloasă de influența lui asupra Augustului, de acea complicitate bărbătească ce-i făcea să vorbească despre ea cu dezinvoltură, chiar cu răutate. Criticile veninoase ale prefectului, tolerate de împărat, găseau fără îndoială un ecou surd, ascuns, dar real în acela care o considera „vraja lui cea dulce“. Fiindcă, deși intensă, dragostea nu anulează tresăririle de independență, iritarea față de defectele celuilalt, și Ioan din Cappadocia adîncea această fisură cu un talent admirabil. Uneori simțea urcînd în ea o ură voluptuoasă, se lăsa pradă satisfacției unui asasinat, un asasinat atroce și îndelung, dacă n-ar fi fost o greșeală politică. Apoi,

îngrozită de violența ei, străbătea grădinile palatului ca să primească binecuvîntarea călugărilor din mănăstirea Hormisdas, și le oferea daruri. Nădăjduia astfel ca milosteniile și rugăciunile ei să-i răscumpere în ochii Domnului violența sufletului. Cu atît mai mult cu cît nu era o criminală. În afară de Hypathius, ucis din rațiuni de stat, și de moașă, pentru practici criminale, nu condamnase niciodată la moarte o creatură a lui Dumnezeu.

Cu inima ușurată și mintea hotărîtă, ea căuta o cale pentru răzbunare. În situația prezentă, nimic nu-l putea obliga pe împărat să-l îndepărteze pe prefect. Doar un element nou i-ar modifica atitudinea. Trebuia să-l găsească, poate chiar să-l provoace. Teodora se hotărî să înceapă lupta fără întîrziere, fiindcă presimțea că va fi una de durată.

În camera ei de dormit, o chemă pe Herais, fostă prostituată care scăpase din bordelul bătrînei codoașe. Tînăra se înclină mai înainte de a-și arăta fața ce purta amprenta melancoliei.

– Herais, tu ești cea mai discretă dintre toate slujnicele mele, fiindcă n-ai părăsit niciodată gineceul. Datorită faptului că nu te cunoaște nimeni, vreau să-ți cer un serviciu, poate neplăcut.

Herais roși și se înclină din nou.

– Nu doresc decît să fiu pe placul Maiestății tale.

– Am nevoie de informații legate de practicile secrete ale lui Ioan din Cappadocia, din apartamentul lui personal. Ești curajoasă și pricepută, astfel că te vei descurca foarte bine. Te va ajuta și grădinarul care se ocupă de lămîi. E unul dintre spionii mei din palatul cappadocianului. Am să te plătesc bine, și vei putea, mai tîrziu, să părăsești capitala, dacă dorești, să-ți cumperi o casă și să-ți găsești un soț.

– Domnul s-o binecuvînteze pe Maiestatea ta pentru bunătatea ei.

– Mîine, grădinarul va veni după tine și te va prezenta marelui șambelan al prefectului. Dovedește-te supusă și puțin vorbăreață. De fapt, mută ar fi mai bine. Vei fi mută!

După un timp, Teodora, urmată de un cortegiu de preoți, de doamne de onoare și de funcționari, se duse la biserica Sfinții Serghios și Bacchus, din apropierea mănăstirii Hormisdas. În prag, ea se opri o clipă ca să citească pe un stîlp: *Dorim ca Domnul să aibă în grija sa și să sporească puterea Teodorei, încoronată de Cel de Sus, a cărei credință este foarte mare și are grijă de tot ce este bun în lumea aceasta.*

Puțin spre dreapta, ea o zări în umbră pe Herais, care o privea înspăimîntată. Teodora îi făcu semn să se apropie.

– Ne întîlnim în mănăstirea Hormisdas la ceasul al unsprezecelea.

Apoi se îndreptă către preoții care o așteptau.

Pe la scăpătatul acelei zile de toamnă cu aerul răcoros și proaspăt, soarele lumina coastele Asiei, iriza marea, colora penele păsărilor, dar toată această splendoare nu ușura inima îngrozită a lui Herais.

– Hai mai întîi să cerem binecuvîntarea celor care se roagă pentru sufletele noastre, îi spuse Teodora cu blîndețe.

Teodora făcu danii, îngenunche dinaintea unora, îi ascultă pe alții, care-i aduseră vestea tristei morți a lui Sever în condiții demne de plîns, a persecuțiilor violente din Siria și Egipt, plîngîndu-se de Papa Vigiliu, tocmai cel ales prin forță la Roma și care nu-și ținea promisiunile.

Apoi Teodora se retrase într-o chilie cu Herais.

– Aici nu ne aude nimeni. Ce se petrece în casa prefectului?

– E un demon. Nici nu vă închipuiți, Maiestate, cît de mult vă vrea răul. Se preumblă ca un nebun, amenințîndu-te cu cele mai cumplite cruzimi. Parcă l-aș vedea pe diavol. E groaznic.

– Liniștește-te. Nu pricep nimic din tot ce-mi spui. Vorbește mai limpede.

Herais oftă de cîteva ori din rărunchi și-și luă relatarea de la capăt:

– Excelența sa mănâncă și bea ca un hulpav, apoi varsă jumătate din ce a înfulecat peste femeile din jurul lui și le desface coapsele.

Teodora nu păru interesată de aceste galanterii, cât ar fi fost ele de barbare.

– Continuă.

– Pe urmă își urcă trupul enorm pe scară. O scară măreață, împodobită cu mozaicuri, lămpi cu diamante, cum n-am mai văzut niciodată ceva mai frumos. Nici măcar în Palatul Sacru.

– Și pe urmă?

– Pe urmă, trece cu un aer bănuitor prin fața celor patruzeci de soldați care fac de gardă dinaintea camerei lui, cercetează ca nici un intrus să nu se ascundă printre ei și repetă: „Fiți atenți cu fiica demonului. S-ar putea să mă asasineze în seara asta. Pînă acum a răpit un papă care-i mort și vrea să mă răpună și pe mine.“ Pe urmă mă strigă pe mine: „Herais!“ Eu mă apropii și el îmi ordonă: „Intră prima în camera mea. Dacă un criminal se ascunde în spatele ușii, pe tine te va ucide.“ Și izbucnește în hohote de rîs; uneori mai varsă ce a mîncat. Intrat în cameră, întreabă: „E cineva aici?“ Eu clatin din cap că nu, fiindcă sînt mută. Îmi aruncă o privire care mă străpunge. „Dacă m-ai mințit te omor!“ Începe să cerceteze pe după uși, după draperii, deschide cuferele, mută din loc pernele. „Herais, desfă-mi patul să-l văd pe ăla care se ascunde cu un pumnal în mîină.“ În cele din urmă se culcă și adoarme. Uneori, în toiul nopții, se trezește urlînd: „Săriți! Săriți! Ea mă asasinează!“ Cînd e lună plină, cheamă la el un vrăjitor din secta care practică cultul lui Satan, despre care spune – Herais își făcu semnul crucii – că e adevăratul fiu mai mare al lui Dumnezeu. Vrăjitorul sosește la miezul nopții, însoțit de un omuleț îngrozitor, cu fața roșie, care poartă o lădiță. Scoate din ea o imagine a diavolului, bogat bătută în pietre prețioase, și lumînări, pe care le aprinde. În fața acestei icoane cutremurătoare, cădelnițînd, vrăjitorul bolborosește cuvinte într-o limbă pe care

nu o înțeleg. Pe urmă, scrie un nume pe o tăbliță de plumb. Eu nu știu să citesc, dar cred că este cel al Maiestății tale. Tăblița e lăsată pe o farfurie mare din aur și omulețul cu fața roșie scoate o sticlură plină cu sînge. „E chiar sîngele unui nou-născut? se interesează Excelența sa. Da. Un prunc găsit la ieșirea din băile Zeuxippe.“ Vrajitorul varsă sîngele pe tăblița unde stă scris numele Maiestății tale și rostește: „Fie ca sîngele demonului femelă, împărăteasa Teodora, să iasă din corpul ei și Satan să-i ia sufletul“. Apoi picură un strop de sînge pe buzele lui Ioan din Cappadocia, care răspunde: „Amin. Fie ca diavolul s-o ia la el, creatură a infernului.“

Herais tăcu, înăbușindu-și un hohot de plîns. Augusta se apropie de ea și-i șterse o lacrimă care i se rostogolea pe obraz.

– Îți mulțumesc, copila mea. Îți cer să mai rămîi încă puțin timp în preajma prefectului și pe urmă te vei întoarce la palat.

Se pregătea să-și scoată un inel ca să-l dăruiască tinerei, dar aceasta o opri.

– N-aș avea nevoie decît de o cruce mică, s-o păstrez la mine ca să mă aperi.

– Am să-ți trimit una prin grădinar. Acum poți să pleci.

Teodora era destul de superstițioasă ca să se sperie de vrăji și numai binecuvîntările călugărilor izbutiră să-i alunge neliniștile. Totuși, cuvintele lui Herais nu erau de ajuns pentru destituirea și exilarea bogatului și puternicului prefect. Fără îndoială, practicile vrăjitorești erau interzise în imperiu și pedepsite prin flagerări publice, dar Iustinian n-ar fi acceptat niciodată să ancheteze nopțile păgîne ale ministrului său de Finanțe, care se prezenta în fiecare dimineață la consiliu cu ochiul ager, vorba sigură și decizia rapidă.

Neputința Augustei o obseda. Orbirea îndărătnică și reaua-credință a soțului ei îi zdrobeau inima și-i hărțuiau gîndurile. Nimic nu era mai supărător pentru acest temperament energic, a cărui

intoleranță se amplificase cu trecerea anilor, decît să se izbească de poarta de bronz care devenea Iustinian de îndată ce era vorba de cappadocian.

Totuși, într-o seară, Teodora întrevăzu capătul tunelului. Herais, însoțită de grădinar, intrase în palat pe timp de noapte, mulțumită unui portar îndatoritor, bine plătit. Tînăra părea mai puțin înspăimîntată.

– Sănătatea ta pare înfloritoare, remarcă Teodora.

– S-a obișnuit cu nerușinarea prefectului, o lămuri grădinarul. De curînd l-a numit contabil la vistierie pe un bucătar de-al lui care i-a servit o bibilică umplută, s-ar părea delicioasă.

– Lasă-mă să vorbesc, interveni Herais. Prefectul vrea să devină August și să ia locul împăratului. Își dă seama Maiestatea sa...

– Îmi dau seama... Continuă.

– Un ghicitor i-a prezis că o să ajungă împărat și va îmbrăca veșmîntul Augustului. De atunci se petrec în camera lui ceremonii secrete. Se îmbracă precum un mare preot, se înconjură de nori de miresme că-ți vine să leșini, îi imploră pe demoni, zicînd: „O, voi, demoni ai infernului pe care vă ador, zei păgîni pe nedrept dați uitării, vă aduc jertfă acest miel. Dați-mi puterea să mă descotorosesc de Iustinian, s-o arunc pe femeia lui în închisoare și să mă urc pe tron. Dacă Iustinian mă împiedică, să fie azvîrlit în Bosfor laolaltă cu toți păgînii pe care i-a executat. Nimic nu mă va împiedica să fiu ales, fiindcă stearpa n-a dat naștere unui moștenitor.“ Și pornește să rîdă în hohote: „Cînd am să fiu împărat, creatura infernului va putrezi în temnițele mele, și zi de zi am să mă duc să-i văd orgoliul învins pînă ce o să mă impore să-i dau pîine și apă. Iar eu voi refuza, fiindcă eu voi fi Augustul!“ Îl întreabă mereu pe vrăjitorul care trece pe la el: „Ești sigur că ajung împărat?“ Vrăjitorul, cu niște sprîncene dese ca blana de urs, îi răspunde: „Cei care se îndoiesc de spusele mele vor fi blestemați. Ai grijă, la prima ocazie, nu șovăi să treci pragul, și nu te înturna.“

După o lungă tăcere, Herais continuă:

– Vrea acum să-l însoțesc în drumurile lui prin provincie ca fiecare să-l cunoască pe viitorul împărat. Ce trebuie să fac?

– Însoțește-l încă o bucată de vreme, dar fii convinsă, nu va dura mult. Vă mulțumesc amîndurora că ați venit. Aveți grijă să nu fiți văzuți la întoarcere.

Teodora rămase singură, flăcări de bucurie arzîndu-i în piept. Două cuvinte din spusele lui Herais deschiseseră porțile imaginației și dezvăluiseră calea de urmat: August... Stearpă...

Așa deci, voia să ajungă împărat! Cine cunoaște intențiile dușmanului e pe jumătate învingător. Era destul să fie atras acolo unde prudența lui va fi dezarmată prin intensitatea propriei dorințe nesăbuite. Stearpă, cuvîntul o durea, îl citise în ochii demnitarilor, ai curtenilor, chiar și în ai împăratului și acest cuvînt îi deschidea o porțiță de răzbunare. Ioan din Cappadocia avea o fiică pentru care nutrea o dragoste nemărginită. Se numea Eufemia, ca precedenta împărăteasă; ea va fi momeala cu ajutorul căreia îl va prinde pe temutul ambițios.

Partida era greu de jucat, dar devenise limpede în mintea ei. Împrejurările erau prielnice: Belizarie cucerise de curînd Ravenna și urma să se întoarcă neîntîrziat în capitală. Protejînd amorurile Antoninei, care nu-i putea refuza nimic, o va folosi pentru a-l doborî pe prefectul pretoriului.

Întoarcerea armatei din Italia era așteptată cu temeri, întrucît perechea imperială era îngrijorată de popularitatea generalului învingător. Belizarie și cei șapte mii de bucelari ai săi – numeroși goți se alăturaseră vandalilor, perșilor, maurilor, arabilor, pentru a-l servi – defilară prin Constantinopol spre marea bucurie a locuitorilor, care se îngrămădeau să le admire costumele de sălbatici și să le aplaude vitejia. Întregul oraș părea să-i aparțină. Astfel că Iustinian refuză să-i acorde onorurile triumfului și stabili să organizeze o primire discretă în sala tronului, două zile mai tîrziu.

Și Narses era nemulțumit de această întoarcere triumfală. Cu un an în urmă, fusese trimis câteva luni în Italia ca general pentru a-l ajuta, dar mai ales a-l supraveghea pe Belizarie, de care se temea perechea imperială. Or, dubla comandă a armatei adusese după sine o înfrângere usturătoare. Chemat de urgență în capitală, el trăise clipe de amărăciune, fiindcă acel eșec, care-i aparținea doar pe jumătate, îi afectase imaginea la care ținea el mai mult: cea a unui bun general, stimat și admirat de toți.

Eșecul se dovedise cu atât mai dureros, cu cât, după plecarea lui, Belizarie fu din nou victorios. Nemulțumirea față de el însuși se răsfîngea și asupra celorlalți. Primirea din sala tronului, departe de hipodrom și de mulțime, i se păru meschină. Meschin și generalul, care accepta un asemenea tratament atât de nedemn, el, războinicul fără pereche, eroul, învingătorul perșilor, al vandalilor, al ostrogoților, cuceritorul Africii și al Italiei, care aruncase doi regi la picioarele împăratului și capturase comori. Și mai greu de tolerat era prezența acelui bărbat de treizeci și cinci de ani, Theodosie, care îl urma pretutindeni ca să facă dragoste cu nevasta lui. Desigur, Antonina nu era lipsită de calitate. Curajoasă, inteligentă, ea trecuse de liniile inamice care încercuiau Roma ca să caute ajutor la soldați; mai târziu, plecase să organizeze o flotă în Sicilia, ce avea să-l urmeze pe soțul ei în nordul Italiei, dar Narses n-o putea suferi. Imputarea autoritarismului, pe care nu i-l putea reproșa Teodorei, se revărsa asupra ei. El își justifica acest transfer prin firea vicleană și crudă a soției generalului, pe când Teodora, îndurătoare, se mulțumea să-și trimită dușmanii în exil sau la mănăstire. Uneori gîndea – of, doar o clipă – că generalul și chiar împăratul – fie ca Sfînta Fecioară să-i ierte gîndul – nu se foloseau în suficientă măsură de statutul de bărbat acordat lor de Providență. Și, cu toate că era un apărător al virtuților conjugale, îi reproșa lui Belizarie că nu-și luase, la rîndul lui, o metresă dintre tinerele și superbe barbare ajunse în sclavia lui.

În sala tronului, Theodosie, acum șef al casei civile a

generalului, nu i se păru a fi în apele lui. Fără îndoială, onoarea care i se făcuse, bogăția de care avea parte mulțumită pasiunii unei femei mai mult decît talentelor lui îl apăsau, fiindcă nu strălucea nici prin curaj, nici prin vreo altă trăsătură remarcabilă. Își ținea capul plecat, de rușine mai mult decît din venerația datorată împăratului, de parcă era copleșit de un noroc prea mare și prea puțin meritat. Narses, scîrbit de acest om șters, îl invidia totuși că putuse inspira o dragoste pătimașă. Atunci i se deschidea rana care-l lipsise de ceea ce, mai mult decît izbînda, aduce fericirea.

Cînd Belizarie se prosternă, sărutînd încălțările de purpură, împăratul îl lăsă multă vreme în poziția aceea, pînă ce silențiarul îl ridicară pe învingător. Maiestatea sa Iustinian, de acum înaintea împărat al romanilor, vandalilor și goților, nu-l felicită și nici nu-i mulțumi generalului, mărginindu-se să-l trimită din nou pe front.

– Cum poate că ai și aflat, dragul meu patriciu, Chosroes, regele perșilor, a rupt pacea eternă și a trecut Tigrul pentru a amenința orașele din vecinătatea graniței. La Antiohia, a jefuit, a masacrat fără măsură, și i-a luat în țara lui pe cei treizeci de mii de supraviețuitori. Astfel că Maiestatea mea te trimite să întărești provinciile noastre. Mai înainte, te rog să juri că niciodată, în viață fiind, nu vei aspira la tron.

Belizarie, foarte surprins de o asemenea cerere, cum nu-și manifestase în nici o împrejurare ambiția de a deveni succesorul apostolilor, răspunse fără să șovăie:

– Jur pe Dumnezeu Atotputernic să fiu credincios preacucernicilor și preasfinților suverani Iustinian și reverendisima lui soție, Teodora, și să nu aspir niciodată la tron.

Iustinian zîmbi palid și se întoarse către regele învins:

– În ceea ce te privește, Vitiges, vei fi tratat cu toate onorurile, iar familia ta va putea trăi în pace și siguranță.

Pentru prima oară, Narses se recunoscuse decepționat de comportarea împăratului. Ca să-și alunge sentimentele amestecate care-l tulburau, încălecă pe cal și plecă să facă o plimbare lungă.

Două zile mai târziu, în timp ce Teodora o aștepta pe Antonina, apărură în fugă Cap-Mare, se prosternă și, fără să mai aștepte să i se dea cuvântul, povesti:

– Maiestatea ta mi-ai cerut să supraveghez ce se întâmplă în palatul lui Belizarie. Ei bine, e o mare agitație aoclo. Toată lumea vine și pleacă înmărmurită, dar nimeni nu-mi spune din ce pricină. Degeaba am întins o mână plină de bani, nimeni nu s-a atins de ei. Atunci, mi-am zis: „Cap-Mare, măcar o dată va trebui să-ți folosești picioarele, deși sînt așa de scurte. Aici se pun la cale proiecte amenințătoare și tu ești dator s-o înștiințezi pe suverana ta.“ Deși îmi tremura de frică tot corpul, m-am cățărat pe un copac din apropierea camerei de la primul etaj. Pe urmă – a fost bine pentru tine, vreau să zic pentru Maiestatea ta, că am comis o asemenea nesocotință – am sărit pe balcon cu riscul vieții mele. Înăuntru am văzut-o pe Antonina, cu părul răvășit, fața roșie, ochii umflați – a cam îmbătrînit, ce vîrstă să aibă?

– Cincizeci și șase de ani. Și ea ce spunea?

– Se văicărea încetișor: „A plecat! A plecat! Un prieten așa de devotat și folositor. Ce-o să mă fac fără el? Nu mai am chef de viață!“ Bietul general! Mi-a stîrnit mila. Un general așa de puternic, așa de admirat, căruia toată lumea ar vrea să i se supună, să-l vezi nenorocit din cauza amantului nevastă-sii! Bietul de el încerca s-o consoleze. „Lasă, o să se întoarcă, nu-ți face griji. Poate că-i bolnav.“ Ea a fost cuprinsă de disperare: „Bolnav? Atunci vreau să stau la capătîiul lui, să-l îngrijesc, să-l vindec. Voi chema doctori din toată lumea.“ În cele din urmă i s-a adus o scrisoare pe care a luat-o în grabă, a citit-o și a răscitit-o mai înainte de a spune: „S-a retras într-o mănăstire. Vrea să ducă o viață cucernică. Doamne, ai milă de mine!“ S-a așezat sfîrșită pe pat, iar eu am coborît ca să te pun la curent.

Teodora izbucni în rîs.

– Într-o mănăstire! Frumos o să-i stea cu tonsură! Iată un episod pe care nu mi-l imaginasem. Sînt mulțumită de tine, Cap-

Mare. Vezi-ți de drum, șambelanul o să-ți dea bani. Ia spune-mi, soția ta se poartă tot așa de frumos?

– Pescarul care-și scoate plasa plină de pește nu-i așa de fericit ca mine. Dar dacă se va întâmpla să mă înșele, șmecherița, va părăsi casa neîntârziat. Și toate maimuțările de felul celor ale nevestei de general ar dura numai cît să-și facă semnul crucii.

După o săptămînă, Belizarie ceru să fie primit în particular de către perechea imperială. Fu invitat la o masă în cadru restrîns. Împăratul și împărăteasa, amîndoi, erau într-o dispoziție de zile mari văzîndu-l posomorît din pricini de alcov. Sigur, de la o vreme, Teodora pedepsea sever adulterul, îi despărțea pe amănți, îi exila pe seducători, dar rațiunile de stat primau asupra moralei.

Doar ea degustă bucatele și vinurile. Iustinian postea potrivit obiceiului, iar Belizarie din cauza necazurilor. În cele din urmă își expuse stîngaci cererea:

– Șeful casei mele civile, Theodosie, a găsit de cuviință să se retragă într-o mănăstire. Dar soția mea și cu mine avem nevoie de destoinicia lui. Maiestățile voastre veți avea bunăvoința să-i ordonați reluarea serviciului?

– Vom veghea în acest sens, declară Teodora. Întoarce-te la armată și nu-ți face griji. Lupta împotriva perșilor are nevoie de o minte fără preocupări neplăcute. Îți voi păstra soția în preajma mea cîteva săptămîni, după care ți se va alătura. Știi că absența ei te face să suferi, dar am nevoie de ea cîtva timp.

– Mulțumesc Maiestăților voastre pentru bunătatea ce mi-o arătați.

Apoi, o dată această problemă rezolvată, conversația urmă pe tema perșilor și a lui Chosroes care nu oferea decît o alternativă orașelor din vestul Tigrului: un preț greu de răscumpărat sau jaful.

De acum înainte, Belizarie fiind în campanie și Antonina în capitală cu amantul ei, împărăteasa dori să ducă la bun sfîrșit

lupta ei cu prefectul pretoriului. Cum prevăzuse, favorita ei nu-i putea refuza nimic, ba, în plus, se dădea în vînt după conspirații. Ea pricepu repede în ce clește urma să fie prinsă Excelența sa: dorea să ajungă împărat și își adora fiica. Se vor folosi de copil pentru a-l prinde în cursă pe ambițios.

Prima misiune era ușoară, fiindcă Eufemia era încă la o vîrstă fragedă și naivă. Trebuia doar evitate întîlnirile cu prefectul pretoriului care, pentru început, s-ar fi putut arăta neîncrezător față de favorita. Astfel, într-o dimineață, profitînd de o întrunire a consiliului, Antonina o invită pe copilă în palatul ei ca să-i admire comorile dobîndite de pe urma cuceririlor din Africa și Italia. Apoi se plimbară prin parc, jucară popice, iar Eufemia își dovedi performanțele la șotron. Fusese așa de mulțumită de dimineața petrecută, încît își exprimă dorința să mai vină, și acele vizite matinale se repetară adesea.

Familiaritatea conduce la confidențe și, la un moment dat, Antonina își descărcă inima. Era grea, foarte grea de amărăciune din cauza felului nedemn în care împăratul îl tratase pe Belizarie. La întoarcerea din Ravenna, învingătorul Italiei, care făcuse prizonieri și aducea comori nenumărate, fusese primit fără mulțumiri, fără felicitări, ba chiar cu neîncredere.

Cîteva zile mai tîrziu, Eufemia o întrebă dacă nu cumva Teodora era răspunzătoare de o asemenea ingratură. N-o putea suferi pe Augustă care nu-i aprecia tatăl.

Antonina se strecură prin breșa deschisă de copila de doisprezece ani, și critică violent ocîrmuirea imperiului și perechea imperială despotică și nerecunoscătoare.

După aceea însă, Eufemia nu mai vorbea decît de probleme personale, căsătorie, familie, palat. Antonina și Teodora începeau să-și piardă răbdarea, cînd, într-o dimineață cețoasă, cum se întîmpla adesea în acel anotimp, Eufemia întrebă fără ocolișuri:

— Dar pentru ce, avînd armata în mînă suportați să fiți tratați atît de înjositor?

Antonina oftă în taină, ușurată. În sfârșit, peștele înghițise momeala. Răspunse cu o prefăcută prudență:

– O revoltă pe cîmpurile de luptă e un lucru imposibil, atunci cînd n-ai un aliat în capitală. Militarii au nevoie de sprijinul unui om politic. Ah, dacă tatăl tău ar vrea să fie acest aliat, nu ne-ar fi prea greu, cu ajutorul Domnului, să alungăm de pe tron acest cuplu odios tuturor romanilor!

De data aceasta, așteptarea dură mai puțin. În scurt timp, Eufemia, radioasă, o anunță pe Antonina:

– Propunerea ta cade cum nu se poate mai bine. Încipuiește-ți că niște ghicitori i-au prezis de curînd tatălui meu că va ajunge împărat. E nerăbdător să vă întâlnească în zilele următoare.

Antonina și Teodora cîntăriră cîștigurile și pierderile ce ar fi putut rezulta din această întrevvedere. O întîlnire într-un Constantinopol împînzit de spioni era prea riscantă. Era mai bine într-un loc mai discret. Favorita propuse sub pretextul că face o călătorie pentru a-și vedea soțul, să petreacă două zile într-o vilă a lui Belizarie din apropiere de Calcedonia. Acolo, prefectul ar putea veni nestingherit s-o salute, cum se obișnuia, și întrevvederea s-ar fi putut desfășura potrivit planului.

Teodora îi vorbi lui Iustinian de complot și de rațiunea lui. Acesta din urmă, ca de obicei, socotea calomnioase cuvintele atribuite prefectului său. Că Ioan din Cappadocia ar putea conspira împotriva lui i se părea de o asemenea absurditate, încît începu să rîdă. Teodora insistă de mai multe ori, pînă ce soțul ei se înfurie.

– Nu voi permite multă vreme să fie defăimat un om în care am deplină încredere.

– Atunci, hai să facem amîndoi concesii. În ziua și la ora întîlnirii dintre Antonina și Ioan din Cappadocia, să trimitem doi oameni credincioși, doi valorînd mai mult decît unul singur: Narses

și Uranios, comandantul excubitorilor. Vom avea încredere în ceea ce vor vedea și auzi. Dacă mă înșel, îți promit să n-o mai critic niciodată pe Excelența sa.

Suveranul, ca înrobitor de voința soției lui, grăi în șoaptă:

– Dacă acest servitor credincios mă trădează, Narses și Uranios să-l omoare pe loc, căci n-aș mai suporta să dau ochii cu el.

La miezul nopții, când orologiul bătea ceasul al douăzecilea, Narses se neliniști de absența stăpînului său care nu venise să se culce. O porni prin galeriile lungi, bătute de suveran pînă tîrziu, fără să-l găsească. Apoi îl căută în cancelarie, loc îndrăgit de Iustinian mai mult decît toate, mereu avînd cîteva ordonanțe de adăugat Codului. Îl descoperi adormit pe o masă, ținînd încă în mînă o foaie de pergament, pe care stătea scris: *Către Ioan din Cappadocia. Să nu te duci poimîine la soția lui Belizarie, în apropiere de Calcedonia, e o cursă. Un prieten.*

Marele Șambelan rămase un moment năucit de duplicitatea stăpînului său, apoi își schimbă părerea. Așa cum făcuse întotdeauna, împăratul încercase să-și păstreze în același timp soția și prefectul, și, oricît de surprinzătoare părea misiva, ea nu era decît o ultimă tentativă în vederea menținerii stării de fapt.

Ca întotdeauna în asemenea cazuri, fiind și favoritul împărătesei și confidentul împăratului, Narses pastră pentru el descoperirea și se îndepărtă pe vîrful picioarelor. Datora discreției lui deplina încredere manifestată de fiecare dintre ei, discreție care nu-l apăsă, fiind convins că nimic nu va despărți acea pereche aleasă de Dumnezeu, unită prin credință, afecțiune, ambiție și dragoste de glorie.

Două zile mai tîrziu, Narses și Uranios traversau Marea Marmara ca să ajungă în regiunea Calcedoniei. Deși foarte subtil în cunoașterea oamenilor, eunucul se întreba care va fi atitudinea

lui Ioan din Cappadocia. Va ține seamă de avertismentul lui Iustinian, sau dorința de putere îl va orbi pe acest bărbat, altminteri atât de prudent?

Casa lui Belizarie se ridica într-un loc izolat, pe culmea unei coline acoperite de pini și chiparoși. Eunucul și Uranios străbătură călare cărările în zigzag, însoțiți de sporovăila păsărelelor bucuroase de sosirea primăverii. Casa și grădina erau închise de ziduri, iar poarta păzită de un soldat. Antonina trimise caii în grajd și-i conduse pe oaspeți într-un luminiș de tamarini. Sub un cort de mătase, bănci de piatră acoperite de perne înconjurau o masă joasă pe care prăjituri și fructe îi așteptau pe oaspeți. Antonina avea expresia învingătorului care își savurează cu anticipație succesul, iar stratagema îi făcea ochii să strălucească de bucurie.

Îi ascunse pe Narses și Uranios într-un tufiș des. Dimineața se scurse fără a se arăta cineva, iar Narses înclina să creadă capcana ocolită când, în liniștea din jur, răsună un scârțâit de roți pe drumeagul plin de pietriș. După zgomotul pașilor și tropăitul cailor, Narses bănuie că prefectul pretoriului nu venea singur.

— Și-a adus cu el străjerii, confirmă Uranios.

Narses își scoase sabia, Uranios securea și amândoi porniră să asculte cu atenție conversația.

— Sînt bucuroasă că te văd, declară Antonina.

— Mă temusem de o capcană, rosti omul privind în toate părțile.

Antonina își luă un ton tainic.

— Prudența noastră i-a derutat pe spionii împăratului. Slavă Domnului, sînt destui. Dar să nu pierdem timpul. Ești dispus să-l ajuți pe Belizarie ca să-l răstoarne pe acest August nedrept și tiranic?

— Care va fi funcția mea atunci?

— Cea de împărat, bineînțeles. Belizarie este soldat și nu-și dorește decît privilegiile și avantajele meritate în urma cuceririlor lui. Știi cum îl tratează Iustinian!

— Îi voi acorda ceea ce i se cuvine.

Antonina preciză:

– Revolta va începe în armată. Avem nevoie de asigurarea că o vei susține. Soțul meu e un mare general, dar nu e un mare om politic. Are nevoie de tine. Vrei să-l ajuți?

– Jur.

Ea îi întinse Evanghelia cu un gest imperativ. El își așază mîna pe cartea sfîntă.

– Jur pe Evanghelia că voi face tot ce stă în puterea mea ca să-l răstorn pe Iustinian cu ajutorul lui Belizarie și al armatei.

Deși pentru acest păgîn convins nu însemna mare lucru să jure pe Evanghelia, cuvintele cappadocianului nu lăsau nici o îndoială asupra intențiilor lui. Narses și Uranios se aruncară asupra impostorului cu armele în mînă.

Grăsanul păru descumpănit, apoi începu să strige:

– Ajutor, ajutor!

Imediat, cei zece străjeri care-l însoțiseră năvăliră în luminis atacîndu-i pe eunuc și pe Uranios. Timp de cîteva minute, Narses nu auzi decît zăngănitul oțelului și tot felul de înjurături, cînd Antonina începu să strige:

– Prefectul a dispărut.

Toți se opriră cu arma ridicată, temîndu-se de un ultim șiretlic. Se uitau unii la alții cu neîncredere și, de îndată ce dispariția prefectului nu mai ridică nici o îndoială, străjerii o rupseră la fugă să-și apere stăpînul. Complotiștii rămaseră dezamăgiți și supărați. Nu avea rost să mai alerge după cappadocian ajuns din urmă de oamenii lui, mai ales că Uranios era rănit la braț.

– E o nimica toată. Pe hipodrom rănile erau cu mult mai dureroase, zîmbi fostul conducător de car, pentru a rupe tăcerea.

– Să ne întoarcem, spuse Narses foarte nemulțumit.

Ani lungi suferise că viața nu-i dăduse prilejul să-și demonstreze toate calitățile, iar acum, cînd ocaziile se iveau, nu mai suporta înfrîngerea. Trăia cu sentimentul că se înșelase asupra lui însuși și se dovedea mediocru în ochii tuturor.

I se ridică totuși o piatră de pe inimă când află, chiar în aceeași seară, în salonul din gineceu, unde se aflau cuplul imperial, Antonina și Tribonian, că Ioan din Cappadocia se refugiase în biserica Sfînta Sofia.

„Se ascunde, imbecilul, gîndi el. Mă mir ca un om cu sînge rece ca el să se piardă în halul ăsta. Dacă, în loc să caute azil, ar fi venit să-i explice împăratului că fusese victima unei stratageme menite să-l dea pierzării, acesta din urmă ar fi fost foarte fericit să-l ierte. Acum se demascase.“

Cu toate acestea, împăratul refuza să admită trădarea. Teodora, stăpînindu-și emoțiile, cu privirea furioasă, lupta pas cu pas împotriva soțului ei.

– Cum poți să refuzi evidența? Cunoșteai capcana, motivele ei, scopul ei, constai că Ioan se duce la întrevvedere, jură să te alunge de pe tron, ba mai mult se ascunde pentru a evita furia ta, iar tu refuzi să admiți că te trădează?

– Se întîmplă uneori, Dumnezeu mi-e martor, că pînă și sufletele cele mai alese cunosc un moment de rătăcire.

– El nu-i un rătăcit. Își urmărește neabătut scopul: să ajungă August, așa cum i-au prevestit ghicitorii.

Iustinian, înmărmurit de această trădare, repeta cu glas scăzut:

– Nu pot să cred, nu pot să cred.

– Ca să crezi, ar trebui să ajungi într-o temniță, atîrnat de picioare și biciuit pînă ce ți-ai da duhul?

Iustinian se crispă de groază.

– Îi acordasem o încredere deplină, repetă el.

– Regretele tale sînt inutile. Trebuie să iei măsuri. Poți menține ca prefect un om care a vrut să-ți ia tronul? Ce vor gîndi toți demnarii? Că te pot amenința fără să riște dizgrațierea și pedeapsa? Că Ioan din Cappadocia conduce în realitate imperiul și că n-ai nici o putere asupra lui, din motive obscure și detestabile? Lumea ar cleveti, ar rîde, te-ar disprețui în toate provinciile imperiului și în toate țările lumii.

– Consimt, declară Iustinian cu un glas devenit autoritar. Îl voi destitui pe prefectul pretoriului și-i voi confisca enorma avere. Chiar de mâine va fi tuns și dus într-o mănăstire.

Clerul Sfintei Sofia, în pofida obligației de a oferi azil, se plecă poruncilor imperiale și-l predă pe prefect. În graba mare, un preot îl îmbracă pe Ioan într-o rasă de dimie, aparținând din întâmplare unui diacon pe nume August, și, în acest veșmînt, gărzile îl conduseră la o ambarcație care ridică neîntîrziat ancora.

O lună mai târziu, Teodora tot nu era mulțumită de răzbunarea ei. Iustinian, fire schimbătoare, îi înapoiase cappodocianului o mare parte din avere, iar acesta ducea o viață îmbelșugată în apropiere de Cizic, nu departe de Constantinopol. Refuzînd să se facă preot, locuia într-o casă frumoasă, ducea un trai luxos, în așteptarea ocaziei de a-și relua funcțiile, spre scandalizarea oamenilor mărunți, indignați de clemența arătată unui om afit de dur și de crud.

Teodora profită de prima împrejurare pentru a lovi din nou. Episcopul de Cizic fusese asasinat, și cum nu se știa răufăcătorul, ea atribui vina lui Ioan din Cappadocia. Acuzația era de necrezut, dar justiția urmă supusă ordinele Augustei, îl declară vinovat pe prefect, îi confiscă din nou bunurile și îl exilă în Egipt. Căpitanul primi dispoziții să-l pună să-și cerșească pâine în fiecare port, pînă la Antinoe, unde duse o viață mizerabilă, sperînd mereu să se întoarcă.

Împărăteasa numi prefect al pretoriului un sirian la care ținea, Pedru Barsymes, care se aseamăna întru totul celui dinaintea lui, făcînd rost de bani indiferent prin ce mijloace, speculînd orice, chiar traficînd, ceea ce provocă în sînul populației o furie asemănătoare. Dar acestor calități, apreciate de Iustinian, li se adăuga una hotărîtoare, aceea de a fi pe deplin devotat Augustei.

Căderea celui mai mare dușman al ei și înlocuirea lui printr-un favorit nu-i procurară Teodorei ușurarea pe care o aștepta. Luptele,

înfrîngerile, victoriile dobândite cu prețul unei voințe de fier, a vicleniilor și uneori a minciunilor îi împietriseră caracterul, făcînd-o să piardă acea veselie molipsitoare ce contribuia la farmecul ei. Narses era mîhnit de glasul acela autoritar, de privirea aceea neagră care-l înspăimînta. Chipul ei fin devenise greoi, cu un maxilar voluntar. Prin ochii ei frumoși trecea uneori ceva ciudat, ca un grăunte de nebunie, ca pîlpîirea unor impulsuri de nestăpînit.

– De ce ești mereu încordată? o întrebă el în decursul unui dejun între patru ochi. Ai obținut tot ce-ți doreai.

– Nu tot, nu. Trăiesc amenințată de pericole. Trebuie să mă bat fără preget ca să fiu respectată și ascultată.

– Ai de pe acum toate astea, ești respectată, ascultată și iubită. Sclipiri febrile îi animară fața nemulțumită.

– Nu mă voi lăsa zdrobită, poți fi sigur.

Narses suferea. Inima lui era plină de dragoste, dar nu putea să liniștească sufletul zbuciumat al celei pe care o iubea.

– Îți adunci aminte de Timotei? sfîrși prin a-i spune. Se temea de ambiția ta de a supune oameni și lucruri. Îți spunea că doar Dumnezeu singurul îți poate împlini dorința.

Ea schimbă deodată tonul, luă mîna lui Narses și îi zîmbi.

– Bietul meu prieten, îți fac atîtea griji. Ai dreptate să-mi aduci aminte că ar trebui să aștept totul doar de la Domnul. Dar el este așa de departe, așa de departe. I-am zidit biserici, case pentru săraci, veghez asupra bunelor moravuri ale imperiului și el mă lasă pe mîna dușmanilor.

21

*L*a începutul anului al cincisprezecelea al domniei lui Iustinian, Teodora se temu că scapă frîiele prin care strunea presupusele ambiții ale generalului Belizarie: dragostea pentru soția

lui. Un spion îi adusese la cunoștință că Photius, fiul Antoninei, născut din căsătoria cu Florentianos, exasperat de înverșunarea cu care mama lui îi făcea rău și de desfrîul ei, îi deschisese ochii tatălui său vitreg asupra nerușinării, de notorietate publică, a soției lui. Amîndoi promisera să nu se părăsească atîta vreme cît Antonina nu va fi pedepsită pentru lipsa ei de pudoare.

Teodora își informă favorita și o întrebă:

– Ce hotărăști? Preferi să rămîi aici sau să pleci după soțul tău?

– Mă duc după el să-i potolesc furia și să-l pedepsesc pe Photius așa cum merită, dacă Maiestatea ta se învoiește.

– Nu ți-e teamă că vei fi prost primită?

Antonina rîse scurt.

– Mă va primi rău, dar numai pentru o clipă.

– Și ce faci cu Theodosiu în timpul ăsta?

– Nu-l pot lăsa în palatul cappadocianului, dăruit nouă. Se va întoarce la mănăstirea din Efes și mă va aștepta acolo.

– Ai grijă ce faci. N-aș vrea să pățești ceva rău.

– Nimic grav nu mi se poate întîmpla atîta vreme cît voi avea protecția Maiestății tale.

Cîteva zile mai tîrziu, Antonina plecă spre răsărit și o lăasă pe împărăteasă avînd îndoieli asupra felului cum avea să se desfășoare regăsirea conjugală a celor doi. Evenimentele îndreptățiră temerile imperiale.

În primăvară, în timp ce Augusta îi primea pe demnitarii care se înghesuiau în anticamera ei, sosi un călăreț plin de praf și ceru să fie primit imediat. Se întorcea de la granița persană. În ciuda ținutei neîngrijite, fu aruncat pe covorul de mătase.

– Vorbește, te ascult.

Omul, epuizat de efortul fizic, dezorientat de acel anturaj sclipitor, își căuta cuvintele:

– E vorba de Belizarie... A trecut Tigru și se afla pe teritoriul persan... A făcut stînga-mprejur...

— Din ce cauză?

— Mulți soldați se îmbolnăviseră, și pe urmă...

— Continuă.

— Generalul a aflat de sosirea soției lui și a plecat imediat să o întâlnească.

— A părăsit armata ca să-și întâlnească soția? dori împărăteasa să i se confirme.

— Da.

— Cum s-a petrecu întâlnirea lor?

— Nu știu. Am venit neîntârziat să te anunț.

— Bine ai făcut. Vei da seamă împăratului de cum se va termina consiliul.

Teodora îi primi pe solicitanți fără să le acorde atenție, preocupată de soarta protejatei ei. Dragostea sau furia îl pusese pe general pe drumuri? Va îndrăzni el oare să-i maltrateze favorita? În acest caz, cum să-l pedepsească? Cum va reacționa împăratul?

Nu-și puse întrebări prea multă vreme, fiindcă, după o săptămână, un mesager îi aduse următoarea scrisoare:

Preaiubita mea Stăpînă, soțul meu m-a primit foarte rău și m-a închis într-o casă unde sînt păzită zi și noapte, ca să mă împiedice să ajung la Theodosie. Nu mă tem pentru viața mea, fiindcă Belizarie m-a iubit întotdeauna, deși, într-un moment de nebunie, s-a gîndit să mă omoare. Dar mă tem pentru soarta iubitului meu. Belizarie mi-a adus la cunoștință, încă mă mai trec sudori de neliniște, că a jurat împreună cu Photius să se răzbune pe bietul băiat. Nefericitul se află în Efes, în mănăstirea din vecinătatea bisericii Sfîntul Ioan. Te implor să-mi vii în ajutor, fiindcă el n-are nici un sprijin pe lumea asta în afara dragostei mele și a solitudinii tale.

Antonina

„Și a imensei averi pe care a câștigat-o lângă voi doi“, adăugă pentru sine Teodora.

În timpul dejunului cu Iustinian, ea își manifestă indignarea că Belizarie oprise înaintarea pe teritoriul persan pentru rațiuni conjugale și-l convinsese să-i ordone întoarcerea. Pe de altă parte, Uranios primi însărcinarea să-l aducă pe Theodosiu la palat, cu forța dacă va fi nevoie.

Spre uimirea tuturor, Theodosiu era de negăsit. Și mirarea se dovedi cu atât mai mare, cu cât se află că responsabil de această dispariție era Photius, fermecătorul, elegantul, delicatul Photius, care-l răpise în plină biserică pe amantul mamei lui și-l ascunsese într-un loc neștiut. De îndată i se confiscă averea și fu adus în temnițele palatului pentru a fi obligat să vorbească. Nici o tortură nu putu să frângă tăcerea fragilului tânăr. Ba mai mult, ca un demn fiu al mamei lui, el reuși să evadeze și să se refugieze în Sfânta Sofia. Dar vai! încă o dată clerul, dependent de mana financiară, se grăbi să-l predea împărătesei.

În timp ce Photius se prăpădea într-o temniță, Teodora îi primi pe Antonina și Belizarie la întoarcerea lor în capitală. Vara era pe sfârșite. Împărăteasa ședea pe o terasă împreună cu Narses care se scuză că nu putea rămîne la întrevedere. Teodora îi aruncă o privire pătrunzătoare.

– Din ce motiv?

– Nu vreau să particip, declară Narses cu obișnuita lui sinceritate. Nu-mi face plăcere jocul acesta al Maiestății tale cu Antonina pentru supunerea și umilirea generalului.

Împărăteasa se uită amuzată la Narses.

– Te înduioșează, oare, soarta lui Belizarie? Totuși, nu ții deloc la el.

– Maiestatea ta va face haz de ce-i voi spune. Deși acest general e aprig și seducător, iar eu un eunuc becisnic, amîndoi ne simțim mai la largul nostru pe un cîmp de bătaie decît amestecați în mașinațiuni politice.

– Avusesem impresia că apreciezi puterea, răspunse Teodora, căreia îi făcea plăcere să se amuze pe seama unicului ei prieten.

– Bineînțeles. Dar puterea e mai ușor de exercitat într-un univers fără femei. Generalul mă întristează și în același timp îl disprețuiesc. Amintește-ți de cuvintele lui Ioan Gură de Aur: „În traiul împreună dintre bărbați și femei, aservirea soțului soției sale este cu mult mai rușinoasă decît imoralitatea unei vieți desfrînată“. Pe scurt, nu mă simt la largul meu să particip la întâlnirea cu această pereche, sînt hărțuit de prea multe contradicții, și cum n-am posibilitatea de a interveni, prefer să plec.

Un eunuc anunță cuplul așteptat și Narses se făcu nevăzut. Nou-sosiții se înclinară să sărute încălțările de purpură și Teodora îi invită să ia loc.

– Belizarie, doresc să te împaci cu soția ta. Ea te-a ajutat adesea în campaniile tale, și te-a apărut întotdeauna în fața împăratului, iar eu nu văd nici un motiv serios de supărare. Știi cîtă importanță acordăm, împăratul și eu înșămi, tainei căsătoriei.

Cum Belizarie rămînea posac, ea adăugă:

– În plus, soția ta este una dintre favoritele mele, și de-ar fi numai pentru atît, merită să te străduiești să-i dai satisfacție. Devotamentul ce-l nutresc față de prietenii mei e cunoscut de toată lumea.

Antonina luă mîna soțului ei și-i zîmbi drăgăstos.

– Nu-i supărat cu adevărat. Știe prea bine că nimic nu ne poate despărți.

Și cum soțul tot încrîncenat rămînea, ea adăugă pe un ton dramatic:

– Teama lui cea mare nu e să-și riște viața pe cîmpul de luptă, ci să nu-i fie pe plac Maiestății tale.

Și-i aruncă o privire Teodorei cu o ușoară înclinare a capului ca să-i dea de înțeles că nu are motive de alarmare. Și pe drept cuvînt, fiindcă în cele din urmă Belizarie deschise gura și glăsui, învins de prea marea lui dragoste:

– Scumpa mea soție are dreptate. Nu pot trăi fără ea și sînt preasupusul tău servitor.

Îi zîmbi jumătății lui care, ciudat, schimbă pe dată tema discuției pentru a spune că armata persană se afla, pentru moment, ocupată în Caucaz și că deveneau posibile noi negocieri de pace.

Cînd cei doi se pregătiră să plece, Teodora zîmbi.

– Rămîi, Antonina. Mai am ceva să-ți spun.

De cum rămaseră singure, Antonina se justifică:

– Am fost nevoită să vorbesc despre perși de teamă ca Belizarie să nu pomenească de Photius. Se pare că s-au legat printr-un jurămînt sfînt, făgăduindu-și să nu se despartă niciodată; cîtă vreme Theodosie rămîne în viață.

– Cînd ești cu el, soțul tău uită de toți ceilalți.

– În afară de Maiestatea ta, de care se teme.

Teodora avea să-și păstreze toată viața bruște răbufniri de malițiozitate.

– Cîndva eram iubită fără a fi temută, acum sînt temută fără a fi iubită, le-aș fi preferat pe amîndouă în același timp, dar, pînă la urmă, teama e mai durabilă decît dragostea.

– Multă lume te iubește și te respectă în același timp.

Teodora făcu o mișcare cu mîna ca să arate că îi este indiferentă acea remarcă servilă, altminteri așteptată.

– Ți-am cerut să rămîi dintr-un alt motiv. Mi-a căzut ieri în mînă un giuvaier minunat. Dacă vrei să-l vezi, iubită patriciană, mi-ar face plăcere să ți-l arăt.

Ochii Antoninei străluciră de curiozitate.

– Să coborîm în gineceu, spuse împărăteasa, ridicîndu-se.

Ajunsă în sala de recepție a apartamentelor particulare, Teodora șopti un ordin unui șambelan, se așeză și o cercetă pe favorita ei rămasă în picioare. Se deschise o ușă, intră un șambelan urmat de... Theodosiu! Îndrăgostita rămase pentru o clipă mută de bucurie, apoi se aruncă la picioarele împărătesei.

– Binefăcătoarea mea, stăpîna mea, salvatoarea mea, niciodată nu voi reuși să-ți arăt recunoștința ce ți-o port.

– Nu mi-a fost ușor să dau de el. Acum îl vei putea vedea de cîte ori îți va da inima ghes, dar, din prudență, el va rămîne în palat.

Anotimpul iubirilor nu dură mai deloc. Theodosiu muri cîteva luni mai tîrziu de dizenterie, iar Antonina plecă împreună cu Belizarie să lupte împotriva perșilor. După ce consolidase cuplul, Teodora reușise să se mai destindă puțin, cînd avu de înfruntat, în locul ființelor omenești, vicisitudinile naturii. Un cutremur de pămînt distruse Antiohia. Altele zdruncinaseră Cilicia și Pontul. Primăvara fu neobișnuit de ploioasă, desfundînd drumurile, inundînd ogoarele, îngreunînd navigația, și această neîndurătoare furie a firii aduse panică în rîndurile populației. Din nou astrologii și ghicitorii se înmulțiră în oraș și bisericile erau pline de credincioși înspăimîntați. Convingerea că purtarea romanilor încălca adesea legea și mai ales preceptele evanghelice îi făcu pe locuitori să creadă că sînt supuși unei pedepse dumnezeiești. Vechiul fond păgîn, care dormitează în orice ființă, ieși la suprafață în încercarea de îmblînzire a divinității. Se înmulțiră ofrandele în biserici, lumea se înconjură de icoane, alțiirecurseră la practici vrăjitoarești.

Culmea nenorocirii, cel care știa să se facă auzit de Dumnezeu, anahoretul venerat, ce-și ducea zilele de cealaltă parte a Cornului de Aur, Maras, vestitul și umilul călugăr monofizit, căzu bolnav de o ciudată neputință. La palat, veneau de mai multe ori pe zi trimiși să raporteze despre starea sănătății lui, ce se înrăutățea din oră în oră. Cel care, grație protecției împărătesei, fusese cruțat de persecuții nu era cruțat și de suferință. Durerilor mari de cap le urmă o febră atît de violentă că sfîntul om, ca să-și stingă focul din trup, alerga ca un nebun să se arunce în mare și se întorcea la fel de arzător și de însetat. Respirația îi era puturoasă și corpul i se acoperi de pustule. În ultimul timp, bolborosea

cuvinte de neînțeles, alteori hulea, lucru de mirare la un om așa de sfânt ca el. Patriarhul se văzu nevoit să-i lămurească pe enoriașii descumpăniți că Maras, pînă la ultima lui suflare, luptase împotriva demonului, luînd asupra lui tot răul lumii ca să-l învingă. Moartea anahoretului stîrni în oraș o mare tristețe și o procesiune uriașă îl urmă pe ultimul drum la cimitirul din mahalaua Sykes.

Boala se întinse la vreo zece oameni din Constantinopol, fără să alarmeze prea mult. Desigur, neguțători întorși din drumurile lor anunțau că ciuma bîntuia în Egipt și în sudul Italiei, dar vestea nu îngrijoră pe nimeni. Boala era trimisă de Dumnezeu în anumite colțuri ale lumii din rațiuni necunoscute oamenilor.

La începutul lunii mai a anului 542, într-o zi cu cer albastru, mare liniștită și zefir ușor, se raportă la palat că cincizeci de oameni muriseră într-o zi. Apoi o sută, o mie, cinci mii de persoane își dădură duhul de la un scăpătat de soare la altul.

Simptomele acelei boli erau atît de variate, încît îi derută pe doctori. Unii bolnavi dormeau întruna, alții sufereau de febră, sau vomau sînge, majoritatea suferind de umflături la vîntre și la gît. Demnitari, sclavi, doctori, toți erau loviți fără alegere. Așa dispărură Anastasia, mama împărătesei, Uranios, Vasilios, Tribonian.

În iunie, pe cînd cinci mii, uneori zece mii de oameni piereau în fiecare zi, Domnul trimise boala și împăratului. Narses băgă primul de seamă. Cînd intră ca de obicei în camera imperială ca să-și trezească stăpînul, îl găsi gemînd și repetînd că era plăcut să mai întîrzie în pat. Narses dădu seamă neîntîrziat de aceste cuvinte îngrijorătoare Teodorei care hotărî ca numai șambelanii și medicul palatului să fie înștiințați, pentru a nu neliniști și mai mult populația.

Boala gravă a unei ființe dragi trezește emoții din copilărie. Narses, văzînd febra suveranului și gîndindu-se la posibila lui moarte, își regăsi vechile brazde săpate în suflet de suferință.

Pierzându-l pe Iustinian, își pierdea fundamentul pe care odihnea viața lui de mai bine de douăzeci de ani. Se obișnuise să acționeze inspirându-se din dorințele împăratului, mulțindu-și personalitatea după cea a stăpînului său ca să-și remedieze deficiențele și să răspundă așteptărilor lui. Marele Șambelan care devenise, nu era un șambelan anonim, deplasabil ca o piesă pe tabla de șah, pe lîngă un alt împărat. El nu îl copia pe suveran, ci îl completa și n-ar fi știut să servească unui nou stăpîn. De altfel, Iustinian nu-l suporta decît pe el. Refuza îngrijirile Teodorei, ca s-o scutească de îndatoriri atît de respingătoare, și în toți ceilalți nu avea încredere. Firea lui bănuitoare îl făcea să se teamă de un asasin, care l-ar fi putut otrăvi sau sufoca, ascunzîndu-și lesne crima sub pretextul efectelor bolii. Nimeni altul în afară de Narses nu avea voie să-l atingă. Eunucul rămase zi și noapte în dormitorul împăratului. Cînd Iustinian voma fiere și rămînea apatic ore întregi, Narses îi dădea să înghită cu multă greutate lapte și suc de legume. Cînd își recăpăta cunoștința și devenea despot, cerînd să i se schimbe tunică și cearșaful într-un anume fel, plîngîndu-se de un gest ce i se păruse prea brusc, de o privire prea compătimitoare, de lumina prea puternică sau prea slabă, Narses suporta totul cu răbdare. El avu însărcinarea, cînd apărură pustulele, să le spargă și să scoată puroiul. Treaba nu-l dezgustă niciodată pe șambelan. Nu numai că Teodora și împăratul, precum și drăgălașa Eudoxia, reprezentau pentru el ființele cele mai dragi, dar viața lui era legată de a lor și, salvîndu-i se salva pe sine însuși.

Pericolul trezea în împărăteasă o energie neobosită, fiindcă adesea sufletele mereu neliniștite, cînd sînt confruntate cu un pericol major, dau dovadă de o forță combativă și veselă. Îl instalează pe împărat într-o cameră care dădea spre cer, mare și palatul Hormisdas al tinereții lui, convinsă că frumusețea lumii și amintirea anilor fericiți îi vor reda puterile. Pe ziduri atîrnau numeroase icoane, iar cînd vîntul bătea dinspre vest, proaspăt și ușor, cerea

să se deschidă ferestrele pentru ca soțul ei să poată crede că ciurma încetase să mai facă ravagii prin oraș. De două ori pe zi trecea pe la el să-l vadă – împăratul îi interzisese să vină mai des – însuflându-i soțului toată energia ei în timp ce el ridica spre ea o rugă mută întru salvarea lui.

Împărăteasa respingea cu toate forțele boala. Abia părăsea atmosfera agitată din apartamentul lui Iustinian, că și încerca bucuria senzuală că trăia, cu atât mai intensă, cu cât era înconjurată de moarte. Totul o făcea să freamăte de plăcere: aerul respirat, mătasea foșnitoare, mâinile care o masau, băile, vinul, pîinea, savoare și miresme, senzații a căror plăcere crește cu anii, sporită fiind de riscul primejdiei.

Din încăpere în încăpere, indiferentă la privirile slujnicilor și ale doamnelor ei de onoare, pășea cu voluptate pe marmură și mozaicuri, cu un aer ușor rătăcit, neobișnuit la acea femeie care-și domina trupul, glasul și chipul potrivit imaginii ideale pe care voia s-o lase despre ea însăși. Lumea o credea stăpînită de durere. Era fără îndoială, dar în aceeași măsură și de clocotul unei forțe vitale care respingea acel oraș dezgustător, acele cadavre plutind pe râuri, acele trupuri stigmatizate ce nu cunoșteau decît durerea. Refuza să întrevadă moartea soțului ei, imperiul avea prea multă nevoie de el și Dumnezeu nu l-ar lăsa de izbeliște.

În absența împăratului, ea încredință lui Petru Barsymes, prefectul pretoriului, răspunderea rezolvării afacerilor curente, după ce le va discuta cu ea. Problema prioritară privea cadavrele. Ce era de făcut cu ele? Pentru morții răzleți, Teodora ordonă unor soldați dispuși în fața palatului, să împartă bani pentru ca defuncții să fie îngropați. Mai târziu se săpară fîntîni prin piețe ca să se facă din ele morminte. În toiul epidemiilor, cei vii purtau cadavrele pe umeri și le aruncau în mare. Alții le urcau pe fortificațiile din Sykes. Acolo, după ce spărgeau acoperișurile, umpleau turnurile cu morți, mai înainte de a zidi aceste gropi colective.

Boala suveranului n-a putut rămîne multă vreme ascunsă și numeroși erau aceia care se gîndeau la succesiune. Împărații trec, dar imperiul rămîne și, în nesiguranța care domnea, devenea imperioasă alegerea unui nou împărat. Succesorul urma să fie numit de împărăteasă cu încuviințarea Senatului. Teodora trebui să înfrunte privirile, tăcerile, bunăvoința interesată a celor care-i prevedeau văduvia.

— Sînt înconjurată de cei care speră că îl voi alege pe Petru Barsymes, de cei care se tem de el, și de cei care luptă împotriva lui, își exprimă ea exasperarea față de Narses. Dar Iustinian încă n-a murit. Vezi tu, Narses, mulți îmi reproșează că mi-am exercitat puterea așa cum am crezut de cuviință. Dar eu întotdeauna mi-am susținut bărbatul și n-am făcut nimic împotriva lui. Nu știu dacă asta înseamnă dragoste, dar ne-am pus de acord unul cu altul, precum cîntul cu lira, precum numele noastre împletite pe capitellurie Sfintei Sofia. Lui nu-i e teamă să mă ridice pe culmile puterii, iar eu, în ce mă privește, am fost întotdeauna alături de el la bine și la rău. Unul fără altul am fi împuținați, sărăciți, schiopătînd ca niște infirmi. Bineînțeles, dacă se va dovedi necesar, îmi voi îndeplini îndatorirea și voi alege un August, dar nu văd pe nimeni în jurul meu demn să-i fie succesor, nimeni care să aibă simțul grandorii, tenacitatea reclamată de ea, inteligența implicată de ea, evlavia inspirată de ea. Sînt sigură că Dumnezeu care l-a ales îl va vindeca.

Cîteva zile mai tîrziu, împăratul se odihnea liniștit, destul de treaz ca să-și urmărească din ochi soția și să schițeze un surîs vag. Vorbea cu dificultate din cauza limbii, simptom propriu acelei stări. Teodora înțelese din bolboroseala lui că cei doi sfinți medici, venerați în oraș, Cosma și Damian, coborîseră din cer în timpul nopții ca să-l smulgă din ghearele morții, iar ea își închise ochii pentru a mulțumi Domnului.

În iulie, ciurma scăzu în intensitate, și către sfârșitul lui august, dispăruse cu totul din capitală ca să lovească Persia, care la ordinul împăratului urma să fie neîntârziat atacată. Totuși, fierberea politică stîrnită de boala suveranului nu se domoli imediat. Un spion din armata din orient raportă despre cuvintele unora, printre care și Belizarie, care incitau la răscoală. Cînd crezuseră inevitabilă moartea lui Iustinian, acei îndrăzneți declaraseră că nu vor accepta succesorul ales de Constantinopol, cu alte cuvinte de Teodora.

Inutil să mai spunem că în aceeași zi, în decursul unui dineu cu Iustinian, Narses și Petru Barsymes, Teodora explodează de indignare:

– Știam eu, întotdeauna am știut că Belizarie va trăda într-o bună zi! Cu ce prefăcută naivitate a jurat să nu ridice niciodată pretenții la tron!

De furie, rămăsese cu furculița în mîină, străpungîndu-și soțul cu privirea ca să-i insufle mînia ei. Strădanie inutilă, fiindcă Iustinian se temuse dintotdeauna de puterea vestitului general.

– Era nerăbdător să te îngroape! continuă Teodora. În loc să aștepte liniștit să-mi exercit prerogativele de împărăteasă și să aleg un împărat, fiindu-mi eventual alături, cu sfaturi, el a respins din capul locului alegerea mea.

Narses, ca să domolească indignarea Teodorei, interveni:

– Întept ar fi ca Maiestățile voastre să aștepte confirmarea informațiilor raportate de spion. Oamenii ăștia cu două fețe nutresc interese care uneori ne scapă. Ce vorbe au fost spuse, mai exact? De cine? Ar fi mai nimerit să ne asigurăm.

Iustinian rosti sec:

– Chiar dacă e vorba doar de zvonuri, ele o jignesc pe soția mea. E inadmisibil ca înțelepciunea și discernămîntul împărătesei să fie contestate.

Întorcîndu-se spre Petru Barsymes, adăugă:

— Mîine voi trimite o scrisoare conducătorului miliției din orient și-i voi porunci să se întoarcă fără zăbavă în capitală.

Trei săptămîni mai tîrziu, Iustinian îl primi pe Belizarie, îi luă comanda armatei, îi confiscă averea și bucelarii, lăsîndu-l pe marele soldat înmărmurit și disperat. Antonina rămînea favorita Teodorei. Una era interesată să-și păstreze influența asupra lui Belizarie prin intermediul soției lui, cealaltă să-și protejeze soțul. Așa că, în fiecare dimineață, Antonina își înveselea stăpîna cu taclele ei din timpul toaletei. Alegerea tunicilor, a bijuteriilor, îngrijirea pieptănăturii și a fardului erau întretăiate de vesele glume galante.

— Cum se simte soțul tău? întrebă într-o dimineață Teodora.

— Rău. Bîntuie nefericit prin oraș. Singurătatea îl înspăimîntă. Obişnuit să aibă în preajmă sute de soldați și de servitori, se simte ca un luptător fără armură și fără arme. Pedepsa asta îl va învăța minte. Va înțelege cît de crud a fost din partea lui să mă închidă anul trecut departe de cei pe care-i iubesc. Numai suferind tu însuși afli ce-i suferința.

— Crezi? Și atunci, la ce ar mai servi plăcerile imaginației?

— Eu n-am acest talent. Nu cred decît în ceea ce văd și aud. În momentul de față, știu că pînă și slugile îl privesc pe Belizarie cu dispreț din cauza dizgrației lui, și își bat joc în spatele lui. E îngrozit, îi e frică.

— Ce dreptate am, ce dreptate am avut întotdeauna să mă tem de cea mai mică pierdere a puterii! Dacă un general de excepție e tratat de servitori cum n-ar face cu un rîndaș, în ce situație nedemnă aș fi fost aruncată eu, o femeie, într-un caz asemănător!

— Nimeni n-ar îndrăzni s-o disprețuiască pe Maiestatea ta. Puterea ei sălășluiește într-o singură privire.

Teodora se prefăcu a nu înțelege complimentul, iar favorita reluă:

— Soțul meu se teme ca împăratul să nu ordone uciderea lui.

— Prostii! Ar fi trebuit să înțeleagă pînă acum că împăratul sfîrșește întotdeauna prin a ierta. Amintește-ți, Maiestatea sa avea de gînd să-l salveze pe Hypathius, cînd cu revolta Nikà, și doar acela voia să-i ia tronul. Cît despre trădătorul Ioan din Cappadocia, l-a instalat cu mare fast la Cizic. Bineînțeles, Maiestatea noastră îi vor înapoia mai tîrziu soțului tău onorurile și o parte a averii. Dar cu o condiție...

— Care?

— Să știe că-ți datorează ție această clemență.

Și cum Antonina își încrunta sprîncenele ca să ghicească ce punea la cale Augusta, aceasta chemă un secretar și-i dictă cu o ironică nevinovăție, următoarea misivă:

Împărăteasa Teodora către patriciul Belizarie. Știi, dragul meu, tot ce-ai făcut împotriva noastră. Dar eu am față de soția ta obligații mari, și, datorită ei, am hotărît să te iert. Află că ei îi datorezi viața; doar de la ea trebuie să speri pe viitor salvarea și averea. Vom vedea mai tîrziu cum vei ști să te porți față de ea.

— Cu un asemenea mesaj, va fi sclavul meu, conchise Antonina.

Teodora gîndea: „Iar tu vei fi sclava mea“. Apoi reluă cu voce tare:

— Voi expedia scrisoarea aceasta mîine seară. Cineva va bate în ușa ta: „Ordin de la împărăteasă“. Să fii acasă, bineînțeles. Puțin suferindă. El se va teme de ce-i mai rău...

— ... Și-mi va datora viața.

Cele două femei izbucniră în rîs, una încîntată de tactica ei pentru a-l stăpîni pe general prin soția lui, cealaltă satisfăcută de întoarcerea favorurilor imperiale.

Cînd, trei zile mai tîrziu, Belizarie și soția lui veniră să-i mulțumească împărătesei pentru îndurarea ei, aceasta profită de

avantajul cîştigat pentru a le face următoarea sugestie, inspirată de enorma avere a generalului:

– Belizarie, Maiestatea mea se bucură că toate neînțelegerile dintre noi vor fi de acum înaintea înlăturate. În vederea prelungirii păcii între familiile noastre, doresc ca fiica voastră Ioannina să se mărite cu nepotul meu Anastasius, într-un timp cît mai scurt. Totul îi apripie: vîrsta, educația, cucernicia, onorurile.

– Va fi o mare onoare pentru ea, declară Belizarie.

– Vă voi scrie despre aceasta, cînd veți ajunge în Italia, unde veți pleca în curînd, fiindcă barbarii ai invadat din nou peninsula.

În acel moment, un șambelan veni s-o anunțe pe Augustă că împăratul îi solicita prezența. Generalul și soția lui se înclinară și părăsiră gineceul. În anticameră, Antonina îi șopti soțului ei:

– Căsătoria asta nu va avea loc. Niciodată nu voi accepta ca fiica noastră să se mărite cu un descendent al Teodorei.

22

Teodora cîştigase aproape toate luptele personale. Ioan din Cappadocia ducea o viață mizerabilă pe țărmurile Egiptului, foarte prost tratat de temniceri, iar Belizarie, fără bani, fără bucelari, lupta zadarnic cu ostrogoții lui Totila, avînd soldați cărora era nevoit să le plătească soldă. Își plasase și persoanele de încredere în jurul lui Iustinian. Eventualii adversari învățaseră din sfîrșitul trist al foștilor opozanți să se țină ascunși în umbră. Dacă nu mai erau oamenii împotriva cărora Teodora trebuia să lupte, acum imperiul însuși trebuia salvat fiindcă după ciumă urmă prăbușirea economiei.

La Constantinopol, trei sute de mii de locuitori muriseră în timpul epidemiei, iar la țară, sate întregi, decimate, rămîneau pustii. Cum sclavii și servitorii duceau lipsă de stăpîni, iar stăpîinii de sclavi și servitori, lanțul aprovizionării se dezorganiza. Produsele erau tot mai rare, prețurile lor creșteau, în timp ce reducerea numărului contribuabililor secătuia vistieria. Soldații erau prost plătiți, apărarea granițelor era amînată, iar împăratul, contrar propriilor lui ordonanțe, vindea titluri și funcții onorifice pentru a umple casele de bani ale statului.

Dușmanii tradiționali ai imperiului se grăbeau să profite de această slăbiciune. Încetări ale ostilităților în timpul războiului, pace cumpărată prin tratate încălcate, Persia, țările de la Marea Neagră și din Balcani îi atacau periodic pe romani. În interior, Albaștrii și Verzii, reconciliați în timpul ciumei, își relau disputele sîngeroase. Dezordinea religioasă se înrăutăți, fiindcă Papa Vigiliu, ales totuși datorită Teodorei, își renegă promisiunile și apăra cu înverșunare dreapta credință, extinzînd persecuțiile pînă în Egipt, odinioară cruțat. Acestei trădări, Teodora îi răspunse protejîndu-l pe Iacob Baradaï, un călugăr căutat în tot imperiul, care sub zdrențe de cerșetor, și cu totul în afara legii, boteza, consacra preoți și numea episcopi pentru ca religia monofizită să dăinuie.

Solidară soțului ei, Teodora împărțea cu el greutatea domniei cum împărțise și succesele. Îl determină pe Iustinian să facă economii, să organizeze mai bine finanțele, să reprime abuzurile, deși acesta oscila între măsuri contradictorii. Date fiind îndatoririle ce-i reveneau, ea deveni mai austeră, impunînd o morală strictă în jurul ei. În afara proxeneților care continuau să prospere, zelul pentru castitate și fidelitate conjugală era impus de sus, iar abaterile aspru reprimare.

Cît de sumbră ar fi fost situația, ea nu excludea cîteva momente de bucurie. Sosirea lui Pothos se dovedi unul dintre ele. Teodora se afla în sala Augusta a Palatului Sacru împreună cu apropiații ei, cînd un șambelan îi anunță sosirea negustorului.

– Maiestatea ta, lasă-l pe grăsan să intre, să mai glumim și noi puțin, spuse Indaro. O să ne mai aducem aminte de vremurile bune de altădată.

Atîția ani se scurseseră de la fuga neguțătorului de mătăsuri și se petrecuseră atîtea mari nenorociri, că ranchiuna Teodorei își pierduse din vigoare, iar amintirea „vremurilor bune de altădată“ îi aduse surîsul pe buze.

Doi silențieri îl aruncară la picioarele ei pe grăsan, acum enorm, cu burta întinzîndu-i tunică, iar obrajii, colorați cu nectarul lui Bachus, îi dublau bărbia.

– Pothos, ți-ai vîndut toate mătăsurile ca să te întorci în capitală?

– Maiestate, ce cruzime!

– Ce cruzime! repetă Indaro.

– Ce cruzime! repetară în cor doamnele de onoare.

Bietul om aruncă în jur priviri descumpănite.

– Nu e momentul să vă bateți joc de un sărman om ruinat!

– Ruinat! Să fie cu puțință! interveni Indaro.

– Ruinat! Ce grozăvie! adăugă corul.

Pothos nu avusese niciodată simțul umorului și se uită furios la doamnele care-l împiedicau să-și exercite calitățile de negociator.

– Ce ți s-a întîmplat? întrebă Teodora.

– Nu știu dacă tu ești... dacă Maiestatea ta este la curent...

– Sînt la curent cu toate.

Tulburat, începu din nou s-o tutuiască.

– Atunci știi că prefectul pretoriului, Petru Barsymes, ca să facă rost de bani...

– Să facă rost de bani! Oh, ce ticălos!

Indignarea îl aduse pe negustor în pragul apoplexiei.

– Petru Barsymes, rosti el în grabă ca să nu mai fie întrerupt, a stabilit un monopol asupra mătăsii. Acum, statul vinde direct atelierelor de mătăsuri prețioasa țesătură, iar nouă, bieților negustori, nu ne mai rămîne nimic... doar sărăcia.

– Vrea mătase! strigă Indaro.

– Vrea mătase!

– O să aibă! conchise Teodora.

– Maiestatea ta, îi vei cere lui Petru Barsymes să mă ia în serviciul lui? Întrebă grăbit neguțătorul, de pe acum cuprins de bucuria recunoștinței.

Teodora șopti un ordin la urechea lui Indaro și reluă cu voce tare:

– Vei avea mătase.

În acel moment, Indaro smulse o mare draperie damaschinată și o aruncă peste Pothos. Toate femeile dădură fuga să-l înfășoare în mătasea sclipitoare. Când fu legat fedeleș ca un cârnat, împărăteasa porunci silențiarilor:

– Duceți-l pînă la poarta Chalké.

La vîrsta de patruzeci și nouă de ani, Teodora simți timp de cîteva zile dureri puternice la stomac, care dispărură așa cum veniseră. Nu se îngrijoră peste măsură – constituția ei viguroasă nu rezistase ciumei? – dar, avînd o fire superstițioasă, văzu în aceasta un semn că trebuia să se ocupe de urmașii ei. Și pe primul loc, de fiul Eudoxiei, Anastasius, pe care hotărîse să-l însoare cu Ioannina. De mai multe ori îi scrisese în acest sens Antoninei, fără să primească răspuns din Italia. Cum această tăcere lăsa să se înțeleagă un refuz, Teodora, confruntată cu dificultățile statului, se închise din nou în crunta ei furie. Deci, favorita își permitea să respingă un membru al familiei imperiale! Să o supună pe împărăteasă voinței ei! Să fi uitat nevasta lui Belizarie cu cîtă înverșunare lupta Teodora împotriva dușmanilor? Își imagina că o putea duce de nas ca pe soțul ei, care din nou își părăsise trupele, crezînd-o în pericol? Planul fiind repede pus la punct, trecu la înfăptuirea lui.

Împăratul îi oferise pe coasta Asiei un palat, la Heria, construit pe o peninsulă. Locul era încîntător. Locuința domina

marea în mijlocul florilor, copacilor, păsărilor. Palatului i se adăugaseră băi, porticuri, piețe publice, o biserică și un mic port, pentru ca împărăteasa să fie înconjurată de curtea de care avea nevoie.

În timpul minunatei luni de mai, Teodora îi invită la Heria pe Ioannina, bogata moștenitoare, în plus fermecătoare și cultivată, și pe nepotul ei Anastasius. Cu o diferență doar de câteva luni, aveau amândoi aceeași vîrstă. Ceremonialul fiind mai simplu în casa din Asia decît în Palatul Sacru, Augusta le permise tinerilor să se plimbe împreună prin grădinile și pădurile învecinate, să meargă pe mare și să cînte în sunet de harpă. Spre norocul lor, Anastasius și Ioannina se îndrăgostiră nebunește unul de altul. Dragostea lor în mijlocul naturii îi aminti împărătesei lunile petrecute cu Libanios pe malurile Bosforului. Din febra acelor zile, din zburdălniciile pe spinarea delfinului, păstra o amintire precisă dar stinsă, fiindcă imaginile insolite și voluptuoase care-i veneau în minte nu-i mai trezeau nici inima, nici senzualitatea, aida unui incendiu văzut de foarte departe, nedegajînd nici căldură, nici miros, nici trosnete.

Deci, nu din înduioșare, ci din calcul, îi sfătui pe tineri să profite de dragostea lor arzătoare. Ea îi instală într-un apartament în Heria, apoi în altul în Constantinopol. Îi forța astfel pe Belizarie și pe Antonina să legitimizeze o stare de fapt, pentru că fiica lor era de acum dezonorată public.

Augusta nu mai apucă să vadă rezultatul strategiei ei, fiindcă boala i se strecură în corp. Au fost de ajuns doar câteva zile pentru ca durerea de la stomac, pe care o credea trecătoare, să revină cu încăpăținare, iar ea înțelese că va fi de durată și-i va transforma viața. De acum înainte avea de luptat împotriva unui nou dușman, trebuia să arate o altă față a curajului, să privească timpul ca fiind limitat.

Dificultățile financiare ale imperiului, certitudinea că dușmanul din afară nu putea fi învins, spaimile lui Iustinian, îi deschiseseră

ochii asupra fragilității lucrurilor omenești, cum o spunea așa de frumos soțul ei. Teodora își amintea de Gelimer, regele vandalilor, aruncat la picioarele perechii imperiale, strigînd: „Deșertăciunea deșertăciunilor, totul e deșertăciune“. Îi veni în minte săculețul cu țărînă înmînat de patriarh lui Iustinian în ziua încoronării ca să-i aducă aminte de ultima destinație a trupului său. Se gîndea la Timotei, care o sfătuia să-și reprime accesele de despotism, către care era înclinată, repetîndu-i cuvintele lui Hristos: „Cine bea apa aceasta nu va mai ști niciodată ce-i setea“. Venise timpul, da, venise timpul să-l aștepte numai pe Dumnezeu.

Conștiincioasă, ea se ocupă de urmașii ei. Îl determină pe Iustinian să-și căsătorească nepotul, pe Iustin, cu Sofia, fiica lui Cosimo, nuntă care avu loc cu multă strălucire.

Se preocupă de cei trei fii ai blîndeii Eudoxia, pe cel de-al doilea destinîndu-l carierei religioase, pe al treilea celei diplomatice, iar pe cel mare, Anastasius, unui rol de prim-plan, după căsătoria lui cu Ioannina.

Apoi se gîndi și la ea înșăși.

Chemă în taină medicul imperial și un medic din Siria, de o mare reputație. Amîndoi cunoșteau boala, și amîndoi o știau incurabilă.

– Mă puteți vindeca? îi întrebă Teodora.

– Putem încerca, răspunse pe ocolite unul dintre ei.

Împărăteasa îi privi cu ochii ei mari, autoritari.

– Vă cer să jurați înaintea lui Dumnezeu că nădăjduiți în vindecarea mea.

Tonul ferm, respectul cuvenit suveranei nu lăsau loc nici unei înșelăciuni.

– Fie ca Maiestatea ta să mă ierte, dar nu te pot elibera de rău, mărturisi sirianul.

– Uneori... din mila Domnului..., sugeră confratele lui.

– Pentru a obține mila Domnului îmi sînteți nefolositori. Mă voi încredința doar lui.

De atunci, orgolioasa împărăteasă își impuse să îndure drumul către moarte ca o adevărată suverană. Păstra în amintire ultimii ani de viață ai lui Iustin și îi era groază de senilitate și mai mult de rîsetele, batjocura și insolența provocate de infirmitate. Cît timp Belizarie fusese în dizgrație, o indignase disprețul servitorilor față de cel de care nu se mai temeau. Pentru că omul rănit stîrnește cruzimea și insulta, ea nu avea să dea nimănui prilejul s-o umilească, iar numele ei nu va fi pătat de cuvinte vulgare. Imaginea ei, pînă la capăt, va fi cea a unei suverane.

Încă o dată își adună forțele pentru a învinge un ultim dușman. Să nu se trădeze cu nimic, să nu lase nimic să transpară. Slăbită de oboseală, hărțuită de dureri, fiecare zi deveni o încercare. La trezire, pentru a se pregăti, trecea în revistă eforturile care o așteptau în timpul zilei: urcușul prin terase pînă la mănăstirea Hormisdas, susținerea împăratului în fața necazurilor militare și financiare, primirea demnitarilor. Cînd se ducea la Sfînta Sofia, număra gîfîind treptele scării și cele șase turnante care duceau în cele din urmă la galeria femeilor.

În pofida talentelor ei de comediantă, pe care le exersa pînă în pragul mormîntului ca să-și păstreze demnitatea, Narses bănuia suferința îndurată de dragostea vieții lui.

Îi era destul să remarce o tulburare în privire, o oprire imperceptibilă în timpul mersului, o bruscă poticnire a vorbirii, un rictus de durere repede reprimată. Șovăia, neștiind ce să facă: să respecte secretul și mîndria Augustei, sau să alerge prin lumea întreagă să găsească în China, în India, în Yemen un medic în stare s-o vindece?

Avu un vis. Un animal, numit crocodil, pe care îl văzuse în Egipt, cu prilejul expediției lui la Alexandria, se îndrepta spre un morman de pești vii. Înghiți vreo zece, pe urmă alți zece, o sută și alte sute. În interiorul burții lungi a reptilei peștii se îngrămădeau, din ce în ce mai strînși unii în alții, în timp ce valurile nou-veniților îi îndesau, îi zdrobeau, îi sufocau. Și cu cît burta crocodilului se

umfla mai tare, cu atât mai mult spaima îi strîngea inima lui Narses, care se trezi strigînd. Încetul cu încetul deveni conștient de camera lui, de icoana Sfintei Fecioare, de prezenta împăratului în încăperea alăturată, încercînd să alunge coșmarul departe de el. Dar acesta se lipea de gândurile lui.

Ca să-și gonească neliniștea, urcă pe cea mai de sus terasă a palatului. Luna plină lumina dintr-o parte treptele de marmură albă ale hipodromului și făcea marea să scînteieze în fața somptuoasei cupole a Sfintei Sofia. În depărtare, pe coasta Asiei, cîteva torțe, ca niște viermi lucioși, luminau întoarcerea petrecăreților întîrziați. De douăzeci de ani acest orizont însemna universul lui, în al cărui centru se afla Teodora. Și Teodora era pe moarte. Nu mai avea nevoie de Isadora Șchioapa, îngropată de multă vreme, ca să înțeleagă că acel corp sufocat era cel al suveranei lui. Suverana lui, acea actriță de pantomimă insolentă, prin care trăise în intimitatea unei inimi de femeie, complice dorințelor ei, durerilor, secretelor. De acum înainte trebuia să învețe să-și ducă traiul cu acel gol săpat în suflet.

A doua zi, cînd reveni de la consiliul cu Iustinian pentru prînz, el cercetă îndelung chipul mult iubit. Ea înțelese că-i ghicise răul și își puse un deget pe buze pentru a-i porunci tăcere.

După cină o văzu în camera ei. Era lungită pe pat după ce-și ștersese fardurile și el îi descoperi paloarea și cearcănele albastrii de sub ochi.

— Narses, prietene, eu mă duc la Tatăl ceresc. În curînd nu voi mai avea putere să mă ridic. Așa că te-aș ruga să-mi găsești un leac pe bază de mac care să-mi adoarmă durerea. Am suferit destul în lunile din urmă, Iisus nu mi-ar cere mai mult.

Narses îi răspunse printr-o mișcare a pleoapelor, atât îi era de frică să nu plîngă.

— Mă bizui pe tine să ai grijă de Iustinian după plecarea mea. Va fi foarte nefericit. Împiedică-l să rămîină prea mult timp

în preajma mea cînd îmi va afla boala. Să vină doar de două ori pe zi la aceeași oră, pentru ca Herais să mă poată pregăti pentru vizitele lui. Să-l ai în pază după moartea mea.

– Voi rămîne cît timp va fi nevoie. Apoi voi părăsi palatul. Absența ta va face prea mult zgomot în interiorul lui.

Teodora surîse palid:

– Viața a fost mai interesantă și mai complicată decît ne așteptam. Bătrînul sceptic, pînă la urmă, a fost fericit aici?

– Da. Am rămas în preajma ta. Dar tot am sentimentul unor forțe neutilizate. Aș vrea să fiu propriul meu stăpîn, în fine, pentru că sînt capabil de mai mult.

Împărăteasa zîmbi abia ghicit.

– Tu, pe care mii de romani îl admiră și-l invidiază, tu încă mai fugi după tine însuși la șaizeci și nouă de ani? Grăbește-te, va veni și ceasul tău în curînd.

Ea închise ochii și, după o tăcere prelungită, adăugă:

– Acum nu mai aștept nimic de la viață. Gîndul mi-e numai la Dumnezeu.

– Întotdeauna ai fost nerăbdătoare și nesățioasă. Acum ești grăbită să te apropii de cel Atotputernic...

– Nutresc o foarte mare dorință și o foarte mare teamă. E clipa cea mai importantă din viața mea.

Îi întinse o mînă slăbită.

– Ajută-mă să mor liniștit, să-mi pot curăța sufletul pentru ceruri, care au multe să-mi ierte. Domnul să te aibă în pază, prietene, dragul meu prieten.

Narses sărută pielea transparentă și se îndepărtă. În ciuda durerii nu-și înfrînă un surîs la gîndul că stăpîna lui dragă nădăjduia, fără să o fi mărturisit, să-l seducă și pe Dumnezeu.

La începutul lunii iunie, împărăteasa își exprimă dorința să meargă pe jos la Sfinții Apostoli ca să admire biserica ei și să se asigure că mormîntul era pregătit. Drumul i se păru fără sfîrșit.

Se văzu nevoită să aștepte în picioare toate aclamațiile facțiunilor, să suporte razele soarelui și flacăra lumînărilor, să asculte întîmpinarea limbută a patriarhului. În biserică, magnifica ei biserică, încă de pe acum strălucind de aurării și de lumină, deși unele lucrări de artă erau în curs de terminare, ceru să se așeze. Căldura, spuse ea.

Incapabilă să se întoarcă pe jos, ceru să fie purtată pe un scaun și se culcă de cum se întoarse.

În noaptea următoare, cînd tot palatul adormi, ea trimise un șambelan să-l caute pe Antim, patriarhul monofizit ascuns în fundul gineceului, după eșecul sinodului de la Constantinopol. De doisprezece ani, prelatul își ducea traiul cu Dumnezeu și singurătate, în acel loc plin de foșnetul veșmintelor de mătase, de flecăreli, de intrigi cum era apartamentul rezervat femeilor. De trei ori pe zi, un șambelan venea să-i aducă de-ale gurii, să-i umple lămpile cu ulei, să-l ajute la baie și să-i rezume evenimentele de afară.

Teodora, ținînd un crucifix pe piept, cu fața albă precum marmura ridicată pe pernele violet, auzi pași la fel de ușori ca cei ai unui copil. Antim apărui, cu chipul cenușiu, barba lungă, albă, și ochi albaștri spălăciți care, tot privind în interiorul lui, păreau să nu mai vadă nimic.

— Domnul să te binecuvînteze, fiica mea, rosti el cu un glas vesel.

Teodora, sfîrșită, făcu un efort să vorbească:

— Ajută-mă să mor cum se cuvine, părinte, și mîntuiește-mi sufletul de păcate.

— Nu te obosi prea mult. Cîteva cuvinte vor fi destul.

— Timotei avea dreptate să se teamă pentru mine de ispita posesiunii. Dar cu toate astea am rămas credincioasă.

Apoi, începu să vorbească așa de încet, încît Antim o înțelegea cu greu, dar destul ca să afle că ea se îndrepta spre acel univers de sfințenie unde durerea, după moartea și învierea

lui Hristos, înnoadă între cer și pământ un curcubeu negru, care-și ascunde culorile.

Herais, întoarsă la palat după exilul lui Ioan din Cappadocia, se ocupa de toate treburile neplăcute de care are trebuință un bolnav. O îmbrăca și o farda frumos, așa întinsă în pat cum era, pentru fiecare vizită a lui Iustinian. Teodora îl văzu pe împărat îmbătrânind din zi în zi, bărbia i se îngreunase, privirea îi era tul-bure. În ultima zi, cu efort, ea îi șopti:

– Îți mulțumesc pentru tot ce mi-ai dat.

Cu hohote de plîns în glas, el îi vorbi de inaugurarea bazilicii Sfîntul Vitale din Ravenna, spunîndu-i că un mozaic o reprezenta înveșmîntată somptuos, în mijlocul doamnelor ei, oferind potirul Sfîntei Împărtășanii, în timp ce în fața ei, el întindea patena. Dumnezeu, împăratul și suveranitatea, cele trei mari idealuri ale vieții Teodorei, erau astfel reunite. Ea închise ochii plină de recunoștință ca să nu-i mai deschidă niciodată.

O oră mai tîrziu ciocănelele de lemn loveau în toaca bisericilor, Albaștrii și Verzii încetară pentru moment disputele, femeile se îmbrăcară în doliu. Constantinopolul pierduse o împărăteasă. Fusese iubită, admirată sau detestată, dar romanii știau că se puteau bizui pe tăria de caracter și pe curajul ei în momentele incerte ale unui imperiu în declin.

A doua zi, în Sala celor Nouăsprezece Paturi, plină de nori de tămîie, Narses privea corpul îmbălsămat al prieteniei lui. Îi venea greu să se concentreze asupra acelui pat de aur, iluminat de torțe, de giuvaieruri scînteietoare aflate în jurul catafalcului. Teodora nu mai era acolo. Și atunci, începu să se roage, să se roage din toate puterile, din toată dragostea lui Sfîntei Fecioare. Îi spunea că, deși Teodora păcătuisese prin orgoliu, făcuse mult bine în jurul ei. Și mai ales lui. Îi povesti mamei lui Hristos cît de

mult fusese transformată, înfrumusețată, îmbogățită viața lui tristă de eunuc de acea împărăteasă generoasă și plină de evlavie, a cărei inimă, îndelung și adesea batjocorită, a ținut să-și ferească prietenii de necazuri asemănătoare. Într-un amestec de recunoștință și rugă, el punea pe talerul balanței divine binefacerile cu care îi copleșise pe bolnavi, pe dezmoșteniți, pe umiliți, darurile bogate făcute bisericilor, devotamentul față de aproapele ei și susținerea neabătută a soțului.

Împăratul, răvășit de durere, se apropie de soția lui înveșmântată în purpură, cu coroana pe cap, odihnind pe așternutul de ceremonie și strînse în brațe pentru ultima dată acel „dar al Domnului” care-i fusese hărăzit. În cele din urmă, se smulse de lângă trupul adorat și făcu semn maestrului de ceremonii. Acesta se apropie de împărăteasă și repetă de trei ori:

– Pleacă, împărăteasă. Regele Regilor, Dumnezeuul Dumnezeuilor te cheamă la el.

Atunci, servitori imperiali ridicară patul de aur, urmat de un lung cortegiu de episcopi și călugări, de demnitari, de senatori, de doamne de onoare, de gărzi, de femei în negru, de bărbați în haine de gală.

Pe drumul pînă la biserica Sfinții Apostoli, lumea se îngrămădea în pragurile caselor, în balcoane, pe terase, să plîngă și să strige de durere. Și orgile își gemeau tristețea, iar cantorii facțiunilor evocau virtutea suveranei dispărute.

Cele cinci cupole ale bisericii Sfinții Apostoli străluceau în soare, iar marmura multicoloră cînta sub coloanele interioare. Cînd cortegiul pătrunse în biserică, papa și patriarhul celebrară slujba morților. Din nou maestrul de ceremonii se apropie de patul funerar și strigă de trei ori:

– Află-ți odihna, împărăteasă. Regele Regilor, Dumnezeuul Dumnezeuilor te cheamă la el.

Îi ridică de pe cap coroana și o înlocui cu o fișie de purpură, iar servitorii depuseră sicriul de aur într-unul din sarcofagele de

marmură verde, destinate perechii imperiale, unită în moarte cum fusese și în viață.

Narses se întreba, în timp ce Teodora dispărea sub lespede de piatră, ce împărăteasă era plînsă de acea mulțime. Fiindcă ea trăise, într-o singură viață, atîtea destine de femei! Le parcursese pe toate cu aceeași îndrăzneală, în seducție, în răzbunare, în durere, în devotament, în exercitarea autoritară a puterii, în evlavie. Femeile regretau femeia care le apăraseră drepturile, monofiziții, suverana care luptase pînă la capăt pentru reconcilierea creștinilor, cetățenii, marea împărăteasă, cei mai în vîrstă, actrița de pantomimă a tinereții lor. În ceruri, era plînsă poate Augusta care, împreună cu soțul ei, reafirmase egalitatea dintre bărbați și femei în fața lui Dumnezeu.

Teodora, care iubitise atît de mult gloria, a dispărut fără să știe că, în secolele ce aveau să vină, în piața San Marco din Veneția cei patru cai de pe Katishma se vor ridica pe frontonul unei bazine inspirate de cea a Sfinților Apostoli, rezumînd, în frumusețea unui gest arhitectonic, viața ei începută pe hipodrom și terminată întru lauda Domnului.

EPILOG

Iustinian a mai domnit șaptesprezece ani și a murit în septembrie 565, la vârsta de optzeci și trei de ani. Nu și-a revenit niciodată după moartea soției lui și se pierdea încetul cu încetul în discuții teologice, în timp ce imperiul mergea în declin.

După moartea lui, pe tron a urcat un nepot, Iustin, avînd-o ca soție pe Sofia, fiica lui Cosimo și deci nepoata Teodorei.

Antonina s-a grăbit să-și despartă fiica, Ioannina, de Anastasius, descendentul împărătesei, în pofida dragostei lor reciproce și a vieții duse în comun. Ea a rămas multă vreme în anturajul împăratului și a murit în anul 566 la optzeci și doi de ani.

Belizarie a fost numit comite al grajdurilor imperiale și n-a mai fost chemat în fruntea armatei decît atunci cînd hunii, ajunși sub Zidul Lung, amenințau Constantinopolul. Numele lui și geniul lui militar au salvat capitala, dar împăratul, în ciuda onorurilor ce i le-a închinat, nu avea încredere în el. A murit în 565, la vârsta de șaizeci și cinci de ani.

Ioan din Cappadocia s-a în tors în capitală în speranța că se va bucura din nou de favorurile Lui Iustinian. Dar acesta îl uitase. Petru Barsymes, la fel de expeditiv și brutal ca și el în percepția impozitelor, îl înlocuise foarte bine.

*

La trei ani după moartea Teodorei, Narses a părăsit palatul ca să nu se mai întoarcă acolo niciodată. În 551, numit șef al expediției de recucerire a Italiei, a plecat cu o armată importantă de douăzeci și două de mii de oameni și cu bani mulți. După zece ani de lupte, a cucerit din nou peninsula, care redevenea romană. El spunea că niciodată nu pleca la o bătălie fără sprijinul Fecioarei Maria. Generozitatea eunucului față de săraci și competențele lui militare i-au adus o profundă loialitate. Multă vreme dezinteresat, a simțit nevoia, către sfârșitul vieții – poate pentru a-și pansa o rană de nevindecă –, să acumuleze bogății imense, devenite legendare. A murit la Roma în 574, la vârsta de nouăzeci și cinci de ani. Trupul lui a fost adus în mănăstirea zidită de el în Bitinia pentru călugării monofiziți.

Photius, după moartea lui Iustinian, a părăsit mănăstirea din Ierusalim, unde se ascunsese, și a reintrat în grațiile palatului unde a devenit favoritul împărătesei Sofia.

Refacerea Imperiului Roman nu a rezistat cuceririlor lombarzilor în Italia, nici a perșilor în orient. Aceștia din urmă au fost alungați de arabi care, între 632 și 646, au cucerit Siria, Mesopotamia, Armenia și Egiptul.

Deși visul anticului Imperiu al Romei n-a fost niciodată pe deplin părăsit de către împărații din răsărit, în realitate, potrivit dorințelor Teodorei, Bizanțul s-a repliat în granițele lui răsăritene. Atunci a început înflorirea Imperiului Bizantin, care întrunea superb rafinamentul oriental, creștinismul și cultura greco-romană.

NOTĂ ISTORICĂ

Cititorii de romane istorice se întreabă, și pe bună dreptate, asupra părții de ficțiune și de fapte reale evocate în acest gen de lucrări. Astfel că îmi permit să dau câteva precizări pe această temă.

Din anii de tinerețe ai Teodorei nu deținem decît frînturi de informații: familia ei, moartea tatălui Acacios, copilăria ei pe hipodrom, meseria de comediantă, amintirea unei vieți ușoare (e în discuție statutul ei de prostituată), o fiică pe care eu am numit-o Eudoxia. Se știe că a plecat în Libia cu guvernatorul Hecebolos și că l-a părăsit, fără a avea un ban, din rațiuni pe care nu le cunoaștem. A răătăcit într-o situație precară prin Alexandria, unde a întâlnit căpetenii ale religiei monofizite. I se pune pe seamă o călătorie la Antiohia, de care n-am pomenit. În continuare a dus la Constantinopol o viață simplă, torcînd lînă, pînă la întâlnirea cu Iustinian, întâlnire despre care nu se știe nimic. Pornind de la aceste elemente am inventat personaje (Uranios, Pothos, Libanios, Isadora Șchioapa, Matrona, Cap-Mare, Vasilios) și situații.

Viața împărătesei Teodora este mai bine cunoscută. Personajele pe care le pun în scenă sînt istorice, precum și peripețiile lor. Nu am inventat decît motivația și modul în care au acționat.

Ca regulă generală, am evitat simplele presupuneri, cum ar fi întoarcerea târzie și dispariția primului ei copil, sau asasinarea

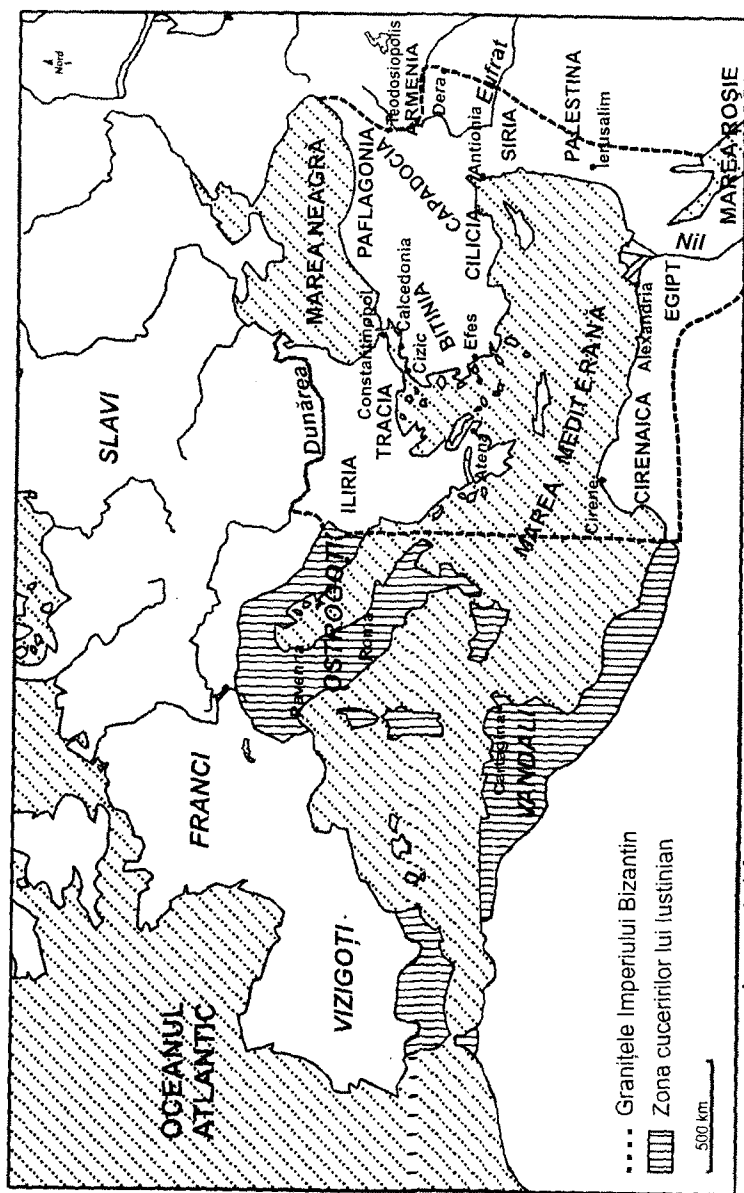
Amalasunthei, fiica lui Teodoric cel Mare, regele ostrogoților, în care e posibil să fi fost amestecată.

Istoria nu vorbește de Narses decît din momentul cînd devine vistiernicul împăratului și Mare Șambelan. Am respectat, începînd cu această avansare, responsabilitățile ce i-au fost încredințate și serviciile pe care le-a îndeplinit.

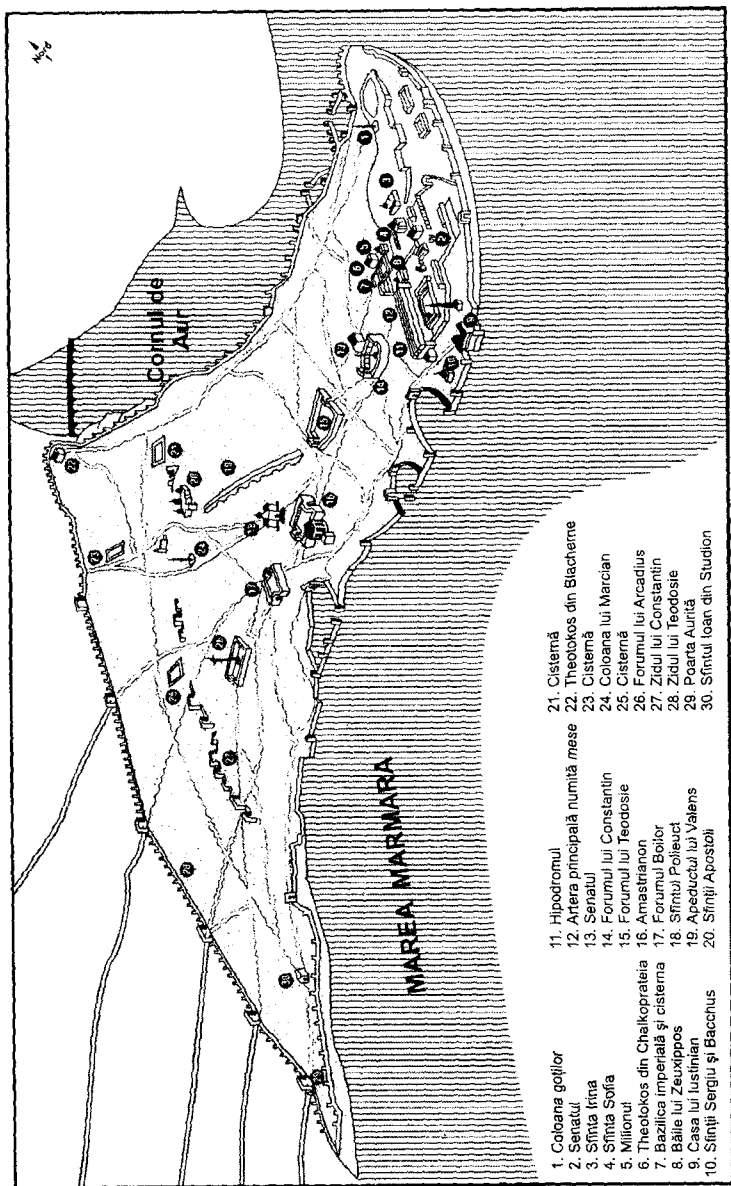
Fiind cunoscut ca favorit al împărătesei, mi-am permis să plasez și să stabilesc între ei o relație de prietenie într-o perioadă cu mult anterioară vieții duse în Palatul Sacru.

Am procedat în același fel cu personajele Antonina și Belizarie, care nu sînt evocați de autorii vechi decît începînd cu domnia lui Iustin și apoi a lui Iustinian.

Autoarea

Imperiul Bizantin și cuceririle lui Iustinian (527-565)

Constantinopol